

SEYYİD MEHMED EMİN BABA:
HAYATI EDEBİ KİŞİLİĞİ
DİVANI VE İNCELEMESİ
Abdulkadir KIZILTAŞ
Yüksek Lisans Tezi
Danışman:Prof. Dr. A. İrfan AYPAY
Ekim, 2011
Afyonkarahisar

T.C
AFYON KOCATEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

SEYYİD MEHMED EMİN BABA: HAYATI EDEBİ KİŞİLİĞİ
DİVANI VE İNCELEMESİ

Hazırlayan
Abdulkadir KIZILTAŞ

Danışman
Prof. Dr. A. İrfan AYPAY

AFYONKARAHİSAR 2011

YEMİN METNİ

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum “**Seyyid Mehmed Emin Baba: Hayatı Edebi Kişiliği Divanı ve İncelemesi**” adlı çalışmanın tarafımdan bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilen eserlerden oluştuğunu, bunlara atıf yaparak yararlanmış olduğumu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

.../.../2011

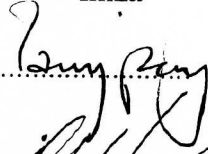
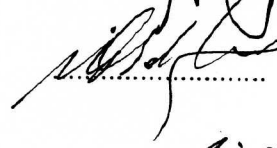
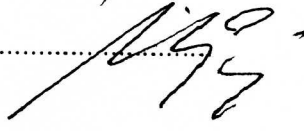
Abdulkadir KIZILTAŞ

TEZ JÜRİSİ KARARI VE ENSTİTÜ ONAYI

JÜRİ ÜYELERİ

Tez Danışmanı : Prof. Dr. A.İrfan AYPAY
Jüri Üyeleri : Prof. Dr. Menderes COŞKUN
: Yrd.Doç.Dr.Feridun GÜVEN

İmza

.....

.....

.....

Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisi Abdülkadir KIZILTAŞ'ın "Seyyid Mehmed Emin Baba: Hayatı Edebi Kişiliği Divanı ve İncelemesi" başlıklı tezini değerlendirmek üzere 16.09.2011 günü saat 10:00'da Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Sınav Yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca yukarıda isim ve imzaları bulunan jüri üyeleri tarafından değerlendirilerek kabul edilmiştir

Prof.Dr.Mehmet KARAKAŞ
MÜDÜR

ÖZET

SEYYİD MEHMED EMİN BABA: HAYATI EDEBİ KİŞİLİĞİ DİVANI VE İNCELEMESİ

Abdulkadir KIZILTAŞ

AFYON KOCATEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

Eylül 2011

DANIŞMAN: Prof. Dr. A. İrfan AYPAY

Seyyid Mehmed Emin Baba XVII. yüzyılın sonları ile XVIII. yüzyılın başları (ö. 1718) arasında Bursa'da yaşamış, çeşitli medreselerde görev yapmış, Niyâzî-i Mısri'nin önde gelen halifelerindendir. Şeyhinden aldığı icazetle Uludağ eteklerinde kendi evinde çarşamba akşamları Mısriyye usulünce ayin icra etmiş ve mürid yetiştirmiştir. Başta İsmail Hakkı Bursevî olmak üzere dönemin meşhur sufileriyle iyi ilişkileri olduğu nakledilir.

Seyyid Mehmed Emin Baba Divanı'nın elimizde tek nüshası bulunmaktadır. Dîvân baştan sona tasavvufî mahiyettedir. Niyâzî-i Mısri Dîvânı ile benzerlik gösterir. Arapça ve Farsça'ya vakıf olan şair, yer yer Eski Anadolu Türkçe'sinde yer alan kelimeler kullanmıştır. Sade bir dil kullanmış, birçok mutasavvıfın divanında olduğu gibi hece veznini de sıkça kullanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Seyyid Mehmed Emin Baba, Niyâzî-i Mısri, halvetîlik, divan

ABSTRACT

SEYYİD MEHMED EMİN BABA: HIS LIFE LITERARY CHARACTER DIVAN AND EXAMINATION

Abdulkadir KIZILTAŞ

**AFYON KOCATEPE UNIVERSITY
THE INSTITUTE of SOCIAL SCIENCES
TURKISH LANGUAGE AND LITERATURE DEPARTMENT**

September 2011

Advisor: Prof. Dr. A. İrfan AYPAY

Seyyid Mehmed Emin Baba one of the pioneers of the caliphs og Niyāzī-i Mısrī who lived at late og XVIII. century and early periots of XVII. century. He lived in Bursa and worked in various madrasahs. Taking permission from sheikh, he gave lessons in his own house in accordance with Mısrıyye form at nights and mornings. He is stated to have good relationships with the famous sufis of period. Especially with İsmail Hakkı Bursevī.

We have a single copy of Seyyid Mehmed Emin Baba. Divan is throughtly sufistic composition. It shows similarity with Divān of Niyāzī-i Mısrī. Poet, very competent on Arabic and Persian, from place to place used words that include ind old Anatolian Turkish. A simple language has used, syllabic meter has constantly used like many sufi divans.

Key Words: Seyyid Mehmed Emin Baba, Niyāzī-i Mısrī, halvetiness, divan

İÇİNDEKİLER

YEMİN METNİ	ii
TEZ JÜRİSİ VE ENSTİTÜ MÜDÜRLÜĞÜ ONAYI	iii
ÖZET.....	iv
ABSTRACT	v
İÇİNDEKİLER.....	vi
KISALTMALAR DİZİNİ	x
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

MEHMET EMİN BABA'NIN HAYATI, EDEBİ KİŞİLİĞİ VE DİVANI

1.HAYATI	4
2.DÜNYA GÖRÜŞÜ	
2.1.TASAVVUFİ YÖNÜ	6
2.2.TARİKATI VE SUFİ ÇEVRESİ	7
3.EDEBİ KİŞİLİĞİ.....	8
3.1.DİVANI	10
3.2. NİYAZİ-İ MISRİ DİVANI İLE SEYYİD MEHMED EMİN BABA DİVANI'NIN KARŞILAŞTIRILMASI.....	11

İKİNCİ BÖLÜM

MEHMET EMİN BABA DİVANI'NDA DİN VE TASAVVUF

1.İTİKAD	
1.1.ALLAH	18
1.2.MELEKLER	21

1.3 KUR'ÂN-I KERİM VE DİĞER SEMÂVÎ KİTAPLAR.	22
1.4. PEYGAMBERLER	24
1.4.1.Hz. Muhammed	24
1.4.2.Hz. Mūsā.....	27
1.4.3.Hz. İbrāhim.....	28
1.4.4.Hz. Süleymān	28
1.4.5.Hz. Ya'kūb	29
1.4.6.Hz. Yūsuf.....	29
1.4.7.Hz. Ādem.....	29
1.4.8.Diğer Peygamberler	30
1.5. DİĞER DİN BÜYÜKLERİ VE DEVLET ADAMLARI.....	30
1.5.1.Çehār Yār	30
1.5.2.Hz. Hızr	31
1.5.3.Hz. Lokmān.....	31
1.5.4.İskender.....	32
1.5.5.Hallac-ı Mansūr	33
1.6. AHİRET İLE İLGİLİ MEFHURLAR	34
1.6.1.Ahiret.....	34
1.6.2Cennet (Firdevs,Me'va, Adn).....	34
1.6.3.Cehennem	35
1.6.4.Kiyāmet	36
1.6.5.Sırat	37
1.7. HAYIR VE ŞER, KAZA VE KADER	37
2.DİĞER DİNİ MEFHURLAR	

2.1.ÖLÜM.....	37
2.2.KÜFR.....	37
2.3.İMÂN.....	38
2.4.Mİ'RÂC.....	39
3.İBADET	
3.1.KELİME-İ ŞEHÂDET.....	39
3.2.NAMAZ.....	40
3.3.ORUÇ.....	40
3.4.ZEKAT.....	41
3.5.HACC.....	41
4.BAZI TASAVVUFİ KAVRAMLAR.....	42
4.1.DÖRT KAPI.....	43
4.1.1.Şeriât.....	43
4.1.2.Tarîkat.....	43
4.1.3.Hakîkat.....	43
4.1.4.Ma'rifet.....	44
4.2.DEVRÂN.....	45
4.3.ÂLEM.....	46
4.4.DEVR (DEVRIYYE).....	47
4.5.VAHDET VE KESRET.....	47
4.6.MÂSIVÂ.....	48
4.7.TECELLÎ.....	49
4.8.CEMÂL VE CELÂL.....	50
4.9.AŞK.....	51

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
MEHMET EMİN EFENDİ DİVANI

DİVANI.....	54
SONUÇ.....	441
KAYNAKÇA	443
EKLER.....	445

KISALTMALAR DİZİNİ

Age :Adı geen eser

Agy :Adı geen yazar

BEEK :Bursa Eski El Yazmaları Kütüphanesi

Bkz :Bakınız

C. :Cilt

D :Dörtlük

G :Gazel

H :Hicri

Haz :Hazırlayan

K :Kaside

M :Mesnevi

MR :Murabba

MS :Musammatlar

R :Rübâi

s :Sayfa

UÜİFD:Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi

GİRİŞ

İnsan, yaratılmışlar içerisinde çok farklı bir yerde durmaktadır. Diğer varlıklar var oluşlarından kısa bir süre sonra asıl varlık gayelerine sevk olmakta ve çevresiyle entegrasyonunu tamamlamaktadır. İnsan ise ancak yirmi-yirmibeş yaşında dünyayı tanımaya, hayrını-şerrini ayırt etmeye başlar ve bu süreç ölünceye kadar devam eder. Bunu bir yolculuk olarak düşünürsek birçok kişi bu yolu tamamlamadan varlık sahasını terk etmektedir. Binaenaleyh, bu yolculuğu tamamlamak için geçmişin bilgi birikimi ve deneyimlerini araştırmak ve muhafaza etmek zorundayız. Bunun en güzel yolu ise edebiyattır.

Edebiyatsız millet, dilsiz insana benzer derler. Dahası edebiyat bir toplumun hafızası, atalarımızı bize gösteren bir ayna ve hatta bizi onlarla konuşuran bir vasıta. Bu sebeple edebiyatımızı her ünitesiyle derinlemesine ve genişlemesine ele almak, onu -kıyada köşede kalmış en küçük manzumesini de dahil olmak üzere- gün yüzüne çıkarmak, tanıtmak ve tahlil etmek kültür taşıyıcılığı gibi kutsal bir görevi olan bütün araştırmacıların boynunun borcudur.

Buradan yola çıkarak çalışmamızın konusunu doğum tarihini net olarak bilmediğimiz fakat XVII. yüzyılın sonları ile XVIII. yüzyılın başlarında (ö. 1718) yaşamış bir mutasavvıf şair olan Seyyid Mehmed Emin Baba'nın divanı oluşturmaktadır. Burada torunu ile karışmasını önlemek için ayrıca kendisi için kullanılan "baba" lakabını da yazmayı uygun gördük. Kaynaklarda ismi zikredilen diğer Seyyid Mehmed Emin Efendi (ö.1799) ise Seyyid Mehmed Emin Baba'nın oğlu ve aynı zamanda halifesi Şeyh İbrahim Efendi'den (ö. 1761) olma torunudur.

Çalışmamız sırasında şair hakkında tezkireler, makaleler ve şairin şiirleri olmak üzere çeşitli kaynaklardan bilgiler derleyip şairin hayatı sunulmaya çalışıldı. Şairin tasavvufî yönü ve edebî şahsiyeti, şiirleri ön planda tutularak değerlendirilmeye çalışıldı. Yine şairin şiirleri ön planda tutularak dinî ve tasavvufî açıdan bir inceleme bölümü oluşturuldu. Elimizdeki Divanın Niyâzî-i Mısri Divanı'yla yer yer taklitle varan benzerlikte olduğunu gördük. Bunun sebebi şairin Niyâzî-i Mısri'nin önde gelen halifelerinden olmasıdır. Dolayısıyla Niyâzî-i Mısri ile Seyyid Mehmed Emin Baba'nın şiirlerini karşılaştıran bir bölüm yazıldı. Divan dil ve üslup açısından ele alınmaya çalışıldı. Bütün bunları yaparken sağlıklı bir metin

oluşturmak için sabırla ve dikkatle divanı transkribe ettik. Bu esnada elimizde tek nüsha bulunduğu için müstensih hatalarından kaynaklanan okuma zorluklarıyla karşılaştık.

Divan, birçok mutasavvıf şairde görüldüğü gibi mürettep bir divan hüviyeti arz etmemektedir. Mürettep bir divanda sırasıyla; kasideler, tarihler, musammatlar, gazeller, rübaî, kıt'a ve nazımlar olmaktadır.¹ Mutasavvıf şairlerin divanında bu tertip esasına pek rastlanmaz. Genellikle şiirlerin sıralanışı kafiye esasına dayalıdır. Fakat Seyyid Mehmed Emin Baba Divanı'nda her iki durum da söz konusu değildir. Şiirler hiçbir sıra gözetilmeksizin dizilmiştir. Divan, 154 beyitlik bir nasihatname ile başlar. Yer yer gazellerin kafiye sırasına göre dizildiği görülmüştür. Biz de nüshaya sadık kalarak sadece şiirlere numara vermekle yetindik.

Divanda birçok müstensih hatasına rastladık. Bu hataları kelime eksikliği, harf eksikliği, nokta eksikliği ya da yanlışlığı, atıv vavı yerine izafet kesresi kullanması, izafet kesresi yerine atıf vavı kullanması şeklinde sıralayabiliriz. Ayrıca atıf vavı olması gereken birçok yerde atıf vavı kullanılmamıştır. Bütün bunların sayısı o kadar çoktur ki hepsini dipnotla göstermeyi uygun görmedik. Buna rağmen örnek teşkil etmesi açısından bazılarını dipnotla gösterdik. Nüshada yazılmamış hece ve harflerin tümümü köşeli parantez “[]” ile gösterdik. Divanın bazı yerleri ise silik çıktığından bu yerlerde metin tamiri yöntemine başvurulmuştur. Fakat elimizde bulunan nüshada hata sayısı çok fazla olduğu için, metin tamiri yöntemini bütün divan üzerinde uygulamaya muvaffak olamadık. Vezni *fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün* olan birçok şiirin bazı beyitlerinde bir *fâ'ilâtün* yazılmamıştır. Aynı durum vezni *müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün* ve *mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün* olan şiirlerde de söz konusudur. Bu şiirlerin bazı beyitlerinde ise durum biraz daha karışıktır. Divanın geneline baktığımızda bu şekilde olan otuzu aşkın beyit olduğunu tespit ettik.

İnsan, etkileyen ve etkilenen bir varlıktır. Şairler de her şeyden önce insan oldukları için ele alınıp değerlendirilirken onların toplumun kültürel, sosyal ve siyasi durumundan etkilenmemiş olmasını düşünmek, bu konuda yapılabilecek en büyük hatadır. Dolayısıyla Seyyid Mehmed Emin Baba'nın hayatı, edebi kişiliği ve divanını

¹ Ömer F. Akün; “Divan Edebiyatı”; Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İslam Ansiklopesisi, cilt IX, s. 397-399

değerlendirmeden önce, onun her şeyden önce bir mutasavvıf olduğunu düşünerek yaşadığı zaman ve mekanın dinî-tasavvufî boyutunu kısaca ele almanın faydalı olacağına inanıyoruz.

Bu yüzyılda her şeyden önce tekke-medrese tartışması varlığını korumaktadır. Esasen tekkenin temsil ettiği “ledünnî” ilim ile medresinin temsil ettiği zahirî ilim tartışması çok öncelere dayanmaktadır. Hallac-ı Mansur ve İbn-i Arâbî’nin görüşleri bu tartışmaların merkezinde bulunmuştur. Bu dönemde Kadı-zâde ve Sivâsîler arasında gerçekleşen ciddi tartışmalar olmuştur. Kadızâdeliler yaşanan sosyal buhranların dinden uzaklaşmakla olduğunu ileri sürer. İnsanların dine yeni icatlar (bid‘at) soktuklarını savunurlar. Seyyid Mehmed Emin Baba’nın bu tartışmalara doğrudan katıldığını gösteren bir belge elimizde yoktur. Fakat bunu şiirlerinde görmekteyiz. Şair “ey fakı” diyerek kadızâdelileri hedef alır ve onların bu tutumunu açık bir dille eleştirir. Aşağıdaki dörtlükte bu durumu açıkça görmekteyiz.

Gel bu ‘ilm u kâle kâlma ey fakı
Mekteb-i ‘irfâna gel ebced oğı
Görmek istersen cemâl-i muğlağı
Mekteb-i ‘irfâna gel ebced oğı (179/1)

“XVII. yüzyıl Osmanlı toplumuna tarikatlar penceresinden bakıldığı zaman görülen manzara ise şudur:

- 1-Toplumda tarikatların tesir ve yaygınlığı artmaktadır.
- 2-Tarikatlar değişik yerlerde kurulan kol ve şubelerle mürid halkalarını genişletmektedirler.
- 3-Tarikatlar dünyasının ayrılmaz bir parçası haline gelen ve müsikî ile iç içe olan sesli zikir meclislerinin dini sınırları aşip aşmadığı tartışılmaktadır.
- 4-Devletle, özellikle vahdet-i vücudu benimseyen melâmîler arasındaki ilişkiler çok sert bir noktadadır.
- 5-Şiir ve müsikî başta olmak üzere genel sañat dallarının hemen hepsi tekke atmosferinde gelişip güçlenmektedir.

Bütün bunlar göz önünde bulunduğunda şairin bu tartışmaların dışında kalmadığı görülür. Şiirlerinde sık sık halvetî olduğunu belirtmesi, cehri (sesli) zikri övmesi “faki”lara cephe alması buna işaret olarak gösterilebilir. Aşağıdaki beyitler şairin tekke-medrese tartışmasının içinde olduğunu göstermektedir. Şair burada vaize laf vurarak zahir ilmiyle gönül âlemine giremeyeceğini vurgular.

Gel ey vā'iz gel ey nāşih 'aşıklara dahl itme

Zu'mun ile Hakk'ı koyup bātil tārīka gitme gel (135/1)

Bu şūret-i zāhir ile dil 'ālemi fehmi olınmaz

Var 'ilmine mağrūr olup kendün bize sır [itme] gel (135/2)

BİRİNCİ BÖLÜM

MEHMET EMİN BABA'NIN HAYATI, EDEBİ ŞAHSİYETİ VE ESERİ

1.HAYATI

Araştırmalarımız sırasında Mehmed Emin Baba'nın ecdādının Emīr Sultan (ö. 1429) ile birlikte Buhara'dan kalkıp Bursa'ya gelmiş ve bu şehre yerleşmiş olduğu bilgisine ulaştık.² Fakat bu kişiuñ ismi kesin olarak tespit edilememiştir. Buharadan göçen bu seyyid³ ailesinin bilinen ikinci ismi ise Seyyid Ali'dir.(ö. XVII. yy.) Şairimizin dedesi bu kişidir. Babası ise Bursa'da doğmuş olan Seyyid Kāsım Efendi'dir. (ö.1089/1679) Bursa'daki Gökdere ve Molla-yı Cedīd medresesinde görev yapmıştır.⁴

Seyyid Kāsımzāde Seyyid Mehmet Emīn Baba Niyāzī-i Mısrī'nin önde gelen halifelerindendir. Bursadaki çeşitli medreselerde görev yaptığı bilinmektedir. Şeyhinden aldığı icazetle Uludağ eteklerinde kendi evinde çarşamba akşamları Mısrıyye usūlünce āyin icra etmiş ve mürid yetiştirmiştir. 1131/1718 senesinde vefat eden Mehmet Emin Efendi Yeniyer Kabristanına defnedilmiştir.⁵ Başta İsmail Hakkı Bursevī (ö. 1137/1724) olmak üzere dönemin meşhur sūfileriyle iyi ilişkileri olduğu nakledilen Seyyid Mehmed Emin Baba "Seyyid" mahlasıyla şiir yazan bir şair olup,

² Gazzi-zādezi Abdūllatif, Hülāsātü'l- Vefāyāt,Bursa Yazma ve Eski Basma Eserler Kütüphanesi (BEEK), Orhan, 1016, v. 23a.

³ Bu isim onların gerçekten Hz. Peygamber'in soyundan geldiklerine işaret edebileceği gibi, özellikle tarikatların kuruluşundan ve tarikat silsilelerinin teşekkülünden sonra yaygınlaşmaya başlayan ve adeta bir meşruiyet simgesi olarak kullanılan söz konusu ünvanın sonradan yakıştırılmış olabileceğini de akla getirmemektedir. Çünkü Emīr Sultan'ın soy seçeresi hakkında bile bazı tereddütler bulunmaktadır. Bütün bunlara rağmen şairimizin neslinden gelenlerin tarih boyunca "Seyyid" ve "Şerif" ünvanlarıyla anıldıkları görülmektedir. Ayrıca yüzyıllar boyunca yaşadıkları ve Mehmed Emin Efendi'nin(ö. 1214/1799) bir tekke yaptığı mahalle bu aileye nisbetle "Seyyidler Mahallesi" şeklinde isimlendirilmiştir. Bu aileden gelip günümüzde hayatta olan kişilerle yapılan görüşmelerde ailenin kısmen de olsa isim geleneklerini sürdürdükleri görülmüştür. Ayrıntılı bilgi için bkz. Kāmil Kepecioğlu, *Bursa Kütüğü*, (BEEK), Genel 4519-4522, IV, s. 26 ; Salih Çift; Bursa'da *bir Mısrī Dergāhu ve Son Postnişni: Seyyid Baba Tekkesi ve Şeyh Sābit Efendi*,Bursa, UÜİFD,Cilt 13, Sayı: 2, 2004, s.197-214

⁴ İsmail Belig;Güldeste-i Riyāz-ı İrfan (Haz. Abdülkerim Abdulkadiroğlu), Ankara 1998, s. 393

⁵Belig, a.g.e., s. 393;Mehmed Şemseddin, Yādigār-ı Şemsī (Haz. Mustafa Kara, Kadir Atlansoy), Bursa, 1997, s.431 Belig Mehmed Emīn Efendi'nin vefat tarihini 1134 olarak verirken, Mehmed Şemseddin 1131 tarihini zikretmektedir.

Niyāzī-i Mısrī'nin Vāridat'ı tarzında bir divan kaleme almıştır.⁶ İsmail Belîğ onun ilm-i tasavvufta ve rüya tabiri hususunda maharet sahibi olduğunu söylemektedir.

Aşağıdaki beyitler ise onun mütavazi bir hayat yaşadığına işaret ediyor. Çiftçilik terimlerini kullanarak kibri terk etmeyi, şöhrete kapılmamayı salık vermektedir. Aynı zamanda döneminde artık marifete çok fazla rağbet olmadığını belirtmektedir.

‘Aşq âletiyle gel bu vücūd hırmenini sür
Cem‘ it hubûb-ı ma‘rifeti sen şamanı ço (154/3-4)

Terk eyle kibri şıdık ile tut meskenet yoluñ
Çäk it kabâyı şöhreti nām-ı şāñı ço (154/4)

Ey gönül bin ma‘rifet bir pula değmez şimdi bil
Aklıñı dir başuña gel it lisānuñ Seydā (44/27)

Diğer bir yerde ise zahir ehli insanlar arasında pek tanınmadığını ama hakikat ehli insanların onu tanıdığını belirtmektedir. Hakikat ehli insanların da her dönemde sayılarının pek çok olmadığını düşünürsek, şairimizin döneminde yeterince tanınmadığını söyleyebiliriz.

Bu zāhir ehli kıatında eğerçe bi-nāmem
Velīkin ehl-i haķıķat içinde meşhürem (22/8)

Seyyid Mehmed Emin Baba'nın evi torunu Seyyid Mehmed Emin Efendi tarafından tekkeye çevirilmiştir. Bu tekke “Seyyid Baba Tekkesi” ismiyle anılmış ve bir Mısrī dergāhı olarak kurulmuştur. Aslı şaire ait bir ev olan bu yapı kendisine özgü bir mimariye sahip olmadığından zaman içerisinde yaşanan bir depremde yıkılmış ve

⁶ Belîğ, a.g.e., s. 393.

tekrar yapılmıştır. Kurulduğu tarihten itibaren genellikle aynı aileye mensup kişilerin idaresinde olan tekkede bir dönem aile dışında bir şeyh de kısa süreliğine posta oturmuştur. Şairin yıkıldıktan sonra tekrar yapılan evi Bursa'dadır. Şairin soyundan gelenler hala hayatta ve bilinmektedir.⁷

2.DÜNYA GÖRÜŞÜ

2.1.TASAVVUFİ YÖNÜ

Seyyid Mehmed Emīn Baba'nın ortaya çıkan en önemli özelliği mutasavvıflığıdır. Dolayısıyla şairimiz üzerinde dururken onu mürşidi ve tasavvuf anlayışı açısından ele almak durumundayız. Divanının tahlili yapılırken de bu durum göz önünde bulundurulmuştur.

Şairimizin sosyal çevresini tanımak, onun öne çıkan yönlerini sağlıklı bir şekilde tahlil etmemize imkan verecektir. Fuat Köprülü'nün "Her şahsiyet, hatta Yunus Emre gibi ibtidâi ve işlenmemiş bir lisaña ruhun his inceliklerini samimiyetle yaşatacak İlahi bir mahiyet veren dahiler bile, mutlaka sosyal çevrelerinin ürünüdürler."⁸ Sözü de bu duruma işaret etmektedir.

Seyyid Mehmed Emin Baba Niyazî-i Mısri'ye intisap etmiş bir halvetî şeyhidir. Halvetilik tarikatının ateşli bir savunucusudur. Cifr ilmiyle uğraşmış ebced ilmine epeyce önem vermiştir. Hatta şiirlerinde müridlerini de ebced okumaya teşvik ettiği görülmektedir.

2.2.TARİKATI VE SUFİ ÇEVRESİ

Seyyid Mehmed Baba'nın yaşadığı dönemde tarikatların toplumun dini ve sosyal hayatı üzerinde etkisi çok yaygındı. Bir tarîkâta girmek, genel itibariyle teşvik ediliyordu. Seyyid Mehmed Emin Baba halvetî bir şairdir ve her fırsatta bunu dile

⁷ Çift, a.g.e, s.197-214.

⁸ Fuat Köprülü; *Türk Edebiyatında İlk Mutasavvıflar*, Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara, 1982 , s.217

getirir. Aşağıdaki dörtlükte de Mısrî'nin pîrleri olduğunu ve halvetî olduklarını belirtmektedir.

Ḥaḫḫ'ı zākirdür dilimiz

Kisvemizedür elimiz

Sulṭān-ı Mısrî'dür pîrimiz

Ḥalvetiyyüz ḥalvetiyyüz (98/2)

3.EDEBİ KİŞİLİĞİ

Seyyid Mehmed Emin Baba'nın Divanı'nı incelediğimizde tamamen dinî ve tasavvufî konuların işlendiğini gördük. O herhangi bir konuyu anlatmak için dinî ve tasavvufî terimleri kullanmamış; doğrudan dini ve tasavvufu anlatmıştır.

Tasavvuf ahlakında mutlak itaat söz konusudur. Hakikate ulaşmak için mutlaka bir müridin elini tutmak, bir pîr-i muganın eteğine yapışmak, bir yol gösterici bulmak gerekmektedir. Mürid, müridinin her dediğine itaat eder. Eğer ileride müridinden icazet alıp irşād makamına yükselirse müridinin irşād metodunu kullanır, onun yolundan gider. Bütün bunları göz önünde bulundurduğumuzda Niyazî-i Mısrî'ye intisap etmiş, Mısrî ekolünün ateşli bir savunucusu ve halvetî bir şair olan Seyyid Mehmed Emin Baba'nın edebi kişiliğiyle Niyazî-i Mısrî'nin edebi kişiliği arasında doğrudan bir ilişki kurmamak mümkün değildir.

“Niyazî, her iki şiir (divan ve halk) tarzına da aynı uzaklıkta bulunan bir mürid şair olarak, her ikisinin de usul ve metodlarını takip ederek, aruz ve heceyle yazmış, aynı nazım şekilleri, dil ve ifade ile hem halk, hem de yüksek tabakaya hitap etmiş, her kesimi irşād etmek istemiştir.”⁹ Bu anlayış ve şekil şairimizde de görülmektedir. Şiirlerinde aruz ve hece veznini birlikte kullanmıştır. Yer yer Arapça ve Farsça sözlerle süslenmiş ağır sözlere rastlanmakla beraber bunların sayısı o kadar

⁹ Kenan Erdoğan; *Niyazî-i Mısrî Dîvânı*, Akçağ Yayınları, Ankara, 2008, s.87.

çok değildir. Genellikle sade bir kullanmıştır. Didaktik yazılmış şiirlerin yanı sıra, lirik tarzda yazılmış şiirlere de rastlanmaktadır. Bazı şiirlerinin oldukça ahengli olduğu görülmektedir.

Divanda Arapça, Farsça ve Türkçe kelimelerle ve hatta eklerle rahatlıkla kafiye yapıldığı görülmektedir. Divanda musammat gazellerin çokluğu dikkatimizi çekmiştir. Bu gazelleri ortadan ikiye böldüğümüzde murabba olmaktadır. Bunlar pekala dörtlük şeklinde de yazabilir. Divānda halk edebiyatı nazım şekli olan dörtlükle de şiirler yazılmıştır. Fakat bunlar nüshada beyit şeklindedir. Biz bunları dörtlük şeklinde yazdık. Hatta Divan'daki birçok musammat da bir halk edebiyatı nazım şekli olan koşmaya çok benzemektedir.

Şair düşüncelerini, tasavvuf esaslarını, mensubu olduğu halvetiliği şiirle telkin ve teşvik etmektedir. Adeta şiiri bir propaganda aracı gibi kullanmış, yer yer nasihatlarla bulunmuştur. Ebced ilmiyle uğraşmış, bunu müridlerine tavsiye etmiştir.

Ebcedi şerh eylemek gerçi beşer haddi değil

Ancak aldım bahrden bir kıatre izni'llāh ile (162/2)

Gel bu 'ilm u kıāle kıalma ey fakı

Mekteb-i 'irfāna gel ebced o kı

Görmek isterseñ cemāl-i mu kıla kı

Mekteb-i 'irfāna gel ebced o kı (179/1)

Diğer taraftan şair “dil ve imla olarak Yunus devrinden kalma, 17. yüzyılda artık yavaş yavaş unutulmuş, Eski Anadolu Türkçesi'nin”¹⁰ birçok kelimesini de kullanmaktadır. Bu durum Niyāzī-i Mısrī'de de söz konusudur.

¹⁰ Erdoğan, a.g.e, s.97

Bāki evlāduña aşhābuña aḥbābuña hem

Vire ‘adn uçmağı içinde maḳāmāt ol cenāb (45/28)

3.1.DİVANI

Seyyid Mehmed Emin Baba'nın şu anda elimizde tek nüshası bulunmaktadır. Divan Ankara Milli Kütüphane yazmalar koleksiyonunda 931 demirbaş no'lu eserdir. Fahri Bilge kitaplığından alınmıştır. Koyu kahverengi meşin bir cilt içindedir. Divan 154 beyitlik nazım şekli kaside, nazım türü ise nasihat olan bir şiirle başlamaktadır. Divanda 15 kasīde (yedi tanesinin nazım türü na't, bir evsāf-ı şeriāt-ı tariḳāt, bir münācat, bir nasihatnāme), 2 mesnevi, 10 murabba, 1 muhammes, 148 gazel (bunların bir kısmı musammat, bir kısmında ise Mısri'de de görülen gazel şeklinde na't) 21 rübai, 9 dörtlük (hece ile yazılmış) bulunmaktadır. Fakat bunlar mürettep değildir. Muhtemelen şair bunları ilham geldikçe bir yerlere karalamış, müstensih de bu şiirleri rastgele kaydetmiştir. Biz bu çalışmamızda asıl nüshaya sadık kaldık. Sadece şiirlere numara vermekle yetindik.

Divan nesih yazısıyla yazılmıştır. Başta Kur'an-ı Kerim olmak üzere dini kitapların çoğunun istinsahında bu yazı kullanılmıştır. Tamamıyla tasavvufî olan bu divan da baştan sona nesih yazısıyla istinsah edilmiştir. Divanda birçok müstensih hatası bulunmaktadır.

Divanda kullanılan vezinlerin dağılımı aşağıdaki gibidir.

VEZİNLER	K	M	MR	MS	G	R	D
Fā'ilātün/Fā'ilātün/Fā'ilātün/Fā'ilün	6		1		35		
Fā'ilātün/Fā'ilātün/Fā'ilün	1		6	1	16	20	
Fe'ilātün/Fe'ilātün/Fe'ilün					3		
Mefā'ilün/ Mefā'ilün/ Mefā'ilün/ Mefā'ilün	3		1		15		
Mefā'ilün/ Mefā'ilün/Fe'ülün	6	1	1		9	1	
Mef'ülü/Mefā'ilü/Mefā'ilü/Fe'ülün					9		
Mefā'ilün/Fā'ilātün/Mefā'ilün/ Fā'ilün	1						
Mef'ülü/Fā'ilātün/Mef'ülü/Fā'ilātün					1		
Müstef'ilün/ Müstef'ilün/ Müstef'ilün/ Müstef'ilün/	1				24		
Müstef'ilün/ Müstef'ilün/			2				
Müstef'ilātün/ Müstef'ilātün	1				3		
Hece Vezni					17		12

3.2 NİYÂZÎ-İ MISRÎ DİVANI İLE SEYYİD MEHMED EMİN BABA DİVANI'NIN KARŞILAŞTIRILMASI

Araşturmalarımız sırasında Niyâzî-i Mısri'ye intisap etmiş bir halvetî şeyhi olan Seyyid Mehmed Emin Baba divanı ile, halvetîliğin Mısriyye kolunun kurucusu olan Niyâzî-i Mısri'nin divanı arasında yer yer taklitle varan benzerliklerin söz konusu olduğunu gördük. Hatta taklitten de öte yer yer Seyyid, Niyâzî'nin şiirlerden beyitler alıp olduğu gibi kendi şiirleri içinde kullanmaktadır.

Döneminde mutasavvıflar arasında kendine yer edinen, İbrâhim Hakkı Bursevî ile iyi ilişkileri olduğu nakledilen, rüya tabiri ilminde mahir olan şairimizin edebi câmiada yeterince adından söz ettirememesi, kanımızca divanının bu mahiyetinden kaynaklanmaktadır.

İki divanı karşılaştırdığımızda Niyâzî-i Mısri ile aynı kelime ve tamlamaları; aynı kafiye ve vezinleri kullandığını görmekteyiz. Hece ile yazdığı şiirlerde de Mısri ile aynı vezinleri kullanmıştır.

Aşağıdaki beyit Seyyid Divanı'nda 27 numaralı şiirin 19. beyitidir. Aynı beyit Mısri Divanı'nda¹¹ 2 numaralı şiirin 10. beyitidir

Tecellî eyler ol dâ'im Celâl u geh Cemâlınden
Birinûñ hâşılı Cennet birinden Nâr olur peydâ (27/19)

Aşağıda ise benzer beyitler ele alınmaya çalışılmıştır. İlk iki beyitte de “derde derman olarak derdin yeteceği, başka derman arayışı içinde olunmaması gerektiği” anlamı vardır. Anlam ve ifade benzerliği söz konusudur.

Seyyid **Derdüñ yeter dermân** baña ğayrı dermânı neylerem
'Aşk ile oldım âşinâ fâni cihânı neylerem (139/1)

¹¹ Erdoğan, a.g.e, s.165; Bu bölüm için verilen örneklerde kitabın 2008 basımı esas alınmıştır.

Mısri Ey derde dermān isteyen **yetmez mi derd dermān** saña
Ey rāhat-ı cān isteyen kurbān olandur cān saña (3/1)

Diğer bazı benzer beyitler ise şöyledir:

Seyyid Hākīkat nuṭṭ u şavt sözi acı bir aşla mebnīdür
Furuḡı **otuz iki harfde** zāhir oldı taksimā (27/85)

Mısri **Otuz iki harfi** bildün dört kitābuñ aşlıdur
Sāhfe-i vechinde yazılmış kamu bī-irtiyāb (14/3)

Seyyid **Mekteb-i ‘irfāna gir** bu ‘ilmi Ādemden **okı**
Ādemün vechidür Allāh’uñ kitābı uş kitāb (48/8)

Seyyid Gel bu ‘ilm u kāle kılma ey faḡı
Mekteb-i ‘irfāna gel ebced **okı** (179/1)

Mısri **Mekteb-i ‘irfāna gir okı** bu ‘ilmün aşlımı
Gör ki nice derc olupdur bu ‘ilimde dört kitāb (14/4)

Aşağıdaki beyitte ise kafiyeleler aynıdır.

Seyyid Gel eğer bulmak dilersen zāt-ı Hākḡ’ı **ey şikāt**
Ehl-i ‘irfān şöhetinde idegör maḡv-ı şifāt (58/1)

Mısri Sırr-ı Hākḡ’ı nicesi fāş ayleyem ben **ey şikāt**
K’anı ancak remz ile itmiş beyān ehl-i nikāt (16/1)

Yine aşağıda řerī‘at süslü bir sevgiliye benzetilmiş. Nasıl ki bir sevgili nā-mahrem içinde soyulmazsa, tıpkı onun gibi ehil olmayan insanların yanında da řerī‘atten bahsedilmez. Yine birebir ayniyet söz konusudur.

Seyyid Ki bir maĥbüb-i zibādur ĥakīkat
Şerī‘atdur aña cāmi dūr be‘at (183/80)

Şakın soyma anı nā-maĥrem içre
Ki şonra sen çekersin ĥacālet (183/81)

Misrī Şakın soyma anı nā-maĥrem içre
Yüzüñ suyu ĥayāsıdur řerī‘at (18/26)

Seyyid Bu zevķi dilersen eğer var **ķıl saña senden sefer**
Budur sülük-ı mu‘teber seyrān gerek seyrān gerek (129/2)

Misrī Şalınma cāh-ı taķlīde řu‘ūd it ‘arş-ı taĥķīķe
Şana senden sefer eyle seni sen dū-yı tevĥīd it (19/3)

Aşağıdaki şiir ise 9 beyitlik bir gazeldir. Bu şiir ise Misrī’nin bir şiirine nazire yazılmıştır. Biz burada sadece şiirin matla ve makta beyitlerini vereceğiz.

Seyyid Ey gönül rāh-ı Ĥaķķ’a bulmaķ **isterseñ felāĥ**
Şıdķ ile var ķulluķ eyle bilgādāt-ı ve’r-revāh (67/1)

Send[e] gel řālib dilersen **dost iline uçmağı**
Her kelāmı Seyyid’ün bil saña **nūrdan bir cenāh** (67/9)

Misri İster iseñ olasn ehl-i felâh
Kulluğ eyle bi'l-ğadâti ve'r-revâh (25/1)

Ey Niyâzi dost iline uçmağa
Her kelâmuñ oldı nürdan bir cenâh (25/1)

Yine aynı durumda olan bazı örnekler ise şunlardır:

Seyyid Tâlib iseñ gel dilâ cânile tut baña şimâh
Hem-nişin o ehl-i zikrile şaķın olma ırah (69/1)

Misri Ey qarındâş bir sözim var tut şimâh
Zikre meşgul ol şaķın olma ırah (26/1)

- Seyyid** *Men ‘aref*le *mā-rameyte* remzini
Añlayıgör kim budur rāh-ı sedād (72/6)
- Mısrî** *Men ‘aref*le *mā rameyte iz rameyte* remzini
Fark idivir mümkün ise ber-sebîl-i infirād (27/12)
- Seyyid** **Anādān toğma gözsüzler** karadan gayrı **görmezler**
Görür mü rüy-ı dildârı karanulukda na-bînā (27/81)
- Mısrî** **Anadan toğma gözsüzler** kemāhî **görmez** eşyâyı
Niyāzî vech-i dildârı ulû’l-ebşâr olandan sor (58/5)
- Seyyid** Sen Cennet ile **ṭamudan** baḥş eyleme bize **vā’iz**
Cennet Cehennem ‘āşıka bil her nefes seyrān imiş (105/7)
- Mısrî** **Ṭamuya** şöyle ṭoldurmuş içinde yok ṭuracak yir
Aña yerleşdurüp ḥalkı ‘acep ḥizmetdedür **vā’iz** (84/4)
- Seyyid** **Zikrūñ enis** eyle baña vāşıl ola tā kim saña
Bu Seyyide yā Rabbenā sensin mu‘în-i müste‘ān (151/6)
- Mısrî** **Zikrūñ enis** it bu dile irişe tā dilden dile
Yol göstere ilden ile luṭf eyle açıvir yolum (114/10)
- Seyyid** **Nedür Ādem** nedür Ḥaḫḫ **ne sırdur ‘alleme’l-esmā**
Nedür Sidre nedür **Ṭübā** diyen bilmez bilen dimez (94/16)

Mısri **Ne sırdur Ādem ü Hāvva ne sırdur “alleme’l-esmā”**
Ne sırdur Sidre vü Tūbā haber vir ‘Arş-ı a’lādan (133/2)

Bütün bunların yanında her iki divānda da hecenin $5+5=10$, özellikle $7+7=14$ ve $8+8=16$ gibi vezinleri ortak olarak kullanılmıştır. Seyyid Divānı bu minval üzere incelendiğinde kelime olarak, tamlama olarak, vezin ve anlam olarak, dil ve üslup olarak Mısri Divānı ile sayısız benzerlikler olduğu görülecektir. Bütün bunları tespit edip burada kaydetmek çalışmamızın hacmini aşacağı için bu bölüm bir prototip olarak hazırlanmıştır.

İKİNCİ BÖLÜM

MEHMET EMİN BABA DİVANI'NDA DİN VE TASAVVUF

1. İTİKAD

1.1. ALLAH

Divānda müellifin halvetī olması ve mutasavvıf kimliğinden ötürü Allah lafzı gerek Allah'ın isimleri ve gerek sıfatları şeklinde farklı ifādelerle birçok yerde karşımıza çıkmaktadır. Zaten zī-şuūr varlıklar Cenāb-ı Allah'ı ancak O'nun yüce isim ve sıfatlarıyla tanıyabilirler. O'nun isim ve sıfatları zahiren bir kesret gibi görünse de O birdir. Nitekim denizdeki dalgaların çokluğu denizi birden çok yapmadığı gibi Allah'ın isim ve sıfatları dahi O'nu müteaddid kılmaz. O Sübhān'dır ve vāhid-i bi'zzatdur. Kesret isim ve şıfāt itibariyledir.¹²

Divānda Allāh lafzı bizzat geçtiği gibi Allāh lafzının yerine kullanılan isim ve şıfātlar ise şunlardır: 'Afüvv, Āhir, Bāṭın, Eḫad, Evvel, Ğafur, Ḥaḫ Ḥallaḫ, Ḥālīḫ, Ḥayy, Hū, Ḥüda, Ḳādür, Ḳayyum, Kerīm, Mevlā, Mu'in, Müste'an, Padşāh, Rab, Rabbenā, Rabbü'l-Ālemīn, Rabbü'l-Erbāb, Rabb-i Zülcelāl, Raḫmān, Raḫīm, Şamed Semi', Settār, Sübhān, Vedūd, Yezdān, Zāḫir.

Şair Allāh lafzının geçtiği birçok beyitte insanları Allāh'ı zikr etmeye davet etmiştir. Her işe besmele ile başlanması gerektiğini salık vermiştir.

Her işe besmeleyle ibtidā kııl

Şonunda hem daḫı ḫamd-i Ḥüdā it (1/2)

Evrād idelim dile tā ire dilden dile

Aḫfā ile cehr ile gelünüz Hū diyelim (143/3)

¹² Seyyid M. Rasim Efendi; *Tasavvuf Sözlüğü (İstulāḫāt-ı İnsan-ı Kāmil)*, (Haz. İhsan Kara), İnsan Yayınları, İstanbul 2008, s. 216

Ḥaḳḳ'ı zākirdür dilimiz kisvemizedür elimiz
Sulṭān-ı Mıṣrıdür p̄irimiz ḥalvetiyyüz ḥalvetiyyüz (98/2)

Nefsüni ider taḥh̄ir ḳalbini ider tenv̄ir
Gönlüni ider ta'm̄ir z̄ikr it güzel Allāh'ı (180/8)

Emr itdi bize Sübhān
Buyurdi anı Ḳur'ān
Terk itme ṣaḳın bir ān
Z̄ikr it güzel Allāh'ı (180/7)

Aşağıdaki beyitte ise, bu konuda zikrini kendisine sevdürmesi için, Cenab-ı Allāh'tan avnini talep etmektedir.

Z̄ikrũn enis eyle baña vāṣıl ola tā kim saña
Bu Seyyide yā Rabbenā sensin mu'īn-i müste'ān (151/6)

Z̄āt u ṣıfātın 'aynıdur heb görünen ṣekl u ṣūret
'İbret ile her kim baḳar hep maḫhar-ı Yezdān görür (78/9)

beytinde ise “vahdet-i vücud” nazariyesine gönderme yapan ifadeler kullanılmıştır.

Şu beyilerde ise Allāh'a ulaşmak için varlıktan soyunup masivayı terk etmek gerektiğine deyinilmektedir:

Şolar kim ‘āşık-ı haqdur niderler hūr u ğilmānı
Olar meyl itmedi ğayra olaruñ maṭlubu Mevlā (31/12)

Benliğüñ maḥv eyle dilden tā bulasın feyz-i Hū
Kān-ı feyz-i hūyı bulañlar cihānda kām-yāb (47/4)

Haqq’uñ maḥlūḳuna hergiz haqaretle nazār itme
Özüñ a’la görüb dime şaḳın ğayriye bu kimdür (75/6)

Allāh lafzının geçtiği diğer beyitlerde ise nefsinin bilmeyenin Rabbini tanıyamayacağı, rahmet isteniyorsa Allāh’ın ahlakıyla ahlaklanması gerektiği, kahrın da, lutfun da bir görülmesi gerektiği, Allāh’ın merhametli ve bağışlayıcı olduğu, fazlin ve ihsanın yalnızca O’ndan geldiği gibi konulara değinilmiştir.

Cim Celāliyle Cemālūñ ma’nisi bir nürdür
Kahr u luṭfu bir bilendür āşinā Allāh ile (162/8)

Rāsı Raḥmānū’r-raḥīm Allāh u Rabbū’l-ālemīn
Raḥmet isteriseñ taḥalluḳ eyle ḥulḳu’llāh ile (162/19)

Münevver it şeri’atle muṭahhar it ṭariḳatle
Mükemmel it haqqīkatle kerem eyle Kerīm Allāh (165/2)

Bizi yaḳma celālūñle tecellī ḳıl cemālinle
Tesellī ḳıl vişālinle Kerīm Allāh Kerīm Allāh (165/5)

Ki z̄irā sen ‘Afūvv u Kerīmsin
Ġafūr u hem Ra’ūf u hem Raḥīm̄sin (184/24)

Pīr-i kām̄il şoḥbetinde añla nef̄s u Rabbūñi
‘Ārif-i nef̄s olmayān Raḥmāna olmaz āşinā (30/6)

1.2.MELEKLER

Melekler nurdan yaratılmış varlıklardır. Onların en bariz vasıfları mutlak itaat içinde bulunmaları ve herdem Rabbi zikr etmeleridir.

Klasik Divān şiirimizde sevgili birçok benzetmelerle ele alınmıştır. Bu benzetilenlerin en başını hiç şüphesiz melekler alır.¹³ Fakat incelediğimiz divān tamamiyle dini ve tasavvufi motiflerle süslü olduğu için böyle bir durum söz konusu değildir. Bunun yerine halveti olan şairimiz bütün halvetileri “yerde beşer gökte melek halvetiler dirler bize” ifadesiyle meleklerle benzetmektedir.

Devrān-ı çerḥ-ı felek
Ḥāşıl olur küllī dilek
Yerde beşer gökte melek
Ḥalvetiler dirler bize (160/8)

Divanda kām̄il olan insanların meleklerden üstün olabileceği üzerinde durulmuştur. Öyleki böylelerini bütün melekler zikr eder ve onları kıskanırlar. Meleklerin esmā ilmini bilmediğine ama insanın bunu öğrendiğine de değinilir.

(Ze) Zemīn u āsūmān içre kamu ins u melek
(Sın) Seni tesbīḥ iderler her biri şubḥ u mesā (19/6)

¹³ Nejat Sefercioğlu, Nev‘i Divanı’nuñ Tahlili, Akçağ Yayınları, Ankara, 2001, s. 22.

Anuñ ‘ilminde[n] ‘ācizdür melekler
Ki esmā-i ‘ilminüñ ol mähiridür (79/14)

Ārifüñ ‘ilmine reşk eyler melek
Kibr ile gel itme şeytān tek ‘inād (72/14)

Bazı yerlerde ise başta vahiy meleği Cibrīl olmak üzere dört büyük melekten bahsedilmektedir.

Yirmi üç yılda Cibrīl-i emīni
Getürdiği Resüle vahyi hāzret (183/34)

Levdeneytü diyuben kaldıkda Cibrīl-i emīn
Eyledüñ lāhūta sen cevelān Muḥammed Muştafā (26/40)

Emīn-i vaḥīy Cebrāil müvekkel ḳabza-i ‘Azrāil
Ne sırdur sūr-ı İsrāfil diyen bilmez bilen dimez (94/17)

1.3.ḲUR’ĀN-I KERĪM VE DİĞER SEMĀVĪ KĪTAPLAR

Divānda birçok yerde Kur’an-ı Kerim’den bahsedilmektedir. Kur’an’ın en büyük vasıflarlarından biri de bütün insanlara ve cinlere inmiş olmasıdır. Kur’an aynı zamanda okunması en güzel bir zikir, bir fikr kitabıdır. Şair Kur’an’ın sıkça okunması gerektiğini ve Yaratan’dan yardım istenmesi gerektiğini belirtir.

Emr itdi bize Sübhān
Buyurdi anı Ḳur’ān
Terk itme şaḳın bir ān

Ẓikr it güzel Allāh'ı (180/7)

Dağı hem dā'im eyle isti'āze

Bunuñ haqqında var Qur'ānda āyet (1/4)

Aynı zamanda Kur'an-ı Kerim Hz. Peygamber'in en büyük mucizesidir. Dört büyük kitapta Sevgili Peygamber'in ismi zikredilmektedir. Kur'an ise O'nun evsāf-ı pāki ile doludur.

Mu'cizātına hemān yok idi hadd ü 'ād velī

Mu'cizātüñ 'izāmı Qur'ān bize hablü'l-metīn (148/22)

Sende nāzil oldu Qur'ān-ı mübīn

Hem melā'ik indi hem rūhu'l-emīn

Saña virdi qadri Rabbü'l-'ālemīn

Merhabā ey şeh-i raḥmet merhabā (15/7)

Yüzüñdür kul hüve'r-Raḥmān şaçuñdur 'alleme'l-Qur'ān

'Aceb ey cānlaruñ cānı ne kānuñ dürrisün āyā (38/5)

Heb senüñ evşāf-ı pāküñ ile toludur kitāb

İncil [u] Tevrāt [u] Zebūr [u] Qur'ānla mezkursın (153/3)

Ṭāhā vü yāsīn ile memdūḥ u hem mükerrer

Tevrāt u İncil ile mezkūr olan Muḥammed (71/3)

1.4. PEYGAMBERLER

1.4.1.Hz. Muhammed (a.s.m)

Nuru ilk yaratılan son peygamber, son nebi Efendimiz'in (a.s.m) bereketli yaşamı bütün insanlığa rahmet olmuştur. Hz. Muhammed (a.s.m) divānda en çok bahsedilen peygamberdir.

O (a.s.m), her ne kadar en son gelen peygamber olsa da Hz. Allah O'nun nurunu ilk yaratmıştır.

Divanda müstakil olarak Hz. Peygamberden bahseden 7 naat bulunmaktadır. O, (a.s.m) bütün insanlığın efendisi olduğu gibi bütün peygamberlerin de imamıdır. O yaratılmasa kainat yaratılmazdı. Onun nuru olmasa kainat karanlıklar içinde kalırdı. Hz. Adem çamur ile toprak arasında iken o nebi idi. O alemlere rahmettir. Günahkarlara şefaattir. Dört kitap hep O'nun vasfı ile doludur.

Bunların yanında Hz. Peygamber'in şakku'l-kamer, bir koyunla üçyüz ashabı doyurması, parmaklarından su akıtması, ölüyü düriltmesi, ağaçların köklerinden çıkıp yanına gitmesi, taşların elinde zikir etmesi gibi mucizelerine de sıkca yer verilmiştir. Fakat O'nun en büyük mucizesi Kur'an olmuştur. O'nun dünyaya teşrifi nübevvat vazifesi esnasında başından geçen zorluklar anlatılmıştır. Mirac hadisesine değinilmiştir. O mahşer gününde bütün insanlığın efendisi olarak livā sancağının şāhibi olacaktır. Hz. Peygamber'in en çok zikir edilen özelliklerinden biri de ümmetine mahşer günü şefaattir olacağıdır.

Hz. Peygamber divānda Muhammed, Resūl, Mustafa, Mahmud, Ahmed, Nebī, Resulu'llāh, Habīb, Nūr-ı ālem, Fahr-i ādem, Seyyidü'l-kevneyn gibi isim ve şifātlarla anılmıştır.

Cenab-ı Allāh bütün kainatı Hz. Peygamber'in hürmetine yaratmıştır.

Olmasaydın halk olmazdı zemīn ü āsumān

Dostlığına oldı bu eyvān Muḥammed Muḥtafā (26/6)

Bilki 'âlem halk olunmağdan murād sensin hemān
Cümleye sen cān u hem cānān Muḥammed Muştafā (26/9)

Enbiya olsa tufeylūñ tañ mıdur 'ālī zāt
Kim senūñle buldılar 'unvān Muḥammed Muştafā (26/18)

Ol zamānkim sen nebī idūñ āyā faḥr-ı cihān
Yok idi Ādem'den ād u şān Muḥammed Muştafā (26/19)

Aşağıda ise Hz. Peygamber'in çeşitli mucizeleri anlatılmıştır.

Göricek şakkü'l- kamer sırrını cihānda 'ayān
İki şakḳ oldu meh-i tābān Muḥammed Muştafā (26/32)

Bir koyuñla üç yüz aşḥābı ziyāfet eyleyüp
Cümlesin kılduñ o gün şeb'ān Muḥammed Muştafā (26/33)

Key şaḳın benden tenāvül itme diyüp söyledi
Saña zehr-ālūd olan püryan Muḥammed Muştafā (26/34)

Bir avuç ḥāk ile etd[i] bunca küffarı zebūn
Kim senūñ oldu o gün meydān Muḥammed Muştafā (26/35)

Saña meddāh olıcaḳ Allāh-ı Rabb-i zü'l-celāl
Nice medḥ etsün seni insān Muḥammed Muştafā (26/54)

Künt[ü] kenzeñ perdesi senden açıldı ‘äleme
Bu beyānuñ ‘ilmine zātuñdan oldı feth-i bāb (45/5)

Kendine kemlik idenlere iderdi iyilik ol
‘Afv iderdi şuçını düşmañlaruñ tutmazdı kin (148/17)

Söyleyip imān getürdi taşca taş kıldı kabul
Kılmadı ol qalbi taşdan qatı Ebu cehl-i la‘īn (148/27)

Barmaqlaruñdan çeşmeler aqdı
İçenler andan buldı hidāyet (8/36)

Aşağıdaki beyitte mirac mucizesi ele alınırken “baş gözi ile Rabbüñi gördin” ifadesiyle şair Efendimiz’in miraca hem ruhuyla hem de bedeniyle çıkmış olduğuna işaret ediyor.

Baş gözi ile Rabbüñi gördin
Saña maşşuşdur ancak bu rü’yet (8/53)

Ol şeb-i isrā ki esrārına irmedi ‘uqūl
Da‘vet itdi seni o Sübhān Muḥammed Muştafa (26/38)

Emr-i Haqq ile o dem kıldın semāvāta ‘urūc
‘Arş u kürsi eyledüñ seyrān Muḥammed Muştafa (26/39)

Levdeneytü diyuben qaldıqda Cibrīl-i emīn
Eyledüñ lāhūta sen cevelān Muḥammed Muştafa (26/40)

Ḳābe ḳavseyn ev-ednādan geçüp olduñ hemān
O Cenāb-ı Ḥazret'e mihmān Muḥammed Muṣṭafā (26/41)

Rabbūñi gördüñ o dem 'ayne'l-yaḳīn ḥaḳḳe'l-yaḳīn
Kem u keyfsiz bī-īn ü bī-ān Muḥammed Muṣṭafā (26/42)

1.4.2.Hz. Mūsā

Hz. Mūsā divānda genellikle Hz. Hızr ile olan yol ardaşlığı münasebiyle ele alınır. Hz. Hızr ona öğretmeye kadar o da ilm-i ledünnī bilmemektedir. Divanda insanların ilm-i ledün ile fazilet kazacaklarına değinilir. Hz. Mūsā'ya Cenab-ı Allah'ın tur dağında tecelli edişi de bir münasebetle ele alınır.

Ḥayāt-ı ābuñ içersen Ḥızr olursın bezm-i vaḥdetde
Mürīdūñ olmağa me'mūr olur İskender u Mūsā (27/96)

Eğer kāf u eğer 'anḳā eğer İskender u Mūsā
Senūñ zātındadır cem'ā eğer Sidre eğer Ṭübā (27/97)

'Aşık iseñ Mūsā gibi seyr it vücūduñ dağları
Ṭūr-ı tecellīde bugün guş edesin Ḥaḳḳ'dan nidā (29/6)

Ki Mūsā'ya şecerden didiği gibi ene İlāhī
Bunuñda cümle azāsı ene'l-Ḥaḳ diye cem'ā (40/4)

Bir mürşide var aḥi 'ilm-i ledünni oḳı
Mūsā bunu bilmedi tā Ḥızr'a irmeyince (163/2)

1.4.3.Hz. İbrāhim

Hz. İbrāhim divānlarda genellikle Nemrud tarafından ateşe atılışı ile ele alınır. Hz. İbrāhim'in lakabı samimi dost anlamına gelen "halīl"dir. Genellikle bu lakabla beraber anılır.

Divānda ise Efendimiz'in cediti olması hasebiyle ele alınır.

Ālem-i şūretde ger ceddindür İbrāhim-i Halīl
Ma'nide hem enbiyānuñ ceddinin sen ey mu'in (148/5)

1.4.4.Hz. Süleymān

Dāvud Peygamber'in oğlu Hz. Süleyman, peygamber ve aynı zamanda hükümdardır. Divānda kuşlarla konuşabilmesi özelliğine değinilmiştir.

Bu mantıku't-ṭayrı bilen mūr ile hem şöhet olan
Nefsini zabt iden bil mülk-i Süleymān imiş (107/4)

1.4.5.Hz. Ya'kūb

Divānda sadece bir beyitte Hz. Ya'kub 'dan bahsedilmektedir. Hz. Ya'kub oğlu Hz. Yusuf'un hasretiyle çok ağladığı için klasik edebiyatta bir hüzün sembolü olarak geçer. Aşağıdaki beyitte de onun çok ağlamasına gönderme yapılmıştır.

Sıdkile yoluñda düriş cehd eyle menzile iriş
Ya'kūb gibi leyl u nehār çeşmüñden aqıt kanlı yaş (103/4)

1.4.6.Hz. Yūsuf

Yusuf peygamber divānda “Yūsuf-ı Ken‘ān” adıyla geçer. Hz. Yūsuf’un emsalsiz bir güzelliğe sahip olduğu söylenilir. Bu yönüyle divān şiirinde çoğu zaman sevgiliye benzetilir.

Bizim ele aldığımız divānda ise Hz. Yūsuf’un kuyuya atılmasına gönderme yapılmıştır. Divanda Hz. Yusuf’un ismi Hz. Yakub ile birlikte anılır.

Eşk-i ḥasret dökmeyen Ya‘kūb-veş gözden müdām
Mısr-ı dilde Yūsuf-ı Ken‘āna olmaz āşinā (30/3)

Çurtarır cāh-ı bedenden Yūsuf-ı cānı o kim
Pīr-i ken‘āndan açılmış dīde-i bīnāsı var (89/7)

Dün u gün zār iken Ya‘kūbleyin ben
Bügun ol Yūsuf-ı Ken‘ānı buldım (147/2)

1.4.7.Hz. Ādem

Divānda Hz. Peygamber’den sonra ismi en çok geçen peygamber Hz. Adem’dir. İlk insan ilk peygamber olan Hz. Adem yaratılışı, meleklerin O’na secde etmesi, şeytanın secde etmemesiyle ele alınır. Diğer taraftan henüz Hz. Adem toprak ile çamur arasında iken Hz. Muhammed’in (a.s.m.) nebi olduğuna değinilir. Allah’ın O’na eşyaların ismini öğretmesine göndermede bulunur.

Yaratdı Ādem’i evvel-i emrde
Melā’ik ideler tā kim aña secde (9/13)

,Ol zamānkim sen nebī idüñ āyā faḥr-ı cihān
Yok idi Ādem'den ād u şān Muḥammed Muştafā (26/19)

Daḥı ḥalk̄ olmadan Ādem nebī idin eyā ḥatem
Ki sen hem mübtedā hem müntehāsın yā Resūla'llāh (159/6)

1.5.DİĞER DİN BÜYÜKLERİ VE DEVLET ADAMLARI

1.5.1. Çehār Yār

Seyyid dört büyük halifeden birçok yerde “çehār yār” diyerek bahseder. Onlar din çadırının dört yıkılmaz direği ve hidāyet güneşidir.

Ebu Bekr u 'Ömer 'Osmān u 'Alī
Çehār yārındur dünyā vü āḥiret (8/69)

Çehār yārüñ Ebu Bekr 'Ömer 'Osmān 'Alī
Lāyık oldı bunlara rıḍvān Muḥammed Muştafā (26/44)

Çehār yārüñ ol Ebu Bekr u 'Ömer u 'Osmān 'Alī
Kim bulardur ḥayme-i dīn u mübīne çār tınāb (45/26)

Çehār yārıdur anuñ zirā 'Aliyye'l-murtażā
Āb-ı rüy-ı evliyā ser çeşme-i ehl-i yaḳīn (148/52)

Ebu Bekr u 'Ömer 'Osmān 'Alī kim çehār yārüñdür
Bular necm-ı hidāyet sen hidāyetsin yā Resūla'llāh (159/11)

1.5.2.Hz. Hızır

Divanda Hızır peygamberden “Hızır-ı zamân”, Hızır-ı vaqt gibi tamlamalarla bahsedilir. Hz. Hızır ilmin esrarına sahip olması, içenlere ölümsüzlük viren bir iksire sahip olması gibi özellikleriyle ele alınır. Bu câmdan nüş iden ebedi felâh ve necât bulur.

İriş Hızır-ı zamâna sor andan ‘ilminüñ esrârın
Beyân eyler saña Hızır-ı zamân ihsân iderınca (27/101)

Her kim içdi o câmı Hızır-ı vaqtüñ elinden
Zindedür ol tâ ebed buldı çu Hâk’dan beķâ (32/3)

Nüş idüp Hızır elinden âb-ı hayât
Bulagör tâ ebed felâh u necâh (68/6)

1.5.3.Hz. Lokman

Hz. Lokman hikmet ve hekimliğin pîri ve sembolü olarak divânlarda sıkça geçer. Bölye olmasına rağmen şair derdine Lokman’ın bile çare olamayacağına, derdinin devasız olduğuna Lokman’a gerek olmadığına değinir.

Bu derde idemez dermân tabîb olursa ger Loķmân
Şifâ sende bunuñ ‘âciz hezâran bu âl-i Sînâ (31/3)

Bulmadı buña çâre ne Eflâṭun ne Câlinûs
Hemân ancaķ buña dermân yine derdüñdurur cânâ (31/4)

Devāsız derd imiş ‘aşkıını bildim
Devā istemez Loqmān gerekmez (96/3)

Bīmār-ı ‘aşka ey lebīb tīmār idemez her tabīb
Bu derde tīmār itmeğe Loqmān gerek Loqmān (129/11)

1.5.4.İskender ve Dārā

Tarihte bilinen iki İskender vardır. Bunlardan biri M.Ö. III. asırda yaşamış olan (Alexander The Great) Büyük İskender'dur. Divānlarda ele alınan İskender ise Kur'an-ı Kerim'de Zülkarneyn olarak bahsedilen şahısdur. Bunların ikisi arasında hiçbir alaka yoktur.¹⁴ Fakat klasik edebiyatımızda bu iki şahsiyetin hikayeleri birbirine karışmıştır. Divānda sadece Hz. Hızır ve Hz. Mūsā ile ab-ı hayatı bulmak için ettikleri arkadaşlık vesilesiyle bahsedilmiştir.

Saṅa deryā-yı hikmetden çıkardım bir dürr-i yektā
Ki mişlin görmedi ‘ālemde hiç İskender ü Dārā (27/131)

Ḥayāt-ı ābuñ içersen Hızır olursun bezm-i vaḥdetde
Mürīdūñ olmağa me'mūr olur İskender u Mūsā (27/96)

Eğer kāf u eğer ‘anḳā eğer İskender u Mūsā
Senūñ zātındadır cem‘ā eğer Sidre eğer Tūbā (27/97)

¹⁴İskender Pala; *Ansiklopedik Divan Şiiri Sözlüğü*, Kapı Yayınları, Ankara, 2004, s.236.

1.5.5.Hallac-ı Mansûr

Edebiyatta darağacı ve Ene'l-Hak münasebetiyle sıkça anılan Mansur, inancı uğruna her şeye göğüs germiş, doğru bildiğini haykırmış ve bu uğurda şehid edilmiştir. Mutasavvıflara göre Ene'l-Hak (ben hakkım) diyerek sırrı fâş etmiştir. Şehid edilmesi ise bunun bedeli olarak görülür.

Çaldı ene'l-Haqq tablini Manşûr

Gör nice oldı berdâr 'aşka (11/6)

Ol ene'l-Haqq sırruñı fâş eyleyen Manşûrî gör

Nice virdi rāh-ı Haqqda cānını kurbāne baq (123/3)

İşini bülbül İsāz ider senin

Ger mecnûn-veş pür-nār idersen

Eğer Manşûr gibi berdâr iderseñ

Göñül 'aşkıñdan ayrılmaz İlāhî (182/6)

1.6.AHİRET İLE İLGİLİ MEFHURLAR

1.6.1.Ahiret

Divānda öteki âlem āhiret, ukbā, dār-ı selām gibi ifādelerle ele alınır. Ahirette rahat etmek için salih amel yapılması, dünyayı imar etmek yerine ahirete çalışılması, dünyayı sevmemek gibi konulara değinilmiştir.

Yüri sālîh 'amel kıl āhîret çün

Kabirde isteriseñ ıstrāhat (1/121)

Nice bir yaparsın dünyā ḥarābuñ
Zıkr ile ta‘mīr it āḥiret serāyuñ
‘Alī’ nūñ elinden kevşer şarābuñ
İçmek isteyenler tevḥīde gelsin (150/9)

Dünyā vü āḥiret süsidür bil niḳāb dost
Dīdār-ı Ḥaḳḳ’ı isteriseñ gel cānānı ḳo (154/2)

Baña derdin yeter cānā gerekmez dünve vü ‘uḳbā
Senünçün ḥāk-i dergāhın benem gözlerim tūtiyā (31/1)

Dünyada çok ağlayup ey az gülen Muştafā
Ey ‘uḳbāda ḥurrem u mesrūr olan Muḥammed (71/9)

1.6.2 Cennet (Firdevs, Me’va, Adn)

Cennet divānda ençok zıkr edilen temalardan biridir. Ama zikrediliş sebebi tasavvufī olmayan divanlardaki gibi değildir. Onlarda cennet sevgilinin layık olduğu bir mekan sevgilinin köyü olarak düşünülür.

Divānda cennet bihişt, ravza-i cennet, cennetü’l-me’vā, ‘adn uçmağı, firdevs, cinān gibi isimlerle zikredilir. Cennet tasvirleri yapılır, gerçek aşıkların cennet ve cehennemi herdem seyr ettiklerine, gerçek aşıkların cennet sevdasına düşmemeleri gerektiğine değinilir. Başka bir yerde cimrinin cennet yüzi görmeyeceğinden bahsedilir.

Seḥāvet ehli ol baḥl itme zinhār
Baḥl görmeyiserdir rüy-ı Cennet (1/116)

Olar cānāna bakmaz göñli ğayrıya akmaz
Cennet olara müştāk yüzlerini göre tā (39/8)

Sen Cennet ile tamudan bahş eyleme bize vā‘iz
Cennet Cehennem ‘āşıkā bil her nefes seyrān imiş (105/7)

1.6.3.Cehennem

Divānda cennete oranla cehennemden çok az bahsedilmiştir. Biz bunu, her ne kadar şairimiz cennete düşkün olmadığını söylese de, şairimizin cenneti arzulamasına bağlıyoruz. Zihin altında böyle bir şey vardır denilebilir.

Cehennem nīrān, nār gibi kelimelerle ifade edilir. Şair insanları onun azabından şakındırmaya çalışır.

Taḥalluḳ eyle ḥulḳu’llāh ile tā
Yarın çekmeyesin nār içre şiddet (1/35)

Ṭarīḳ-i müstaḳīmden izūñ ayırma
Na‘īm iken yerūñi nār kıılma kıyāmet (9/26)

1.6.4.Kıyāmet

Beyitlerde kıyāmet, yevmü’l- hisāb, yevmü’l-cezā, haşr, mahşer, rüz-ı kıyāmet, rüz-ı mahşer gibi ifadelerle zikredilir. Tasavvufî yönü zayıf divānlarda mahşer gününün kargaşası anlatılır. Ama ele aldığımız bu halvetî şairinin baştan aşağı tasavvufî motiflerle süslü divānında, mahşer günü insanlara hatırlatılarak, o günün dehşetinden insanlar şakındırılmaya çalışılmıştır. Dünyada dengeli yaşayıp mahşer günü hacalet çekmemek lazımdır. Çünkü bu dünyada her kim nefsinin

murādını verirse mahşet günü hacalet çeker. Ayrıca mahşer günü hesabın kolay olmasını isteyen tevhide yapışmalıdır.

Bugün eylersen Allāh'a rücū'
Yüzüñ ağ olısar rüz-ı kıyāmet (1/128)

Kaçan kim ol kıyāmet günü kıpar
Bizi şaliğlerüñ şafında kıpar (184/59)

Verirsen nefsüñüñ dā'im murādın
Çekersin rüz-ı mahşerde hacālet (1/26)

Aşağıdaki beyitte ise şair yarın mahşer gününde hesabı kolay vermek için insanları tevhide davet etmektedir.

Bulmağ isteyenler derdine dermān
Cān kıt eylesün tevḥide herān
Yarın mahşer günü ḥesābın āsān
Virmek isteyenler tevḥide gelsin (150/5)

1.7.Hayır ve Şer, Kaza ve Kader

Dinimizde imānın altı şartından ikisi kadere iman, hayrın ve şerrin Allāh'dan geldiğine imandır. Kaza ve kadere rıza göstermek ve Allāh'a tevekkül etmek gerekmektedir. Şair hayrı ve şerri Allāh'dan bil fakat şerri kendine nisbet et demektedir. Yani hayır ve şer Allāh'dan gelir ama şerler kişinin yaptığına karşılık olarak gelir denilebilir.

Vir rızā hem azā ile adere
Dem-be-dem di *tevekkeltü ‘ale’llāh* (158/7)

Hüdā’dan bil amu ayrı vü erri
Velī erri sen it kendüñe nisbet (1/110)

2.DİĞER DİNİ MEFHURLAR

2.1.ÖLÜM

Divānda ölüm ve ecel kelimleriyle anılan ölümün sıkça anılması gerektiği söylenmektedir. Ecel gelmeden evvel Allah’a yönelmek gerekmektedir. Çünkü ecel geldikten sonra yapılacak hiçbir şey kalmayacaktır.

Ölüm vaqtini çok yād it unutma
Gelir birgün senüñ başna elbette (1/77)

Nice bir tül-ı emel a’a lāyık yok ‘amel
İrmeden bir gün ecel a’a dönelim gel (136/4)

2.2.KÜFR

Küfürün kelime manası karanlıktır. Coğunlukla zulmet, zülümāt kelimeleriyle birlikte kullanılır. Her kim küfrünü terk iderse imanı bulur. Küfrünü terk edip de imanı bulmayanlar ise mahşer günü keşke toprak olsaydım diyecekler.

Dost yoluñda cān viren cānān bulur
Küfrüñi terk eyleyen ĩmān bulur (77/1)

Gördiler başdın hāk üzre qadem ey fahr-i cihān

Ehl-i küfr ol dem didi *yā leyteni küntü türāb* (45/10)

2.3.İMĀN

İmān, bir şeye kesin ve yürekten inanmaktır. Haber verilen şeyi de, haberi veren kişiyi de gönülden tasdiklemektir. Dindeki ıstālîhî olarak anlamı ise, Allāh'a ve Hz. Peygamber'e ve onun getirdiği her şeye tereddütsüz inanmaktır.

İman kelimesinin mefhūm-ı muhālifi küfrdür. Beyitlerle iman ile küfr genellikle birlikte mulahaza edilmiştir.

Zāhid ikrār eylemezse küfr-i zülfine eğer

Bin yire ursa bāş imāna olmaz āşinā (30/11)

Dost yoluñda cān viren cānān bulır

Küfrini terk eyleyen imān bulur (77/1)

Söyleyip imān getürdi taşca taş kıldı kabul

Qılmadı ol qalbi taşdan qatı Ebu cehl-i la'in (148/27)

Küfrüñi imān hulqını Qur'an

Bilmeyen nādān bulmaz ol cānı (175/8)

2.4.Mİ'RAC

Peygamberimizin Mescid-i Aksā'dan Sidre-i Munteha'ya dek olan yolcuğu mi'rac adını alır. Şair aşağıdaki beyitte mevlüdün arifler için bir mi'rac olduğunu söylemektedir.

Bu zevki bulan nâcidür ‘âşıkларуñ ser-tâcidür
‘Âriflerüñ mi‘racıdur mevlüd-i fahr-i enbiyâ (33/9)

3.İBADET

3.1.KELİME-İ ŞEHÂDET

Kelime-i şehâdet islamın beş şartından ilkidir. Bir insan bu kelimeyi dil ile söyleyip ve kalp ile tasdik edince Müslüman olur. Divânda kelime-i şehâdete gönderme yapan kelimeler “lâ” ile “illâ”dır. “Lâ” reddetme, nefy anlamı taşır. “İllâ” ise isbat anlamını taşır. Aşağıdaki beyitte masivayı gönülden tamamen atıp, zikir ile gönlü temizlemek gerektiği anlatılır.

Sil bu *lâ* ile süpür gönülden gayriyi
Zikir-i *illâ* ile vir âyine-i kalbe cilâ (44/8)

Lâ-diyen *illâ* dimez rûz-ı ezel anla beyim
Biz ezel ikrâr ile îmâna gelmişlerdenüz (93/6)

Cemâlini gören ‘âşık geçer lâ ile *illâ*dan
İrüp vuşlat maqâmına bulur ol cânâni (176/4)

3.2.NAMAZ

Namaz, islamın beş şartından ikincisidir. Hadisin ifadesiyle, “namaz dinin direğidir. Divanda Farsça olan namaz ifadesi hiç geçmez. Onun yerine “salâh” ve “salât” kelimeleri kullanılır. Kişi şeytana uymamak, içini saf kılmak, islamını tamama erdirip, Allâh’ın rızasına ulaşmak için namaz kılar.

Nefs ile şeytāna uyma ‘aqlını var reh-ber it
‘Ādet eyle dā’ima kendüne şavm ile şalāh (67/4)

Nūr-ı şalātile için eyle şāf
Tā kim ola cümle günāhuñ mu‘āf
Cümle melā’ik bunı dir şāf şāf
Şallī ‘alā Seyyidine’l- Muştafā (21/8)

Gel muvaḥḥid kim dilerseñ ola İslāmuñ temām
Ḥaḳḳ’ı zıkr it kııl şalāt u şavm u ḥacc vir zekāt (56/16)

3.3.ORUÇ

Oruç islamın beş şartından üçüncüsüdür. Divan şiirinde genellikle aşığın sevgiliden ayrı kalması bir oruç olarak düşünülür. Fakat ele aldığımız tamamen tasavvufî olan bu divanda, böyle bir durum söz konusu değildir. Oruç Cenāb-ı Ḥaḳḳ’a bir yakınlık (kurbet) vesilesi olarak düşünülmüştür.

Ri‘āyet kııl daḥı rüz-i şiyāma
Bulam dirseñ Cenāb-ı Ḥaḳḳ’a ḳurbet (1/13)

Gel ir bu şavmüñ sırrına tā iresin vaşl ‘ıydına
Güş tut bu Seyyid sözüñi geldi mübārek ramazān (14/9)

3.4.ZEKAT

İslāmın beş şartından dördüncüsüdür. Zekat, mal ile yapılan bir ibadettir. Her sene malının kırkta birini bir fakire vermekle ifā edilir. Divanda sadece bir yerde geçmektedir.

Gel muvaḥḥid kim dilerseñ ola İslāmuñ temām
Ḥaḳḳ'ı zıkr it ḳıl şalāt u şavm u ḥacc vir zekāt (56/16)

3.5.HACC

İslāmın beş şartından beşincisi ise hacca gitmektir. Tasavvuf edebiyatında ise ma'rifetu'llāha ulaşmak için yapılan manevî ve rûhî yolculuktur. Şair aşağıdaki beyitte bu duruma işaret etmektedir.

Ben eyledim bu gönül beytini sa'y ile ka'be
Menem ki vâşıl-ı ma'nâyi ḥacc-ı mebrûrem (22/17)

Zahidüñ şavm u şalāt u ḥaccı varsa 'âşıḳuñ
Cümleden 'âri vücûd-ı zât-ı bî-hemtâsı var (89/8)

4. BAZI TASAVVUFİ KAVRAMLAR

4.1.DÖRT KAPI

Dervişlik yolunun dört kapısı vardır. Bu dört kapı şeri'ât, tarikat, hakikat ve ma'rifettir. Tasavvufta şeri'ât, bir dış yapı olarak ele alınmıştır. İşin iç yüzüne ise hakikat denilmiştir. Şeri'attan hakikâte giden yol ise tarikatdır. Sonunda ise ma'rifete ulaşılır.

4.1.1.Şeri'at

Şeri'at, İslam dininin getirdiği emir ve yasakların bütününe verilen addır. Şeri'ata uymak farzdır. Fakat tasavvufta şeri'at, hakikate varmak için ilk basamaktır. Haliyle şeri'at olmadan hakikate varılamaz. Çünkü mutasavvıfların seyr-i sülûkları

dıştan içe doğrudur. Şerî'at ise bu yolcuğun daha ilk safhasıdır. Bu durumu aşağıdaki beyit çok güzel anlatmaktadır. Şerî'at bir ağaca, tarîkat bu ağacın meyvesine, hakikat ise bu meyvenin içindeki lezzete benzetilmiştir.

Şerî'atdur şecer meyve tarîkat
Hakikat meyvenün içinde lezzet (183/28)

4.1.2 Tarikat

Tarikat, kelime olarak yol anlamına gelir. Tasavvufî olarak, ise şerî'attan sonra, Yaratan'a ulaşmak için tutulan yoldur. Süfilere göre dinin dış yüzi olan şerî'atten dinin iç yüzi olan hakikate ulaşmak için manevi bir yol vardır. Bir mürşide tabi olan yolcu, onun emriyle belli şartlara uyarak ahlakını güzelleştirir, kötülüklerden geçer, mevhum varlığı terk eder ve hakikate erişir. Bu tarîke girmek için mutlaka bir pirin eteğini tutmak gerekir.

Tut tarikat pirlerinün dâmenin
Kulluk ile şıdk ile sultâna gel (133/9)

4.1.3. Hakikat

Hakikat kelime olarak gerçekliğinden şüphe olmayan açık gerçek anlamına gelir. Fakat hakikat tasavvufî terim olarak üç anlam taşımaktadır. Bunlardan ilki, Hakk'ın sâlikten vasıflarını alarak yerine kendi vasıflarını koyması (ittisâf bi- evsâfi'llâh) halidir. Şerî'atın fıkıh ilmi anlamında kullanılması gibi hakikat de tasavvuf ilmi yerine kullanılmaktadır. Üçüncü olarak da hakikat, ilk insandan kıyamete kadar değişmeyen hükümlerdir. Hakikat Hz. Peygamber'in sırrı olarak kabul edilmektedir.

Bu zāhir ehli atında eğere bi-nāmem
Velīkin ehl-i haıat iinde meřhūrem (22/8)

Feth ola dirseñ saña gel rāh-ı haıat
Gel benlięūñi eyle fenā bul Hak'a vuřlat (57/1)

Eğer hakikat bir hazineyse bu hazinenin bekisi Hz. Peygamber'dir.
Ařaęıdaki beyitlerde hakıkat bir gūlistana ebnzetilmiř; Sūbhan'ın sırrı olarak telakki
edilmiştir.

Ey her kelāmi řadı dūrr ũ baħr-i haāi
Ol haıat gencine gencū olan Muħammed (71/11)

Bu fenā gūlzārımı netsūn řol 'āřık kim anuñ
Ol haıat gūlistanuñda gūl-i ra'nāsı var (89/5)

řerī'at geri sulāndur haıat sırr-ı Sūbhāndur
amu hak bunda haırandur diyen bilmez bilen dimez (94/9)

Daldım bu 'ařkuñ baħrine irdim haıat şehrine
Seyyid ma'ārif gencine virāneyem virāneyem (141/7)

4.1.4.Ma‘rifet

Ma‘rifet, sūfilerin manevi ve İlahi hakikatleri tadarak elde ettikleri bilgidir. Hakk’a dair elde edilen bilgiye “ma‘rifetu’llah”, buna sahip olan kişiye de” ārif-i bi’llāh” denilir. Marifet, Hz. Muhammed’in halidir.

Beyitlerde ma‘rifet nura benzetilmiş ve iki cihanın saadetine ulaştırarak bir bilgi olarak zikredilmiştir. Bu bilgiye ulaşmak için de, bu bilgiye sahip olan ārif-i bi’llāh kişilerin hizmetinde bulunmalı ve onların yolunda yüzünü toprak etmelidir. Cenāb-ı Allāh insanı yaratarak, onun ma‘rifete ulaşmasını murad etmektedir.

İrişdi ma‘rifet nūri gönül oldu Hakk’uñ tūri

Çamu sırlar ‘ayān oldu gümānım kalmadı aşlā (27/118)

Ey gönül bin ma‘rifet bir pula değmez şimdi bil

Aklunuñ dir başuña gel it lisānuñ Seydā (44/27)

Ger dilerseñ ma‘rifetden ola saña fetḥ-i bāb

‘Ārif-i bi’llāh yolunda yüzini eyle tūrāb (48/1)

Devlet-i dārin dilerseñ ḥāşıl eyle ma‘rifet

Hakkı bilmekten yeğ olmaz iki ‘ālemde şevāb (50/2)

Seni ḥalk itmeden murādu’llāh

Ma‘rifetdür bil ey ulu‘l elbāb (52/5)

Devlet-i dareyn dilerseñ ḥāşıl it var ma‘rifet

Yoḥsa sā’ir manşıb u cāh ile olmasın neşāṭ (112/5)

4.2.DEVRÂN

Devrân, cehri zikri esas alan tarikatların döne döne yaptıkları zikirlerdir. Meleklerin arş, hacıların Ka'be ve gezegenlerin güneş etrafında dönmeleri de devrân mefhumuyla ifade edilmektedir¹⁵. Şairimizin yaşadığı devrin dini ve sosyal tarihi içerisinde cereyan eden önemli tartışmalarından bir tanesi de, sufilerin devranıdır. Zahidler, bu devranın caiz olmadığını, dine sonradan giren bidatlardan olduğunu savunur ve sufilerin bu devranına iştirak etmezler. Zaten şairimiz de, şiirinde zahidlerin bu devrana dahil olmasını istemez. Aynı zaman da bu devranı anlamadığı için zahidlerin kendilerini kınamamasını ister.

Devrile geldik cihāna hem yine devrāndayız
On sekiz bin ‘ālemi devr eyleyen devrān biziz (95/12)

Ṭa‘n eyleme zāhid bize daḥl itme devrānımıza
Dermān budur derdimize ḥalvetīler durler bize (160/7)

Mihr ü meh yüzün görelî itmedi bir dem karar
Gice gündüz durmayıp ‘aşk ile devrān eyledi (177/3)

4.3.ĀLEM

Tasavvufta birçok tamlamalarla kullanılan âlem, Allāh tarafından yaratılmış her şeydur. Divanda âlem kelimesi “iki alem” “dū-âlem” “on sekiz bin âlem” gibi tamlamalarla kullanılmışdır. Kur‘an-ı Kerim “Ālemlerin Rabbi olan Allāh’a hamdolsun” ayetiyle başlar. Mutasavvıflar bu alemlerin on sekiz bin tane olduğunu belirtir.

¹⁵ Bilal Kemikli; *Sun ‘ullah-ı Gaybi Divanı(İnceleme-Metin)* , Milli Eğitim Basım Evi, Ankar2010, s. 205.

Halās olsan bugün nefsin elinden
Bulursun iki ‘ālemde selāmet (1/24)

On sekiz bin ‘ālem içre gizli yer yok ‘ārife
Çande baķsa gördiđü hep nūr-ı zāt-ı kibriyā (43/10)

Dilber yoluñd[a] Seyyid virse cānuñ ған mıdur
On sekiz bin ‘ālem içre buldı hüsñü çün revāç (66/5)

Bu yolda ‘āşık u şādık olanlar
Dū-‘ālem terkin urıp ferd olupdur (83/3)

Cümle ‘ālem yaradılmağdan murād
Bile hemān maķşūd sensin ğayrı ad
Çadrini bil žāyi‘ itme anuñı
Yoħsa ғalduñ dū-cihānda nā-murād (196/1)

4.4.DEVR (DEVRIYYE)

Tasavvufta yaratılış nazariyesi bir devirden ibaretdir. Bu nazariyeye göre bir varlık, önce cansız, sonra bitki, daha sonra hayvan ve en sonunda da insan olarak vücut bulabilir.¹⁶ Eğer insan olarak dünyaya gelirse tekrar geri Allāh’a döner.

Ki ben dağı o devrile nice geldim nice gitdim
Nice öldim nice dirildim nice kez olmuşım ifnā (27/111)

¹⁶ Pala, a.g.e, s.114.

Devrān-ı çerh-ı felek
Hāşıl olur küllī dilek
Yerde beşer gökte melek
Halvetiler dirler bize (160/8)

4.5.VAHDET VE KESRET

Temel manada vahdet birlik, kesret ise çokluk anlamlarına gelir. Tasavvufta vahdete kesret içindeyken ulaşılır. Kesret ise vahdetin zıddıdır. Varlıkların var oluşlarını kendilerinden bilmeleridir. Çoğu zaman mükemmel bir benzetmeyle vahdet denize kesret ise o deniz üzerindeki dalgalara benzetilir. Dalgalar aslī unsur değildir. Onlar geçicidir. Asıl var olan ise denizdir.

Divanda ençok ele alınan konulardan biri vahdet-kesret meselesidir. Vahdet ve kesret ifadesi çoğu kere bir arada kullanılır. Beyitlerde vahdet kadehe, inciye, denize benzetilmektedir.

Hayāt-ı ābuñ içersen Hızr olursun bezm-i vahdetde
Mürīdūñ olmağa me'mūr olur iskender u Mūsā (27/96)

Direm dirseñ bu vahdet dūrlerin dal baħr-i tevħīde
Vücūdūñ ҡatresin maħv eyle ҡalmasın eşer aşlā (34/10)

Vahdet meyin içdiler hicābı geçdiler
Birliğe irişdiler Hāķķ ile bulup beķā (39/10)

Gel dilā içmek dilerseñ humm-i vahdetden şarāb
Ateş-i 'aşķ ile her-dem bağrını eyle kebāb (47/1)

Bir firqatden geçüp rāḥ irse beyt-i vuşlata
Baḥr-ı vaḥdetden anı ğarḳ ediser bir ḳatre āb (47/6)

Yine çüş eyledi ‘ummān-ı vaḥdet
Zuhūra geldi bu emvāc-ı keşret (63/1)

Ḥumm-ı vaḥdetden içen ‘āşıḳları
Ḳandımaz nīl u ceyhūn u Ares (100/6)

4.6.MĀSIVĀ

Tasavvufi istilahta, Allāh’tan gayrı her şey māsivā ya da sivā kelimeleriyle ifade edilir.¹⁷ Allāh’a ulaşmak isteyen salik masiva nakşını gönlünden silmek zorundadır. Masiva, ele bulaşan birşey gibi telakki edilmiştir. Yani aslī olan bir şey değildir. Sonradan bulaşmıştır ve ondan yıkanmak, arınmak gerekmektedir. Şair, birçok yerde aşk ile masivanın bir arada olamayacağını belirtmektedir.

Evliyānuñ rāḥına gel girelim
Māsivā nakşını dilden silelim
Münkirinūñ sözlerini niydelim
Gel Cenāb-ı Ḥaḳḳ’ı tevḥid idelim (2/3)

Eğer sen de irem dirseñ Ḥüdā’ya
Şaḳın meyl eyleme hiç māsivāya (9/30)

¹⁷ Pala, a.g.e, s.298.

Gel imdi ğayrıyı o māsivādan elūñ yu
Bu vaħdetden alan bū maħzen-i ‘irfān olur (90/5)

‘Aş ile bir yerde sığmaz māsivā
Oldı küllī māsivādan ağyār ‘aş (120/33)

4.7.TECELLĪ

Tecellī, kelime olarak aığa ıkmak, belirlemek manalarına gelir. Tasavvufī manada ise Yaratan’ın isim ve şıfatları ile kāinat üzerine tecellī etmesi ya da kulunun kalbine tecellī etmesi anlamlarına gelir. Divanda birok yerde kullanılan bu ıstılah, Mūsā aleyhisselam’a Cenab-ı Allāh’ın Tūr dağı üstünde tecellī etmesi münasebetiyle genellikle “Mūsā”, “Tūr” kelimeleri ile birlikte anılır.

Burada kastedilen nūr Cenab-ı Allāh’ın nurudur. ünkü “Allāh yerlerin ve göklerin nurudur.”

‘Aşı iseñ Mūsā gibi seyr it vücūduñ dağları
Tūr-ı tecellīde bugün ğuş idesin Hā’dan nidā (29/6)

Cenab-ı Allāh yerlere ve göklere sığmayacağını belirtir. Ama kulunun kalbine tecellī eder.

Tecellī eyler ol dā’im Celāl u geh Cemālinden
Birinūñ hāşılı Cennet birinden Nār olur peydā (27/19)

Anuñ zātına ğāyet şun‘una hergiz nihāyet yok
Tecellī eylemez bir şūret ile iki kez Mevlā (27/23)

Lem'ana nūr-ı tecellī irse 'abdūñ albine
Ref' ider küllī icābı doğsa urs-ı āfitāb (47/7)

Bizi yađma celālūñle tecellī ıl cemālūñle
Tesellī ıl viřālinle Kerīm Allāh Kerīm Allāh (165/5)

4.8.CEMĀL VE CELĀL

Cemāl, kelime olarak g zellik, celāl ise kelime olarak ululuk anlamına gelir. Tasavvufī manada ise, kainatta zuhur eden b t n g zellikler Allah'ın Cemāl sıfatının, b t n kahredici olaylar ise onun Celāl sıfatının tecellileridir. Divanda oğu kere Allah'ın kelimelerinden olan bu iki kelime birlikte kullanılır. şair Celāl sıfatından cennetin peyda edeceğini, Celāl sıfatından ise cehennemim peyda edeceğini belirtir.

Allah'ın celāl ismine mazhar olan, s rekli g zelliklere mazhar olur. Cemāl ismine mazhar olan ise, sıkıntılı h lyalar iindedir. Bir M sl man iin cennete girmek, ok b y k bir m kafatdur. Ama cennette "Cemāl"i m şahade etmek ise en b y k m kafattır. şair, cennette "Cemāl"i m şahade etmek iin ise bu d nyada kişinin kalbini temiz tutması ve zikr ile onu cilalaması gerektiğini s ylemektedir.

Tecellī eyler ol dā'im Celāl u geh Cemālinden
Birin ñ āřılı Cennet birinden Nār olur peydā (27/19)

Vech-i ādem'den g rindi  n Cemāl-i pertevi
Bađr-ı zātuñ 'aynıdur bil g rinen bunca emvāc (65/7)

İsm-i Cemāl ñ mazharı h l u  sn u luř u kerem
İsm-i Celāl ñ mazharı d v u peri v  şeytan g r r (78/10)

4.9.AŞK

Hiç şüphesiz mutasavvıfların ençok ele aldığı ve büyük bir iştiyakla işledikleri konuların başını ‘aşk alır. Burada, ele alınan aşk tamamen İlahidir. Yaratılış aşkla başlar. Tasavvufun özünü “Ben gizli bir hazine idim. Bilinmeyi istedim ve âlemleri yarattım.” Kudsi hadisi oluşturur. Bu hadisin içeriğinde ise aşk vardır.¹⁸

Allah’a varmak için insanın tek sermayesi, yegâne rehberi ve en kestirme yolu aşktır. Çünkü, yaratılmış olan her şey büyük bir aşkla yaratılmıştır.

Aşk, divanda ençok çaresiz bir derde, ateşe ya da çoğu kere ‘ummāna benzetilmiştir. Aşk kelimesi divānda ençok geçen kelimedir. Divānda ‘aşk kelimesi ile epeyce tamlama kurulmuştur. Bunları şöyle sıralayabiliriz: *esrār-ı ‘aşk, aḥbār-ı ‘aşk, var-ı ‘aşk, ebhār-ı ‘aşk, envār-ı ‘aşk, enhār-ı ‘aşk, emtār-ı ‘aşk, āsār-ı ‘aşk, esfār-ı ‘aşk, kār-ı ‘aşk, diyār-ı ‘aşk, aḥbār-ı ‘aşk, muḥtar-ı ‘aşk, güلزār-ı ‘aşk, serdār-ı ‘aşk, aḥmār-ı ‘aşk, izhār-ı ‘aşk, berdār-ı ‘aşk, hüşyār-ı ‘aşk, bāzār-ı ‘aşk, zār-ı ‘aşk, ḥār-ı ‘aşk, güلزār-ı ‘aşk, ezhār-ı ‘aşk, dār-ı ‘aşk, ‘ulu’l-ebşār-ı ‘aşk, dildār-ı ‘aşk, dīzār-ı ‘aşk, enşār-ı ‘aşk, cār-ı ‘aşk, tayyār-ı ‘aşk, seyyār-ı ‘aşk, aḡyār-ı ‘aşk, esrār-ı ‘aşk, mi’yār-ı ‘aşk, yār-ı ‘aşk, nār-ı ‘aşk, mi’mār-ı ‘aşk, etvār-ı ‘aşk, bār-ı ‘aşk, şād-bār-ı ‘aşk, tımār-ı ‘aşk, bimār-ı ‘aşk, ḡam-hār-ı ‘aşk, güftār-ı ‘aşk, astār-ı ‘aşk, eş’ār-ı ‘aşk, nā-çār-ı ‘aşk, eş’ār-ı ‘aşk, şikār-ı ‘aşk, işār-ı ‘aşk, rüsvā-yı ‘aşk, şahba-ı ‘aşk, yağmā-yı ‘aşk, şāh-ı ‘aşk, nidā-yı Rabbü’l-‘alā-yı ‘aşk, lā-yı ‘aşk, diyār-ı ‘aşk, peydā-yı ‘aşk, ḥayāt-ı ma-yı ‘aşk, nāda-i ‘aşk, a’mā-yı ‘aşk, şeydā-yı ‘aşk, da’vā-yı ‘aşk, ednā-yı ‘aşk, mübtelā-yı dā-i ‘aşk, binā-yı ‘aşk, şāh-ı ev ednā-ı ‘aşk, ‘İsi-i ‘aşk, i’tā-yı ‘aşk, ‘urve-i vüskā-yı ‘aşk, maḥbūb-ı bī-hemtā-yı ‘aşk, lā-yı ‘aşk, illā-yı ‘aşk, mihr-i cihān-ārā-yı ‘aşk, ma’nā-yı ‘aşk, hū-yı hā-yı ‘aşk, leylā-yı ‘aşk, lālā-yı ‘aşk, Mevlānā-yı ‘aşk, şadā-yı nay-ı ‘aşk, ihfā-yı ‘aşk, ‘ārif-i ĩmān-ı ‘aşk, ifşā-ı ‘aşk, ‘anḳā-ı ‘aşk.*

¹⁸ İskender Pala; *Ansiklopedik Divan şiiri sözlüğü*, Kapı Yayınları, İstanbul, 2008 s.38

Aşağıdaki beyitlerde Allah'a kavuşup kurtuluşa ulaşmak için tek yolun aşk olduğu, rehber olarak aşkın yeteceği belirtilir.

Rāh-ı Hūda'ya gitmeğe sermāyemiz 'aşkdur bizim
Rūhānī mi'rāç itmeğe sermāyemiz 'aşkdur bizim (5/1)

'Aşk ile gel rāh-ı Hakk'a sālīk ol ey pāk zāt
Nār-ı 'aşka yak vücūdun bulasın tā kim necābet (60/1)

Ḳankı 'āşık 'aşk ile bu yolda kıl[sa] imtizāc
'Aşk aña reh-ber yeter ğayrıya kalmaz ihtiyāc (66/1)

'İmāret eyle dil mülkūn bugün 'aşk-ı İlāhīyle
Yıķılmaz tā ebed Seyyid binā-yı 'aşk muḥkemdür (75/9)

Nidem ol zāhid u nā-sāz bizimle oldu hem-rāz
Ki zāhid 'aşka uymaz ne ḥikmetdür ne ḥikmetdür (76/12)

Aşk makamı bütün makamlardan ileri görülmüştür. Bütün varlığın aşktan meydana geldiği üzerinde durulmuştur.

Ḳo Seyyid ğayrı sen 'aşkı al
Maḳām-ı 'aşk ḳamudan ileridür (79/29)

'Aşkdan oldu evvel āḥir her ne var
'Ulvī süflī cüz'ī küllī 'āmm u ḥāss (108/2)

Zāhidā gel dal bu ‘aşk ‘ummānuña
Bir baħrdür ki anda olmaz tül-ı ‘arz (110/6)

Ta‘nı ıo var ‘āşıqlara ‘aşk oduna yanıklara
Nefsün hevāsına uyup ‘uşşāka üleşme vā‘iz (113/6)

Ol zaman kim baħr-ı vahdet ‘aşk ile çüş eyledi
Zāħir oldı cümle mevcūdāt be-emr-i nün u kāf (118/10)

İsteriseñ Hāķķ’ı eğer kan ağla var şām u seher
‘Aşk odına yanup ciğer büryān gerek büryān gerek (129/9)

Mürşide var bī-çāre derdüñe ide çāre
‘Aşk yarası onılmaz hiç merhem sürmeyince (163/7)

III. BÖLÜM

SEYYİD MEHMED EMİN BABA DİVANI

Mefā'īlün Mefā'īlün Fe'ūlün

- 1b | 1 Çarındāş benden isterseñ naşīhat
 Tutarsañ ger diyem birkaç vaşıyyet
- 2 Her işe besmeyleyle ibtidā kı1
 Şoñunda hem dahı hamd-i Hüdā it
- 3 Bir işüñ öñi ismu'llāh olursa
 Bulur hayrile elbette tamāmet
- 4 Dahı hem dā'im eyle isti'āze
 Bunuñ haqqında var Qur'ānda āyet
- 5 Hem āb-destsiz gezme çarındāş
 Tahūr ol dā'ima eyle tahāret
- 6 *Vuzū-ender vuzū nūrun 'alā nūr*
 Didi bize hadīşinde o hazret
- 7 Zünübüñ yād idüp kı1 tevbe her dem
 Yüri cehd it irişmeden saña mevt
- 8 Ki vird it dā'ima estağfiru'llāh
 K'anuñla maḥv olur küllī haṭī'at

- 9 Salāh ehlinden ayrılma ki zīrā
Salāh ehlin sever ol Rabbü'l-‘izzet
- 10 Cemā‘at ile edā it beş vaḳti
Ki raḥmetdür biz[e] Ḥaḳḳ’dan cemā‘at
- 11 Bunuñladur didi dīnūñ ḳıyāmı
Ḥadīşinde diyen şāh-ı risālet
- 12 Daḫı hem mü’minuñ mi‘rācıdur bu
İder mü’minleri bu Ḥaḳḳ’a da‘vet
- 2a 13 Ri‘āyet ḳıl daḫı rüz-i şiyāma
Bulam dirseñ Cenāb-ı Ḥakk’a ḳurbet
- 14 Var ise istiḫā‘at ḥacc bilit it
Ḥabību’llāhı var eyle ziyāret
- 15 Hem ihrāc eyle mālīkden zekātın
Ki ḥükmü şer‘a ḳıl dā’im ri‘āyet
- 16 Şerī‘at ḫablini ḳoma sen elden
Hemişe reh-berüñ olsuñ şerī‘at
- 17 Resūlüñ sünnetine ol müdāvim
Dilersin yaruñ andan ger şefā‘at

- 18 Dağı hem çok salât eyle Resûle
Du‘ân anuñ ile bulur icâbet
- 19 Hem aşhâb-ı Resûle itme tefrîk
Dağı evlâdına eyle muhabbet
- 20 Ki sâdât-ı kirâma eyle ikrâm
Yezîdîler gibi itme ihânet
- 21 Du‘â kııl hem salaâtın u melûke
Şağın anlara zulm itme töhmet
- 22 Tazarru‘ ehli ol dâ‘im niyâz it
Murâdın Hakk’a ‘arz it dile hâcet
- 23 Hâlâs ol nefsüñün emmâresinden
Yarın çekmeyesin andan nedâmet
- 24 Hâlas olsañ bugün nefsüñ elinden
Bulursun iki ‘âlemde selâmet
- 25 Eğer gâlib olam dürseñ bu nefse
Ġdâsın kes müdâm eyle riyâzet
- 26 Virürsen nefsüñüñ dâ‘im murâdın
Çekersin rûz-ı maşşerde hâcâlet

- 27 Yüri tevbe suyıyla nefsi pāk it
Ki tā ḥaşr olmayasın bi-ṭahāret
- 28 Yapış bir mürşid-i kāmīl eline
Cenābetden ḥalās ol it inābet
- 29 Ḳamu aşhābına taḥte 'ş-şecerde
Resūlu'llāh muḥaḳḳaḳ virdi bī'at
- 2b 30 Bunı inkāra yoḳdur çāre aṣlā
Ki Ḳur'ān ile olmuşdur bu müşbet
- 31 Gel imdi it meşāyihden ināyet
Biz aşhābdan olmuşd[ur] çü sünnet
- 32 Olup bir kāmīle cānīle teslim
Getür sıdḳ ile var aña irādet
- 33 Mücāhid ol dün u kün ḥaḳ yoluñda
Şakın sen virme hergiz ruḥsat
- 34 Sülūk eyle ki tekml-i nüfūs it
Bu durur aña ādāb-ı ṭarīḳat
- 35 Taḥalluḳ eyle ḥulḳu'llāhla tā
Yarın çekmeyesin nār içre şiddet

- 36 Resûlün eyle hulkuyyla taħalluk
Çalış tâ kim olasın hâs ümmet
- 37 Zemâimden derûnuñ eyle taħliş
Ki olmasın yarın tebdîl-i sîret
- 38 Tekebbürle hasedden key hâzer kııl
Ki iblîse anunçün oldı la‘net
- 39 Şakın ħodbîn olup kendün beğenme
Yürî her gördiğünden iste himmet
- 40 Umûr-ı meşverette ey qarındâş
Vüşâvirhüm yeter saña işâret
- 41 Daħı kendini övme ħalk içinde
Bu key mezmûm şîfâtdur eyle nefret
- 42 Kemâli kendüne hem itme isnâd
Ĥaĥķuñ bilsen heme kuvvetle ĥudret
- 43 Yürî zen gibi düzme kendözini
Çalış sa‘y it ki ĥalbün bula şafvet
- 44 Libâsi faħr ile itme tefâħür
İdin taĥva libâsın saña ĥil‘at

- 45 Irağ ol şöret ehlinden ki zīrā
Didi faħr-i cihān eş'şöhret āfet
- 46 Tevāzu' meskenet hem pīşen olur
Şaқın hem kimseye itme hıyānet
- 3a 47 Velīki cāhile itme tevāzu'
Kemāl ehline dā'im eyle 'izzet
- 48 Ki kibr ehli hemīşe bil zelīldür
Tevāzu' it ki tā bulasın rıf'at
- 49 Hālim ol hilm ile söyle kelāmuñ
Ġazūp olma çekersin şoñra 'usret
- 50 Hālim ü hem selīm ü hem kerīm ol
Ġazāb-nāk olupen itme huşūnet
- 51 Dürük yüzli olma sevmez Hāқ oları
Be-şüş ol dā'ima göster beşāşet
- 52 Yüze gülici olmaқdur hāzer kıll
Nifāқ ehline maħsūsdur bu hālet
- 53 Büyükçe kaz kuyuyu kardaşın çün
Ki aħir sen düşersin eyle fikret

- 54 Ne şanur sen saña ğayra anı şan
Dağı hem ğardaşuñı itme ğıybet
- 55 Ki ğıybet ğardāşuñ etin yemekdür
Gel itme ğardāşuñ laħmine rağbet
- 56 Ki zu 'l-vecheyn olursañ bil ğarındāş
Görürsin yarın anda çok 'uķūbet
- 57 İki kimse arasına bıraķma fitne
Ki ekberdür ğatilden bu fitnet
- 58 Göñül cem' eyleyügu itme tefriķ
Dilerseñ sen de gel ğaķķıyla vasiyet
- 59 Yüri virān göñüller eyle ta'mir
Hemişe vir olara istimālat
- 60 Hem olma kimsenüñ 'aybına nāzır
Var eyle kendü 'aybına nezāret
- 61 Yüzine urma 'aybın kimsenüñ hem
Şaķın hem itme kimseyle ğusūmet
- 62 Yüri ol kendüñi işlāħa meşğul
Ki ğayra baķmadan eyle ferāğat

- 63 Hısāb olmazdan evvel gör hısābüñ
Gel ihmāl itme var eyle isābet
- 3b 64 Görüp a‘mālüñi hem mu‘cib olma
Gelir başüña yarın çok felāket
- 65 Şağın ħor görme maħluğun Ĥüdā’nuñ
Alagör sen de gel eşyādan ‘ibret
- 66 Dağı sıhriyye itme ħardaşuñı
Bunu āyātlā nehy itdi ħazret
- 67 Hem itme sū-i zann ħardeş ħarāmdur
Ķamu mü’minlere var ħüsn-i zann it
- 68 Yüri kendinden ulūya ħıl ikrām
Dağı senden giçeye eyle şefā‘at
- 69 Yetime şefğat it iħsān ħarībe
Müdām olsun işüñ anlara ref‘et
- 70 Gücüñ yitdikçe ħalkā iylik eyle
Dağı hem-sāyene itme eziyyet
- 71 Ki ħayrü’n-nās olup ħayr eyle ħalkā
Ki şerrü’n-nās olup itme mazarrat

- 72 Elin altında olañlara hem ‘adl it
Ki sen rā‘isin anlardur ra‘iyyet
- 73 Dağı raḥm-i sıla it kıl ziyāret
Kimüñle var ise ıardaş ıarābet
- 74 Şakın ıavme ıabīleñden kesilme
Dime terk eyleyüp bu da ne sıılet
- 75 Vaıan ḥubbın dağı dilden ııııarma
O ḥubdur kāmīl ĩmāna delālet
- 76 Şora var ḥastalar ḥadurların sen
Musıbet ehline kıl hem ‘iyādet
- 77 Ölüml vaktini ıok yād it unutma
Gelir birgün bilursun başna elbet
- 78 Dağı ehl-i ıubūrı kıl ziyāret
Göñülden ref^o olur anuñla ḥayret
- 79 Dağı ıok söyleme ḥıfz it lisānūñ
Sükūtı eyle vaz‘ kendüñe ‘ādet
- 80 Te’emmül eyle şoñra söyle
Ki pişmān olmayasın itme ḥiddet

- 4a
- 81 Sözüñ az eyle uz eyle qarındāş
Verir çok söylemek bil aqla hıffet
- 82 Kesir eyle [iyi]liğı halka
Budur mü'min olañlar[a] 'alāmet
- 83 Hem ol cū'a mülāzim hem seher biz
Seher vaqtinde nāzildur çü rahmet
- 84 Eğer Allāh'a imānuñ dürüstse
Saña lāzımdur evvel istikāmet
- 85 Hemişe müstakim ol doğru söyle
Şağın kizbile bühtāndan bi-ğāyet
- 86 Şağın hem bilmediğün dime bildim
Katı müşküldurur yañlış şehādet
- 87 Dağı mizān vekilün itme nā-kıs
Ki tā çekmeyesin veyl içre nağmet
- 88 Hem ikrāruñda ol şābit kade[m] sen
Ki bir şeyi virüp sonra itme ric'at
- 89 'Amel bağıl olur menn u ezādan
Şağın ihsān idüp soñra itme minnet

- 90 Nemīme eylemek olsa şifātũ
Yarın meymun olusar anda şuret
- 91 Bu haşletden yūri kendũn ħalās it
Çomaz ādemde bu dīn ü diyānet
- 92 Daĥı *sebbāb ve'lil'ān* olmadan hem
Ĥazer kıl ħaĥ buña virmez icāzet
- 93 Velī gör la'neti cā'iz Yezīd'e
Dilũn öğretme lākin her vaĥit
- 94 Şakın hem müdbir u ĥamr olma ĥardāş
Çekersin şoñra maĥşerde ĥasādat
- 95 Livāţayla zinādan ki ĥazer kıl
Ki nehy itdi bulardan Rabbü'l-'izzet
- 96 Ribā maluñ yerisen bunda yarın
Sürürler yüzũn üzre seni ĥasret
- 97 Uyup nefsũne men' iden zeĥātı
Yarın ki gün қоқar ol cīfiden bet
- 4b 98 Eğer dünyā қоvarsañ¹⁹ bil kilabsın
Yaĥışmaz adam olana bu ĥaşlet

¹⁹ Devrin dil özelliğini yansıtmaktadır.

- 99 Bu dünyā zill-i zā'ildür muḥakḳak
İremezsın yürı var çekme zaḥmet
- 100 Ḥaḳḳuñ virdüğine dā'im şekūr ol
Elüñden gidene çekme ḳasāvet
- 101 Ṭamā' ehli olan dā'im açdur
Velī ehl-i kanā'at tok u rāḥat
- 102 Eğer señ *kenz-i lā yifnā* dilerseñ
Ḥaḳḳuñ virdiğüñe eyle ḳanā'at
- 103 'Adāvet ḳılma hem kimseyle aşlā
'Adüvvüñdür nefsüñe eyle 'adāvet
- 104 Kimsenüñ ḥatırın yıkma ḥazer ḳıl
Ki Ḥaḳḳ'uñ beytidur bil ol ḥaḳıḳat
- 105 Aña dürler didi müsüm Muḥammed
K'anuñ elinden ola ḥalḳ selāmet
- 106 Yüzüñ ağ olusar iki cihānda
Var ise sende ger bu şeş ḥasālet
- 107 Biri ḥilm ü ḥayā u ḥulḳ nīkü
Biri şabr u biri şükr ü şadākat

- 108 Rızāu'llāh'a t̄alibseñ qarındāş
Var it bunları kendine bizā'at
- 109 Şabūr ol hem ne gelürse Hüdā'dan
Şaқın itme varup ğayra şikāyet
- 110 Hüdā'dan bil қamu hayrı vü şerri
Velī şerri sen it kendüñe²⁰ nisbet
- 111 Ataña anaña aқ olmasa şaқın²¹
Ki қādür oldığuñca eyle hizmet
- 112 Dağı atañı anañı adıyla
Şaқın çağırma mezmūmdur bu ğāyet
- 113 Var in'ām eyle ihsān eyle halka
Yeter adam olana bu kerāmet
- 114 'Alī'ye didiler göster kerāmet
Getürdi añlara şofrayla ni'met
- 5a 115 Şıfāt-ı Haққ durur cūd ile ihsān
Ki şeytani şıfātdur bağıl ü hasat
- 116 Seḫāvet ehli ol bağıl itme zinhār
Bağıl görmeyiser der rüy-ı Cennet

²⁰ Nüşhada "kendüñe" kelimesinin altına nefsüñe kelimesi yazılmıştır.

²¹ Nüşhada "şaқın" kelimesinin altına "zinhār" kelimesi yazılmıştır.

- 117 Eğer dāhil olam dürseñ cināna
Seḫī ol dā'ima eyle seḫāvet
- 118 Taşadduḫ eyle muḫtaç u gedāya
Virir Ḥaḫḫ 'ömr u malına ziyādat
- 119 Virüp maluñı nefsuñı cinān al
Yüri Allāh ile eyle ticāret
- 120 Şular ki Ḥaḫḫ için bezl itdi vārın
Ḥaḫḫ'uñ dīzārıdur anlara ücret
- 121 Yüri sālīh 'amel ḫıl āḫiret çün
Ḳabirde isteriseñ isdurāḫat
- 122 Riyā vü süm'adan pāk it derūnuñ
Hulūs ile ide gör zıkr ü ṭā'at
- 123 'Amel niyyāta raci' didi Aḫmed
Gel imd[i] ḫāliş eyle sen de niyet
- 124 Velī ḫılma ne ifrāṭ u ne tefrīt
Heman ḫavf u recāda ḫıl 'adālet
- 125 Şaḫın me'yūs olup kesme ümidüñ
Daḫı emne düşüp itme batālet

126 Günāha mürtekib olma şakin hem
Verā‘ ehl’ol Hüdā’dan eyle haşyet

127 Şagāyirden kebāyirden beri ol
Me‘āşiden muhaşşal ictināb it

128 Bugün eylersen Allāh’a rücū’ı
Yüzüñ ağ olısar rüz-ı kıyāmet

129 Yeter dünyāya sa’y itdi[n] soñı yok
Saña elzem olan aḥretdur aḥret²²

130 Ömür vardı iriştı aḥirine
Ya sende niceye dek bu şabāvet

131 Telef kıldüñ bu naḥd-i ‘ömri ḳardaş
Hevāya ḥarc idüp ittüñ sefāhat

5b 132 Dürīgā hāb-ı ḡafletde yatarsun
Gözüñ aç nice dek işbu ḡaflet

133 Niye geldüḡüñi fikret cihāna
Murād-ı Haḳḳ ‘ibādetdur ‘ibādet

134 Haḳḳ’ı bilmeye geldüñ sen bu mülke
Ḳarındāşım ya sende ḳanı ḡayret

²² Vezin gereği “aḥret” olarak okunmuştur.

- 135 Ezelde ittiğün ‘ahdi unutduñ
Ki anda saña virildi imāmet
- 136 İrenler erdiler sa‘y ile Hakk’a
Ki sa‘y it sen de var yitdikçe tākāt
- 137 Şağın kalma bu nāsūt içre mahbūs
Yüri lāhūta ir varsa liyāqāt
- 138 Dilerseñ ‘arş-ı a‘lāya şu‘ūdı
Kesāfetden hālās ol bul letāfet
- 139 Hem olma ğaflet ehline muğārin
Ki hergiz anlar ile itme ülfet
- 140 Hazer kııl anlaruñ soğbetlerinden
Ki mümkün olduğınca eyle ‘uzlet
- 141 Ki soğbet bil mü’essirdür qarındaş
Çalış kāmiller ile eyle soğbet
- 142 Yüri Allāh’ı zıkr eyle dem-ā-dem
Dağı Qur’ānı çok eyle tilāvet
- 143 Yağın olmağ dilerseñ ger Hüdā’ya
Sivādan kalbūni var eyle halvet

- 144 Şular kim ğayrıdan pāk itti albin
Olaruñdur dū ‘ālemdē sa‘ādet
- 145 Bugūn bunda bulan alb-i selīmi
İrişdi aña Allāh’dan ‘ināyet
- 146 Yeter Seyyid kelāmuñ eyle itmām
Bu pend-nāme temām olsuñ di temmet
- 147 Eĝerçi iħtisār matlūb kelāmda
Kelāmımda bulundı like keşret
- 148 Didi lakın mūkerrer faħr-i ‘ālem
Ki *e’-d-dīnūn naşīħat en-naşīħat*
- 6a 149 utan bu Seyyid’ūñ pendini cānda
Hidāyet ehlidur taħıķ hidāyet
- 150 Eĝer bu pend ile olmazsañ ‘āmil
Saña bil key alāletdür alālet
- 151 Şakın nevmid olup itme tekāsül
Virir şıdile iste Rabbū’l-‘izzet
- 152 Ki zīrā Ha Kerīm u hem Rāhīmdur
Hemān ıl ced u cehdile ‘azīmet

153 Dimek benden velī t̄utmaq senüñdur
Eğer t̄utmaz iseñ sende kabāhāt

154 Sa'adet ehliñ r̄uz-ı ezelde
Müyesser olusar saña bu devlet

-2-

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

1 T̄alibā maṭlūba isterseñ vüsül
Gel cenāb-ı H̄aḫḫ'ı tevḫid idelim
H̄aḫḫa irmeğe budur aṣl-ı uṣül
Gel Cenāb-ı H̄aḫḫı tevḫid idelim

2 Gör cemī'i enbiyā vü evliyā
H̄aḫḫ'a tevḫid ile irdi ey fetā
Sen de isterseñ bu yoldur reh-nümā
Gel Cenāb-ı H̄aḫḫı tevḫid idelim

3 Evliyānuñ rāhına gel girelim
Māsivā naḫşını dilden silelim
Münkirinüñ sözlerini niydelim
Gel cenāb-ı H̄aḫḫı tevḫid idelim

- 4 Bize emr itti Hüdā Kur'an ile
Fazkurūnī didi tutduk cān ile
Cem' olup aḥbāb ile ihvān ile
Gel Cenāb-ı Hakkı tevḥīd idelim
- 5 Zikr-i Hakk'la iştiğal it gel müdām
Bunuñ ile irdi maḥşūda kirām
Cennet-i 'adn içre isterseñ hırām
Gel Cenāb-ı Hakk'ı tevḥīd idelim
- 6b 6 Gelberü ma'mūr iken mülk-i beden
Cidd u cihād ile kazan ḥulk-ı ḥüsn
Ey bugün Allāh'ı bulmaḥ isteyen
Gel Cenāb-ı Hakkı tevḥīd idelim
- 7 Kenz-i maḥfīnūñ kavī miftāhı bu
Kim bunūñla irdiler Hakk'a ḳamu
Keşf ola dürseñ saña esrār-ı Hū
Gel Cenāb-ı Hakkı tevḥīd idelim
- 8 Sırr-ı tevḥīdüñ ide send[e] zuhūr
Cümle eşyādan tecellī id[e] nūr
İtmeğe cümle maḳāmat-ı 'ubūr
Gel Cenāb-ı Hakkı tevḥīd idelim

- 9 albuñ ire yamak isterseñ erāg
Meclis-i tevħidden olma irāg
Ola dürseñ dū cihānd[a] yüzün āg
Gel Cenāb-ı Hāı tevħid idelim
- 10 İsteriseñ şirkūñ ĩmān itmeđi
Zerreni kān atreñ [i] ‘ummān itmeği
Cismūñi cān-ı cānān itmeđi
Gel Cenāb-ı Hāı tevħid idelim
- 11 Gel gōñüldür derdine isterseñ devā
Hāı tevħid eyle her şubħ u mesā
Hā ile olmak dilerseñ āşinā
Gel Cenāb-ı Hāı tevħid idelim
- 12 Eyle tevħid saña ĥısn ü ĥasin
Olasın Hā’uñ azābından emĭn
Seyyidūñ budur sözi saña hemĭn
Gel Cenāb-ı Hāı tevħid idelim

-3-

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 Silmek isterseñ gōñül mir’ātını
Gel Hā’ı cehr ile tevħid idelim
Görmeğe sen anda veche zātını
Gel Hā’ı cehr ile tevħid idelim

- 7a
- 2 Ẓıkr-i cehr̄inũñ budur bil h̄aṣṣası
Hepsiler mir'atı albũnd[e] pası
Bulmaa sen tevḥĩd-i h̄as'ũl-h̄aṣı
Gel Ḥa'ı cehr ile tevḥĩd idelim
- 3 Şanma ih̄f̄a ile cehri bir ola
ılıcuñ bir mi yũzi ara ile
Sen cih̄ad itmek dilersen̄ nefis ile
Gel Ḥa'ı cehr ile tevḥĩd idelim
- 4 Cehr ile ẓıkr it iŐitsin nefis-i Őom
Ẓıkr-i cehr ile gider dilden umũm
Bunuñ ile olunur Őeyt̄an-ı rucũm
Gel Ḥa'ı cehr ile tevḥĩd idelim
- 5 'Asker-i Őeyt̄anı nefiy it l̄a ile
Ḥa'ı iŐb̄a[t] it eyle sen ill̄a ile
Gel yeter itdũñ beter ih̄f̄a ile
Gel Ḥa'ı cehr ile tevḥĩd idelim
- 6 Ẓıkr-i cehre albũñi uyandırur
Mũlk-i dild[e] m̄asiv̄ayı yandırur
İki cih̄andan seni uŐandırur
Gel Ḥaı cehr ile tevḥĩd idelim

- 7 Hem sever zākir şadāsın o mü‘în
Cehr ile zıkr ile ol Hakk’a yakîn
Buña tākāt geduremez münkirîn
Gel Hakk’ı cehr ile tevḥīd idelim
- 8 Niçin eylersin cehrden ictināb
Cehr ile oldu ezel saña ḥiṭāb
Bil ki saña benliğün olmuş ḥicāb
Gel Hakk’ı cehr ile tevḥīd idelim
- 9 Kün didi rûz-ı ezel cehr ile
Cümle maḥlûk işidüp geldi bile
Kimi ikrār kimi inkār ile
Gel Hakkı cehr ile tevḥīd idelim
- 10 Hem kubeydsen faḥr-i ‘ālem ile ‘Ömer
Ka‘be’ye zıkr-i Celīl itdiler
Tābi‘ iseñ anlara sen de eğer
Gel Hakk’ı cehr ile tevḥīd idelim
- 7b 11 Halk-ı bunca enbiyā kim geldiler
Cehr ile tevḥīde da‘vet kıldılar
Evliyā’u’llāh olara uydılar
Gel Hakk’ı cehr ile tevḥīd idelim

- 12 Gelberü Seyyid ile zıkr it cehr ile
Tā ki zıkrūñ iriše dilden dile
İrmeğe ‘irfān-ı Hakk’ a vecd ile
Gel Hakkı cehr ile tevhid idelim

-4-

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 Girdüñ ise evliyānuñ sengine
Hakk’ı tevhid eyle gel devrān ile
Mālik olmağa vücūduñ mülküne
Hakk’ı tevhid eyle gel devrān ile
- 2 Hakk’ı zıkr itmek kamu hālāt ile
Vācib olmuştur bize āyāt ile
.....²³
Hakk’ı tevhid eyle gel devrān ile
- 3 Devr ile geldi cihāna ins u cān
Devr ile oldı kamu zāhir nihān
Devr ile gelür bahār bile hazān
Hakk’ı tevhid eyle gel devrān ile

²³ Nūshada bir mısra yazılmamıştır.

- 4 Āy u gün yıldızlar ile nüh felek
‘Arşuñ eṭrafında hem cümle melek
Sālik-i Ḥaḫ olana devrān gerek
Ḥaḫḫ’ı tevḥīd eyle gel devrān ile
- 5 Ḳabe’yi Ḥuccāc ider dā’im ṭavāf
Beyt-i ma‘mūrı melā’ik ṣāf ṣāf
Ḳa‘be oldı [bütün] uṣṣāḫa meṭaf
Ḥaḫḫ’ı tevḥīd eyle gel devrān ile
- 6 ‘Azm idüp gönüllerde devvār olmağa
Lā-mekān ilinde seyyār olmağa
İbn-i Edhem gibi deyyār olmağa
Ḥaḫḫ’ı tevḥīd eyle gel devrān ile
- 8a 7 Zāhidüñ bu devri inkārı nedür
Gice gündüz kendü ḥod devrādatur
Like bilmez kendü ḥikmet bundatur
Ḥaḫḫ’ı tevḥīd eyle gel devrān ile
- 8 Devr ider gör ‘arşı kürsi baḫr u ber
Çeṣmi nā-bīnā olan görmez meḡer
Her ne var ‘ālemde heb devrān ider
Ḥaḫḫ’ı tevḥīd eyle gel devrān ile

9 Evliya’u’llâhdan aldık biz haber
Hep irenler devr ile itdi güzer
Anuñçün bu Seyyid devr ider
Haqq’ı tevhid eyle gel devrân ile

10 Çünkü devrân itdiler cümle selef
Sen de uy anlara ol hayru’l-ḥalef
Key şakın terk idüp olma nâ-ḥalef
Haqq’ı tevhid eyle gel devrân ile

-5-

Müstef’ilün Müstef’ilün Müstef’ilün Müstef’ilün

- 1 Râh-ı Hüdâ’ya gitmeğe sermâyemiz ‘aşkıdır bizim
Rûhânî mi’râç itmeğe sermâyemiz ‘aşkıdır bizim
- 2 Geldik bu mülke ‘aşk ile tutup varavuz ol ile
İrmişim ki ol menzile sermâyemiz aşkıdır bizim
- 3 Budur ezel bize delîl bu gösterir bize sebîl
Ol hazrete varmağa bil sermâyemiz aşkıdır bizim
- 4 Budur ‘aşk bize Haqq’dan ‘atâ da’vet ider bizi Haqq’a
İrmeğe zât-ı mutlağa sermâyemiz ‘aşkıdır bizim
- 5 ‘Aşkıdan olupdur mümkünâtı esmâ vü ef’âl u şifât
Feth olmağa tevhid-i zât sermâyemiz aşkıdır bizim

- 6 Hakk'ı dilerseñ ey 'amū 'aşka ulaş ğayrıyı ko
Keşf olmağa esrār-ı Hū sermāyemiz 'aşkdur bizim
- 7 Zāhid bu 'aşkı bilmedi bu zevke hergiz irmedi
'Aklı bu 'aşka döñmedi sermāyemiz 'aşkdur bizim
- 8b** 8 Biz 'aşkdan ğayrı bilmeziz birdem daħı ayrılmazız
Zāhid sözuñe uymazız sermāyemiz 'aşkdur bizim
- 9 Biz 'aşka virdik vārımız terk eyledik ağyārımız
'Aşkdur enīs u yārımız sermāyemiz 'aşkdur bizim
- 10 Söyle nedür 'aşkdan 'aziz daħı ne var 'aşkdan leziz
Hep aşka virdik ğayrı biz sermāyemiz 'aşkdur bizim
- 11 'Aşıklarūñ 'aşk cānidur hem dīn u hem imānidur
Ğayrı ne 'ār hep fānidur sermāyemiz 'aşkdur bizim
- 12 Biz ğayrı virdik fenā kaldı hemān 'aşk-ı Hūda
'Aşkdur çü Seyyid reh-nümā sermāyemiz 'aşkdur bizim
- 13 Bu remzi ger duydūñ ise 'aşk neydüĝin bildūñ ise
Bu Seyyid[e] uyduñ ise sermāyemiz 'aşkdur bizim

-6-

5+5=10

- 1 Bir çeşm-i m̄azāğ aldı bu gönlim
T̄ir-i ğam ile deldi bu gönlim
- 2 Benliĝim aldı kendünü virdi
Dost ile Şimdi t̄oldı bu gönlim
- 3 Vechini gördim hayrete vardım
H̄att̄ u ruḥunda ḳaldı bu gönlim
- 4 Zülfi Őebinde la‘l-i lebinde
Āb-ı hayātı buldı bu gönlim
- 5 Sürdi sivāyı ḳomadı ĝayrı
Bilmezim ne oldu Şimdi bu gönlim
- 6 Cümleden ‘üryān fikr ile ḥayrān
Menzil-i Raḥmān oldu bu gönlim
- 7 Dil arş-ı a‘zam baḥr-i mu‘azzam
Şimdi o baḥre daldı bu gönlim
- 8 *El faḳr u faḥri* sırrını bildi
Maḥv-ı fenāyı duydu bu gönlim

9 Bu kılıkda buldı varlığı Seyyid
Vahdetüñ sırrın bildi [bu] gönlim

10 Elhamduli'llāh eş-şükrili'llāh
Tevhīde şırf irdi bu gönlim

-7-

Der na't Seyyidü'l-enbiyā şallalahü 'aleyhi ve sellem

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 9a
- 1 Ey güzīn-i enbiyā ey fahr-i 'ālem Muştafa
Ey habīb-i hazret-i Hāq ey resülü [kibriyā]
 - 2 Enbiyā vü evliyānuñ server ü sālārısın
Anuñcun cümle maḥlūqāta sen oldın pişvā
 - 3 Nūr-ı vechüñde[n] yaradıldı cem'ī kā'ināt
Kenz-i maḥfinüñ zuhūrına sebep sensin şehā
 - 4 'İllet-i ğai vücūduñdur kamu varolmağa
Halk olunmasan qalurdı cümle eşyā der 'amā
 - 5 Dostluğüña oldı mevcūdāt ma'lümāt kamu
Didi olmasañ eğer olmazdı bu arz u semā

- 6 Nūr-ı ‘ālem Faḥr-ı Ādem Seyyidü’l-kevneyn
Maḳdemüñle buldı ‘ālem küfr-i zülmetten rehā
- 7 Cümle mahlūkāt içinde yoḳdur mişlin senüñ
Doğmadı doğmayıser sen teki bir mehlikā
- 8 Sen firāz-ı ḳurb-ı Ḥaḳsın ey şehi mülk-i ta‘īn
Her kelāmuñ oldu maḳbül cenāb-ı kibriyā
- 9 Sen o sulṭān-ı sırrı limā‘ Allāhsın ki sen
Maḥv idüp küllī vücūduñ Ḥaḳḳ’ı bulduñ beḳā
- 10 Ḳāb-ı kavseyn-i ev edna olmuş iken menzilüñ
Sidre vü ṭūba ola mı seyrüñe hiç müntehā
- 11 Sensin ol şeh kim saña mühr-i nübüvvet sikkedür
Anuñçün kim sen oldüñ ḥatem-i cemiü’l-enbiyā
- 12 Sen nebī idüñ daḫı Ādem değılken mā-i ṭīn
Gerçi kim aḫirde geldüñ işbu mülke serverā
- 13 Soñra gelmek şānūña takdīmüñe māni‘ değıl
Kim ḥakāyık ‘ālemüñde ḳamuya sen ibtidā
- 14 Biz günāhkār ümmete sen şāhı irsāl eyledi
Çünkü sensüñ rüz-ı maḫşerde şāhib-i tāc-ı livā

- 15 Kim der-i devlet me‘ābuñda bu Seyyid bī-riyā
Dā’imā eyler cenābından şefā‘at-ı mültecā
- 16 ‘Ācizim dermānde em derma[n] send[e] isterem
Vay sulţānım eğer olmazsa ihsānuñ baña

-8-

$$5+5=10$$

- 9b
- 1 Yā Resūla’llāh eyle şefā‘at
Cümle ‘uşāta rüz-ı kıyāmet
- 2 Ey cānlar cānı ey kān-ı ‘irfān
Kevneyne sulţān-ı şāh-ı risālet
- 3 Seyyid-i ‘ālem mefāhr-i ādem
Ādem senüñle buldı kerāmet
- 4 Sen nebī idüñ ey zāt-ı ‘ālī
Ādem dağı olmamışdı tıynet
- 5 *Levlāke levlāk* şānuñda geldi
Sensin ḥabībā bā‘is-i ḥilķat
- 6 Sen olmasayduñ olmazdı eflāk
Oldı vücūduñ ‘ālem-i raḥmet

- 7 Yüzüñ şuyüñ halk oldu ‘âlem
Halka vucüdün key oldu ni‘met
- 8 Kenz-i maḥfīnün zuhûrı senden
Çüş itti çünkim baḥr-i muḥabbet
- 9 Nürüñdan oldu ‘âlem münevver
Buldı gönüller anuñ ile şafvet
- 10 Ey mihr-i ‘âlem sen doğduğün dem
Götürildi cümle cehil ile zulmet
- 11 Hep hürmetüne olmuşken ‘âlem
Çekdüñ cihânda sen nice şiddet
- 12 *El-faḫr ü faḫri* dür iftiḫarün
Saña verilmişken kamu devlet
- 13 Mefâḫr-ı cümle enbiyâ sensin
Ümmetün oldu hem ḫayru’l-ümmeṭ
- 14 Ümmetünden olmaqlığı Ḥaḫḫ’dan
Cümle peygamber diledi ḫâcet
- 15 Enbiyâ gerçi mazḫar-ı Ḥaḫḫ’dur
Like sendedür heb câmi‘iyyet

- 16 Hep ıfluñdur enbiyā hayli
 Çamusı saña itdi tebe‘iyyet
- 10a 17 Cedd-i i‘zāmuñ ol ħalīlu’llāh
 Ĥaqq’a senüñle buldı o ħullet
- 18 Sen imām oldüñ hep mürselīne
 Çamusı saña oldı cemā‘at
- 19 Ĥātemü’l-nebīsin sen ey server
 Ĥātem oldı sende ‘ömr-i nübüvvet
- 20 ‘İlm ile ma‘rūf ħilm ile mevşūf
 Sensin emīn-i sırr-ı emānet
- 21 Her bir kelāmuñ ħikmet ile memlū
 Saña verildi çamu fazīlet
- 22 Cümle maĥlūkuñ ‘ilmine ħadd var
 Yoçdur senüñ ‘ilmüñe gāyet
- 23 ‘İlm-i şerī‘at ‘ilm-i tarīkat
 ‘İlm-i ledünnī ‘ilm-i ħaqqīkat
- 24 Çamusı sende cem‘ oldı şāhā
 Oldı derūnuñ maĥzen-ı ħikmet

- 25 İsm-i şerîfün tâhâ vü yâsîn
Seni vaşf eyler cümle hep âyet
- 26 Nefha-yı rûhe'l-ķudusdur demün
Ānuñla zinde 'ālem temāmet
- 27 Ey ķaddi tûbā ey çeşmi māzāğ
Sensin minhāl-i bāğ-ı melāhāt
- 28 Ey ruħları gül ey zülfi sünbül
Cem' oldı sende ħüsn ü leķāfet
- 29 Zemzem lebündür ka'be cemālün
'Uşşāk iderler dā'im ziyāret
- 30 Cism-i laķîfün sāyedür ġari
Like 'ālem heb sāyeñde rāħat
- 31 Beraber ebyaz olurdı şeyvān
Her ne cānibe ķılsan 'azîmet
- 32 Beyt-i ankebütı perdedādar itdi
Saña ħabîbim itdikde hicret
- 33 Destinde ey māh remi itti Allāh
'Adānı ey şāh ķıldı hezîmet

- 10b 34 Sen gālîp oldüñ küffāra ol dem
Hāḡ saña virdi fetḡ ile nuşret
- 35 Bir ḡoyun ile üç yüz aşḡābı
Cābir evinde itdüñ ziyāfet
- 36 Barmaḡlarüñdan çeşmeler aḡdı
İçenler andan buldı hidāyet
- 37 Māhı şaḡḡ itdüñ engüştüñ ile
Zī-mu‘cizāt u ḡuvvet u ḡudret
- 38 Mu‘cizātüña yok ḡadd²⁴ ü ḡāye
İ‘cāz-ı ḡur‘ān-ı a‘zām bī-ḡāyet
- 39 Gerçi gösterdüñ bürhān-ı satı‘
Görmedi lākin ehl-i ḡalālet
- 40 Hāḡḡuñı inkār eleyen münkir
Gıtdi cihāndan maḡbūne-i ḡasret
- 41 Hāḡīḡatüñe ey faḡr-i ‘ālem
Taşlar aḡaçlar itdi şehādet
- 42 Ol şeb-i isrā kim vaşfa gelmez
İtdi ol şebde Hāḡ seni da‘vet

²⁴ Kelimenin yazımı “ḡadd” şeklindedir ve yanlıştır. Çünkü “ḡadd” yanak anlamına gelmektedir. Doğrusu ise “ḡadd” şeklinde olmalıdır.

- 43 Hakk'ũ selāmını getürdi Cibrîl
Hem bir burak-ı ferişte şüret
- 44 Bir demde geçtüñ seb'â-ı semâyı
Geçmedi aşla vaqt u ne sâ'at
- 45 Bir kadem ursam yanısar perim
Deyuben Cibrîl eyledi ric'at
- 46 Sidreden irdüñ arşâ ey dost
Kıldı gök ehli hep saña 'izzet
- 47 Pâyın türâbı 'arşla hem-ser
Anuñla buldı 'arş u kürs rif'at
- 48 Tur üzre kıldı Mūsâ münâcât
Sen fevķ-i 'arşda kıldıñ hitâbet
- 49 Nāsūt ilinden lāhūta irdüñ
İhsānlar itdi ol Rabbü'l-'izzet
- 50 Kâb-ı kavseyn bulduñ ev-ednâ
Bulduñ civâr-ı hasretde kurbet
- 11a 51 Ref' oldı keşret keşf oldı vahdet
Maḥv oldı firķat gitdi ğurbet

- 52 Kaldı ğayı ‘ayn oldu küllī
Hep fenā buldı kaldı zāt-ı baht
- 53 Baş gözi ile Rabbüni gördin
Saña maḥşüşdur ancak bu rü’yet
- 54 Kıldıñ temennā ümmetüñ Haḫḫ’dan
Oldı kelāmuñ maḫbül-ı ḫazret
- 55 Cümle murāduñ çün oldu ḫāşıl
‘Ālem-i mülk kıldıñ yine ‘avdet
- 56 Ümmetler çün kıldüñ hediye
Penc vaqt-i şalāh u farzla sünnet
- 57 Haḫ saña itdiğü iḫsānlardan
Aşḫāblaruña kıldın ḫikāyet
- 58 Mekke ḫavmi ekşer itmedi taşdıḫ
Taşdıḫ idenler buldı sa‘adet
- 59 Ol yār-ı ğaruñ Ebu Bekr-i şiddiḫ
Cem‘ oldu anda cümle şadāḫat
- 60 Tıyb-i ḫātırile bezl itdi māhın
Kulluğuñ bildi cānuñ ma minnet

- 61 İkinci yaruñ ‘Ömerü’l-fārūķ
Bu dīn anuñla tıtdı iķāmet
- 62 Hem yar-ı şālīşdür saña ‘Osman
Hilm u hayādur aña haşālet
- 63 Cami‘u’l-Ḳur‘ān Şāhibü’l-īman
Keşf ile kıldı Ḳur‘ān’a hizmet
- 64 Dördüncü yarüñ şir-i Hüdā’dur
Haķ’dan virüldi aña şecā‘at
- 65 Ol kim ‘Alīdür ḳadri celīdur
Anda oldı tekml emr-i ḫilāfet
- 66 Hep evliyānūñ serçeşmesidür
Ki andan bilindi sırr-ı ṭarīķat
- 67 ‘İlm-i Hüdā’ya sensin Medīne
Bāb-ı ‘Alidür şāhib-i fütüvvet
- 11b 68 *Laḫmüke laḫmi* deyu buyurduñ
Vahdetüñ sırrına itdüñ işāret
- 69 Ebu Bekr u ‘Ömer ‘Osmān u ‘Alī
Çehār yārındur dünyā vü āḫiret

- 70 O iki ma‘şûm ki Ḥasan Ḥüseyn
Zulm ile bunlar buldı şehâdet
- 71 Rûḥ-ı pâkiyle her demde olsun
Biñ biñ selâm u biñ biñ taḥiyyet
- 72 Daḥı evlâd u aşḥâbuña hem
Hep maḳâ[m] olsun ravza-i Cennet
- 73 Tay it Seyyid kelâmun du‘â kııl
Mümkün değil ol zâtı midḥat
- 74 Medḥ itmek mümkün mü maḥlûḳ
Meddâḥ olunca Ḥaḳḳ ‘azze ve Celle
- 75 Ey raḥmet-i Ḥaḳḳ ey Ḥaḳḳ’a mülḥaḳ
Senden umar ḥalk luṭf u ‘inâyet
- 76 Maḥşer yerinde ḥayret deminde
Seyyid-i ğarîbe sen eyle şefḳat
- 77 Kesmem ümîdim Ḥaḳ’ dan Ḥabîbim
Sensin şefî‘ım eyle şefâ‘at

Mefā'īlün Mefā'īlün Fe'ūlün

- 1 Yine cūş eyledi baħr-i hüviyyet
Zuhūr itdi Eħadden vāhidiiyyet
- 2 Belki kenz-i ħafī'dür zāt-ı muṭlaq
Hemān el'ān kemākāndur muħaqqāq
- 3 Ezel ħubbı velī kıldı teķāzā
O ħāliyle temevvüc itdi deryā
- 4 Ki andan bunca emvāc oldu zāħir
Zuhūra geldiler cümle mezāħir
- 5 Ki zāħir oldu hep pinhān u peydā
Şıfāt-ı esmā kıamu oldu hüveydā
- 6 Zuhūra geldi ol nūr-ı Aħmed
Yine āħir doęar nūr-ı Muħammed
- 12a 7 Anuñ nūrı kıamu envāra aķdem
Mübārek ruħı ervāħa muķaddem
- 8 Buyurđı Ĥak anuñ şānuñd[a] levlāk
Eğer sen olmasañ olmazdı eflāk

- 9 Muḥammed gelmeseydi ‘ālem bes
Yaradılmazdı ‘ālemd[e] hiç kes
- 10 Anuñ nūrından oldu cümle ‘ālem
Huşuṣā kim şafiyu’llāh Ādem
- 11 Anuñ nūrından oldu enbiyālar
Daḥı hem evliyālar aṣfiyālar
- 12 Muḥaṣṣel cümle mevcudāt ne kim var
Anuñ nūrından oldılar kamu var
- 13 Yarattı Ādemi evvel-i emrde
Melā’ik ideler tā kim aña secde
- 14 Velī emrin Ḥüdā’nuñ şıdı iblīs
İbā eyledi Ādem’den o telbīs
- 15 Civārından anı dūr itdi Ma’būd
Ki oldu tā ebed merdūd u meṭrūd
- 16 Didi ben ğayrıya itmem sucūdı
Ḥicāb oldu aña kend[i] vücūdı
- 17 Yüzinde Ādemin görmedi Ḥaḳḳ’ı
İçinde yok idi zīrā ki şıdķı

- 18 Gel imdi Ādemi bul ādemi bil
Secde eyle Hāḡḡ'ũñ emrin ḡabũl ḡıl
- 19 Şaḡın ḡılma Hāḡḡ'ũñ ḡayrıya ḡabũ
Hāḡḡ'a ḡıl secdeni var ḡayrıyı ḡov
- 20 Yũri Hāḡḡ emrine eyle itā'at
Dũn ũ ḡũn eyle Allāh'a 'ibādet
- 21 Seni ḡõndermeden bu mũlke Sũbhān
Ma'ārif ile 'ibādetdur bil ey cān
- 22 Şaḡın nefesine uyup itme takāsũl
Elinle boynuña ḡaḡma selāsıl
- 23 Ki soñra olmayasın tā peşimān
Yerũñ olmaya yarın anda nĩrān
- 12b 24 Yarın bũñ ah iderseñ nef'i yoḡdur
Bu nefis bendine dũşmũş like çoḡdur
- 25 Sen uyma nefse 'aḡlı muḡtedā it
İrenler kendũñi rāḡa ḡũzer it
- 26 Ḥarĩḡ-i mũstaḡĩmden izũñ ayırma
Na'im iken yerũñi nār ḡılma

- 27 Gönül virme bu dehr-i bin belāya
İrem dürseñ eğer yārın şafāya
- 28 Ki bunca enbiyālar evliyālar
Dağı hem aşfiyālar etķiyālar
- 29 Gönül vermediler işbu fenāya
Koyup fāniyi irdiler beķāya
- 30 Eğer sen de irem dürseñ Hüdā'ya
Şaķın meyl eyleme hiç māsivāya
- 31 Hālās olmaķ dilerseñ māsivādan
‘İlācın diyeyim gūş eyle benden
- 32 Var ol bir mürşid[e] cān eyle teslim
Gönül zikrūñi itsin saña ta‘līm
- 33 Getür şıdķ ile ol pīre irādet
Virüp nefsūñi rūḥa izdivāç it
- 34 Ki ḥāmīl olasın bār-ı emānet
Emānetde şaķın kılma ḥıyānet
- 35 Doğa ķalb u dild[e] senden ki ya‘ni
Zuhūr eyleye andan tıfl-ı ma‘nī

- 36 Nice kere doğup senden ‘urūc it
Melekūt u semāvāt u levḥ it
- 37 Bu eṭvār üzre eylerseñ sulūki
Olursun cümle maḥlūḳuñ mülūki
- 38 Eğer irmez iseñ aşlına dāllsin
Ki ḥayvāndan daḥı bil hem eḍallsin
- 39 Ki ĩmāndandur ḥubbu’l-vaṭan bil
Yüri ‘azmeyle aşlına Ḥaḳḳ’ı bul
- 40 Delilsiz like bu yola varılmaz
Nice yıl sa’y ider iseñ irilmez
- 13a 41 Gerek bu yolda elbet saña reh-ber
Ki nefsüñi tanımış ola ol er
- 42 Şerī‘atla ṭarīḳatla ḥaḳīḳat
Ana bildurmiş ola ol Rabbü’l-‘izzet
- 43 Gel imdi fırsatı fevt itme ḳardāş
İre aşlına selāmet bula tā baş
- 44 İrüp aşluña bulmazsañ selāmet
Nefi‘ virmez yārın yüzbin nedāmet

- 45 Olursañ Seyyidüñ naşîhatıyla ‘âmil
Olursun şübhesiz insân-ı kâmil

-10-

Müstefîlâtün Müstefîlâtün

- 1 İrmek dilersenñ ‘irfân-ı ‘aşka
Kulluğ it dâ’im merdân-ı ‘aşka
- 2 İbrâhim Edhem terk itdi tahtın
‘Abd-ı maḥz oldu sultân-ı ‘aşka
- 3 Mansûr-ı şeydâ cânuñ ı cânâ
Gör nice virdi qurbân ‘aşka
- 4 Leylâ Mecnûn Ferhâd Şîrîn
Hep boyun virdi îmân-ı ‘aşka
- 5 ‘Uşşâka îmân ‘aşkdur ḥaḳîḳat
Zâhid gelir mi îmân-ı ‘aşka
- 6 Pertev-i ‘aşkdur görinen cümle
İkrâr idürseñ bürhân-ı ‘aşka
- 7 Nâmûs u ‘âruñ şıgmaz bu yolda
‘Âruñı birağ gel meydân-ı ‘aşka

8 Pervāne gibi küllī vücūduñ
Yandur bugün sen külhān-ı ‘aşka

9 Durr-i me‘ārif bulmağ dilersen
Tal Seyyid ile ‘ummān-ı ‘aşka

-11-

Müstef’ilātün Müstef’ilātün

13b

1 İrmek dilersen esrār-ı ‘aşka
Tut gūş-ı cānuñ güftār-ı ‘aşka

2 Terk eyle ‘āruñ maḥv eyle varuñ
Tā kim iresin dīdār-ı ‘aşka

3 Benlik cibālin yıķ eyle virān
Dağlar dayānmaz bu nār-ı ‘aşka

4 Şol Ḥalīl gibi it nāra kendūñ cismūñ
Ger irem dürsen gülzār-ı ‘aşka

5 Varlığı dağın yıķdı giydi çü Ferhād
Bu yollar açıldı dildār-ı ‘aşka

6 Çaldı ene’l-Ḥaķķ taḫlını Manşūr
Gör nice oldu ber-dār ‘aşka

- 7 Cān alur şatar bunda ‘āşıklar
Ser viren gelsün bāzār-ı ‘aşğa
- 8 Gör Abdu’r-rezzāk[1] terk itdi dīnin
Īmān virdi zu’n-nār-ı ‘aşğa
- 9 Dīn ü Īmānuñ virdi ‘aşğa ‘uşşāk
İtmedi zāhid ikrār ‘aşğa
- 10 Ta’n itme zāhid ‘uşşāğa hergiz
‘Aqluñ irişmez eṭvār-ı ‘aşğa
- 11 ‘Aşğa irem dürseñ aql қо Seyyid
Doymaz melā’ik envār-ı ‘aşğa

-12-

Müstef’ilün Müstef’ilün Müstef’ilün Müstef’ilün

- 1 Biz sālik-i rāh-ı haqqız sultānımız ‘aşğdur bizim
‘Uşşāk-ı zāt-ı muṭlaqız bürhānımız ‘aşğdur bizim
- 2 Bu ‘aşğa biz başdık kadem maşşūdumuz buldık o dem
İşbu oñulmaz derde hem dermānımız ‘aşğdur bizim
- 3 ‘Aşğ ile oldık āşinā gitdi gönülden māsivā
Çün ğayrıdan buldık rehā mihmānımız ‘aşğdur bizim

- 4 İki cihānı şatmağa dilden māsivāyı atmağa
Tevhīd topını kapmağa cevkanımız ‘aşkdur bizim
- 5 Mir’āt-ı kalbi silmeğe şerārdan sürmeğe
Haqq’ı haqīkat bilmeğe ‘irfanımız ‘aşkdur bizim
- 6 Zāhid bu ‘aşkı bilmedi ikrāra dahı gelmedi
İnkār iderse ‘aşkı ol ĩmānımız ‘aşkdur bizim
- 14a 7 Biz ‘aşkı inkār itmeziz zāhid sözüne bakmazız
Biz ‘aşk ile buldık hayāt bil canımız ‘aşkdur bizim
- 8 Aşkd[a] bizim ikrārımız inkārımız güftārımız
Cism içre Seyyid cānımız cānānımız ‘aşkdur bizim

-13-

Müstef’ilün Müstef’ilün Müstef’ilün Müstef’ilün

- 1 Ey hatm-i cemī’u’l-enbiyā ehlen ve sehlen merhabā
Geldin cihāna habbezā ehlen ve sehlen merhabā
- 2 Başdın cihāna çun qadem ref’ oldı ‘ālemden zulem
Ey sāhib-i tāk u ‘alem ehlen ve sehlen merhabā
- 3 Doğduqda sen şemse’l-đuhā ‘ālemler oldı pür zıya
Ey nūr-ı çeşm-i aşfiyā ehlen ve sehlen merhabā

- 4 Halk olmadan kevn u mekân sensin murād ancak hemân
Ey pâdişâh-ı ins u cân ehlen ve sehlen merhabâ
- 5 Dostluğünâ oldu kamu ‘arş ile kürsi uçmak tamu
Zâtün şerî‘at kadrün ulû ehlen ve sehlen merhabâ
- 6 *Levlāk levlāk* saña didi Cenâb-ı kibriyâ
Bâ‘is sen oldın varlığa ehlen ve sehlen merhabâ
- 7 Seni nebî idin ey emîn Âdem değildi dahı tîn
Sensin İmâmü’l-mürselin ehlen ve sehlen merhabâ
- 8 Hep enbiyâ vü evliyâ saña iderler iktidâ
Sensin kamuya reh-nümâ ehlen ve sehlen merhabâ
- 9 Ceddüni ol Rabbü’l-celîl senün için kıldı halîl
Ahlâkı hûb vechi cemîl ehlen ve sehlen merhabâ
- 10 Kıldı mükerrem Âdemi dostluğün için ol ğanî
Ey enbiyânün hâtemi ehlen ve sehlen merhabâ
- 11 Ey mazhar-ı zât u şifât ey bâ‘iş-i hep mümkünât
Ey şâfi‘-i cümle ‘uşât ehlen ve sehlen merhabâ
- 12 Ey cümle halkun erhami dertlü gönüller merhemi
Ey çaresizler eşfei’ ehlen ve sehlen merhabâ

- 13 Dertlilerũn dermānısın ‘āşıkıların cānānısın
‘Ālemlerũn sultānısın ehlen ve sehlen merḥabā
- 14 Sen *min ledũn* ‘ummānısın tevḥīd-i irfān kānısın
Haḳḳuñ bize iḥsānısın ehlen ve sehlen merḥabā
- 14b 15 Seyyid kulũn ey ‘ālī zāt her dem ider saña şalāvāt
Tā maḥv ola hep seyyi’āt ehlen ve sehlen merḥabā

-14-

8+8=16

- 1 Mesrūr oluñ ey dostān geldi mübārek ramazān
Buldı ‘ālem tāze cān geldi mübārek ramazān
- 2 Çun geldi şehr-i ramazān envār ile doldı cihān
Mü’minler oldı şād-mān geldi mübārek ramazān
- 3 Geldükde bu şehre ‘azīm fetḥ olur ebvāb-ı na’īm
Baġlanūr şeyṭān-ı racīm geldi mübārek ramazān
- 4 Bunda olur tevbe ḳabũl didi Resũl bir ‘uşũl
Gel imdi tā’ib ṭāhir ol geldi mübārek ramazān
- 5 Ğaflet yeter ey ġāfilĩn bĩdār olun ey nā’imĩn
Tevbe ḳılũn ey müznibĩn geldi mübārek ramazān

- 6 Eyle ‘ibâdet rûz u şeb Hâkık’uñ rızâsın kıl talep
Terk it hevâyı cümle hep geldi mübârek ramazân
- 7 Her gice kâ’im oluñ hem gündüzi şâ’im oluñ
Cehd eyleyüp qadri bulın geldi mübârek ramazân
- 8 Sâ’im olañlara Hüdâ va’d eyledi yarın liqâ
‘Âşıklar idüñ şalâ geldi mübârek ramazân
- 9 Gel ir bu şavmüñ sırrına tâ iresin vaşl ‘ıydına
Güş tut bu Seyyid sözuñe geldi mübârek ramazân

-15-

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

- 1 Hâmdü’li’llâh yine geldi hâbbezâ
Merhabâ mâh-ı mübârek merhabâ
Makdemüñle buldı mü’minler şafâ
Merhabâ mâh-ı mübârek merhabâ
- 2 Hâyır-ı makdem ey şuhûruñ a‘zâmı
Nür ile kıldüñ münevver ‘âlemi
Pür sürür oldı cihân gitti ğamı
Merhabâ mâh-ı mübârek merhabâ

- 3 Her kaçan gelse mübârek ramazân
Nûr olur envâr ile kevn u mekân
Taze cân bulur cemi'î mü'minât
Merhabâ ey şeh-r-i rahmet merhabâ
- 15a 4 Şehr-i ümmet didi saña ol resûl
Sende bağlanur şeyâtîñ u fuşû
Kamu hâcetler olur send[e] kabûl
Merhabâ mâh-ı mübârek merhabâ
- 5 Mâh-ı rahmetdür didi hem şâh-ı dîn
Yarlıganur sende cümle müznibîn
Bize Haqq'ıñ mağz-ı fazlisin hemîn
Merhabâ ey şeh-r-i rahmet merhabâ
- 6 Mü'mininüñ kalbinüñ imânısın
Ehl-i cürmüñ bâ'is-i gufrânısın
Bize Allâh'ıñ ulû ihsânısın
Merhabâ mâh-ı mübârek merhabâ
- 7 Sende nâzil oldı Qur'an-ı mübîn
Hem melâ'ik indi hem rûhu'l-emîn
Saña virdi kadri Rabbü'l-'âlemin
Merhabâ ey şeh-r-i rahmet merhabâ

- 8 Şā'im olañlar seni mağfūr olur
Zāhir u bātınları pūr nūr olur
Çadrüñe iren ebed mesrūr olur
Merḥabā māh-ı mübārek merḥabā
- 9 Şā'imine va'd itmişdur Ḥüdā
Ġayrı ücret virmezem illā liķā
Sen müyesser kıl bize yā Rābbenā
Merḥabā ey şeh-r-i raḥmet merḥabā
- 10 Bunı bizden hoşnūd it yā Müste'ān
Kim şefī' olsun yarın faḥr-ı cihān
Seyyidüñ budur münācātı hemān
Merḥabā māh-ı mübārek merḥabā

-16-

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 15b
- 1 Nakd-i 'ömrüñ sālīkā itme telef
Gör nice 'az[m] itdi bu yola selef
- 2 İzle eslāfuñ izini şıdķ ile
Tā ki sen de olasın ḥayrū'l-ḥalef
- 3 Bil bu rāhuñ reh-beridür şāh-ı dīn
Hem daḥı ser-çesmesi şāh-ı necef

- 4 Vir bu yolda varuñi itme düriğ
Yeter ‘aşka s̄ineñi eyle hedef
- 5 Gel der̄unũñ şāf kıl aşdāfvār
Ḳatre-i nisānı dūr eyler şadef
- 6 ‘İlm u ‘irfān hāşıl eyle dünyede
Ādem olana budur ‘izz u şeref
- 7 Nefse uyup ḳalma esfelde dilā
Menn [u] selvā iste gel yeme ‘alef
- 8 Göñli ne gencinedür gör Seyyidũñ
K’andadur bunca tefārīk u tuḫaf

-17-

Mefā‘ilün Mefā‘ilün Fe‘ulün

- 1 Cihān içre dil-i seydālarız biz
Hemişe ‘aşḳ ile rüsvālarız biz
- 2 Bu ḫalk görmez bizi şuret göziyle
Ki ḳāf içre bugün ‘ankālarız biz
- 3 Eğerçe şuretā ḫor u ḫakīriz
Velī ma‘nāda gör dārālarız biz

- 4 Ki zāhir ilmiyle yok şöhretimiz
Ledün ‘ilminde like deryālarız biz
- 5 Bizi ta‘bīr idemez şeyḥ u vā’iz
Ki nefsin tanımış dānālarız biz
- 6 Götürdüñ dīde-i cāndan hicābı
Kamu şeyde Ḥaḳḳ’ı bīnālarız biz
- 7 Biz[e] keşf oldı esrār-ı İlāhī
Muḥaşşal vāşıl-ı ma‘nālarız biz
- 8 Denī dünyāya hergiz meylimiz yok
Ki Seyyid meşreb-i a‘lālarız biz

-18-

8+8=16

- 16a
- 1 Dostdan ḥaber şoran baña
Guş it disem icmālını
Dost[a] vāşıl olañlaruñ
Cān u dilden teslīm olup
- 2 Gice gündüz hizmet kı lup
Gözet anuñ rızāsını
Bildikler terk eyle hep
Tā bulasın ‘irfānuñ ı

3 Kim mürşide teslim olur
Hep varlığını ifnâ kıılır
İmân-ı taḥḳîḳi bulur
Her kim keser zü'n-nârını

4 Şıdḳ ile bu yola giren
Maḳşûdına oldur iren
Virdi olara ol kııdem
Ol dost yoluñda cânuñ ı

5 Şunlar ki cânâ kııymadı
Ol dostâ vâşıl olmadı
Pes cânuñ ı terk itmesen
Nice bulur cânânı

6 Zıkr it Ḥaḳḳ'ı gel dâ'imâ
Hem âşikâre hem ḥafâ
Hem şükrini eyle edâ
Artura Ḥaḳḳ iḥsânıñ ı

7 Emr eyledi biz[e] Ḥüdâ
Nefsimiz ittik fedâ
Kabûl eyle yâ Rabbenâ
Bu Seyyidüñ ḳurbânıñ ı

Der şerh-i h uruf-ı tehecci

-19-

F 'il t n F 'il t n F 'il t n F 'il n

- 16b
- 1 (Elif) All hdur ki bird r yok Őebih u mişl a a
(Be) Bek -i d 'im anu dur  amu eŐy  fen 
 - 2 (Te) Te' la Ő n h  z t  m nezzeh  ayriden
(Se) Ő reyya v  Őer da g r nen ol  ayri l 
 - 3 (Cim) Cel liyle cem l n pertevindend r  amu
(Ha) H y t-ı c mlen n fevk 'l- 'ul  tahte's-Őer 
 - 4 (Hı) H laŐ buld  Şu kim h fz itdi g n lin  ayriden
(Dal) Delil old  a a 'aŐk n hemişe ey H d 
 - 5 (Zel) Zikr nle bu g n l m h nesin p r n r  ıl
(Re) Rah m u hem Ra fsun ra met it ey H d 
 - 6 (Ze) Zem n u  s m n i re  amu ins u melek
(Sin) Seni tesb h iderler her biri Şubh u mes 
 - 7 (Şin) Őeh det itdi va[r]l gu a mevc d t  amu
(Şad) Ő dik dur o kim yolu nda  ıldı c n fed 
 - 8 (Dad) D l letde  alır sa a  ılmayan s c d
(Tı) T rik-i m sta ime 'azm iden buld  H d 

- 9 (Zı) Zuhūr-ı küntü kenzeñ sırrı oldı āşikār
(‘Ayn) ‘Ayān oldı ne kim var ibtidā vü intihā
- 10 (Ġayn) Ġāfildur o kim bu sırdan oldı bi-ḥaber
(Fe) Felāḥa irdi bu sırdan olañlar āşinā
- 11 (Ḳaf) Ḳurbiyyet bulur küllī vücūduñ maḥv iden
(Kef) Kāmildür o kim Ḥaḳḳ’ı ile bulmuşdur beḳā
- 12 (Lam) Luṭfindan ḳamu ‘uşşāḳa vaşlin ḳıl naşīb
(Mim) Muḥammed ḥürmetine ey Cenāb-ı Ḳıبریā
- 13 (Nun) Ne ḥikmetdur ki hiç senden ‘ayān bir nesne yoḳ
(Vav) Vaḥdet sırrını keşf itmek oldı key ḥaṭa
- 14 (He) Hidāyet buldı şolkim duydı sırr-ı vaḥdeti
(Lā) *Lā raybe fīhe* irdi o zāt-ı muṭlaḳa
- 15 (Ye) Yekūn oldı eyā Seyyid kelām-ı Ahmedī
(Hem) Kelām-ı Ādemidür bā vu cā vu jā vu kā

-20-

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

17a

- 1 (Elif) Allāh’dur ki sen maḥbūbısın yā Muştafā
(Be) Beḳā mülki senüñdür anda sensin pādişāh

- 2 (Te) Tebārek aḥsene'l-ḥālīkne bircik māhısın
(Şe) Şüreyyā vü şerāda yoḡ durur mişlüñ şehā
- 3 (Cim) Cemālūñ ka'besin eyler ṭavāf 'uşşāḡ müdām
(Ha) Ḥayātıdur ḡamu ḡalḡuñ vucūduñ cānı vü mā
- 4 (Hı) Ḥayālūñdür dem-a-dem 'āşıḡuñ eğlencesi
(Dal) Delīl olsuñ biz[e] nūrın eyā şemse'd-ḡuḡā
- 5 (Zel) Zākirdür senūñ evşāfını ins u melek
(Re) Raḡīm hem raḡmetelil'ālemınsin serverā
- 6 (Ze) Zemīn u āsümān dostluḡūña oldı ḡamu
(Sın) Sa'ādet buldı herkim saña ḡıldı iḡtidā
- 7 (Şın) Şehādet eyledi ḡaḡḡuñda eşcār u ḡacer
(Şad) Şādıḡdur olar kim ḡıldı seni muḡtedā
- 8 (Ḍad) Ḍalāletden ḡalıpdur ḡaḡḡını inkār iden
(Tı) Ṭarīḡ-i müstaḡīm buldı şu kim uydı saña
- 9 (Zı) Zuhūr-ı küntü kenze zātuñ olmuşdur sebep
('Ayn) 'Ayān u ger nihāndur ger fenā vü ger beḡā
- 10 (Ġayn) Ġaybile şehādet 'āleminūñ şāhısın
(Fe) Felāḡ buldı şu kim oldı senūñle āşınā

- 11 (Kaf) Kaşın ev-ednâdur saña menzil ü maķâm
(Kef) Kelâmuñ oldu anda cümle maķbûl-ı Hüdâ
- 12 (Lam) Lebûñ feyziyle ķândur dem-be-dem ‘âşıkларуñ
(Mim) Muķabbet câminuñ bir cür‘asın eyle ‘atâ
- 13 (Nun) Nûruñ ile münevverdür cemî‘i kâ‘inât
(Vav) Vâşıldur o kim sen oldın aña reh-nümâ
- 14 (He) Hilâl ebrularuñdur kıble-i taķķîķ senüñ
(Lâ) *Lâ raybe fihe* ‘uşşâķa ol beytü‘l-‘alâ
- 15 (Ye) Yaķın bildim bu maķlûķ halk olmakdan murâd
Sen imişsin cümleden maķşûd ey faķr-i enbiyâ
- 16 Kıl şefâ‘at derdmendüñ Seyyide ey şâh-ı dîn
Kim şefi‘u‘l-müznibin sensin yarın yevmü‘l-cezâ

-21-

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

- 17b 1 Ey saçı vel-leyl yüzi ve‘d-đuķa
Şallî ‘alâ Seyyidina‘l-Muştafa
Ey gözi mâzâğ boyı muntehâ
Şallî ‘alâ Resûlûna‘l-Muştafa

- 2 Ey aşı avseyn ev-ednā demi
Lī-me‘Allāh alvetinūñ maremi
‘İlm-i Ha’uñ menba‘ı vü mazeni
allī ‘alā abībine’l-Mutafa
- 3 Seninu[n] didi Ha ey ‘ālī zāt
Olmasañ olmazdı amu kā’ināt
Sensin olan āfi‘ cümle ‘usāt
allī ‘alā efi‘ne’l-Mutafa
- 4 Tāc u ‘alem āibi sensin ehā
Dest-i erifūñde olusar livā
Ümmet olañlar saña bulur rehā
allī ‘alā Seyyidine’l- Mutafa
- 5 Ver alāvāt acetūñ ola abūl
Saña efā‘at ıla yārın Resūl
Cennet-i firdevse dilersūñ duūl
allī ‘alā Resūlüne’l- Mutafa
- 6 Hazret-i Āmūñe ılupdı ıta
Bunuñ ile oldu du‘ası revā
İsteriseñ send[e] Hudā’dan ‘aā
allī ‘alā abībina’l- Mutafa

- 7 Vird u zebān eyle şalātın müdām
Tā ki maḳāmuñ ola dār-ı selām
Rāzı ola dūrseñ o ḥayrū'l-enām
Şallī 'alā şefī'ına'l- Muştafa
- 8 Nūr-ı şalātıle için eyle şāf
Tā kim ola cümle günāhuñ mu'āf
Cümle melā'ik bunı dur şāf şāf
Şallī 'alā Seyyidine'l- Muştafa
- 9 Oldı şalātı kamu derde devā
Mü'min olañlar bunı ider edā
Didi anuñ şānuñ a evvel Hüdā
Şalli 'ala ḥabībına'l-Muştafa
- 18a 10 Eyle bu Seyyid ḳuluña bir nigāh
'Avnuñ ile 'afv ola cümle günāh
Bize olupdur şalavātuñ penāh
Şallī 'alā şefī'ına'l-Muştafa

-22-

Mefā 'ilün Fe'ilātün Mefā 'ilün Fe'ilün

- 1 Menem şu gevher-i yektā ki genc-i gencürem
Henüz bu dīde-i ḥalḳdan ḥafāda mestürem

- 2 Menem ŧu nūr-1 zāt-1 Eḥad maḥz-1 nūr-1 zāt
Bu çeŧm-i ḥākimi görenler ŧanur ki bī-nürem
- 3 Baña bu ten gözi ile baḳan nārımı görür ancak
Sen dide-i cānuñı gel aç gör ki ne nürem
- 4 Niydem ki bilmediler ḳadrimi bu ḥalk amma
Ki ḳurb-1 Ḥaḳ'da 'azīz bu ḥalka menḳürem
- 5 Menem lü'lü' elması ŧebçerağ-1 zī-ḳıymet
Velī ki dide-i hüŧsāda ḥādakāt-1 billürem
- 6 İnkār iderse ki beni münkir 'aceb değil
Ṭoęmadı 'afitāb dur ol dimez ki ben körem
- 7 Ben münkirine derd u ğam u mātem olmuŧam
Amma ki mü'minine zevḳ-i ŧafā server-i sürem
- 8 Bu zāhir ehli ḳatında eğerçe bi-nāmem
Velīkin ehl-i ḥaḳīḳat içinde meŧhürem
- 9 Menem ŧurende ḥarābāt cur'a-nuŧ bezm-i ezel
Ki ebed mestem anuñçün ne disem ma'zürem
- 10 Menem ŧu kenz-i ḥafī sırrına eminu'llāh
Menem bā'is-i ḥayāt 'ālemler nefḥa-i sürem

- 11 Menem ħalīfe-i Ĥaĥĥ ki mazhar esmāe külleha
Menem ki bu vaşfile levĥ-i ezelde meşĥūrem
- 12 Menem ki mebde-i kül hem ĥaĥīķi eşyā
Bu mülke geldim ezelden ki raĥķ-ı menşūrem
- 13 Menem ki zāt-ı Ĥaĥĥ'ı görmeĝe mir'ātdur vechim
Zuhūr-ı tecellīyāt-ı Ĥaĥĥ'a ki ĥalb-i Mansūrem
- 18b 14 Menem ki Ĥızır'la hem-dem 'İsi-i vaktem
Menem ki Musa-i 'İmran ma'nā ile hem tūrem
- 15 Men dost yüzini cümle-i eşyāda görmüşem
Bu merāyāya anuñçün baķıp mesrūrem
- 16 Ĥaĥĥ ile üns tatalı ĥalĥdan içtināb iden
Bu vahşeti görenler şanūr ki maĝrūrem
- 17 Ben eyledim bu gönül beytini sa'y ile ka'be
Menem ki vāşıl-ı ma'nāyi ĥacc-ı mebrūrem
- 18 Ĥarīm-i ehl-i dilüñ meĥāfidur ĥalxim
Zemīn-i şehr-i muĥabbette beyt-i ma'mūrem
- 19 Eĝer ĥi 'ālem-i ma'nāda ben olmuşam 'anķā
Velī bu şuret içind[e] za'if 'uşfūrem

- 20 Müdām fikr-i hayālim Ḥaqq' uñ vişālidür
Ne teşne-i kevşerem ne māil-i hūrem
- 21 Dostuñ kemend-i zülfine ber-dār olmuşam ezel
Çalarım tabl-ı ene'l-Ḥaqq ki bu gün Manşūrem
- 22 Umarım ide bu derde tabīb-i 'aşk dermān
Marīz-i 'aşk-ı cunūnem ğarīb rencūrem
- 23 Seyyid-semendin tab' ma hergiz senüñ hayāl[in] irmez
Budur netice sözim kār sūhanda pür-zūrem
- 24 Bu bende benem diyeni şanma ki sen benim ben like
Ben ki bir esīr-i bende-i 'anāsır ḥaqq' u ḥorem
- 25 Menem şu ğarka-ı deryā maḥv-ı maḥz-ı zāt
Öz varlığımdan anuñçün beñli ben 'ūrem
- 26 Varlık ḥaqqūndur rücū-ı ḥaqq'at ğayrı lā İlah
Ben bende-i bī-çāre hemān emr-i Ḥaqq'a me'mūrem
- 27 İtdim İlāhī cürm ü ḥaṭa gerçi kim dilim
Ger baña ḫatre -i girüñ irerse mağfürem

-23-

5+5=10

- 19a 1 Ḳalbi beytu'llāh gönli 'arşu'llāh
Sırr-ı kenzu'llāh genc-i nihāndur

- 2 Benliğin atmış birliğe yitmiş
Bil anuñ zātı zāt-1 Raḥmāndur
- 3 Ğarḳ-1 baḥr-i zāt cāmi‘u’ş-şifāt
Gel yevm-i hū bil aña şandur
- 4 Ƙuṭb-1 cihāndur ḥükmü revāndur
Emrine ‘ālem cümle fermāndur
- 5 Zāhiri ma‘mūr bāṭını pür nūr
‘İlm-i ledünde baḥr-1 ‘ummāndur
- 6 Cümle ‘ādāt-1 maḥş-1 kerāmet
Ƙamu evşāfi vaşf-1 Ƙur’āndur
- 7 Nideyim cānā gözimüz a‘mā
Bīnā olana günden ‘ayāndur
- 8 Kim anı gördi maḳşūdı buldı
Görmeyen anı ehl-i ṭuğyāndur
- 9 Eğer kim irdi nefsüñi bildi
Rabbini buldı ehl-i ‘irfāndur
- 10 Varını terk it ‘aşḳını berk it
Kim anuñ ‘aşḳı kāmīl īmāndur

- 11 ‘Aql añā irmez ol aqla şıgmaz
‘Aql ehli bunda kamu hayrāndur
- 12 Seyyid sözi kes bu denlü çün bes
Göremez herkes gizli sultāndur

-24-

Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün

- 19b 1 Yine kenz-i hafī bābını açtı hazret-i Mevlā
O kenz-i bi-nihāyetdur zuhūr itdi sıfāt esmā
- 2 ‘Ademde ideler küllī eşer yok itdi bunlardan
Huruf-ı ‘āliyāt ile şu’un-ı zātiye cem‘ā
- 3 Anuñ zātı idi kenz-i hafī cümle ta‘ayyünden
Tekāzā eyledi hubb-ı ezel çuş itdi ol deryā
- 4 Ki ru’iyyet dileyüp kamu kemūnāt kūnūza hem
Yine zātı ile zātına tecellī eyledi Haqq’a
- 5 Velī zāt u şifātından zuhūrın aşikār itdi
Şifātı dağı zātından göründi bi-men u bi-mā
- 6 Kavābilden kamu şeye işābet eyledi feyzi
‘Adem ile vücūdı hep ihāta eyledi maşşā

- 7 Pes esmādan mezāhir her ne isme kim ola mazhār
Anuñ hükmi zühür eyler anı kılar heme icrā
- 8 O ismile olur ma‘rūf o ismile olur meşhūr
O ismile olur zāhir aña yoğ gayrı tebdilā
- 9 Taleb kıldı velī zātı ehad bir mazhar-ı kābil
Cemāli cemi‘ haqānı ki ide tā anda isticilā
- 10 Kemāl-i feyz u cūdından yarattı Ādemi ol haq
Ne Ādem şüret-ı Raḥmān ne şüret *kenz-i lā yifnā*
- 11 Ḥalife eyledi anı dū-‘ālem ḥalqına cem‘ā
Anuñ emrindedür küllī eğer esfel eğer a‘lā
- 12 Eğerçi zāhirā ‘ālem doğurdı Ādemi ama
Bilir ‘ārif ki Ādemden doğar ‘ālem ider ibdā

-25-

Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün

- 1 Şifāt esmāsınūñ āyinesidür şüret-i ‘ālem
Velī zātına mazhar-ı ma‘nī-i ādemdur añla
- 2 Cihānūñ aşlı vü fer‘i olupdur ma‘nī-i ‘ādem
Bu ma‘nīden ḥaberdār ol ‘ayandur bu değil rü‘yā

- 3 Cihāñ odur cihāna ism iden Ādemdur Ādemdur
Ciha[n] ancak heyūlādur vuķūfi yoķdurur aŗlā
- 4 Őurı bir ad u şandur Ādemsiz haķıķatde
Hemān Ādemle zāhirdur bu ‘ālem dinilen dūnya
- 20a 5 Hemān bir řem‘i yoķ fānusa benzer řūret-i ‘ālem
Bil anuñ şem‘i ādemdur kim oldur eltāf u aŗfā
- 6 Gel imdi zātını añla kim sen řaŗs-ı mu‘ayyensin
Aŗıl sensin fūru‘uñdur ne deñlü var ise eŗyā
- 7 Sen ol kenz-i nihānsın kim zūhūruñdan zūhūr itdin
Şrādan tā şūreyyāya ħalk ola dūnyā vū māfihā
- 8 Senūñ zātuñ idi her ibtidā evvel
Yine aŗır señ oldın sendedūr tekmil u tekmilā
- 9 Bu evŗāf-ı kemāli ķodılar bi’l-kuvve zātında
Velī sen ġāfil u maŗcūp iseñ bende-i ta’likā
- 10 Eŗer ādem olup bī-dār olursuñ ħāb-ı ġafletde
Enīsūñ olusar herdem senūñ ġilmān ile ħurā
- 11 Eŗer zāt [u] řıfātuñ sırrını añlamak isterseñ
Beyān eyleyeyim saña iderseñ sōzimi aŗfā

- 12 Basiretle nazār kııl gür gürzidür ‘ālemün Ādem
Gürür dinler bilir süyler ider endişesin imlā
- 13 Velī ādem odur kim men ‘aref sırrına irmişdür
Ki Hızır İlyas ile herbir nefesd[e] oldı hemdem tā
- 14 Ne görürse bu ‘ālemde eyü kim zāhir u bātıñ
Göre o nefsünü ancağ eğer zır u eğer bālā
- 15 Şıfat-ı Rahmānī vü şeytānī iki de anuñ sende
Yürü var nefsünü añla olasın sen dağı ana
- 16 İrenler meclisind[e] ir bulagör zevk-ı ruhāni
Ulaşgıl cezbe-i Hakk’a bulasın ni‘met-i ‘uzmā
- 17 Şu‘unāt-ı İlāhī’ye nihāyet yokdur ey ‘ārif
Gürür her lahzāda anı biran birşān olan bīnā
- 18 Eğer rā’ī vü mürā’idür eğer mir’āt-ı mücellādur
Kamunuñ aşlını añla bil Ādemde ki demdür hā
- 19 Nefisdür bağır-i zāt ancağ ħurūfī mevci bil anuñ
Zuhür ider gehi emvāc gehi kalur hemān deryā
- 20 Dağı añla bu ‘ālemd[e] bağırdur heb mevālid hem
Anuñ emvācıdur cümle dime şağın buña sen lā

- 21 Hezārān mevci bir anda yoğ idusen kıılır ifnā
Kıılır emşālını tecdīddür dem-ā-dem itmede ihyā
- 20b 22 Muḥaşşal cān-ı ‘ālem cān-ı ādem bir nefesdür bil
Nefis ile tecellīsiz olur pūnhān iken peydā
- 23 Añā dūrler ki cānsız *nefahtū* demini buldı
Ki oldur nefḥa-i Raḥmān odur hem maṭlab-ı a‘lā
- 24 Odur rūḥ-ı izāfī her kime irdi odur ādem
Odur bil şūret-i Raḥmān odur hem nokṭa-i kübrā
- 25 Anuñçün kim cihāna ol niye geldiğünü bildi
Odur insān ḥaḳīḳatde odur hem ādem-i ma‘nā
- 26 Daḥı ol nefḥa ile dūridür cümle vücūdāt
Hem ol nefḥa ile buldı zīneti bil Cennetü’l-Me‘vā
- 27 O nefḥayla olupdur çün ‘imāret heb ḳamu ‘ālem
O olupdur heft eḳālim hem o nefḥayla bihişt-āsā
- 28 O nefḥayladur gözi açıklar gördiğü ‘ibret
O nefḥayl[a] işidilur kelām-ı ḥikmet-i ‘uzzā
- 29 Ol anuñ ile meyl itdi Ḥaḳḳ’a bezl itmeğe malı
O nefḥa ile ḳodı şer‘-i ḳavim üzre ḳoyañlar pā

- 30 Bil o nefħa imiş Ādem olana meşreb-i a'lā
Hem ol nefħa durur kāf-ı vücuğuğda olan 'anķā
- 31 Bu dil anuğ ile ķılur özinü zıkr ile mu'tād
Kim ol nefħa ile dā'im sürer tevħid ile esmā
- 32 Daħı bu nefis anuğla rāđiyye marđiyye oldu çün
Ki emmareliğin terk eyleyüben oldu ezķā
- 33 Bu rüh anuğ ile itdi semāvāta 'urüci hem
Geçüp kürsi ile 'arşı bulup ķurbetd[e] ol meřvā
- 34 O nefħa bil ki Ādem demidur var iste Ādemden
Ki vechüğden 'ayān oldu rumüz 'alleme'l-esmā
- 35 Bu ad demini her kim ki buldı bil odur ādem
Görünen yoħsa bu şüret hemān gölgedur güyā
- 36 Bu deme kim ki buldı yol Ĥüdā'ya vāřıl oldu
Ki nāci dinilen fırķa bulardur añla taħķikā
- 37 O demle buldı çün Seyyid cenāb-ı hazret-i vuşlat
Bulup keşretde ol vaħdet çu buldı ĥālet-i ķurbā

Der na‘t-ı Resûl-ı ekrem u Hâbîb-i muhterem şallAllâhü te‘âla ‘aleyhi ve sellem teslîman keşîrâ

-26-

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

21a

- 1 Merhabâ ey şâh -ı ‘âlî şân Muḥammed Muştafâ
Merhabâ ey rahmet-i Yezdân Muḥammed Muştafâ
- 2 Ey nübüvvet burcınıñ hürşîd-i mâh u enveri
Ey risâlet tahtına sulţân Muḥammed Muştafâ
- 3 Sensin ol sulţân-ı kevneyn ve Resule’l-şakaleyn
Bâbüña hep bendedür şâhân Muḥammed Muştafâ
- 4 Gerçi şehlerdur cihânda enbiyâ vü mürselîn
Like sen oldın şeh-i şâhân Muḥammed Muştafâ
- 5 Şanuña *levlāk[e]* *levlāk* geldi Hâḳ’dan şüphesiz
Olmasuñ olmazdı hiç bir cân Muḥammed Muştafâ
- 6 Olmasaydın halk olmazdı zemîn ü âsumân
Dostluğüña oldu bu eyvân Muḥammed Muştafâ
- 7 Ger yaradılmasâ nürüñ zulmet içr[e] bî-gümân
Ḳalır idi cümle şey pinhân Muḥammed Muştafâ

- 8 Sensiz ‘ālem şanki bir cānsız ceseddür şübhe yok
İşbu ‘ālem cismine sen cān Muḥammed Muştafā
- 9 Bilki ‘ālem ḥalk olunmaḡtan murād sensin hemān
Cümleye sen cān u hem cānān Muḥammed Muştafā
- 10 Kenz-i maḥfīnūñ zuhūrına vücūdundur sebep
Senden izḥār oldu kün fe-kān Muḥammed Muştafā
- 11 Evvelīn u aḥirinūñ ‘ilmi sendendur ḡamu
Yok senūñ ‘ilmine hiç pāyān Muḥammed Muştafā
- 12 Baḥr-i ‘ilmūñ ḡatresidur heb ‘ulūm u cüz’ [u] kül
Ey ledün ‘ilmine ‘ummān Muḥammed Muştafā
- 13 Gerḡi didūñ *mā-arifnāk* biz[e] ta‘līm için
Send[e] ḡatm oldu ḡamu ‘irfān Muḥammed Muştafā
- 14 Ḥaḡḡ’a la’lūñ ma‘ārif güherinūñ kānidur
Dişlerūñ dürr leblerūñ mercān Muḥammed Muştafā
- 15 Ey ruḡı vird-i ḡaḡāyık çeşmi māzāḡa’l-başar
Zülf u ḡaşuñ sūnbül ü reyḡān Muḥammed Muştafā
- 16 Būy-ı enfāsūñ nesīmīyle per olmuştur cihān
Zindedür anuñla ins u cān Muḥammed Muştafā

- 21b 17 Her ki bulmadı bugün enfās-ı kudsınle cān
Dū-cihānd[a] aldı ol bi-cān Muammed Mutafa
- 18 Enbiyā olsa tufeylūn tañ mıdur ‘ālī zāt
Kim senūnle buldılar ‘unvān Muammed Mutafa
- 19 Ol zamānkim sen nebī idūñ āyā fahr-ı cihān
Yok idi Ādemden ‘ad u şān Muammed Mutafa
- 20 Saña indürdi semādan peyk Rabbü’l-‘ālemīn
Da‘vetūñ işbātına ur‘ān Muammed Mutafa
- 21 Şer‘-i pākūñ ile kā’imdür senūñ arz u semā
Şer‘ūñi ihyā iden Nu‘mān Muammed Mutafa
- 22 Zıkr-i evşāf-ı cemilūñle tolidur dōrt kitāb
Hep seni ider beyān Furān Muammed Mutafa
- 23 ‘İlm u hilm u hul ile ul eyledūñ dūşmañları
Ey ‘azimū’l-alk kerime’ş-şān Muammed Mutafa
- 24 Rahmete’l-lil‘āleminsin hem şefi‘ū’l-mūznibīn
Nola ılursañ bize ihsān Muammed Mutafa
- 25 Cümle ‘ālem senden umarlar kerem ey zi-kerem
Zirā sensin fazl-ı Hā’a kān Muammed Mutafa

- 26 Ol tecellî eyleyen vechüñde ey mir'ât-ı Hâk
Şübhesiz Hâk'adur hemân el'ânı Muḥammed Muştafâ
- 27 Nür-ı zât-ı kibriyânuñ pertevîdür kim senüñ
Hüb cemâlünden ider lem'ân Muḥammed Muştafâ
- 28 Görmeyüp ol nûrı vechüñd[e] Ebu Cehl-i la'în
İtdi ol bî-dîn yerin nîrân Muḥammed Muştafâ
- 29 Ey şolar kim gördi vechüñd[e] Hâk'ıñ envârını
Şıd'k ile getürdüler îmân Muḥammed Muştafâ
- 30 Hâkkuñı inkâr iden münkirleri ilzâm için
Virdi saña mu'cizât u bürhân Muḥammed Muştafâ
- 31 Ol mübârek başuñ üzre kande 'azm etseñ şehâ
Olur idi bir sehâb şayvân Muḥammed Muştafâ
- 32 Göricek şakkü'l- kamer sırrını cihânda 'ayân
İki şak'k oldı meh-i tâbân Muḥammed Muştafâ
- 33 Bir kıoyuñla üç yüz aşhâbı ziyâfet eyleyüp
Cümlesin kılduñ o gün şeb'ân Muḥammed Muştafâ
- 22a 34 Key şak'ın benden tenâvül itme diyüp söyledi
Saña zehr-âlûd olan püryân Muḥammed Muştafâ

- 35 Bir avu h kile itd[i] bunca k ffarı zeb n
Kim sen n oldu o g n meyd n Muammed Mutafa
- 36 ‘Avn-i Rabb ni ile bir demde oldılar hel k
Hep saa yavuz anan d m n Muammed Mutafa
- 37 Mu‘ciz tua sen n hi hadd   ‘ad yodur veli
Mu‘ciz tu a ‘z mı Kur’an Muammed Mutafa
- 38 Ol eb-i isr  ki esr rına irmedi ‘u l
Da‘vet itdi seni o S bh n Muammed Mutafa
- 39 Emr-i Ha ile o dem kıldın sem v ta ‘ur c
‘Ar u k rsi eyled n seyr n Muammed Mutafa
- 40 *Levdeneyt * diyuben aldıda Cibril-i emin
Eyled n l h ta sen cevel n Muammed Mutafa
- 41 * be-i avseyn ev-edn *’dan ge b oldın hem n
O cen b-ı H zret’e mihm n Muammed Mutafa
- 42 Rabb ni g rd n o dem ‘ayne’l-yak n hae’l-yak n
Kem u keyfsiz bi-in   bi- n Muammed Mutafa
- 43 ad hez r n ad al tile taiyy t u sel m
Ru a olsun sen n her n Muammed Mutafa

- 44 Çehâr yāruñ Ebu Bekr Ömer ‘Osmān ‘Alī
Lāyık oldı bunlara rıdvān Muḥammed Muştafā
- 45 Ol iki pākize güher kim Ḥasan ile Ḥüseyn
Kim bulardur baş viren merdān Muḥammed Muştafā
- 46 Bu iki şehzādeni zulm ile itdiler şehīd
Ol yezīdīler idüp tuğyān Muḥammed Muştafā
- 47 ‘Alūñe evlāduña aşhābüña ezvācuña
Ḥādīm olsuñ bunlara ğılman Muḥammed Muştafā
- 48 Daḡı ensār u mühācir kim ne varsa cümleye
İre her dem rahmet-i Raḡmān Muḥammed Muştafā
- 49 Māl [u] mülküñ cān u başuñ terk idüp oldı bular
Her birisi emrūñe fermān Muḥammed Muştafā
- 50 Zāhir u bāṭın kamu varlıklarından şoyunup
Oldılar yoluñda hep ‘üryān Muḥammed Muştafā
- 22b 51 Oldıġıçün şohbetüñ küllī küdūratdan beri
Pāk kıldı Selmān Muḥammed Muştafā
- 52 Gel yeter şimdengerü ḡatm it kelāmüñ Seyyidā
Kim beşer fehminden ‘arī şān Muḥammed Muştafā

- 53 Hem ne Һaddimdür seni medh itmek ey ‘ali cenāb
Hālim itmektedur hemān i‘lan Muḫammed Muṣṭafā
- 54 Saña meddāh olıcağ Allāh-ı Rabb-i zü’l-celāl
Nice medh itsün seni insān Muḫammed Muṣṭafā
- 55 Qıl bu Seyyid derd-mendüñ göñli derdine devā
Ey göñüller derdine dermān Muḫammed Muṣṭafā
- 56 Derdmendüñdür senüñ ir gör vişālin ‘ıydına
Tā kim olsuñ yolına qurbān Muḫammed Muṣṭafā
- 57 Bi-kesim qaldım ayaklarda baña ol destgir
Ey qamuya destgir olan Muḫammed Muṣṭafā
- 58 Haqq’a lāyık bir ‘amel yoğ bende kānı ‘atā
İttiğim hep rüz-ı şeb ‘işyān Muḫammed Muṣṭafā
- 59 Gerçi çoğdur seyysi’atım like sensin şāfi‘ım
İtme bu mücrim quluñ giryān Muḫammed Muṣṭafā
- 60 Āb-ı rüyuñ Һürmetine iderem hağdan recā
Ola medhüñ bā‘is-i ğufrān Muḫammed Muṣṭafā

Bu kaşid[e] Hâk celle ve ‘alâ bu mevcûdâtı ketm-i ademden şaħra-i vücûda nice getürdiğini şerħ ü beyândur sâdât-ı şufiyye-i muvaħħidin ıstılâhleri üzre vefi’l-ħadîsü’l-ķudus küntü kenzen mahfiyyen fe aħbebtü en u‘rafe feħalaķtü’l-ħalk

-27-

Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün

- 1 ‘Alâ-yı ħazret ins-i şuhûd üzre olan dâna
‘Alâ-yı ķuddus lâhûta devâm üzre olan bîna
- 2 Āyâ ‘ilm-i İlâhî baħrine ğavvâs olan ‘âşık
Kelâmuñ naķdini bilup ħaķâyıķdan duyan ma‘nâ
- 3 İdeyim kenz-i maħfîden saña bir cevheri iħrâç
Ķulaķ tutup başiretle idesüñ gel anı aşfa
- 23a 4 Eğer ‘âşık ise cânuñ baña tut cân ile sem‘üñ
Ki vaşf idem ħaķâyıķdan bilesin ħikmet-i eşyâ
- 5 Ğani-i bi’z-zât idi ol Hâķķ’ı şıfât cümle esmâdan
Münezzehdi ta‘ayyünden tecellîsi idi yektâ
- 6 Tecellî eyleyip cilve iderdi zâtı zâtına
Aña maħşûş idi ancaķ kemâl-i ħüsn ü bî-hem-tâ

- 7 Kamu esmā mezāhirle ‘amā içre idi mestūr
 Yoğ idi ğayrı hiç and[a] tevaḥḥudda idi Ḥaḳḳ’
- 8 Velīkin ḥubb-ı zātisi ta‘allük eyledi tā kim
 Kemālātı mezāhirden zuhūr idüp biline tā
- 9 ‘Adem mülki sarāyında olan eşyā-yı ma‘dūma
 Nasīb ola vücūduñdan zuhūra geleler cemī‘a
- 10 Tecellī eyledi tā kim anuñ zātı çün ‘ayāna
 Zuhūr itdi kamu a‘yān ta‘ayyün buldılar esmā
- 11 Olup ‘ayān ile esmā biribirine āyīne
 O yüzden nūr-ı Yezdānı bu yüzden zülmet-i zülmā
- 12 Çün esmāsına Allāh’uñ mezāhir oldılarā’at
 Her ismüñ mazharı bil ol isimden eyler istid‘ā
- 13 Velī ‘ayān ḥaḳāyıkda ne şıye kim ol ḳāil
 Anı izhār ider ancaḳ ‘ademden feyz ile ihya
- 14 Ḥaḳīkatde be-hükmü ḳabiliyyet ile her mazhar
 Ne ismi kim talep ḳıldı anuñ hükmin ḳılur icrā
- 15 Muzill ismine mazhardur kimisi Hādi ismine
 Muzillin mazhar esfelde hādi mazhar-ı ‘alā

- 16 Ki şānuñ a ʔalāp ʔıldı ʔamu buldı ta‘ayyün ol
Ne tağyir u ne tevḥid bil aña gelmese hiç māşā
- 17 Sözuñ tayy eyle gel imdi muḥarrer oldı hep aḥvāl
Ki farḳ oldı nebī ile velī hem mü‘min u tersā
- 18 Ḥüdāvenda ʔıldı bu vüçādatı mezāhir çun
Ḳamuya bil ki feyz andan irer a‘lā vü ger ednā
- 19 Tecellī eyler ol dā‘im celāl u geh cemālinden
Birinuñ ḥāşılı Cennet birinden Nār olur peydā
- 20 Ne ḥikmetdür ne ʔudretdür ne san‘atdur görüñ imdi
Ḳılır bir zerrei şems geh bir ʔatrei deryā
- 23b 21 Eğerce zāhir her ism-i müsemmə görünür ğayrı
Görür her lahẓada birān ver bir şān ‘ārif u dānā
- 22 Eğur ism u müsemmə ‘ilmine sen ‘ālim oldınsa
Bilursin sırr-ı āsümānı oḳırsın ‘alleme’l-esmā
- 23 Anuñ zātına ğāyet şun‘ına hergiz nihāyet yok
Tecellī eylemez bir şüret ile iki kez Mevlā
- 24 Velīkin gözlerin örtüdi bu ḥalḳuñ ‘ālem-i keşret
Velī ‘ārif olan her zerreden görüdi bilā iḥfā

- 25 Ki her şeyde Hakk'ın bir varlığı var zâhir u bâtın
Hakk'ı haşır itmeğe bir şeyde nitekim haşır ider tevsâ
- 26 Rumûz-ı şemme vechu'llâhla herşeye nâzır ol
Ki herşeyi okırsuñ müşaf u defter dürür güyâ
- 27 Bu 'âlem kim görürsün çar 'unşurdan mürekkepdür
Ne kalur çar 'unsur gitse izhâr ile bi-pervâ
- 28 Gören u görünen kendüdür bil zâhir u bâtın
Cihân vechüñde kendü varlığıdur ğayrı yok kat'â
- 29 Ta'ayyün keşreti cümle o vahdetde olu[r] fâni
Ne 'arîf bâkidur anda ne 'irfân eyleme ibkâ
- 30 Vücûd-ı vâhidi gör kim ta'ayyünle olur zâhir
Vücûd-ı dâ'im u bâki ta'ayyündür olan ifnâ
- 31 Mücâze bakma gel sâlik-ı haqîki maţlab-ı 'azm it
Ki zira zıll-ı zâildür iķâmet eylemez kâlâ
- 32 Temevvüc eyleyen deryâya bak emvâc[a] aldanma
Güneş tâbında çün şebnem bilursin kim olur ifnâ
- 33 Muhtî-i baħr-i tevħide dalam dürsen eğer cânâ
Vücûduñ katresin maħv it koma senden eşer aşlâ

- 34 Şarāb-ı cezbe nūş it ki seni tā cezb ide Hakk'a
Kimi kim cezb ide 'ālem olur hep gözine leylā
- 35 Nice yüz büñ kıyāmet kopsa eylemez bu mestliğün
Zihī devlet zihī 'izzet zihī kudretdür 'uzmā
- 36 Olursa sā'iri fi'llāh meşāhid olasin herdem
Tecellesini ol zātuñ göresin bī-men u bī-mā
- 37 İrürür sevq-i Rabbāni yoluñ bir 'acīb baħre
İdersün yüzbün yıl ki yoğdur intihā aña
- 24a 38 Şu deñlü 'ilm olur hāşıl beyān olmaz lisān ile
Ki ebced-hān olur қatuñda senün bu 'ilm-i Sīnā
- 39 Olursañ 'ilm ile 'āmil kerem-nāya lāyıqsan
Yazarlar defteri şāhid nāmuñ 'ālim u dānā
- 40 Şaқın aħvālü'l-mezkūr 'inād ile olmağıl münkir
Hüda'nuñ luţfu bi-ħaddür virir saña taħķikā
- 41 Gel ey mestür olan der ħāb-ı ğaflet kendüden ğāfil
Gözuñ aç şānuñı fehm it ki sensin cümleden a'lā
- 42 *Nefhtü fīhi min rūhi* senün şānuñda gelmişdur
Ve naħnü aқreb-i minküm senün ħaққuñdadur ħaққā

- 43 Seni Hâk fazl u luḡfindan ılır zātına maḡhar
Yüzüñd[e] fātiḡa āyetini yazdı bilā imlā
- 44 oma esrārına ılup itdi seni teṡrīf
Senüñ ḡaḡķüñda dinildi ki budur ‘ālim-i kübrā
- 45 Didi Hâk aḡsen-i taḡvimd[e] ḡalk itdik biz insānı
Ki Yezdanuñ varıp seyr eyleye tā esfel u a‘lā
- 46 Sebep budur ki seyr ide merātib-i zāhir u bātın
Ṣaḡın sen anı zan itme ol merdūd-ı Hâḡ ḡāṣā
- 47 Dinildi alleme’l-esmā cem‘a vaṣf-ı ādemde
ḡaḡīḡatd[e] ḡaḡāiḡ her ne zātuñdurur Hâḡḡ’a
- 48 Mücellā olmamıṣ mir‘āte benzer ṣūret-i ālem
Cilāsıdur anuñ ādem biri lafz biri ma‘nā
- 49 Muḡabbet tohmını cānda ma‘ārif sırrını dilde
Emānet eyledi saña telef ılma ṣaḡın cānā
- 50 Muḡaṣṣal bil bu mevcūdāt senüñle oldılar āim
Kaḡan sen bātın olsañ cümle mevcūdāt olur ifnā
- 51 Zḡūruñdan zḡūr itdi bu ma‘lūmāt-ı maḡṣūsāt
Buṡunuñdan nihān olur zḡūr ṣūret u eṣyā

- 52 Cihānı bir cesed farz eylesen sen cānısın anuñ
Bu sırr naqd-i İlāhīdur deǵıldur va‘de-i ferdā
- 53 Cesed kāndur güher cāndur biri birinden ayrılmaz
Sed u ruǵan gibi kim birbirine oldılar hem-yā
- 54 Basīretle başār cem‘ine mevķūf like bu görmek
Başār cism u başīret cān gider fi‘l-mesel maḥsā
- 24b 55 Başīretsiz başīr bī-cān ceseddür bilmez vü görmez
Başīretsiz başār gördiǵünüñ hiç aşla yoķ aşlı
- 56 Bu görmeklik ile rūşen deǵilse dīde-i cānuñ
Görürlenme nice görsün cihānı dīde-i a‘mā
- 57 Gel añla zātını ‘ayn-ı ‘ayān devr-i zamān sensin
Özüñden ğayrı bil yoķdur özüñdür kāfile ‘anķa
- 58 Mekānūñ ‘ālem-i ķuds maķāmūñ ins iken niķün
Düşüp bu cāh-ı imkāna gezersin ķuh ile şaḥra
- 59 Saña řāvus-ı ķudsīler muşāḥib olmaǵa raǵib
Sen uyup zāǵ-ı nefsüñe olursun ‘āleme rüsvā
- 60 Ricālūñ izini izle bu suflīden iriş ‘uluvve
Geçüben ķāb-ı ķavseyni bulagör sırrı ev-ednā

- 61 Ricālî kümmelüñ albi olıdur feyzile geri
Velî ālîbde lâzımdur adākāt himmet-i vālā
- 62 İrenler ohbetinden behredār olmaq muarrerdür
olar kim Hā bilir her nuını eyhın dimeye lâ
- 63 Mürîd-i ādı oldur kim murādından ola fāni
Murād-ı eyhı ola bāi fenā ola amu ihyā
- 64 Kelām ehl-i hā ol atre-i nīsāna benzer kim
İitse alb-i ābil-i hāıl eyler kenz-i lâ yefna
- 65 Velî nā-ābilüñ albinde Hā sözi sem olur fi'l-hāl
Döker zehrüñ miāl-i mār kimi görse ider ivā
- 66 Nazar ıl kendüñe gör anı cānib sende ğālibdür
Kelām-ı ehl-i Hā'ı eyledin mi maad-ı aā
- 67 Ne cānib ğālib ise cānā cānüñ menzili olur
Cüdā oldıda tenden bil añā menzil olur ol cā
- 68 Letāfetden kesāfetden kesb itdinse dünyāda
O menzildür arargāhuñ biri esfel biri a'lā
- 69 Letāfet kesb iderseñ menzilüñ a'lādan a'lādur
Kesāfet kesb iderseñ bil olursun cümleden eā

- 70 Sa'adet ehlinin devlet senüñdür iki 'âlemde
Bu sözlerden uyanıklık gelürse cānuña cānā
- 71 Kemāl-i Ādemi sözden bilindi ey melek haşlet
Velī ol söz durur ol kim ola hüccet-i aqvā
- 25a 72 Söz oldur kim benlikden ıpmağa ol söz ıpma Hıağ'dan
İşiden dağı haqq ile işide ıpmaya gavgā
- 73 Kaçan kim zātını bilmez kişiden zāhir olsa söz
Dinilmez söz aña kim ol söz menşe' ola sevdā
- 74 Benim söz didiğim rūhu'l-ıudusden söylenen sözdür
O söz 'İsī-i vaqıtden söylense sıhhat bulur merzā
- 75 Netice her ne söz söylense ol sözdür kelāmu'llāh
Ne vechile kelāmu'llāh durur söz düñle te'vilā
- 76 Sözuñ aşı nefesdür cümle sözler bir nefesdendür
Nefesden zindedür 'âlem eğer esfel eğer a'lā
- 77 Kamu eşyā haqqıkat old[1] nuıukdan āşkār oldı
Kıdem baır-i nuıukdur cümle eşyādur habāb-āsā
- 78 Nefes girdikçe çıkdıkça gönül söz ile kā'imdür
Gönülsüz söz u sözsüz hem gönül olmaz ebed kat'ā

- 79 Sözüñ aşlı nefesdür bir nefesden zindedür ‘âlem
Nefes nuṭṭ ile zâhirdür nuṭṭdur remz-i mâ evḥâ
- 80 Sözi farḳ eylemek sözden velîkin kâr-dânâdur
Sözi farḳ itmeyen sözden olupdur peyrev u ḥamḳâ
- 81 Anadan doĝma gözsüzler ḳaradan ĝayrı görmezler
Görür mü rûy-ı dildârı karanulukda nâ-bînâ
- 82 Anadan doĝma gözsüz gibidür nâḳıṣ olan idrâk
Nedür fehmi eylemez sözden rumûzı nûkte-i ĝarrâ
- 83 Öz ‘aḳlı ile billurı mûmâsildür düre’l-mesâ
Berâber dürse elmâsla billûr denir ḥâṣâ
- 84 Ḥaḳîḳat-bin olan şarrafâ şor sen cevherüñ ḳadrüñ
Ḳaturcı boncuĝın güher şanandan olmayasın tâ
- 85 Ḥaḳîḳat nuṭṭ u şavt sözi acı bir aşla mebnîdür
Furuĝı otuz iki ḥarfde zâhir oldı taksimâ
- 86 Yaradılmış nekim varsa ḳamusı nuṭṭa mehârdur
Dû-‘âlem dudakdur nuṭṭâ nâṭıḳdur ḳamu eşyâ
- 87 Şifâtuñ zâtuña bürhân sözüñ bil zâtuñı ey cân
Şifâtuñdan sözüñ gitse şifâtuñ ḥod olur ifnâ

- 88 Fūrū‘dur gösteren aşlı fūrū‘suz aşla yol yoꝑdur
Şadef aşl içinde fer‘indur bil dūrre-i beyzā
- 25b 89 Şecerden meyvedūr maꝑşūd ıurı eşcārı bilirler
Cihānı bir şecer farz eyle ādem meyvedūr gūyā
- 90 Cihānuñ cānı ādemdūr kim anuñ cismi ‘ālemdur
Şolar kim sırr-ı maḥremdur olardur hemdem-i ‘İsā
- 91 Hūdā’yı bilmek āsān ādemi bilmekdur müşkil
Nitekim ıāf-ı ecsāmda olacān içre key ‘anḳā
- 92 Cism-i maḥsūs cān u mālı odur bir emr-i Rabbānī
Ya kimdūr ortada Ādem ya anuñ zevcesi Ḥavvā
- 93 Benim ıāf ile ‘anḳādan murādım remz ü ĩmādur
Vücūdım içre gönlim ıāf-ı tecellī sırrıdur ‘anḳā
- 94 Ene’l-Ḳur‘ān ve’s-seb‘a’l-meşāni didi Muḥyiddīn
Ve rūḥu’r-rūḥ lā-rūḥ illā velī didim āmennā
- 95 Gönül ıāfında ‘anḳānuñ tecellīsine irdinse
Görürsün ḥāk-i pakūnde durur bu ıubbe-i mīnā
- 96 Ḥayāt-ı ābuñ içersen Ḥızr olursın bezm-i vaḥdetde
Mürīdūñ olmağa me’mūr olur İskender u Mūsa

- 97 Eđer kâf u eđer ‘anķā eđer İskender u Mūsa
Senūñ zātındadır cem‘ā eđer sidre eđer tūbā
- 98 Eğer bu rütbeğe vāşıl iseñ var eyle irşādı
Ki ‘İsī-yi zamān olduñ demekdur *yühyi’l-mevtā*
- 99 ‘İlim kim şāhibūñ hay itmeğe ol ‘ilmi neylerler
‘İlm ol ‘ilme durler şāhibūñ ol ‘ilm ider azrā
- 100 Denilmez ‘ilm aña kim şāhibūñ ol ‘ilm ider şeytān
Denilür ‘ilm aña kim şāhibūñi ider ol meşla
- 101 İriş hıızr-ı zamāna sor andan ‘ilminūñ esrārın
Beyān eyler saña Hıızr-ı zamān ihsān ider inca
- 102 Kime kim Hāķķ müyesser eyledi ‘ilm-i ledünniden
Hayāt āyinesini kalbinde ider Hıızr-ı zamān icrā
- 103 Ledün ‘ilmi odur kim kendü kalbinden tūlū‘ eyler
Bu ‘ilmūñ menba‘ı Hıızır-ı zamānuñ kalbidur anda
- 104 Hıızır didikleri kūtub-ı zamāndur her zamān içre
Zamānda ān-ı dā’imdür taşarruf üzredur irkā
- 105 Taşarruf üzredur kūtub-ı zamān ‘āleme ādemde
Hāķķ’uñ ihsānuñ ı kūtub-ı zamānda eyleyen baķşā

- 106 İrirsən ub-1 devrāna bulursın malubu sen de
adāatla muabbetle idersin himmet-i bālā
- 107 İriir her nefesde bil saa ilhām-1 Rabbānī
Seni irād idüp Hā'a saa oldemdedür incā
- 108 Kime kim feyz erer bil ol zamanu vāidinde nedür
Baıldı abiliyyet her vücūda ner olur ibhā
- 109 Bu ar olabı dā'im ān-1 dā'im üzre devr eyler
Ki her derūnda bū ūret ile zāhir olur 'ifā
- 110 O devr ile gelüpdür enbiyā-yı mürsel merātibce
Gehī mü'min zuhūr eyler zuhūr ider gehi tevsā
- 111 Ki ben daı o devrile nice geldim nice gitdüm
Nice öldim nice durildüm nice kez olmuşum ifnā
- 112 Hā ile bī-niān iken amu cānlara cān iken
Düüp bu 'ālem-i mülke edindim esfel-i mevā
- 113 'Amā idi maām-1 'ilim kim ayret andandur
Vücūdım amı ün itdi bu emsim nūrını zūlmā
- 114 İkinci menzilim oldu benim bil 'ālem-i ervā
Ki 'aru fevi oldım ün o 'aru istivāsı mā

- 115 Tebāyi‘den güzzer kıldım ‘anāşır rengine girdim
Me‘ādinden nebāt rengüñde giydim hulle-i hađrā
- 116 Bırağdım hulle-i hađrāyı hayvān rengine girdim
Geçüp hayvāndan insān şüretin giydim didim hüyā
- 117 Çün insān şüretin buldım Hađđ’a hamd ü senā kıldım
Fenā-ender fenā buldım ki oldım hađđ ile ibkā
- 118 İrişdi ma‘rifet nūrı göñül oldu Hađđ’uñ tūrı
Kamu sırlar ‘ayān oldu gümānım kılmadı aşlā
- 119 İrenler şöhetüñ buldım dün ü gün hizmetin kıldım
Ne didiler ise illā didim hergiz demedim lā
- 120 Dil-i insān-ı kāmil mağzen-i feyz-i İlāhidur
O yüzden başş ider bil ān-ı dā’im feyzini ifzā
- 121 Baña feyz-i İlāhī hağret-i şeyh-i Mışrıdendür bil
O dağı bil Sinān-ı ümmiden almışdur yed-i tūlā
- 122 O dağı bil er oğlından alupdur māye-i zātı
O dağı şeyh ‘Abdü’l-vehhābdan aldı sırr-ı amennā
- 26b 123 O dağı Şeyh Şemse’d-dīn Yiğitbaşī’den aldı el
Cihāna kıble oldu ol mişāl-i Ka‘be-i ‘ulyā

- 124 O daḥı Şeyḥ ‘Alae’-d-dīnden irdi zāt-ı Raḥmāna
Şeb-i vuşlatda vaḥdet itdi buldı ḥālet-i ḳurbā
- 125 O daḥı kayşer-i Tace’-d-dīnden aldı çün telḳin
Anuñçün zāhir u bātın odur ‘āriflere ‘irfān
- 126 O da Erzincānī monla pirīden erdi bu esrāra
Anuñçün ilm-i sır-baḥrinde olmuşdur dürr-i yektā
- 127 O da Şeyḥ Seyyid-i Yahyā’-dan irdi vuşlat-ı Ḥaḳḳ’a
Ṭarīḳat ehli içre nāmı olmuşdur cihān-ārā
- 128 Bu tertib üzre sırr-ı sārīdür ‘ālemde ādemde
Bu sırruñ sırrını bu Seyyide Ḥaḳ eyledi i‘tā
- 129 Bu esrār-ı ḥaḳāyıḳdan eḡer duydūñ ise bu sırrı
Yürü şād ol ki ‘ālemde ki sensin ‘ālim ü dānā
- 130 Bu sırdan kim ḥaberdār oldı ‘ārifdür özi anuñ
Geçüp ḥayvān adından ol çü buldı menzil-i me’vā
- 131 Saña deryā-yı ḥikmetden çıkardım bir dürr-i yektā
Ki mişlin görmedi ‘ālemde hiç İskender ü Dārā
- 132 İşāret ‘ilmine ‘ālim iseñ nazmım saña kāni
‘İbādetden murādım fehm idendür ḳābil u ezkā

- 133 Eğer fehm olmaya nazmım haberdur leyse fi'd-dāreyn
Duyarsa ma'nīsın anuñ yiyesin men ile selvā
- 134 Cihān içre bu tarz üzre rivāyet itmedi kimse
Ne Muħyi'd-dīn ne Bedre'd-dīn ne Şadre'd-dīn ne Mevlānā
- 135 Dürüst idrak ile küllī bu nazma kılsa nazār-ı 'ārif
Hezār Cennet okırdı ol lisān-ı Hāķķ ile Hāķķ'a
- 136 Cevāhir ile müzeyyen bir kırsdur bu kışīdem kim
İçine girenüñ hākin ziyāret ediser havrā
- 137 Hāķīkatde bu manzūme cemī' ilme hāvidur
Velī bir ħarfını bilmez vücūduñ kılmayan ifnā
- 138 Bunuñ her beytinüñ zımnuñ da nice bün me'āni var
Velī 'amā gözi görmez gerekdür dide-i bīna
- 139 Ledün 'ilminüñ esrārın 'ayān itdi saña Seyyid
Eğer sırrına maħremseñ nazīre söyle gel buña

-28-

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

- 27a 1 Beri gel tālīb-i Hāķķ sen dilerseñ maṭlab-ı 'alā
Vücūduñ eylegil fāni kıma senden eşer aṣlā

- 2 Saña bu senlik u benlik hicâb olmuş saña senden
Seni terk eyleyüp sensiz varırsan görünür Mevlâ
- 3 Geçerseñ lâ vü illâdan hâlaş oldın âyâ server
Cemâl-i yâr ile ol dem görürsün dopdolı her câ
- 4 İkilikden geçen ‘âşık olur birlikde ol fâik
Ana eşyâ olur nâṭık ḥaḳâyıḳdan verir ma‘nâ
- 5 Şolar kim dâr-ı dünyâda ma‘ârif kılmadı ḥâşıl
Anuñ hiç oldı taḥşîli işi dâ’im kurı gavgâ
- 6 Cihâna gelmeden maḳşûd Ḥaḳḳ’ı bilmekdür ancaḳ
Bilinmez Ḥaḳ varılmaz yol vücûduñ kılmasañ ifnâ
- 7 Fenâ râhında ey Seyyid nihâyet bulmadı kimse
Cevâbı bu mu‘ammânuñ hüve’l-Ḥayyü hüve’l ‘alâ

-29-

Müstef’ilün Müstef’ilün Müstef’ilün Müstef’ilün

- 1 İsteriseñ zât-ı Ḥüdâ gel râh-ı Ḥaḳḳ’a ṭâlibâ
Bu yolda ḳıl dâruñ fedâ tâ bulasın vaşl-ı liḳâ
- 2 Gel rahat olma sâlikâ sa’y eyle keşf ola rumûz
Zeyn ola ‘ilm ile gönül nûr ola şâd u dâl u râ

- 3 T̄alibā hayāl-i ğayriden ceħd it ğöñül mülkün erit
Dost yüzini ğörmek dilersen̄ ğoma dilde māsivā
- 4 Zāhid yūri zāhirde kalup zāyi‘ itme ‘ömrüñi
Var t̄alib-i esrār-ı H̄ağ ol keşf ola mim ‘ayn zā
- 5 Gel ħāl-ı taħlīdi bırağ ħıl ħāşıl-ı taħħīki taleb
‘İlme’l-yaħīn ‘ayne’l-yaħīn ħaħħe’l-yaħīn bul çağıru
- 6 ‘Āşık iseñ Mūsā gibi seyr it vücūduñ dağları
T̄ūr-ı tecellīde bugün ğuş idesin H̄ağ’dan nidā
- 7 Terk it cihānuñ şöhretin meyl itme ey ‘āşık şaħın
Çün şöhret āfetdür didi H̄aħħ’uñ H̄abībi Muştafā
- 8 Fāni cihānuñ māl u mülküne ğöñül verme aħi
Yoğdur beħāsı çün bilursin olusar aħir fenā
- 27b 9 Sen *şemme vecħu’llāh* fehm it gelberü ey müttaħī
Bunca sülūkuñ ħāşılın gel ħılma ‘ayn u bā u şā
- 10 Aşluñ ne cevherden añlarsa eĝer oldın selīm
Öz aşlını añlamayan bil ki olur H̄aħ’dan cüdā
- 11 Aldanma Seyyid keşrete iriş serā-yı vaħdete
Ķurbet bulup ol ħazrete tā olasın vaşla sezā

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 Düşmeyen dost derdine dermāna olmaz āşinā
Mihnete şabr itmeyen ihsāna olmaz āşinā
- 2 Tālibā rāh-ı ‘ibādetde mücidd ol rüz [u] şeb
Şıdķ ile ķul olmayan sulţāna olmaz āşinā
- 3 Eşk-i ḥasret dōkmeyen Ya‘kūb-veş gözden müdām
Mısr-ı dilde Yūsuf-ı Ken‘āna olmaz āşinā
- 4 Şayķal-ı zıkrile dil mir’ātını şāf itmeyen
Cān-ı be-ḥaddan gelen mihmāna olmaz āşinā
- 5 Halka-i tevḥīde ķahr it ķo.....nefsūni
Darb-ı tevḥīd itmeyen devrāna olmaz āşinā
- 6 Pīr-i kāmīl şöḥbetinde añla nefis u Rabbūni
‘Ārif-i nefis olmayān Raḥmāna olmaz āşinā
- 7 ‘Ārif-i bi’llāha olam dūrseñ ne dānem dersin al
Bildiginden geçmeyen ‘irfāna olmaz āşinā
- 8 Dost yoluñda cān u baş şaķlayan bigānedür
Cānı isār itmeyen cānāna olmaz āşinā

- 9 Āteş-i ‘aşk ile yandur varlığıñ küllī gel evvel
Per ü bālin şaķlayān pervāne olmaz āşinā
- 10 Vuşlat-ı yār isteyen girsin belā meydanuña
Bāşını tūb itmeyen çevgāna olmaz āşinā
- 11 Zāhid iķrār eylemezse küfr-i zūlfine eđer
Bin yire ursa baş īmāna olmaz āşinā
- 12 Ma‘nīdür Seyyid kelāmuñ ehl-i şūret añlamaz
Şireti hayvān olan insāna olmaz āşinā

-31-

Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün

- 28a 1 Baña derdin yeter cānā gerekmez dün̄ye vü ‘uķbā
Senüñçün haķ-i dergāhın benem gözlerim tūtīyā
- 2 Bu gönül derdine yā Rab ne çāre eyleyem çünküm
Yine derdüñden özge hiç buña bir çare yoķ aşlā
- 3 Bu derde idemez dermān tabīb olursa ger Loķmān
Şifā sende bunuñ ‘āciz hezāran bu ‘āl-i Sīnā
- 4 Bulmadı buña çāre ne Eflātun ne Cālinūs
Hemān ancaķ buña dermān yine derdüñdurur cānā

- 5 Benim derd didiğim ‘aşkdur şaķın şanma anı ğayrı
Ki ‘aşkdan mā‘ada rāh-ı haķıķatde ķurı sivā
- 6 Bu ‘aşķı bilmeyen kimse cihānda bilmedi nesne
Gerekse varsın oķısın nice bil ağ ile ķara
- 7 Yıyeñ esrār-ı ma‘niden bulur keyfiyetin ‘aşķı
Ne bilsin vecd u hāleti olan “belhüm edall” a‘mā
- 8 Kime rüz-ı ezel ‘aşķuñ mey-i peymānesin şunduñ
Melāmet ihtiyār idüp ķodı ol zühd ile taķvā
- 9 Bugün ‘aşķuñ kitābından şolar kim oķıdu bir harf
Hep ism u resmi maķv itdi ķomadı varlığın ķaķ‘ā
- 10 Beni Leylā-ı ‘aşķuñ çok düşürdi dāğlara ķünkim
Olup Mecnūn-veş āşüfte vü ālüfte vü şeydā
- 11 Kişi kim her neyi sevse o olur zıkr u fikri
Nitekim dilde Mecnūnuñ dem-a-dem zıkr ide Leylā
- 12 Şolar kim ‘āşık-ı haķdur neyderler hūr u ğılmānı
Olar meyl itmedi ğayra olaruñ maķlubı Mevlā
- 13 Reh-i ‘aşķ içre şığmaz ķün cedel gel baķsi ķo zāhid
Çalış hāl eyleğör ķāleñi itme ķurı da‘vā

- 14 Yüri sa'y eyle bu yolda iriş bir mürşid-i 'aşka
Yedinden nüş idüp cām-ı cihānda ola gör yektā
- 15 Odur kāmīl ki Hāq nūri tecellī ide vechüñde
Hāqīkat sırrını duymuş ola bir 'ārif u dānā
- 16 Bulup ol merd-i āzādı yoluñda bi-ser ü pā ol
Tecerrüd 'ālemin kat' eyle var sen dağı 'İsā
- 17 Ezel hilkatde hissen var ise gel sen de sa'y eyle
Ki āb-ı nuḡ-ı Seyyidden yiyessin men ile selvā

-32-

Mef'ülü Fā'ilātün Mef'ülü Fā'ilātün

- 28b 1 Bezm-i elest cāmını gel bize şun sāḡiyā
Kim teşnedür o cāma zümre-i ehl-i şafā
- 2 Şol meyi şun kim bize güneş anuñ cāmıdur
Anuñçün buyurdı çün *veseḡāhüm Hüdā*
- 3 Her kim içdi o cāmı Hızr-ı vaḡtūñ elinden
Zindedür ol tā ebed buldı çu Hāq'dan beḡā
- 4 'Āşık iseñ cemāle kılma nazār cināna
Meyl itme māsivāya maḡlūbuñ olsuñ liḡā

- 5 ‘Aşk içre şıgmaz cedel baḥşı ҡo gel zāhid
Ḳaleñi ḥāl it yūri eyleme ҡurı da‘vā
- 6 ‘Aşk ehli ‘ayne’l-yaḳīn buldı anuñ vişālin
Bil ‘ayāna irende ҡalmaz gümān u ḥaṭā
- 7 Düñle gel bu Seyyidüñ nazmı dürer bārını
Gör ki ne güherdür hiç aña olmaz bahā

-33-

Müstef’ilün Müstef’ilün Müstef’ilün Müstef’ilün

- 1 Yine oḳındı ḥabbezā mevlūd-i faḥr-i enbiyā
‘Alemlere virdi ziyā mevlūd-i faḥr-i enbiyā
- 2 Her ҡaçan oḳınsa şāhā mevlūd-i pāk-i Muştafā
Pür nūr olur ‘arz u semā mevlūd-i faḥr-i enbiyā
- 3 Bu meclis-i mevlūd ey cān ҡadre meşābihdür hemān
Şek yokdur buña inan mevlūd-i faḥr-i enbiyā
- 4 Mevlūd-i şāh-ı sāfiyā ne deñlü vaşf olsa revā
Oldı çü her derde devā mevlūd-i faḥr-i enbiyā
- 5 İstersenüz oddan necāt ‘aşḳ ile edin es-şalāt
Maḥv ediser hep seyvi’āt mevlūd-i faḥr-i enbiyā

- 6 Müznibleri mağfūr ider maḥzūnları mesrūr ider
Göñülleri pūr nūr ider mevlūd-i faḥr-i enbiyā
- 7 ‘Āṣīlere Ḥaḳ’ dan ‘aṭā mü’ minlere zevḳ ü şafa
‘Āṣıqlara ‘ayn-ı liḳā mevlūd-i faḥr-i enbiyā
- 8 Bu zevḳi bulmağa dilā mevlūd oḳı şubḥ u mesā
Tā kim vire şadre şifā mevlūd-i faḥr-i enbiyā
- 29a 9 Bu zevḳi bulan nācidur ‘āṣıqlarūñ ser-tācidur
‘Ariflerūñ mi‘rācidur mevlūd-i faḥr-i enbiyā
- 10 Dođduḳda ol faḥr-i cihān nūr ile doldı her mekān
Seyyidi itdi şādmān mevlūd-i faḥr-i enbiyā

-34-

Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün

- 1 Gel ey iḳlim-i ḥüsn içre müsellemler-i ra‘nā
Güzellik sende ḥatm oldu ki sensin ḥüsn ile yektā
- 2 Gören ruḥsaruñı rüşen nazīrūñ gün gibi yoḳdur
‘Aceb ey cānlaruñ cānı kānuñ dursin āyā
- 3 Yüzüñ göreñ ḥalāş olur iki ‘ālem ‘azābından
Zihī maḥbūb-ı ‘ālemsin ki yoḳdur ḥüsnüñe hem-tā

- 4 Şolar kim vechüñ üzre naķş olan āyātı gördiler
Olar evrāk-ı lafz içre ayramaz ağ ile ķara
- 5 Muħabbetden gören vechüñ yüzüñ merāmını añlar
O vechi görmeyen ‘ıydı şabāhın şām ider maħza
- 6 Seni mescūd bilüp kim ki yüzüñe itmedi secde
Ebed merdūd olupdur ol ki Hāķ’dan eyledi ibā
- 7 Ki Hāķķ’uñ şūretin vechüñde zāhir görmedi çünkim
O yārin daħı a’mādur bu gün olmadı çün binā
- 8 Ruħuñla ħaţţüñüñ sırrın eğer duysa idi zāhid
Çıķup kürsiyye inmezdi dün u gün ola yalan da’vā
- 9 Kāmu fitne ķaşüñla kirpiğinden oldıgun bilen
Eder mi ol cihānda hiç ‘Amr ile Zeyd ile ğavgā
- 10 Durem dürseñ bu vaħdet dürlerin dal baħr-i tevħide
Vücüduñ ķatresin maħv eyle ķalmasın eşer aşlā
- 11 Dürr ü yakut dehānuñ ... dilber senüñ Seyyid
Diline gelmez oldı hiç anuñ cennāt ile ħavrā

Müstef'ilâtün Müstef'ilâtün

- 1 Kimseye bâki qalmaz bu fenâ
Gel Hakk'a 'azm it bul 'izz u beqâ
- 2 Şarf itme 'ömrüñ bu dehr-i dūna
Olmasın şağın emeğın hebâ
- 29b 3 Gel bu fâniye dil virme zinhâr
Soñra itmeyesin bin âh ile vâ
- 4 Dünya gölgedür qovarsañ qaçar
Eğer qaçarsañ ol gelür saña
- 5 Hırş ile dünyâyı yirim şanma
Âhır bilirsın yir seni dünyâ
- 6 Bil bā-cefâdur bu çerh-i felek
Hem bî-vefâdur isterseñ şınâ
- 7 Qanı yârānuñ qanı yoldaşuñ
Kānı qardaşuñ qanı atâ anâ
- 8 Bu bî-beqâdur küllî fenâdur
Bilki şahiddür *küllî min* buña

- 9 Şādīsi ğamdur duryāki semdür
Sūr-i mātemdür genc-i pür ‘anā
- 10 Zīhi ğafildür²⁵ ‘ālemde şolkim
Kimse irişmedüğine el şuna
- 11 Şoldem başına bin aru üşer²⁶
Dünya balına kim parmak baña
- 12 Pehlüvān²⁷ oldur meydān içinde
Nefsini başup ‘aqlına uyā
- 13 Pir deĝil ol kim lu‘b u levhile
Uşaklar gibi dūn [u] gün aldānā
- 14 Pir aña dürler ol yiri seve
‘Aşķ ile dū-cihāndan uşana
- 15 Medhile zemmi halkın yanuñda
Bir ola hergiz itmeye şekvā
- 16 Kim anı ķadh eylerse ol aña
Dā’ima ide medhile şenā

²⁵ Kelime şeklinde yazılmıştır.

²⁶ Devrinin dil özelliğini yansıtmaktadır.

²⁷ Kelime şeklinde yazılmıştır. Divanın hemen her yerinde bu durum ile karşılaşılmaktadır. “P” harfi yerine “B” harfi kullanılmıştır. Bu Osmanlıca’nın tam fonetik bir dil olmamasından kaynaklanmaktadır.

- 17 Seyyid-i za'ife sen kıl müyesser
Cümle imān ehliyle ey Hüdā

-36-

$$7+7=14$$

30a

- 1 Gel ey dil yeter hevā dönelim Hāḡ'dan yaña
Nice bir ḡubb-ı sivā dönelim Hāḡ'dan yaña
- 2 Gelün dönelim erken cānımız tende iken
Bu fırsat elde iken dönelim Hāḡḡ'dan yaña
- 3 Bir kāmile varalım nefsimizi bilelim
Rabbimizi bulalım dönelim Hāḡ'dan yaña
- 4 Kılalım aña ḡizmet eyleye biz[e] himmet
Tā bulavuz hidāyet dönelim Hāḡ'dan yana
- 5 Virmeyüp nefse rāḡat idelim Hāḡḡ'a ḡā'at
Geçmeden vaḡt ü sā'at dönelim Hāḡ'dan yaña
- 6 Hāḡḡ yoluña gidelim dā'ima zıkr idelim
Ġayrı kārı neydelim dönelim Hāḡ'dan yaña
- 7 Gökler gibi dönelim bir nefes durmayalım
Münkir sözüñ ḡoyalım dönelim Hāḡḡ'dan yaña

- 8 Hakk'dan dönmekdür vebâl Hakk'a dönmekdür kemâl
Gel ey dil rûz-ı leyâl dönelim Hakk'dan yaña
- 9 Ey miskin u biçare yeter gezdin âvere
Gel it bu derde çare dönelim Hakk'dan yaña
- 10 Gelberü Seyyid ile o dergâha 'azm eyle
Gel kalma ğaflet ile dönelim Hakk'dan yaña

-37-

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

- 1 Şarâb-ı lâyezâlıden içelden sâġar-ı şabhâ
Hakk ile bî-nişân oldım virimezem nişân aşlâ
- 2 Baña çün hâce-i tevġid-i kudret bir sebaġ virdi
Beni ol 'ilm-ı muţlaġla kılubdur müfti-i monlâ
- 3 Bu cismi 'ayn idüp nûra boyadı cânımı küllî
Göremem kendözümü hiç beni lâ eyledi illâ
- 4 Cemâlin gösterüp âyine-i naġş-i ġayâlimde
Ki envârı şıfât ila çu kıldı ġalbimi meclâ
- 5 Gıdam hep nûr-ı maġz oldu benim 'ayn-ı beġâ içre
Kanâ'at kenzini buldım gelipdür baña istignâ

- 6 Ve bī-yantık demine ireli Seyyid bi-ḥamdüli'llāh
Kelām-ı Ḥaḫḫ'a nāḫıḫdur özidür Ḥaḫḫ ile gūyā

-38-

Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün

- 30b 1 Kılupdur çeşm-i mestüñ bağrımı hūnāb ey cānā
Daḫı zūlf-i perişānuñ çū kıldı 'aqlımı yağma
- 2 Lebūñ feyzine mu'tād eylemişdüñ ağızımı evvel
Yine feyzüñ şarābın şun gerekmez baña gayrı mā
- 3 Şabā-i zūlfüñ nesīminden eser 'ıtr ile gülşenden
Ne gülşen gülşeni Cennet ne Cennet Cennetü'l-me'vā
- 4 Elifden doğrı ḫaddinüñ çekilmiş ḫatḫını gören
Revān der aḫsen-i taḫvīm bu doğrı ḫatḫadur Ḥaḫḫ'a
- 5 Yüzüñdür ḫul hüve'r-Raḫmān şaḫuñdur 'alleme'l-Ḫur'ān
'Aceb ey cānların cānı ne kānuñ dürrisin āyā
- 6 Saña ḫūri eđer bir güz kılursa ḫanuñı 'arza
Ruyūñ bedrin 'ayān eyle ki tā yüzinden utana
- 7 Yüzüñden burḫa'ı ref' eyle gel ey server-i maḫbūb
Göre tā kim cemālūñ āfitābın 'āşık-ı şeydā

- 8 Firākuñ ʔāmusunda yanıser yarın ebeb ʃol kim
Bugün ‘aşq āteşinde bişmeye bağı kebāb-āsā
- 9 Ruḥun ʃem‘i firākıında yanar pervāne tek Seyyid
Bedel ʔıl vaşla hicrānı ʃasūduñ cān-ı tābāna

-39-

$$7+7=14$$

- 1 ‘Ārif meclisi cānā
Oldı Cennetü’l-me’vā
Dāḥil olañlar aña
Buldı ni‘met-i ‘uzmā
- 2 ‘Āriflerüñ ʃoḥbeti
Dāreynüñ sa‘ādeti
Dilersen hidāyeti
Anlara sen dime lā
- 3 Bil meclis-i ‘ārifān
Her derd[e] oldı dermān
Anlaruñ demi ey cān
Mürdei ider iḥyā

4 İrenlerüñ meclisi
Diyem saña nicesini
Ki añlaruñ her nefesi
Hakq ile oldı gūyā

5 Şolar ki dosta gider
Dağı ğayri niyder
Dā'im anı zıkr ider
Āşikāre vü hafā

6 Olar ğayrıyı kōdı
Dū-cihāndan el yudı
Hemān anlaruñ oldı
Maṭlabı ancağ liḳā

7 Olara zāt-ı Mevlā
Oldı maṭlab-i a'lā
Añlar gözetmez aṣlā
Ne sidre ne ṭübā

31a 8 Olar cānāna bakmaz
Göñli ğayrıya aḳmaz
Cennet olara müştāk
Yüzlerni göre tā

- 9 *Lā'übālī* giderler
Olar ğayrı niderler
Çünkü Hakk'ı dilerler
Bes ne gerek māsivā
- 10 Vaḥdet meyin içtiler
Hicābı geçtiler
Birliğe irişdiler
Hakk ile bulup bekā
- 11 Olarda yok iḥtilāf
Sözlerinde hiç ḥilāf
Hallari Hakk'a muzāf
İşleri ḥamd ü ŝenā
- 12 Olar hep yār-ı ŝādık
Birbirine muvāfık
Kamusı Hakk'a lā-ḥık
Hakk ile bey' u ŝirā
- 13 Gönle girdi olar
Hakk'ı anda buldılar
Çün Hakk ile oldılar
Ğayrıya bakmak ḥaṭā

14 Olar oldılar nihān
Hakḫ[1] gördiler ‘ayān
Her şeyden geldi hemān
Ene’l-Hakḫ deyü nīdā

15 Olarla olan şöḫbet
Cennet içinde Cennet
Şanmasın bu şöḫbet
Cennet ehli hep bula

16 O şöḫbete añla bil
Bulmadı herkes sebīl
Ancaḫ erdi şolar kim (k)
Ḳıldı vücūduñ ifnā

17 Ermez añā her kişi
Bu ‘aşḫ ehlinüñ işi
Zāhid gider teşvīşi
Deḡül saña o revā

18 O meclis-i ‘ālidür
Da‘vet-i sübhānidür
Mi‘rāc-ı ruḫānidür
Naşib mi olur her ḫula

19 Aşhiyānūñ o meclisin (k)

İrmedi aña müflis

Ana iren ‘āşıkun

Eyledi cān [u] bāş fedā

20 İrsen ki sen o deme

Ādeme var ādeme

Tā kim ola saña da

Hūn-ı ma‘ārif gıdā

21 Gel Seyyid ile bile

Sen iriş o menzile

Qalma gāfiller ile

Olmasun ‘ömrün hebā

22 Ey o deme irenler

Maḥv-ı şırfa varañlar

Yine şaḥra gelenler

Seyyid diyin merḥabā

-40-

Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün

1 Eğer sālİK bu nef sāni vüçüdü eylese ifnā

Aña fazlinle ḥaqqānī vüçüdü ḥaqq ide i‘tā

- 2 Eđer bir harik ‘āda zuhūr eylerse ol uldan
O uldur bilki Haqq’uñ udretine mazhār-ı meclā
- 3 Ki her sözi anuñla işidur anuñla söyler ol
Hemān her işledüğünü anuñla işler ol maħzā
- 4 Ki Mūsā’ya şecerden didiđi gibi ene İlāhī
Bunuñda cümle ‘azāsı ene’l-ħa diyeler cem‘ā
- 5 Nazargāhında anuñ tūr ola bil ser-te-ser ‘ālem
Bu ħāristānuñ içinde aña gülizār olur peydā
- 6 Çü vaħdet gül ‘izārın buldı Seyyid ‘andelib-i cān
Vişāli güller dürdi odur bil oldıđı gūyā

-41-

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 ‘Ārif gönli evi oldı Cennetü’l-me’vā
‘Aş u ma‘ārif perver-i Cennet içinde tūbā
- 2 Anlaruñ ‘ādetleri muħabbet t‘atleri
Kevşerdur içdikleri hem sākīleri ħūrā
- 3 Olamaya herkes bile ya ire mi menzile
Bin de bir ol maħfīle lāyık eyledi Mevlā

- 4 'Aşıqların bu menzil-i zühhād ire bu menzile
Anlar girecek Cennet o dağı uzak ferdā
- 5 Ölmeden kim öldi ise bāki hayāt buldı
Kim ki Mecnūn oldı ise bil hep gördi Leyla
- 6 Herkes Mecnū[n] olaydı Leylāsını bulaydı
Bu halkı maḥcūb iden dünyādur o uqbā
- 7 Bu ikinden ehlu'llāh ileri geçdi vAllāha
Buldılar fenāfi'llāh maḥlab-ı zāt-ı a'lā
- 8 Gel ey Seyyid sözi kes 'arife işāret bes
Bu rāzı keşf itmeden setr eylemek dağı evla

-42-

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1 Qalmışım 'ibretde yā Rab bilmezem ḥālim nola
Sen hidāyet kılmasan 'aşık seni kande bula
Derdime çāre meğer kim fazlüñden ola
Yā İlāhī kııl 'ināyet fazlüñ eyle reh-nümā

32a

- 2 Düşdü nār-ı firķate pervāne-veş her şeb yanar
Güyüyā Mecnūndur şahrada Leylāsın arar
Tur-ı ‘aşķ üzre meğer kim vech-i Mevlāsın arar
Yā İlāhī kı1 hidāyet ‘aşķuñ eyle reh-nümā
- 3 Ya İlāhī bir ‘aceb sevdāya düşdüm ben ğarīb
Kimse bilmez oldı hiç hālīm benim oldı‘ aceb
İrgürüp dārü’ş-şifāyı vaħdete olğıl tabīb
Yā İlāhī kı1 ‘ināyet fazlūñ eyle reh-nümā
- 4 Her tarafdan nefis u şeytān eylediler bana fend
Bağladı çār ‘anāsır hep vücūdım bend bend
Cevherūñ şarf itme zāhid eylemez kār bana pend
Yā İlāhī kı1 hidāyet ‘aşķuñ eyle reh-nümā
- 5 Ey Hüdāyā artdı derdim şabr-ı tākāt kalmadı
Hiçe gitdi zühd ü taķvā vü ‘ibādet kalmadı
Böyle kalursam muħaşşal baña rāħat kalmadı
Yā İlāhī kı1 ‘ināyet fazlūñ eyle reh-nümā
- 6 Dünyenin zevķ u şafası baña oldı derd-i ğam
‘İzzet u cāhı mezelletdür kāmı duryāki sem
Dil irerse ‘aşķuña düzāħ olur dār-ı ni‘ām
Yā İlāhī kı1 hidāyet ‘aşķuñ eyle reh-nümā

- 7 Herkese fāş itme rāzuñ key şaķın eyle Һazer
Başlasa feryāda bülbül aña her dem gül güler
Қıl sükūt şabr u taһammül it budur Seyyid һüner
Ya İlähî қıl ‘ināyet fazlüñ eyle reh-nümā

-43-

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 Bir bölük ‘aşıklarız қаpuña geldik ey Һüdā
Eyleme ‘aşıklarauñ Yā Rabbi vaşlüñden cüdā
- 2 ‘Āşıķuñ hiç şabrı yoқdur senden ayru bir nefes
Қıl cemālüñle tecellī dā’imā göster liķā
- 3 Yandı nār-ı firқatüñle ‘āşıķuñ ister vişāl
Ref’ idüp yüzden niķābı arz-ı dīdār it şehā
- 4 Һasretüñle dem-be-dem қan aғlarız Ya‘қup-veş
Kıl қamis-i pür nesimüñle beşaret serverā
- 32b 5 Veche zātuñ feyzini cān mülküne eyle revān
Vuşlatuñ ābına қāndur kim gerekmez ğayrı mā
- 6 Vārımız biz virdik aldık ‘aşķuñı ey dost senüñ
‘Ār u ‘ırzı cān u bāşı yoluña itdik fedā
- 7 Cān u bāş terk eylese ‘uşşāk yoluñd[a] ған mıdur
Cān virenler yoluña dīzār olurlar kan bahā

- 8 Cān virüp cānānı bulmaḡ ‘aşıḡānuñ kārıdur
Sen bu sırrı añlamazsın zühdüñ ile zāhidā
- 9 Lā-mekānuñ güherin alıp şatar tüccārıdur
Neylesun ‘uşşāḡ cihānuñ ziynetini Seyyidā
- 10 On sekiz büñ ‘ālem içre gizli yer yoḡ ‘ārife
Ḳande baḡsa gördiḡü hep nūr-ı zāt-ı kibriyā

-44-

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 Evliyādan almaḡ isterseñ gönül neşf vü nemā
Yoḡluḡ ile ilerü gel varlıḡuñdan ol cüdā
- 2 Varlıḡuñdan şoyunup gir evliyānuñ gönline
Kim gönüldür beyt-i Raḡmān didi faḡr-i enbiyā
- 3 Varlıḡıyla kimse girmez evliyānuñ gönline
Varlıḡuñdan fāni ol küllī girem dürseñ aña
- 4 Varlıḡuñdan geçmeyenler irmedi bu menzile
İrdi şolar kim vücüdüñ maḡv idüp buldı fenā
- 5 Varlıḡuñ maḡv eyle sen d[e] iresin bu menzile
Varlıḡuñ key perde olmuşdur saña ey cān-ı mā

- 6 Şol ki benlik şirketinden itmedi kendin hālās
Ehl-i vaḥdet maḥfīlinde aña dimezler bīnā
- 7 Geç bu benlik şirketinden vaḥtede ir vaḥdete
Tā ki ol maḥbūb-ı ‘ālem göstere saña liḳā
- 8 Sil bu lā ile süpür çabuḳ gönülden ğayriyi
Zīkr-i illā ile vir āyine-i ḳalbe cilā
- 9 Ḳalmasun aşla küdürāt-i kesāfetden eşer
Ḥaḳḳ’ı dilerseñ dilā ḳoma gönülde māsivā
- 10 Varlıḡuñdan zerre kalsa olmaya vuşlat naşīb
Büñ çalıssañ iremezsın sen o zāt-ı muṭlaḳa
- 33a 11 ‘İlm u ‘aḳl u zühd u taḳvā bil ḫicāb oldı ‘aẓīm
Ġayrıyı ref’ eyle dilden Ḥaḳḳ ile ol āşinā
- 12 Varlıḡuñdan şāf olupen yoḳlıḡa gel yoḳluḡa
Tā muḫabbet cāmını mürşid saña ṭolu şuna
- 13 Şol gönül kim yoḳluḡuyla geldi mürşid-i pāyine
Gice gündüz ḫizmet eyle yoluña ol ḫāḳ-i pā
- 14 Mazhar olmaḳ isteriseñ evliyānuñ sırrına
Anı mürşid varlıḡıyla dolıdur başdan başa

- 15 Şıdķile teslīm olup her nuķkunu ھاķ bil anuñ
Emrine itme taķālūf dā'ima gözle rızā
- 16 Mürşidīn ھاķ bilmeyenler bilmediler ھاķ nedür
Bes ne bilsün çeşm-i nābīna olan ağ u ķara
- 17 İmdi var bir kāmīle açdur gözuñ 'ār eyleme
Kūnhü māzāğü'l-başardan ola çeşmüñ rüşena
- 18 'Āşķ-ı cānān āteşiyle yak vücūduñ ser-te-ser
Küllī fāni ol ki senden gelmiye hiç hūy-ı hā
- 19 Hep izāfat u 'ubūrātı bırak ھاķdan kesil
Çünkü 'āridur izāfetden Cenāb-ı kibriyā
- 20 Ƙanı bir ھاķ řālibi kendü vücūduñ terk ide
Mürşide teslīm olup hergiz dimeye aña lā
- 21 İddi'ā-i ھاķ idenler bir 'arāzdur ekşeri
Az bulunūr içlerinde bī-'arāz-ı ķalb-i şafā
- 22 Ƙaķķ'a řālib bulmadım 'ālemde illā kim ķalīl
Ekşerinüñ mařlubı dünyā vü māl u ħūbb-ı cā
- 23 Kimisi keşf-i kerāmet řālibi leyl u nehār
Kim kerāmet satmağ ile ola ھاķa muķtedā

- 24 Bâş u cân kılmayân bir ‘âşık-ı şâdık kıanı
Kıalb-i şâfi birle tūr pīri önünde dâ’ima
- 25 Zâtı ile pīr önünde fâni-i muṭlaḳ olsa
Varlıḡuñdan kıalmaya aşlâ ebed illâ Hüdâ
- 26 Böyle bir tâlib yolına cân u bâş olsuñ fedâ
Hizmetīn kıılmaḳ bize vâcipdür şubḡ u mesâ
- 27 Ey gönül büñ ma’rifet bir pula deḡmez şimdi bil
Aḡluñı dür başuña gel it lisânuñ Seydâ

Der na’t-ı resûl-ı kibriyâ habīb-i Hüdâ Muḡammedü’l-Muştafâ şallAllâhü
‘aleyhi ve sellem fı kıāfiyetü’l-bâ

-45-

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

- 33b
- 1 Yâ Resûla’llâh kıaçan ref’ olsa vechüñden hitâb
Maḡv olur küllî zâlâm ger zâhir olsa âfitâb
- 2 Nūr vechüñe münevver ‘âlem u âdem kıamu
Zıkr-i evşâf-ı cemilüñle dolıdur çâr kıtâb
- 3 Şüretüñ tâhâ vü yâsîn ey Resûl-ı mu’teber
Fâtiḡa şanuñda geldi kim odur râh-ı sevâb

- 4 Kaşlaruñ nūn-ı ve'l-ķālemdur sure-i kevser lebūñ
Şun lebūñ feyzinden iķe cām-ı şarāb²⁸
- 5 Künt[ü] kenzeñ perdesi senden 'açıldı 'āleme
Bu beyānuñ 'ilmine zātuñdan oldu fetḥ-i bāb
- 6 Gelmeseydūñ 'āleme sen ḥalk olunmazdı cihān
Dostluğūña yāradıldı ey Resūl-ı kām-yāb
- 7 Mezra'ı tohm-ı muḥabbetdür zuhūr-ı kā'ināt
Āb-ı rūyuñla döner dā'im bu çerḥ-i āsyāb
- 8 Nice būñ yıl devr idüp bu çerḥ-i gerdūn ḥaşr ola
Gelmeye zātın gibi āfāķa bir 'alī-cenāb
- 9 Āleme teşrif kıldıkda sen ey şāh-ı güzin
Ṭāķ-ı kistrā çatlayup lāt u benāt oldu ḥarāb
- 10 Gördiler başdın ḥāk üzre ķadem ey faḥr-i cihān
Ehl-i küfr ol dem didi yā *leytenī küntü türāb*
- 11 Ol mübārek barmağūñla eyledin şaķķu'l-ķamer
Bu 'acāyib mu'cizāta müşrikin itdi 'ucāb
- 12 Senk-i hāra söyleyüp bu cehlūñ ucunda didi
Ḥāķ te'ālānuñ Resūlısın diyüvirdi cevāb

²⁸ Bu mısradā kelime eksikliğı vardır.

- 13 Murg-ı la'lin fem çıkup taştan revā oldı zülāl
Lutf ile çun eyledin bir kez hıṭāb müstetāb
- 14 Mu'cizinden 'aciz oldı kahr olur sehḥārılar
Cümle tuḡyān ehlinüñ ḡalbıne düṣdü inḡılāb
- 15 Saña da'vā-yı nübüvvetde eyā ṣāh-ı cihān
Kāfidür Ḳur'ān içinde sūre-i ümmü'l-kitāb
- 16 Da'vet olup bir gice ḡıldın semāvāta 'urūc
Sidreye irdin Ḥabībā Cebrāil andurur kāb
- 34a 17 *Lev-denevtü* diyecek ol demde Cibril-i emin
Sen revān oldın oldı saña çün Mevlā me'āb
- 18 Bārgāh-ı vaḥdete irdün hemin ḡalmanı ḡayr
Ḳaldı Mevlā gitdi cümle māsivā miṣl-i ḡabab
- 19 Bende-i 'aciz nice açsun dehen medḡūnde kim
Ḥaḡ te'āla ḡazretinü medḡ idüp key eyler hıṭāb
- 20 Hem ne ḡaddimdür benim kim vaṣfuña cür'et edem
'Aciz u dermānedür vaṣfuñda cümle şeyḡ u ṣāb
- 21 Saña 'ālem 'āṣıḡ ve sen 'āleme ma'ṣūḡsın
Ḥüb cemālin ḡösterüp 'āṣıḡların ḡöñlinü yap

- 22 Her ki gördi vechüni bil ey melek haşlet senün
Haqqı gördi şübhesiz vAllāh ‘alem bi’ş-şāb
- 23 Hazretünden döndürüp yüz ğayriden şefā‘at uman
Beñzer ol atşāne kim şahrada görmüşdür serāb
- 24 Cümle ‘işyān ehline bir kıatresi yeter hemān
Āsümān-i şefkatünden zāhir olsa bir seḫāb
- 25 Bende-i ‘āmīlere cürm ü günāhından ne ğam
Çün şefī‘u’l-müznibīnsin olucağ yevmü’l-ḫisāb
- 26 Çehār yārūñ ol Ebu Bekr u ‘Ömer u ‘Osmān ‘Alī
Kim bulardur ḫayme-i dīn u mübīne çār tınāb
- 27 Daḫı ol şadreyn bedreyn Ḥasan ile Ḥüseyn
Çünkü şemse’đduḫāsın kim bulardur māhtāb
- 28 Bāḫi evlāduña aşḫābuña aḫbābuña hem
Vire ‘adn uçmağı içinde maḫāmāt ol cenāb
- 29 El-Aḫmed ḫürmetiçün Seyyid kılgıl ‘aḫā
Görsün ol biçāre dīdāruñı yarın ḫicāb

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 Sālikā ma‘nā yüzinden ref ‘ola dürsüñ nikāb
Gel vücūduñ şehrini başdan başa eyle ħarāb
- 2 Geç bu erkān-ı tebāyī‘den ir ħayā[t]-ı bāki bul
Çün bilursun kim fenādur nār u bād u ħāk u āb
- 3 Hey nice ġāfil yatarsın aç gözün birdem uyan
Ĥālūñi eyle tedārik nice ġaflet nice ħāb
- 34b 4 ‘Aqluñı dūr başūña gel zayī‘ itme nağdüñi
Dimeyesin kim yarın *yā leyteni küntü türāb*
- 5 Nefsüñi emmāreden ħurtarmağa sa‘y it yūri
Kim bugün insān iken olmayasın yarın der-āb
- 6 ‘Aql-ı küllī müktedā it uyma şağın nefsüñe
‘Aqlı ħoyup nefsine uyañlar olur ‘azāb
- 7 Ĥayr u şer her ne ħılursañ bil muħağğakdur cezā
Ĥayruñ ecri Cennet u dīzār olur şerrüñ ‘iğāb
- 8 *Hāsibū* diyü bize emr itdi faħr-i kā’ināt
İmdi sen de bunda ħayr u şerrüñi eyle hesāb

- 9 Olmaq isterseñ cihānda hem çü İbrāhīm Ḥalīl
Ḥande kim virān gönüller var ise var anı yap
- 10 Key şaķın dünyā-yı dūna virme gönlüñ ṭālibā
Bilki dünyā cīfedur ṭālibleri kilāb
- 11 Ehl-i hevāya gerçi dünyā şūret-i zibādur
‘Ārif-i bidāre nisbet olusar dār-ı ‘azāb
- 12 Seyyidüñ pendinde yoķdur zerrece neng ü ‘ırz
Bil heme ilhām-ı Ḥaķķ vAllāha a‘lem-i bi’s-şavāb

-47-

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 Gel dilā içmek dilerseñ ḥumm-i vaḥdetden şarāb
Āteş-i ‘aşķ ile her-dem bağrını eyle kebāb
- 2 Evvelā lāzım olan ṭālib bu yolda bil saña
Bir olā ḳatūnda sīm ü zer ile señg ü türāb
- 3 Terk-i cān it vuşlat-ı cānān dilerseñ ṭālibā
Ḥāķ-ı hestiden vücūduñ pāk ḳıl mānende-i āb
- 4 Benliğüñ maḥv eyle dilden tā bulasın feyz-i Hū
Kān-ı feyz-i hūyı bulañlar cihānda kāmyāb

- 5 Cām-ı feyzüñ cür'asın nūş itmeyen rûz-ı ezel
Kaldı 'atşân bir firqatde kıovar dâ'im serâb
- 6 Bir firqatden geçüp râh irse beyt-i vuşlata
Baır-ı vahdetden anı ğark ediser bir kıatre âb
- 7 Lem'âna nûr-ı tecellî irse 'abdüñ kıalbine
Ref' ider küllî hicâbı doğsa kıurs-ı âfitâb
- 35a 8 'Âlem-i ıtlâkı sâlik reh-ber olsa fazl-i Hâķķ
Bî-keran deryâ görürsün ki âlem anda ğabâb
- 9 Düşmesün bâtıll ğayâle itmesün sevdâ-yı ğılm
Zâhidüñ yokdur naşîbi aña fetĥ olmaz bu bâb
- 10 Bil semâvat-ı kıulûb-ı 'ârife itmez vüluc
Varımız cin u şeyâtin men' ider anı şihâb
- 11 Üstevâ-ı 'arşı pervâz eylemez zâğ u zağân
Âşiyân-ı murg-ı anķâdur aña irmez ğurâb
- 12 Seyyidüñ ğuş it maķâlin olmaya vuşlat naşîb
Geçmeyince varlığuñdan bu durur şâfi cevâb

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 Ger dilersen ma‘rifetden ola saña fetḥ-i bāb
‘Ārif-i bi’llāh yoluñda yüzini eyle türāb
- 2 Benliğün terk eyleyip gel kāmilin gir feyzine
Dāmen-i mürşidi ṭutkim götürile gözden ḥicāb
- 3 Zāt-ı Ḥaḳḳ’a bilki mir’āt oldı vechi Ādemün
Gel bu mir’āt[a] nazar kııl görine Ḥaḳ bi-ḥicāb
- 4 Ḥaḳ yüzi insān yüzinden görünür der Muştafā
İşbu remzi añladınsa bir sözim var saña ṭāb
- 5 Secdegāh-ı ‘ālem olmasa cemāli ādemün
Hiç sücūd eylermi di añā melā’ik bi-ḥicāb
- 6 Cāmi‘-i dünyā vü ‘uḳbā bilki ādemdur ‘azīz
Şanma sen kim ādem ola nār u bād u ḥāk u āb
- 7 Onsekiz büñ ‘ālemün āyinesidür şūreti
Maḫhar-ı zāt-ı Ḥüdā’dur cāmi‘-i ‘ümmü’l-kitāb
- 8 Mekteb-i ‘irfāna gir bu ‘ilmi Ādemden oḳı
Ādemün vechidür Allāh’uñ kitābı uş kitāb

- 9 Fātiha seb‘e’l-meşānī ayet bī-iştibāh dīni
Şāhife-i vechüñde naqş olmuş kamu bī-irtiyāb
- 10 Sen de görmek isteriseñ bī-cihet dildārını
Ādemin vechüñde gel gör bu dur[ur] şāfi cevāb
- 11 Vech-i ādemden bu Seyyid bildi ebced sırrını
Noq̄tasından sırrı vaḥdet aña oldı fetḥ-i bāb

-49-

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fā‘lün

- 35b 1 Aç gözuñ nice yatarsın der-ḥāb
‘Aq̄luñı dūr başüña it per tāb
- 2 Bu fenā dārı var itme ta‘mīr
Mülk-i bāḳi sarāyını gel yab
- 3 İstinād itme fāniye zinhār
Çün bilüsen ki olur bu ḥarāb
- 4 Sen ki ‘anḳā-ı lā-mekānisin
Cīfe şayd eyleme mişāl-i ğurāb
- 5 Nefsüñi bilmeğe derviş sa‘y it
Ḥaḳḳı aña ki budur rāh-ı sevāb

- 6 Varlıguñ o bu yolda fāni ol
Bil saña benlikdür ulū hiçāb
- 7 Sālik olsañ bu rāh-ı tevḥīde
Saña himmet ider evtād u atāb
- 8 Ğayr[1] Ḥa’dan derūnuñ itsen pāk
Cān-ı Ḥa’dan ire saña ḥiāb
- 9 Bulmasañ alb-i selīmini bunda
Nef’i virmez yarın evlād u ensāb
- 10 Ebu ceddūñle tefāḥir itme
Ḥa kelāmında didi lā-ensāb
- 11 Ğayruñ ‘ayıbına iftiḥār olmağıl nāzır
Rūz u Őeb kendi ‘aybuñ eyle ḥesāb
- 12 Ola dūrseñ bu kufl-i dil meftūḥ
Vird idin yā müfettihū’l-ebvāb
- 13 Seyyide ıla viŐālını a‘tā
Dār-ı Cennetde ol Rabbū’l-erbāb

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 Ey gönül gel olmak isterseñ cihānda kāmıyāb
Eyle taḥşīl-i ma‘ārif olasın ‘alī-cenāb
- 2 Devlet-i dārin dilerseñ ḥāşıl eyle ma‘rifet
Ḥaḳḳı bilmekden yeğ olmaz iki ‘ālemde şevāb
- 36a 3 Kim ki ‘irfān şaḥibidür cān u baş eyle fedā
Ger faḳīr u ger ğanīdür şeyḫ u pīr u ger şebāb
- 4 Kāl u taḳlīdi ḳo dilden ḳıl taleb taḥḳīk-i ḥāl
Gel iriş Ḥaḳḳe’l-yaḳīne ḳalmasun hiç ihticāh
- 5 Kendü mir’ātuñda seyr it dem-be-dem dīdāruñı
Muşḥaf-ı ḥüsnüñden oḳı dā’ima ümmü’l-kitāb
- 6 Bend[e] olup ḳalma şıfāta sa’y idüp zāta iriş
Nūr-ı şems olmasa fer virmez nücüm u māhtāb
- 7 Aldanup ḳalsañ eğer zāhird[e] naḳş-ı ‘āleme
Sırr-ı mevcūdāt-ı Ḥaḳḳ saña olmaz fetḫ-i bāb
- 8 Cennet u ḥür ü kaşūra ḫālib olan pür ḳuşūr
Zāt-ı Ḥaḳḳ’dan ğayrı bil maḳşūd olursa key ḫicāb

- 9 Ref' idüp astârı ğayriyyet hüviyyet hâşıl it
İstimâ' it dem-be-dem Hâkķ' dan hıfâb-ı müstetâb
- 10 Vaĥdet-i şırfa irüb bulmaķ dilersenñ ittiĥâd
İr fenâ-ender-fenâya bu durur şâfî cevâb
- 11 Vaĥdet-i şırfa irüb 'aynûnete nâ'il olan
Zevķ-i küllî buldılar tûbâ lehüm ĥüsnü'l-me'âb
- 12 Siz te'accüb itmeniz söylerse ĥâlet-i 'acîb
Çünkü şehr-i 'ilm-i Mışrıye bu Seyyid oldu bâb

-51-

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fâ'lün

- 1 Vecd-i dilber çü keşf iderse niķâb
Ref' olusar ķamu zâlâm u seĥâb
- 2 Vechi Âdemün mâzhar-ı Hâkķdur
Hâkķ'a irmeĝe bil âdemdur bâb
- 3 Hâkķ kitâbı yüzi beyânıdur
Kaşı 'uşşâķa ķible vü miĥrâb
- 4 Secde it Âdem'e gel 'âr itme
Tâ ķabul eyleye seni Vehĥâb

- 5 Ādeme secde itmedi İblīs
 Anı reddeyledi Rabbü'l-erbāb
- 6 Görmedi Ādem'ün ḥaḳīḳatini
 Şandı Ādem od u yel u toprak u āb
- 36b 7 Her kim itmezse Ādem'e secde
 Bil yeridur anuñ ıştābl-ı devvāb
- 8 Ḥaḳ huzurında bī-edeb olma
 Gözet Ādem gibi sen de ādāb
- 9 Ādem'e gel bul Ādem'ün demini
 Ḳalmasun arada Ḥaḳḳ ile ḥicāb
- 10 Buldı Ādem demini çün Seyyid
 Ana fetḥ oldı bil ḳamu ebvāb

-52-

Fe'ılātün Fe'ılātün Fe'ılün

- 1 Sālikā gel idegör ref' ḥicāb
 Tā ki fetḥ ola saña işbu bāb
- 2 'Ayn-ı vaḥdetle gel bu 'āleme baḳ
 Bir görinsün gözine zer ile türāb

- 3 İkilikde alan ‘azāzil olur
İmdi sen de o halkı gel Hakk’a ab
- 4 Nefsüni anı Rabbüni añla
Saña benden budur şāfi cevāb
- 5 Seni halk itmeden murādu’llāh
Ma‘rifetdur bil ey ulu‘l elbāb
- 6 Hakk’ı gör Hakk’ı bil Hakk’ı anı
Añladuñsa bu remzi var saña ab
- 7 Kalma zāhirde gel Hakk ide ‘aā
Şol ‘ulümü ki ola lübbü‘l-elbāb
- 8 Neylesin ıl u ālī ehl-i vuūf
‘Ārife her vara çün oldu kitāb
- 9 ‘Ārifin zāhiren nişānı olur
Send[e] var ise göster ey kezzāb
- 10 İrmedüñ sen cinān-ı ‘irfāna
Bil yerüñdür senüñ iştābl-ı devvāb
- 11 oma mir’āt-ı dilde jeng u ubār
almasu[n] hiç gönül göğünde sehāb

- 12 Pāk olmak gerek ‘alāyıkdan
Tā ʔulu‘ ide mihriile mehtāb
- 37a 13 Bil ki mihr-i haḳīḳat oldı Resūl
Hem nücūm u Hüdā’dur aṣḫāb
- 14 Seyyidūñ hep maḳāli vehbīdür
Bilmez ol hiç taṣannū‘ ve’l-ḳāb

-53-

Fā‘īlātün Fā‘īlātün Fā‘īlātün Fā‘ilün

- 1 Eyledi ğayb-ı hüvüyyetden tecellī ṣems-i zāt
Ol tecellīden zūhūra geldi zerrāt-ı şifāt
- 2 Zāt-ı müstağni idi küllī şifātından velī
Kenz idi baḫr-i ‘amānda bil ḫurūf-ı ‘āliyāt
- 3 Ḥubb-ı zātisi ta‘allük eyleyüp ‘ayān çün
Hep mezāhirden görüñdi cümle esmā-i zevāt
- 4 Zāt-ı vāḫid eyledi bir maḫzar-ı ḳābil taleb
Kande istiḫlā ide heb mucmelāt u mufaṣṣalat
- 5 Ola ‘ayān ile esmā birbirine āyine
Bu ikinūñ vaḫdetiyle görüne tā vecd-i zāt

- 6 Çün kemāl-i feyz u cūdından yarattı Ādemi
Kıldı esrārına maḥrem virdi aña beyyināt
- 7 ‘Alleme’l-esmā ile hem tāc-ı keremnā ile
Anı teṣrīf eyleyip virdi kerāmet u mücizāt
- 8 Şafḥa-i vechüñd[e] yazdı dest-i ḳudretle ezel
İt sebü’l-meşāni sure-i vel mürselāt
- 9 Secde eyleñ deyü emr itdi melā’ik-i cem’ine
Eyledi İblis eyā çün oldı yeri esfelāt
- 10 Aḥsen-i takvīm içinde nuṭḳ-ı Ḥaḳḳ ḳıldı kıran
Zāḥir oldı sırr-ı maḥfī ‘āliyāt ü sāfilāt
- 11 Ḳaf ile nūn Ādem u Ḥavva imiş aña ‘azīz
Bil ki cümle ḥalka Ādem ata Ḥavvā ümmühāt
- 12 Aç gözüñ ey nuṭḳı inkār eyleyen gör kim bugün
‘Āleme Ādem deminden nefḥ olur rūḥu’l-ḥayāt
- 13 Nice bir mürde gezersin cehl ile ‘ālemde gel
Kesb-i rūḥ it nuṭḳ-ı Seyyidden içüp āb-ı ḥayāt

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 37b
- 1 Görmek isterseñ Cemāl-i Hāḳḳı ḫālib ez-cihān
Şeş cihetüñ terkin ur gel kim görüne vech-i zāt
 - 2 Zāt-ı yārı şeş-cihetden bil münezzehdür velī
‘Ayn-ı ‘ibretle baḳarsañ Hāḳḳ ile bir şeş cihāt
 - 3 Münkir-i ru’iyyet deĝil señ veche-i Hāḳḳ’ı görmek
Aç gözüñ baḳ cümle eşyādan tecellī ḳıldı zāt
 - 4 Mümkünātuñ her biri āyine olmuşdur Hāḳḳ’a
Ger bu sırrı zevḳ iderseñ ḫall olur hep müşkilāt
 - 5 Keşreti bu mümkünātuñ ‘ayn-ı vaḫdetdür şehā
Baḫr-ı zātuñ ‘aynidur fehm eyle emvāc-ı şıfāt
 - 6 Bu cihānd[a] bilmeyen sırrı Hüdā ‘ömri hebā
Tih-i ḫayretde kalur yoḳdur añā hergiz necāt
 - 7 Būñ kitābı oḳırsa zāhid vāḳıf olmaz bil
Ḳalet-i ḫāl itmez ise añā fetḫ olmaz nikāt
 - 8 Bil kelāmu’llāh sırrın añlamaz dīv ü racīm
Tḫti sükker feşān çün sek yemez ḳānd ü nebāt

- 9 Olmasa Hakk'dan 'ināyet yok yere çekme emek
Münkir itmez eşer yüz büñ delāil beyyināt
- 10 Hilkat-i rüz-ı ezelde her kime irdi şifā
Çün hidāyet yok aña netsün kerāmet u mu'cizāt
- 11 Her kimüñ ki kalb-i bağıını şusuz kor Hakk
Bilki anı kanduramaz Nıl u Ceyhün u Fırat
- 12 Göñli levhinden yazar Seyyid Hakkāyık sözlerin
Aña hiç hācet değıldur ne kalem ne hodduvat

-55-

Mef'ülü Mefā'ılü Mefā'ılü Fe'ülün

- 1 Ey mü'min eğer isteriseñ send[e] sa'ādet
Gel eyle bu beş haşleti sen gendüñe 'ādet
- 2 Tab'uñı laţif eyleyigör hulkını nilgü
Kıl özüñe hem-pişe kerem cüd u şehāvet
- 3 Hubdur ki ola mü'min olan muvaḥḥid
Kim anda buluna dağı bu üç haşālet
- 38a 4 Birisi ḥayādur birisi anuñ edebdür
Hem biri dağı oldu anuñ ḥavf-ı kıyāmet

- 5 Cennet yüzini görmeyiser bil ki şol âdem
Var ise cânuñda ger anuñ bu üç ‘alâmet
- 6 Birisi kizbdür birisidür dağı ğıybet
Hem biri bağldür buları itme zâ‘id
- 7 Gel ğayruñ ‘uyupunı şağın itme tecessüs
Eyle dün ü gün kendü ‘ayübın nezâret
- 8 Kendün beĝenüp kimsei hiç eyleme tađķır
Ėor bağma Ėađķ‘uñ kullarına itme Ėađâret
- 9 Ėünkü itdi señle cümle mü‘minleri iğvân
Gel nefse uyup kimseye sen kılma ‘adâvet
- 10 Müslim aña dürler ki didi AĖmed-i MuĖtâr
Elinden u dilüñden ola Ėalk selâmet
- 11 Gel Ėurtar bugün kendözini nefsüñ elinden
Şoñra itmeyiser fâ‘ide büñ âh u nedâmet
- 12 Ger râzı iseñ *nağnü Ėasemnâya* ezelde
Ėam çekme yüri saña yeter kenz-i kanâ‘at
- 13 Bil tâmi‘ olan dünyâ vü uğbâda zelîldür
Terk it tâmi‘ Ėâmuñı gel çekme rezâlet

- 14 Va‘z eyledi çün Mısri-i dilden saña Seyyid
Guş itdünse naşîhatı var saña ki kifâyet

-56-

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

- 1 Sâlikâ gel dū-cihānda bulmaḡ isterseñ necât
Zulmet-i cehli bıraḡ kim içesin āb-ı ḡayât
- 2 Sen saña gel sen seni bul ölmekten öñdin öl
Bul ḡayât-ı cāvidānı ırmeye hergiz memât
- 3 Key şaḡın aldanma dehr-i bî-beḡānuñ eline
Tez geçer bil zıll-ı zâ’ildür bunı fikri it evkât
- 4 Āyet ü aḡbār ile şābit durur kim bu cihān
Bā-cefādur bî-vefādur ‘ömrümüz ḡod bî-sebāt
- 5 Enbiyâ vü evliyâ meyl itmedi dünyāya çün
Ümmet iseñ gel faniye itme iltifāt
- 38b 6 Nice meyl itsün kişi dünyā-yı dūnuñ zevḡine
Rāḡat-ı miḡnet anuñ tiryāḡı semi ef‘iyāt
- 7 Enbiyâ vü evliyāya ḡalmadı mülk-i cihān
Ḳanı Ādem atamız ya ḡanı Ḥavva ümmühāt

- 8 Çanı Őit u çanı Nūh u çanı İbrāhim-i ħalīl
 Çanı Mūsa çanı ‘İsa çanı faħr-i kā’ināt
- 9 Çanı Ebubekr [u] ‘Ömer ya çanı ‘Osmān u ‘Alī
 Buldı bunlar dār-ı Cennetde makām-ı ‘ālīyāt
- 10 Çanı ol Őemseyn u Bedreyn kim Ħasan ile Ħüseyn
 Kıldı bunlara ihānet ol Yezid-i bed-şıfāt
- 11 İmdi Ħiçbir kimse bāķi deĝildur bu cihān
 Küllī men fānidür añla illā bāķi veche-i zāt
- 12 İmdi gel bu dār-ı miħnet içre raħat uyuma sen
 Hergiz aĝu..... yitmeye çand ü nebāt
- 13 Gelberi sever iseñ iki cihāna ver talāk
 Dört aşlı beş ħattı hem daħı ço şeş-cihet
- 14 Yedi çamudan geçüp çalma sekiz uçmaĝa hem
 Doçız eflākini bıraç gel özüñi on yar kat
- 15 Saña gel kiş dimedin ben bu ‘arsāda ferz-i kazā
 Himmet atın atagör olmaya rūħuñ şāh-māt
- 16 Gel muvaħħid kim dilerseñ ola İslāmuñ temām
 Ħaçç’ı zıkr it çıl şalāt u şavm u ħacc vir zekāt

- 17 Tā‘at itmeden murāduñ ṭālibā vuşlat ise
Ġayrını maḥv eyle dilden māsivāyı ḳoma at
- 18 Zāhidin Cennetdedür fikri anuñla zevḳlidür
Meylimiz yokdur şifāta olmuşuz ‘uşşāk-ı zāt
- 19 Cümleden geç sende Seyyidā matlab-ı a‘lāya ir
Ḳalma ef‘āl u şifāta bulagör tevḥīd-i zāt

-57-

Mef‘ülü Mefā‘ilü Mefā‘ilü Fe‘ülün

- 1 Feth ola dürseñ saña gel rāh-ı ḥaḳīḳat
Gel benliġüñi eyle fenā bul Ḥaḳḳ’ı vuşlat
- 2 Benlik şatanuñ bilki zā‘il ḳıktı ḳumaşı
Öz darlıġı için oldu aña küllī ḥasāret
- 39a 3 Gel münkirüñ inkārına ġam çekme ki zīrā
Zülümāt cehāletde ḳalıbdur özi ġaflet
- 4 Sen ġafleti terk eyle yüri cehl ile ḳalma
Var ‘ilme çalış tā gide zülümāt u cehālet
- 5 Ālim o durur kim ola ol nefsine ‘ārif
Tā ‘ilmi vire ḳalbe şafā rūḥa nezāfet

- 6 Ālim midur ol men ‘arefũñ sırrını bilmez
Bilmedi Hakkı vermedi hem nefse taharet
- 7 Cāhildür o kim añlamadı sırr-ı vücūdı
Bilmedüğüñi bilmediği ‘ayn-ı fezāhet
- 8 Bilmez bilicek neydüğüñi bilmeğe or mu
ol rűz-ı ezelde kim aña irdi eāvet
- 9 Dil āyinesin cehd idüben eylemeyen āf
Maħrűm-ı ebed kaldı o kesb itmedi urbet
- 10 Her kimki Hűdā rāzına maħrem ol bunda
Ol ‘ar-ı ma‘ānīd[e] ider dostla alvet
- 11 Gel Mırı-ı ma‘anide ‘azīz olmaa sa‘y it
Cān Yűsuf una āh-ı beden virmeğe sılet
- 12 Erbāb-ı dile eyledi Hakk sırrını ifā
Her demde hüveydādur ider aña ‘ālem-i vadet
- 13 Keretde kimũñ reh-beri bil vadet olursa
Key ide mi hi anı ol em‘-i hidāyet
- 14 Mest-i mey-i ‘ı olur fāri u āzād
Yanuñda bir olur hem anuñ ayb u ehādet

15 Bir nokṭā görür dā'ire devr-i muḥīṭi
Görünmez anuñ gözine hiç 'ālem-i keşret

16 Keşret bozulup gitdi hemān cümle bir oldı
Seyyidi çü fenā buldı kamu ıaldı hüviyyet

-58-

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

1 Gel eğer bulmağ dilersenñ zāt-ı Hıađđ'ı ey şikāt
Ehl-i 'irfān şoĥbetinde idegör maĥv-ı şıfāt

2 Bende ol bir kāmile var ya'nı Hızr-ı vağte ir
Kim tabı'at zılmetine bulagör āb-ı hayāt

39b 3 Gel irenler meclisind[e] eyle kesb-i ma'rifet
İresin 'ayne'l-yağine fetĥ ola heb müşkilāt

4 *Mūtu řalbe ente mūtu* ĥāşıl eyle var yūri
Cismūni cān eyleyüp tā bulasın bāđi ĥayāt

5 Her ki mesti iĥtiyārla özin meyyit çıl
Tā ebed ĥayy oldı bil yoğdur aña hergiz memāt

6 Şalb-i mü'min bilki beytu'llāhdur ey müttāđi
Daĥıl oldıksa bu beyte rūzuñ ıyd leylün berāt

- 7 Her ne istersen gel imdi beyt-i dilde iste bul
İt *innā fatehnā* sūre-i ve'z-zāriyat
- 8 Gir gönül şehrine Seyyid sen de dostu bulmağa
Ġayrıyı maḥv eyle kim görine saña vech-i zāt

-59-

Mef'ülü Mefā'îlü Mefā'îlü Fe'ülün

- 1 Ġüş it sözimü var ise gel sende liyāḳat
Şıḍḳ ile yüri eyle Ḥaḳḳ'a dün ü gün 'ibādet
- 2 Aldanma şaḳın lezzet-i cāhın cihānuñ
Dānā-i dil olan hiç idemi fāniye raġbet
- 3 Dünya turacak yer deġil ey ḥace güzār ḳıl
Dil verme aña çekmeyesin şonra nedāmet
- 4 Terk eyle bu fāni çıkar ḥubbunı dilden
Aġ ola yüzüñ tā ki yarın rüz-ı ḳıyāmet
- 5 Yok yire telef ḳılma bu sermāye-i 'ömri
Ḥarç eyle naḳdüñi şaḳın itme sefāhet
- 6 Seddeyle hevā yolarımı cān u gönülden
Feth ola derisen saña ger rāh-ı ḥaḳīḳat

- 7 Nezzāre-i mir'āt olayım dürseñ üşenme
Bir ehl-i dile var eyle idegör cānile hizmet
- 8 Ol ehl-i dilüñ 'āleme bil hükümü revāndur
Ednā nazarı t̄aliba iksir-i sa'ādet
- 9 Ol ehl-i dilüñ bābına düş Hakk'ı talebde
Ver naqd-i dil u cāmı saña eyleye himmet
- 10 Hizmet-i kusūr eyleme ol kāmile zinhār
Yolında müdām kendüñe kııl şıdķı bizā'at
- 40a 11 Sermest-i ezel ol yūri 'ālem-i 'aşķa
Bu meslek-i taḥķīķi şaķın şanma dālālet
- 12 Manşūr gibi ister iseñ rütbe-i 'āli
Meydān-ı ene'l-Haķ'da gel iç cām-ı şehādet
- 13 Hūrī vü cināna yūri var meyli ķo zāhid
Vuşlat talep it rāyiç ola tā ki ticāret
- 14 Gel isterseñ vāşıl-ı Haķ olmaya Seyyid
Öz varlıgüñi eyle fenā bul Hakk'a vuşlat

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 ‘Aşķ ile gel rāh-ı Hāķķ’ı sālİK ol ey pāk zāt
Nār-ı ‘aşķa yak vüçüduñ bulasın tā kim necābet
- 2 ‘Āşık olsa cān ile ma‘şūk seni eyler taleb
Bu söze var Hāķ kelāmında nuşuş u kātī‘āt
- 3 Çün *yuħibbihum ve yuħibbūne* didi Hüdā
‘Āşık ol kim āşinā saña ola ‘ālī zāt
- 4 Gel riyā vü zerķ u şöhretle taşūñ düzme yeter
Var içün pāk eyleyegör ħalmasun lāt u menāt
- 5 Her ħabūñ içinde ne kim var dışına ol şızar
Bu kelāmı çün buyurdı ol Resūl-ı kâ’ināt
- 6 Āb-ı tevħīd ile serāb eyle dil mülkün dilā
Būy ile cümle ħaṭī’āt maħv ola hep seyyi’āt
- 7 Zīkru’llāh ile cāna viregör revnāķı
Zulmeti nefsi geçüp tā bulasın āb-ı ħayāt
- 8 Cümle mevcūdāt bil aña mesciddür ħamu
İns u cin u vaħş u tayr u señg u ħāk ile nebāt

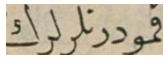
- 9 Keşret ehli like Hakk'ı şirk ile tevhid ider
Vaḥdet-i şırfa irenüñ dili laldur 'aqlı māt
- 10 Sen de Seyyid mäsivâyı sür gönlinde kim saña
Feth ola cümle maḳāmāt keşf ola tevhid-i zāt

-61-

Mefā'ilün Mefā'ilün Fe'ülün

- 1 Cemî' işlerim cürm u şenā'at
Şefā'at ya Resūla'llāh şefā'at
- 40b 2 Günāh deryāsına ğarḳım 'ināyet
Şefā'at ya Resūla'llāh şefā'at
- 3 Efendim gerçi çoḳdur seyyi'ātım
Velî iḥsānuñadur istinādım
- 4 Bihamduli'llāh saña var intisābım
Şefā'at ya Resūla'llāh şefā'at
- 5 Niye ḳat' eylerim Hakk'dan ümidim
Ki sen şāh-ı cihān ol şefî'im
- 6 Eğerçi mücrim u müznib ü faḳîrim
Şefā'at ya Resūla'llāh şefā'at

- 7 Uyup nefse kamu 'iřyānı kıldım
Dönüp tevbe kıılup kıapuña geldim
- 8 Hemān ancak senüñ luţfuña kıaldım
Şefā'at ya Resūla'llāh şefā'at
- 9 Kı dūr itme kıapuñdan ben ğarībi
Yaķın iden çü sensin her ba'īdi
- 10 Kıamu dertlilerin²⁹ sensin tabībi
Şefā'at ya Resūla'llāh şefā'at
- 11 Kı nūrından yarattı seni Allāh
Çün oldu her sözün maķbūl-ı dergāh
- 12 Bu düşmüş kıullara raķm eyle ey şāh
Şefā'at ya Resūla'llāh şefā'at
- 13 Hūdavendā Cenāb'ından ricāmız
Yüzi şuyına 'afveyle ğaķāmız
- 14 Ğabībün Ahmed'edur ilticāmız
Şefā'at ya Resūla'llāh şefā'at
- 15 İlahī enbiyānuñ hürmetiçün
Daķı hem aşfiyānuñ 'izzetü için

²⁹ Kelimenin yazımı şeklindedir.

- 16 Huşūşa çehār yārın kırbeti için
Şefā‘at ya Resūla’llāh şefā‘at
- 17 Bu Seyyid bendeññ cürmine bakma
Kamu zennin bağışla oda yakma
- 18 Ğaribüñdür anı gözden bırakma
Şefā‘at ya Resūla’llāh şefā‘at

-62-

Mefā‘ilün Mefā‘ilün Fe‘ülün

- 41a**
- 1 İlähî mażhar-ı nūr-ı cemāl it
‘İñāyet eyle yā Rabbim kerem it
Bizi nāķış kıoma ehl-i kemāl it
‘İñāyet eyle sulţānım kerem it
- 2 Kūdūrat tozını sil levĥ-i dilden
Bizi kıurtar Efendim āb-ı gülden
Cemālüñi görevüz kıamu yüzden
‘İñāyet eyle yā Rabbim kerem it
- 3 İlähî küllî ifnā kııl vücūdum
Riyā vü süm‘adan pāk it sücūdum
Cemāl-i zāt-ı a‘lā kııl şühūdum
‘İñāyet eyle sulţānım kerem it

- 4 Hıdāyet eyle yā Rabb dost iline
Bizi kııl ‘andelīb vaḥdet köyüne
Ki vechüñ cümle eşyāda görüne
‘İnāyet eyle sulṭānım kerem it
- 5 Yol azdıķ bizi saña irgör ey şāh
Hıdāyet kııl efendim kıılma güm-rāh
Ḥabībūñ ‘aşķını it bize hem-rāh
‘İnāyet eyle yā Rabbi kerem it
- 6 Ḥüdavendā bize fetḥ-i ṭarık it
Saña varmağa tevḫıkuñ refıķ it
Bizi deryā-yı gūfrāna ğarķ it
‘İnāyet eyle sulṭānım kerem it
- 7 Ki sen Allāh-ı Raḥmān u Raḥımsın
Keremler kānı sulṭān u ‘azımsın
Ḳamunuñ ḥāline çünküm ‘alımsın
‘İnāyet eyle sulṭānım kerem it
- 8 İlahī Seyyid’üñ senden recāsı
Anı ‘aşķuñuñ eyle āşınāsı
İllā ey cümle maḥlūkuñ Ḥüdā’sı
‘İnāyet eyle yā Rabbim kerem it

Mefā'īlün Mefā'īlün Fe'ūlün

- 41b
- 1 Yine çüş eyledi 'ummān-ı vaḥdet
Zuhūra geldi bu emvāc-ı keṣret
 - 2 Velī kenz-i ḥafīydi zāt-ı bāri
Ki bā'is oldu çün yār-ı muḥabbet
 - 3 O bir deryā-yı vaḥdetdur kim anuñ
Ki hergiz mevcine yoḫdur³¹ nihāyet
 - 4 Anuñ emvācıdur bil ḫamu eṣyā
Ki añla budurur 'ilm-i ḫaḫīḫat
 - 5 Daḫı ol baḫrūñ 'ilmidur ledünnī
Yaḫīñ bil hem odur 'ilm-i ḫikmet
 - 6 Gel imdi sen de sa'y it ir o baḫre
O baḫre iriṣen buldı selāmet
 - 7 O baḫre like kendüñle varılmaz
Gerekdür bir kāmilden irādet

³⁰ Müzeyyel gazel.

³¹ Kelimenin yazımı şeklindedir.

- 8 Mürîd ol kamu terk eyle murâdün
Dün ü gün şıdık ile it aña hizmet
- 9 Çalış kim gönline giresin anuñ
Ki tâ kim eyleye ol saña himmet
- 10 Gönüldedür o bahri bi-nihâyet
Gel âfâk gezüp sen çekme zahmet
- 11 Anuñ gavvâşlarıdur hep meşâyih
Ola[ra] uy olarla eyle ülfet
- 12 Olardan bir nefes eyle zinhâr
Eğer var ise ger sende liyâkat
- 13 Velî ol bahre binde bir irişmez
Meğer kim irişe Hâk'dan 'inâyet
- 14 Senüñde varise Hâk'ın ezelde
Olursun send[e] elbet ehl-i kırbet
- 15 Şolar kim irdi ol bahre velîdür
Olaruñdur dü-'âlemde sa'âdet
- 16 O bahre sen de gir irmek dilersen
Gel imdi it bir dem bu Seyyid ile şöbet

- 17 Bu kenz-i maḥfī sırrın duymağa sen
Kıl ifnâ varlıguñ bul Ḥaḳḳ' a vuşlat

-64-

Müstef'ilün Müstef'ilün

- 42a
- 1 Tıtdum yüzüm dergāhuña
Ey pâdişāh-1 müsteğās
Eyle hidāyet rāhına
Ey pâdişāh-1 müsteğās
 - 2 Düşdüm bu cismüñ kaydına
Bend oldım 'unşur bendine
Uydum bu nefsüñ fendine
Ey pâdişāh-1 müsteğās
 - 3 Bağladı bu ğaflet gözüm
Leyl eyledi hep gündüzüm
Yâ Rab saña tıtdum yüzüm
Ey pâdişāh-1 müsteğās
 - 4 Ben olmışam nefse esîr
Ḥayrım ḳalîl şerrim keşîr
Her ḥâlîme sensin naşîr
Ey pâdişāh-1 müsteğās

5 Vaşlũni ıl şābit adem
Eyle baña luř u kerem
Bir mücrim u müznīb ulum
Ey pādişāh-1 müsteĝās

6 Cümle işim cürm ü hařā
Küllī ‘ibādātım hebā
ıl maşz-1 fazlũnle a‘řā
Ey pādişāh-1 müsteĝās

7 Emrũni hergiz şutmadım
Nehy ettiĝũnden açmadım
Var mı ĝünāh ben itmedim
Ey pādişāh-1 müsteĝās

8 Bu ‘āciz u dermendeem
ıluş ĝüneh şermendeem
Ne mürdeyim ne zindeyim
Ey pādişāh-1 müsteĝās

42b 9 Yā Rabbi ‘āciz almışam
Yañıldıĝımu bilmişem
Āhir apuña gelmişem
Ey pādişāh-1 müsteĝās

- 10 Geldim apua y Ilh
Destim tehi ryum siyh
'Avn durur baa penh
Ey pdih-1 mstes
- 11 Dndm saa ya Rabben
T lufua olam sez
Senden umar by u ged
Ey pdih-1 mstes
- 12 Vird eyleyp dilde mdm
Bun drem her ub u m
Eyle kerem ey z'l-en'm
Ey pdh-1 mstes
- 13 rmezse fazl y Ead
Ntsn bu Seyyid derdmend
Hi ayrıdan yodur meded
Ey pdih-1 mstes
- 14 Bir atre cdu irse ger
'ilere besdr yeter
Heb seyysi'tı mav ider
Ey pdih-1 mstes

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 Haste gön̄lün vir ṭabīb-i ḥāzık itdür ‘ilāç
Ref̄ ola zūlmāt-i cehlün keşf ola nūr-ı sirāç
- 2 Tālib ol var rāh-ı Ḥaḳ’da ṭut elin bir kāmیلün
Ḥizmet it şıdķile dā’im eyle ‘arz-ı ihtiyāç
- 3 Kāmile teslim olursañ sālİKā ez-cān u dīl
Tiz bulursın maṭlubuñ bil bunda yoḳdur ihticāc
- 43a 4 İmdi gel bu ğafleti ḳo maṭlūb-ı a‘lāyı bul
Yoḳsa saña nef̄ virimez māl ü mülk ü taḥt u tac
- 5 Çün *feḫrū* diyü emr itdi saña Ḳur’ānda Ḥaḳḳ
Tut Ḥaḳḳ’uñ emrini sen de ḳo bu ḥalkı Ḥaḳḳ’a kaç
- 6 Görmek isterseñ eğer sen de cemāl-i muṭlaḳı
Ten gözi görmez münezzehdür yūri cān gözin aç
- 7 Vech-i ādem’den görindi çün cemāl-i pertevi
Baḫr-ı zātuñ ‘aynıdur bil görünen bunca emvāc
- 8 Sırr-ı eşyādan ḥaberdar olmaḳ isterseñ eğer
Gel gön̄ül şehrine gir anda ma’ārif gencin aç

- 9 Bilki zāt-ı Hakk'a irmeğe budur rāh-ı sedād
Rūhuñ nefsuñ bir eyle tā ideler imtizāc
- 10 Rūhla nefsin imtizācından olur kalb veled
Doğar andan tıfl-ı ma'nī etdürirseñ izdivāc
- 11 Sen bu eṭvār üzre kıldın çünkü tekmīl-i tariķ
Hakk'a hamd ile sülūķda buldı Seyyid intiḥāc

-66-

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1 Kankı 'āşık 'aşk ile bu yolda kı[sa] imtizāc
'Aşk aña reh-ber yeter ğayrıya kalmaz ihtiyāc
- 2 'Aşkla 'azmle eylese 'āşık serāy-ı vaḥdet
Yolda kalur 'ār u 'ırz u nām u neng u taḥt u tāc
- 3 Hemdemidür 'āşıkun 'aşk tā ezelden tā ebed
Bir nefes ayrılmağa 'aşkdan aña yokdur 'ilāc
- 4 'Āşık iseñ ḥüsnüne gel cān u başuñ terkin ur
Bilki ol cānān ilinde cān alurlar hüsne bāc
- 5 Dilber yoluñd[a] Seyyid virse cānuñ ṭan mıdur
On sekiz büñ 'ālem içre buldı ḥüsni çün revāc

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 Ey gönül rāh-ı Hakk’a bulmak isterseñ felāh
Şıdķ ile var kulluk eyle bilgadāt-ı ve’r-revāh
- 2 Zūlmet-i imkān içinde bağlanup kalma şaşın
Rūhuñı irgür ‘alāya tā ki bulasın necāh
- 43b** 3 Rāh-ı Hakk’a ‘azm iderseñ bil saña reh-ber gerek
Hem dağı yanuñda lāzım düşmāna seyf u silāh
- 4 Nefs ile şeytāna uyma ‘aqlını var reh-ber it
‘Ādet eyle dā’ima kendüne şavm ile şalāh
- 5 Zıkr ü tevĥid ile gönlin ĥānesin kılsan mesīr
Ma‘rifetle tola kalbün bula şadrin inşirāh
- 6 Ref’ iderseñ çeşm-i cānuñdan ĥicābuñ perdesin
Ĥayretünde eyleyesin sen dağı çok çok şabāh
- 7 Göresin doğmaz dolınmaz āfitab-ı bi-zevāl
Gicesi yok hiç anuñcün dā’ima olmuş şabāh

- 8 Sālik irse bu maḳāma ḥall olur hep müşkili
Daḥı yañlış³² işleri olur anuñ küllī şıḥāḥ
- 9 Send[e] gel ṭālib dilersenñ dost iline uçmağı
Her kelāmı Seyyid'üñ bil saña nūrdan bir cenāḥ

-68-

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1 Olmaḳ istersenñ aḫi ehl-i şalāḥ
Yüri var nefsüñi eyle ıslāḥ
- 2 Sil kudūrāt-ı nefsi gel dilden
Bulasın dū-cihānda tā ki felāḥ
- 3 Ṭāhir ol eyle ḳalbüñi taḥḫīr
Aça 'irfān ḳapusın ol fettāḥ
- 4 Enbiyā zevḳüñi bulam dur iseñ
Seni bir kāmile var eyle niḳāḥ
- 5 'Asker-i nefsi ḳılmağa maḡlub
Eyle tevḫīd Ḥaḳḳ'ı saña şilāḥ

³² Kelimenin yazımı şeklindedir.

- 6 Nüş idüp Hızr elinden āb-ı hayāt
Bulagör tā ebed felāh u necāh
- 7İRmeğe hüsni bağına gelsen
‘Andelib-veş dün ü gün eyle şiyāh
- 8 Dem-be-dem tā kim cānib-i Hāq’dan
Dost nesīmin getüre saña riyāh
- 9 Tā ki şems-i haqīkat ede tulū‘
Qalmaya şem‘e hācet ola şabāh
- 44a 10 Nuṭq-ı ādemle hem-dem-i ‘İsī
Oldı bil Seyyid’e rūh’ul-ervāh

-69-

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 Tālib iseñ gel dilā cānile tut baña şımāh
Hem-nişīn o ehl-i zikrile şağın olma ırāh
- 2 Ehl-i zikrūñ meclisinden bir nefes dur olma gel
Nūr-ı tevḥīd ile göñlüñ bula tā kim irtisāh
- 3 Gelberü tevḥīdūñ eğer göñlinde bulursa devām
Bilki hergiz irmeyiser sīretüne infisāh

- 4 'Āşık iseñ dost yolında gel fedā kııl varuñı
Derd-i yārile dem-ā-dem bağrũñı eyle şirāç
- 5 İrmek isterseñ eğer Seyyid serāyı-i vaħdete
Gelberü sen de bu yolda varlığũñ kııl inşilāħ

-70-

Mefā'ılün Mefā'ılün Fe'ülün

- 1 Kıurbān olsun cānım senũñ yoluña
Adı güzel kendi güzel Muħammed
- 2 Şefkatũñden bir nazār kııl kıuluña
Adı güzel kendi güzel Muħammed
- 3 Olursa reh-nümā bir cāna tevħĩd
İder vāşıl anı cānāna tevħĩd
- 4 Sürer hep mülk-i dilden māsivāyı
Kıomaz ol ħānede bigāne tevħĩd
- 5 Ĥidāyet bābınuñ miftāħıdur bu
Ĥaķĩkat rāhına bürhāne tevħĩd
- 6 Bunuñla vāşlolur maţlũba ţālib
Ki reh-berdür kıamu insaña tevħĩd

- 7 Budur ihyā iden mürde k̄ulūbı
Müebbed cān olur bīcāne tevḥīd
- 8 Eder z̄ülümāt-ı k̄albūñ mūnevver
Gönülden yol açar Sübhāna tevḥīd
- 9 Bu ref' eyler 'amāsın çeşm-i cānuñ
Kim ilter sālīki seyrāna tevḥīd
- 44b 10 Bunuñla kıl devā emrāz-ı k̄albe
Çü şāfīdür k̄amu 'iṣyāna tevḥīd
- 11 Budur mağlub iden emmāre çeysin
Ki ġālibdür k̄amu düşmāna tevḥīd
- 12 Ḥalāş eyler zemā'imden derūnı
K̄ulu lāyık ider ġūfrāna tevḥīd
- 13 Velīkin māyeli tevḥīd gerekdür
Kim ir zevk ile vicdāna tevḥīd
- 14 Alursañ māye-i z̄ikrūñ bir velīden
Seni cezbediser Raḥmāna tevḥīd
- 15 Eđer z̄ikrūñ iderse k̄albe te'sir
Çeker elbet seni Raḥmāna tevḥīd

- 16 Eğer bildiklerüñ terk iderseñ
İrişdürür seni ‘irfāna tevḥīd
- 17 Şu kim lā ile nefy itse vücūduñ
İrir illā ile ĩmāna tevḥīd
- 18 İder taqlīdini taḥḳīke tebdīl
Ulaşdurır anı iḥsāna tevḥīd
- 19 Vücūdı ḳatresin maḥv itse ‘āşıḳ
Anı ğarḳ ediser ‘ummāna tevḥīd
- 20 ‘Aceb midur buña cān vırse Seyyid
Ki vaşl itdi anı cānāna tevḥīd

-71-

$$7+7=14$$

- 1 Ey evvel u āḥiri ma‘mūr olan Muḥammed
Ey zāhir u bāḥını pür nūr olan Muḥammed
- 2 Ey çeşm u ḳalb u rūhı şāfī u hem muṭahher
İsm-i Hüdāvend ile meşṭūr olan Muḥammed
- 3 Tāhā vü yāsin ile memdūḥ u hem mükerrer
Tevrāt u İncil ile mezkūr olan Muḥammed

- 4 Āyat ü sünnet ile ma‘rūf hem müeyyed
Şer‘i risāletle meşhū[r] olan Muḥammed
- 5 Hükümüne maḥkūm iden insle cinni ḳamu
Her ümerā emrine me‘mūr olan Muḥammed
- 45a 6 Mūsā münācātı tūr üzre ḳılurdu çün
Bābına ‘arş u yerin tūr olan Muḥammed
- 7 Ey ḥil‘at-ı levlākı egnine giymiş ezel
Ey dīne libāsından ‘ūr olan Muḥammed
- 8 *El-faḳr u faḥri* diyub faḳrile faḥr eyleyen
Ey ḳamu ḥalde şākir-i meşkūr olan Muḥammed
- 9 Dünyada çok ağlayup ey az gülen Muştafā
Ey ‘uḳbāda ḥurrem u mesrūr olan Muḥammed
- 10 Ḳamu şalāḥiyyete aḳreb u ḳurb u ḳarīb
Heb fesād-ı endīşeden dūr olan Muḥammed
- 11 Ey her kelāmı şādıḳ dürr ü baḥr-i ḥaḳāiḳ
Ol ḥaḳīḳat gencine gencūr olan Muḥammed
- 12 Ey Tengrinüñ Ḥabībi ḳamu derde ṭabībi
Her ḥastenüñ rencine rencūr olan Muḥammed

- 13 Cümle ‘iṣyān ehlinüñ ümmidi vü şefî‘i
Dostları şāh düşmanı maḵhūr olan Muḥammed
- 14 Gel bu Seyyid mücrime luṭfuñla eyle şefā‘at
Ey cümle ḥalkā nāşır-ı Mansūr olan Muḥammed

-72-³³

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 Tālibā gel Ḥaḵḵ’a eyle inḵıyād
Kim olasın dū-cihānda ber-murād
- 2 ‘Aḵl u rūhuñ reh-ber eyle ḵıl sülük
Nefs u şeyṭāna uyup itme fesād
- 3 Ḥaḵḵ’ı añlamağa sa‘y it var yüri
Nefsüñi bil Rabbine bul ittiḥād
- 4 Pīşe ḵıl dā’im tevāzu‘ meskenet
‘İlm u a‘mālūñe ḵılma istinād
- 5 Ğāri ḵişi ‘ilmüñ idinme sen de
Nef’ virmez ol saña yevmü’t-tenād

³³ Müzeyyel gazel.

- 6 *Men ‘arefle m̄-rameyte* remzini
Añlayıgör kim budur r̄h-ı sedād
- 7 Enfüs ü āfākı bil ‘ār eyleme
Kim bilesin nedür mebde’ ü me‘ād
- 45b 8 Cümleden eşyāya çün H̄aqq’ dur yaq̄in
Añla H̄aqq kimdür veya kimdür ‘ibād
- 9 Şāh-ı ‘aşka bende ol var şıdık ile
Duyasın bu ma‘nī ey pāk nihād
- 10 ‘Ālimu’l ğaybuñ çu r̄zın kürdkār
‘Ārifüñ qalbine yazdı bī-midād
- 11 Ki celāl u ki cemāliyle H̄üdā
‘Ārife kıılır tecellī bī-idād
- 12 ‘Ārif-i bi’llāh nūrı H̄aqq ile
Gördi lākin cāhil itmez i’timād
- 13 Zāhid inkārdan gel fāriğ ol
H̄āk olmazdan ön eyle içtihad
- 14 Ārifüñ ‘ilmine reşk eyler melek
Kibr ile gel itme şeytān tek ‘inād

15 Kim tekebbür eylese olur z̄elīl
Olısar āhīr helāk çün kavm-i ‘ād

16 H̄aşıl-ı insān-ı kāmīl Seyyidā
Raḥmeti bulan durur beyne’l-‘ibād

-73-

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1 K̄ādür u H̄allāk-ı bī-cūn saña senden el-iyāz
Çünkü sensin cümle maḥlūka mu‘īn-i müste‘āz

2 Derd senüñ dermān senüñ dertlü senüñdür şübhe yok
Dertlü kullaruña yā Rabbi yine sensin melāz

3 Añladub cem‘ ile farkı bir meşhūdumuz
Tā ki cemī‘ü’l-cem‘ cem‘üñden bulavuz iltizāz

4 Zevk-i küllī pādīşāhım dū-cihānda ol durur
Kim ben tevḥīdūñ ola tā kamu ḥalde ma‘āz

5 Gel bu Seyyid derdmendi itme hicrūñle ğarīb
İrgürüp tevḥīd-i şırfa cān u gönlin eyle sāz

-74-³⁴

³⁴ Bu kasidenin beyit sayısı 33(otuzüçtür). Bu da zikrde önemli bir sayıdır.

Mefā'īlün Mefā'īlün Fe'ūlün

- 46a
- 1 Āyā sultān ki nāmuñ Muştafādur
Şalāt itmek saña her-dem revādur
 - 2 Senüñ nūruñla bulmuşdur zuhūrı
Vücūduñ mazharı tam-ı Hüdā'dur
 - 3 Cemī' kā'inātın mebde'isin
Tufeylin hayl cem'i-i enbiyādur
 - 4 Senüñle buldılar cümle kemāli
Şolar kim kümmelīn u evliyādur
 - 5 Dū-'ālem nūr-i vechünle münevver
Şaçūñ ve'l-leyl yañāguñ ve'd-duḥādur
 - 6 Cemālūñ sūre-i seba'l-meşāni
Adın yāsīn-i şerīf alnuñ ṭāhādur
 - 7 Alur şems u kamer nūrı yüzüñden
Münevver tal'atūñ bedrū'd-dücādur
 - 8 Lebūñ zezem cemālin ka'betu'llāh
Ṭavāf idenler anı müctebādur
 - 9 Haṭṭ u mişkin u ruḥsārın beyānı
Ki er-Raḥmān-ı 'ale'l-'arş istivā'dur

- 10 Senüñ enfās-ı ıudsıyın ıabībā
 Çamu derde devā şadre şifādur
- 11 İşaretle iki nışf itdüñ ayı
 Mübārek parmağın mü‘ciz-nümādur
- 12 Sen ol sultān-ı māzağü’l-başārsın
 Biz ħak-ı rehüñ küħl ü cilādur
- 13 Ki *şubĥānellezi esra* ‘urūcuñ
 Saña maqşad cenā[b]-ı kibriyādur
- 14 Eğerçi reh-ber oldı saña Cibrīl
 Ki aña menzil çü sidre’l-müntehādur
- 15 Sen irdüñ kâb- ı kavseyne Ĥabībā
 Maqāmüñ olsa ev-ednā sezādur
- 16 Ne ħaddimdür seni medĥ eyleyem ben
 Kemāhī mādihüñ Rabbü’l-‘ulādur
- 46b 17 Benim eksikliğime ħalma şāhım
 Çulı kim yoluña cānım fedādur
- 18 Benim nem var efendim saña lāyık
 Hemān ancağ tazarru‘ ile recādur

- 19 Hüdānuñ raḥmetidür cümle ḥalkā
İşi müzniblere dā'im 'aṭādur
- 20 Şefi' oldur yarın ḳamu 'uṣātā
Ki zīrā şāḥib u tāc u livādur
- 21 Ki evvel yār añā Ebu Bekr-i Şıddıḳ
Ḳamu aşḥāb-ı şıdḳa pişvādur
- 22 'Ömerdür yār-ı şāni ol Resūle
'Adālet ehline çün muḳtedādur
- 23 Üçüncü yārı 'Osmān ibn-i 'Affān
Ki zi'n-nüreyn hem ḥilm u ḥayādur
- 24 Kerāmet menbā'-ı ḳān-ı seḥāvet
Ki çār yār-ı Aliye'l-mürtezādur
- 25 Ne mümkündür anı vaşf eylemek çün
Ki anuñ vaşşāfi faḥr-i enbiyādur
- 26 Ḥasandur ḥulḳla vāşıl Ḥüdā'ya
Anuñ ḳadri ki zātından 'ulādur
- 27 Ḥüseýindür nūr-ı çeşme şīr-i Yezdān
Ser-firāz-ı şehīd-i kerbelādur

- 28 Bulardur nūr-ı ‘ayn ehl-i sünnet
Ki esbāt-ı Resūl-i kibriyādur
- 29 Muḥibb olan bulara cān u dilden
Senūñle rûz-ı mahşer âşinādur
- 30 İhānet eyleyen āl-i Resūle
O etba‘ı Yezīd-i bed-liķādur
- 31 Şalatiyle selām u taḥiyyāt
Muṭāḥḥar rûḥına şubḥ u mesādur
- 32 Daḥı aşḥāb u āline kim anlar
Ṭarīķ-i müstaķīm üzre Ḥüdā’dur
- 33 Şefā‘at kııl bu Seyyid-i derdmende
Ḳapuna müntesib muḥlis gedādur

-75-

Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün

- 47a** 1 Cihanuñ aşl u fer‘i ḥaķīķat bilki ādemdür
Mesīḥe feyz olan Ḥaķ’dan bugün emdeki demdür
- 2 Kemālat-ı İläḥiyye ki mir’āt-ı mücellādur
Dil-i insān-ı kāmil ol künüzı Ḥaķķ’a maḥremdür

- 3 Hūda vār eyleyüp yoqdan kerāmet virdi insān
Ki ta'līm itdi esmāyı oqırsañ ism-i a'zāmdur
- 4 Şağın 'allāme-i 'aşrım diyü laf urma ey vā'iz
Nice yüzbin senüñ gibi bu 'ilmu'llāhda ebkemdür
- 5 Kim uydu ādem-i 'aşqa o bildi remzi esmāyı
Odur 'allāmesi 'aşruñ ki aqrānuñ dan a'lemdur
- 6 Haqq'ıñ maḥlūquna hergiz haqaretle nazār itme
Özüñ a'lā görüb dime şağın ğayriye bu kimdür
- 7 Ser-ā-ser dürr ü cevherle töludur 'ārifüñ qalbi
Eğerçi sūretā bir qatredur ma'nide bil yemdür
- 8 Başarsān div nefsüñi Süleymān- ı zamān oldın
Vücūdın mülküni aldın elinde mihr-i ḥatemdur
- 9 'İmāret eyle dil mülkin bugün 'aşkı İlähiyle
Yıqılmaz tā ebed Seyyid binā-yı 'aşq muḥkemdür

-76-³⁵

Mefā'ılün Mefā'ılün Mefā'ılün Mefā'ılün

- 1 Bugün 'aşkile yār olmaq ne ni'metdür ne ni'metdür
Cenāb-ı Ḥazreti bulmaq ne devlet ne sa'adetdür

³⁵ Müzeyyel gazel.

- 2 Varıp bir mürşide uymak dün ü gün hizmetin kılmak
Yolında hâk-i pây olmak ne rif'atdır ne rif'atdır
- 3 Veliler esrine gitmek fenâ-yı külliye yitmek
Varıp fakrile fahr itmek ne devletdür ne devletdür
- 4 Sözüm güş it gel ey dâna ki diyim saña bir ma'nâ
Kılursañ varlığıñ ifnâ şühüduñ dâ'im ol zâtdur
- 5 Vücüdün küllî maḥv olsa hicâblar cümle ref' olsa
Cemâl-i nûrı keşf olsa ne ru'yetdür ne ru'yetdür
- 6 Gel imdi ğayriyi câna göñülden sür koma aşla
Kılursañ dostla tenhâ ne vaḥdetdür ne vaḥdetdür
- 7 Bu vaḥdet baḥrine dalsañ fenâ-ender-fenâ bulsan
Ki maḥv-ı maḥş-ı zât olsañ ne vuşlatdur ne vuşlatdur
- 47b 8 Bu zevki bulmağa sen de var ol bir kâmile bende
Kılursañ nefsüñ bendinde ne zilletdür ne zilletdür
- 9 Var uy bir mürşid-i 'aşka ulaşdursın seni Hakk'a
İrirseñ sen de zevke ne 'işretdür ne 'işretdür
- 10 Meşâyihdeñ gel al telkîn ki tâ kalbün bula temkîn
Seni men' eyleyen likin bu ğafletdür bu ğafletdür

- 11 Yüri bu ğafleti sen gönülden o mäsivâyı yu
Bu vaħdetden alırsañ bu ne lezzetdür ne lezzet[dür]
- 12 Nidem ol zāhid u nā-sāz bizimle oldu hem-rāz
Ki zāhid ‘aşa uymaz ne ikmetdür ne ikmetdür
- 13 Gel uy ‘uşşāa sen ey yār amu varnı ıl işār
abul iderse ger ğaffār zī-luf u zī-‘ināyetdür
- 14 Var ‘ārif şöħbetin iste kim anda şāğ olur asta
Seni vaşl eyleyen dost[a] o şöħbetdür o şöħbetdür
- 15 Kim anlarla olan şöħbet aıat bil odur Cennet
O yerde münkir u nikbet ne sıletdür ne sıletdür
- 16 Olaruñ gönline Sübhān tecelliler ılur heran
Olaruñ meclisi ey cān ki Cennet ire Cennetdür
- 17 İrem dürseñ eğer yār şaın meyl itme ağyār
Saña bu yold[a] sermāye şadāatdur şadāatdur
- 18 Bu kişiyे değil mula bu her şāhsa değil elyā
ula a’dan hemān ancak hidāyetdür hidāyetdür
- 19 Şorursañ Seyyid’uñ ālin diyem gel saña icmālūñ
Anuñ ğüyā kılan dilin pīrin ittiği himmetdür

- 20 O dilden ğayriyı sürdi haķıķat sırrına erdi
Çamu gitdi hemān Şimdi ğöñül dostla ğalvetdür

-77-

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 Dost yoluñda cān viren cānān bulur
Küfrini terk eyleyen ĩmān bulur
- 2 Zaĥmına em isteyen ‘āşık hemān
Derd-i ‘aşkı derdine dermān bulur
- 3 Kalbini pāk eyleyenler ğayriden
Dostu dā’im sırrına mihmān bulur
- 48a 4 Benliĝini terk iden dildārını
Her nefesde bin ĩn u bin ān bulur
- 5 Kim vücūdı ğatresin maĥv eylese
Çatrede ol baĥr-i bī-pāyān bulur
- 6 ‘Aşķ ile dalın bu ‘aşķ ‘ummānuñ a
Ça‘rī-i yemde dürr ile mercān bulur
- 7 *Men ‘aref* sırrına vāķıf olan ir
Nefsin añlar Rabbine ‘irfān bulur

8 Bulmaḡ isterseñ Haḡḡ'ı cān terkin ur
Cānlılar bulmaz anı bicā[n] bulur

9 Kim ki cānuñdan geçerse Seyyidā
Bil anı herān bulu[r] herān bulur

10 Like şanma anı her insān bulur
Bilki ancak zümre-i merdān bulur

-78-

Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün

1 Haḡḡ içre bir āyineyüz her kim baḡar birān görür
Hep görinen kendü yüzi ger yaḡşi ger yamān görür

2 Mir'āt idüpdür bizi Haḡ insāna göz ile baḡ
Doḡrı baḡan kāmiller hep āyet-i Ḳur'ān görür

3 Gör cāhil u nadañları inkār idüp örter Haḡḡ'ı
'Ārif olan kāmillerüñ her kelāmına bürhān görür

4 Haḡḡ'a iḡrār iden kişi ihlāş olur dā'im işi
Münkir-i evliyā olan dānāları nādān görür

5 Şunlar ki ḡābil-i zāt olur eşyā aña mir'āt olur
Āyinesin şāf eyleyen hergiz mihr-i tābān görür

- 6 Bu keşretüñ emvâcını ol vaḥdete irgürmeyen
Hergiz tamama irmedi hep gördiğün nokşâñ görür
- 7 Şunlar ki ikrâr ehlidür envâr-ı esrâr ehlidür
Hurşîd bilur her zerrei her kıatrei ‘ummân görür
- 48b 8 Ẓat u şifâtin ‘aynıdur heb görinen şekl u şüret
‘İbret ile her kim baķar hep mazḥar-ı Yezdân görür
- 9 İsm-i cemâlüñ mazḥarı ḥulķ u ḥüsn u luṭf u kerem
İsm-i celâlüñ mazḥarı dīv u peri vü şeytan görür
- 10 Kıahr ile luṭf ‘illetüñ ma‘nide vâhid bilmeyen
Tevḥîd-i sırfa irmedi her baktığın elvân gör
- 11 Çun levn-i mâ-levn innâ didi ulûlar şüphesiz
Kana boyanan göz müdâm ceyhûn u şatı kıan görür
- 12 Mışr-i Seyyid’den gören oldur yolu doğrı varan
Dost yoluña cânuñ viren ol vuşlat-ı cânân görür

-79-

Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Fe‘ûlün

- 1 Benim pîrim kıamu erler eridür
Meşâyih zümresinüñ serveridür

- 2 Ne kim 'ālemde var ehl-i ma'ārif
Ḳamusı bil o pīrin perveridür
- 3 Şatılan şimdi sūḳ-ı 'ārifānda
Hep ol Mıṣri-i 'azīzin gevheridür
- 4 Yenen erbāb-ı 'irfān meclisinde
Hemān ancak o Mıṣruñ sūkkeridür
- 5 Ziyā viren dem-a-dem rūḥ u ḳalbe
Yaḳīn bil kim o mihrūñ envāridur
- 6 Ḥaḳīḳat mihr-i sultānu'r-rūsüldür
Āḥir Seyyid'ūñ bu kāmīl maḫharidur
- 7 Ḥaḳīḳat yolların ḳıldı nümāyan
Ṭarīḳat ehlinūñ ol pişrevidür
- 8 Eḡerçi şuretā gitti fenādan
Beḳā mülkü anuñ şimdi yeridür
- 9 Velī mü'minler ölmezler ḫaḳīḳat
Ölen hayvandur anlar düridür
- 10 Bu ḫalk anı bu gözle göri ekşer
Bu gözüñ gördüḡi et u deridür

- 11 Nice görsün anı a‘mā vü aḥvel
Ki ol şems-i ḥaḳīḳat pertevdür
- 49a 12 Anı görmedi illā ehl-i bāṭın
Bu ḥalḳ gördiğü ancaḳ zāhirīdür
- 13 Anı añlamadı ehl-i zevāhir
Ki anuñ ‘ilmi içerden içeridur
- 14 Anuñ ‘ilminde ‘āciz dūr melekler
Ki esmā ‘ilminüñ ol māhiridür
- 15 Ana mekşüf idi ‘ilm-i İlähî
O ‘ilm-i men ledünnüñ ma‘denidür
- 16 Şu deñlü mülkdür ‘ilm-i taşavvuf
Fütūḫāt u fuşuş hep ezberidür
- 17 Hemişe zıkr iderdi ‘anḳā-ı mağrib
Velî bil ol kendüleridür
- 18 Yine bunca kemāl ile o kāmil
Bu nās içre ḳamulara aḥḳārıdur
- 19 Anuñ bilmediler ḳadrini nādān
Bilenler anı ‘ālemde velīdür

- 20 Ne bilsün bilür dürrüñ bahāsın
Anı kim bildi kāmīl cevheridür
- 21 amu evāfla mevūfdur ammā
Hāāyıda amu senden beridur
- 22 Cihānda kāmīlūn odur velīkin
Bu cümle kümmelīnūñ ekmelidür
- 23 Vilāyet hayline oldur ser-firāz
Velīler cündinūñ ser-‘askeridür
- 24 Muaddem geti Mevlāna-yı ‘aār
Bu sulān anlaruñ eyh-i ekberidür
- 25 Eer adreddīn Bedreddīn Cüneyd
Heb ol vadet gūli būlbūlleridür
- 26 Bularūñ izine sālīk olanūñ
Dū-‘ālemde hidāyet reh-beridur
- 27 Bulara kim muibb olmazsa cānā
Cihān ire gezer ol serseridür
- 28 Buları sevmeyenlerden irā ol
Ki anlaruñ demi *un zemheridür*

- 49b 29 K̄o Seyyid ġayrı sen ‘aşkı al
Maķām-ı ‘aşķ ķamudan ileridür
- 30 Anuñ ‘āşıkları çoķdur cihānda
Bu Seyyid cümlesinin kem-teridür
- 31 Şorarsañ kimdür ol zāt-ı şerīfi
Muħammed nām u Mışri şöhretidür

-80-

5+5=10

- 1 Dermān ararsañ derdüñe ey yār
Derūn-i dilden Allāh’a yalvar
- 2 ‘Aşķile id yaranı tımār
Şıdķ ile cāndan Mevlā’ya yalvar
- 3 Ciġerüñ yandur ‘aşķ ateşine
Ġark it cihānı gözin yaşına
- 4 Merhem isterseñ baġrūñ yaşına
Derūn-i dilden Allāh’a yalvar
- 5 Āh itse ‘āşık ünler felekler
Raħm idüp ana aġlar melekler

- 6 Vakt-i seher gezer dilekler
Derûn-ı dilden Allâh'a yalvar
- 7 Mir'ât-ı kalbün silmek dilerseñ
Bilmediklerün bilmek dilerseñ
- 8 Her maşşûduña irmek dilerseñ
Derûn-ı dilden Allâh'a yalvar
- 9 İçmek dilerseñ sahba-yı zâtı
Ref' it aradan hep kâ'inâtı
- 10 Bulmağ dilerseñ âb-ı hayâtı
Derûn-ı dilden Allâh'a yalvar
- 11 Anlayım dürseñ mağv ile şağvı
Çıkar gönülden nağvile şarfi
- 12 Tâ kim bulasın tevḥîd-i şırfı
Derûn-ı dilden Allâh'a yalvar
- 13 İrse Hüdâ'dan saña 'inâyet
Şıdkile dâ'im eyle 'ibâdet
- 50a 14 Seyyid dilerseñ her-dem sa'âdet
Sıdğ ile cândan Allâh'a yalvar

Mefā'īlün Mefā'īlün Fe'ülün

- 1 Resūlu'llāh ki kevneynüñ şehidür
Nübüvvet burcunuñ mihr ü mehidür
- 2 Cemāli rūhlara verd-i haķāyık
Mübārek ķāmeti serv-i şehidür
- 3 Cemi' enbiyā ümmetdur añā
Ķamunuñ istediği dergehidür
- 4 Nebīler cümle maħbüb-ı Hüdā'dur
Velī bu cümlesinüñ eşbehidür
- 5 Ķamusı gerçi şehlerdur cihānda
Muħammed Muşţafā şehler şehidür
- 6 O mi'raç eyledi 'arş-ı berine
Ki anuñ lāhut ili menzilgehidür
- 7 Heb oldur ā'lem-i 'ilmi ledünnī
Haķīķat 'ilminüñ ol āgehidür
- 8 Dādālet yolların hep kıldı mesūd
Haķķ'a doğrı varan anuñ rehidür

9 Şefî‘ olsuñ bize ol şāh-ı ‘ālem
‘Amelden destimiz zīrā tehidür

10 Bu Seyyid derdmendüñ iftiḥārı
Budur k’ol³⁶ ḥazretüñ ḥāk-ı rehidür

-82-

8+8=16

1 Gel ey bād-ı şabā luṭf it
Baña şeyḫimden ḥaber vir
Bu maḥzūn göñlimü şād it
Baña şeyḫimden ḥaber vir

2 Görersin berr ile baḥri
Seyr idersin nice şehri
Şeyḫim benim sultān-ı Mıṣrī
Baña şeyḫimden ḥaber vir

50b 3 Gice gündüz devr idersin
Küh u şāhra seyr idersin
Dost ḥaberin aḥz idersin
Baña şeyḫimd[en] ḥaber vir

³⁶ Vezin gereği böyle okunmuştur.

- 4 Eğer ol ile varırsañ
Rüy-ı dildarı görürseñ
'Azm idüp bunda gelürseñ
Baña şeyhimd[en] haber vir
- 5 Her seher yollara baķar
Çeşmim yaşı dā'im aķar
Hasreti cānımı yaķar
Baña şeyhimden haber vir
- 6 Dā'im arzu ider cānım
Göklere çıkdı efgānım
Kerem it yüce Sübhān
Baña şeyhimden haber vir
- 7 Bir kez cemālin göreyim
Pāyine yüzüm süreyim
Yolına canım vereyim
Baña şeyhimden haber vir
- 8 Seherde açılan güller
Efgān eyler bülbüller
Aķan şular esen yeller
Baña şeyhimd[en] haber vir

- 9 Seyyid ister dā'im anı
Yolına terk itti cānı
Zıkr u fikri dün u günü
Baña şeyhimden haber vir

-83-

Mefā'īlün Mefā'īlün Fe'ūlün

- 1 Ne hub dildür ki anda derd olupdur
Ferah şol cāna ğam-perverd olupdur
- 2 Cemālūñ ka'besi sâliklerine
Çamu hâr u muğaylân verd olupdur
- 51a** 3 Bu yolda 'âşık u şâdık olanlar
Dū-'âlem terkin urıp ferd olupdur
- 4 Bugün dost yoluña cānuñ virenler
Çamu 'âşık içinde merd olupdur
- 5 Şo kim cān virmeye dostuñ yoluñda
Değildur 'âşık ol nâmerd olupdur
- 6 Ki anuñ 'aşkı siyeh hâki zer eyler
Anuñçün rüy-ı 'âşık derd olupdur

- 7 TuruŖ bu yolda Seyyid derd-i ‘aŖk al
Ki ehl-i derde dermān derd olupdur

-84-

Müstef’ilün Müstef’ilün Müstef’ilün Müstef’ilün

- 1 Z̄at-ı H̄üdā’ya erdiler H̄āl̄ık’ı z̄ikr eyleyenler
H̄aqq’uñ rızāsın buldılar H̄āl̄ık’ı z̄ikr eyleyenler
- 2 Dār-ı fenādan geçdiler mülk-i beķāya göçdiler
Āb-ı hayāt içdiler H̄āl̄ık’ı z̄ikr eyleyenler
- 3 Z̄ikr ile buldılar Ŗafā z̄ikrile buldılar vefā
Böyle buyurdu MuŖafā H̄āl̄ık’ı z̄ikr eyleyenler
- 4 Z̄ikr ile H̄aqq’a erdiler z̄ikr ile H̄aqq’ı buldılar
Z̄ikr ile H̄aqq’ı bildiler H̄āl̄ık’ı z̄ikr eyleyenler
- 5 İtme zāhid ‘uŖŖāķa ta’n inkārı ķo H̄aqq’dan
Ķurb-ı H̄aqq’a t̄utdu vatan H̄āl̄ık’ı z̄ikr eyleyenler
- 6 Tevh̄id kim ķar̄in olur Allāh aña mu‘in olur
Hep ķorkudan emin olur H̄āl̄ık’ı z̄ikr eyleyenler
- 7 Kim ki tevh̄ide biŖdi H̄aqq ile bunda biliŖdi
Her maķŖūduna iriŖdi H̄āl̄ık’ı z̄ikr eyleyenler

8 Tevhīd ehli Hāḡḡ'ı buldı men 'aref sırrını duydu
Her zerreden Hāḡḡ'ı gördi Hālīḡ'ı zıkr eyleyenler

9 Rāh-ı tevḡīd kim gitdi cem'ī işleri bitdi
Bu Seyyid himmet itdi Hālīḡ'ı zıkr eyleyenler

-85-

Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün

1 Ey da'vī-i irşād iden gel baña cāndan vir ḡaber
Kendü vücūdūnda olan ol gizli cāndan vir ḡaber

51b 2 Ādem atadan berusin ḡalḡın çoḡu bilir anı
Sen gel eḡer 'ālim iseñ baña ötesinden vir ḡaber

3 Kim anda bu şehri 'azīm var vaşfi hiç gelmez dile
Ol şehre vardıysa yoluñ baña o ilden vir ḡaber

4 Dördür o şehrin yapısı hem iki altı kapısı
Girdüñ ise bu şehre sen baña içinden vir ḡaber

5 Mi'mār-ı şehrin yedidür gāhi olur evden dört tamam
Gel bu mu'ammāyı bilursen baña vir ḡaber

6 Üç yüz altmış altı ile kırk maḡāmı bildüñ ise
Yirmisekiz ile gel otuz ikisinden vir ḡaber

- 7 Ādem-i Hāḡ kırk gün niçün yedd ile taḥmīr eyledi
Ya niçün oldu altı günde kā'inātdan vir ḡaber
- 8 Cennet sekiz oldu aḡi ṡamu niçün oldu yedi
Bildūñse bunuñ aşlını gel baña bından vir ḡaber
- 9 Cennetin-i 'adnuñ kapusı niçün sekiz oldu aceb
Bu ḡikmeti duydun ise ḡūr u cināndan vir ḡaber
- 10 Irmaḡı dördür Cennetin bildim añı 'ilme'l-yaḡīn
İkisi taşraya akar ol ikisinden vir ḡaber
- 11 Biri 'aser biri ḡamr hem ikisi mā-i lebin
Vasf eyledi bunları Hāḡḡ bilki bulardan vir ḡaber
- 12 'Adn içre tuba ağacı erkek midür yahud dişi
Hem nedür anuñ yemişi gel bu 'irfāndan vir ḡaber
- 13 Bilmeḡ isterseñ bu ḡikmeti var 'ilm-i ledünnü oḡı
Tā duyasın bu mantıḡı sonra gel añdan vir ḡaber
- 14 Bu Seyyidūñ ḡüftārınuñ fehmi itdinse ma'nīsın
Doḡız ata dört ananuñ üç evlādından vir ḡaber
- 15 Bu 'ilmi bilmeḡe aḡi bir mürşide var sen daḡı
Heb varlıḡuñı ḡıl fenā sen saña senden vir ḡaber

Mef'ülü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ülün

- 1 Ey bād-ı şabā gel yeter cānān haberin vir
Cān bülbülüne ol gül-i handān haberin vir
- 2 'Āşıklar gül ruḥları o evsāfını söyle
Tutilere gel ol şekeristan haberin vir
- 52a 3 Vā'iz bize didār şafāsını beyān it
Zāhidlere var ravza-i riḍvān haberin vir
- 4 Dil teşnesi zülfüñ zülümātında yol azdı
Ey Hızır iriş çeşme-i havvān haberin vir
- 5 Ey dil yoluñ uğradı ise Mısr-i 'azīze
Bu Seyyide gel Yūsuf u Ken'ān haberin vir

Fāilātün Fāilātün Fāilātün Fāilün

- 1 Aḥsen-i taqvim olan şuret-i zibā sendedür
Zāḥir bāḥın nedür heb kamu eşyā sendedür

- 2 Mazhar-ı zāt u şifâtsın sendedür esrâr-ı râğib
Âşikâre vü nihân esfel u a'lâ sendedür
- 3 Zâhida gitme yabaña iste bul sende Hakk'ı
Nüşâ-i Haksın nazâr kı1 cümle ma'nâ sendedür
- 4 Şuretün levhinde nakş olmuştur esmâ-i kül
Rûh-ı kıddusuñ nefhası hem dem-i 'İsâ sendedür
- 5 Rûz-ı şeb bu kıbbe ağızde hürşid u kamer
Heb senünçün devr idurler nûr u zülmât sendedür
- 6 Sendedür berrile baır u hem dağı eflâk-ı seb'
Kürsi-i Raqmân ile 'arş-ı mu'alla sendedür
- 7 Sendedür yedi tamu ile sekiz uçmağ kamu
Huri u gılmânla vildân u tûba sendedür
- 8 Lime' allâhın rumûz-ı remzi *mâ evhâ* ile
Kâbe kavseyn ile hem sırr-ı *ev-ednâ* sendedür
- 9 Añla vechu'llâha mir'âtdur özin bir hoş gözet
Zât-ı Hakk'ı gösteren mir'ât-ı mücellâ sendedür
- 10 'Âlem-i kübrâdur âdem cümle olmuş muhît
Taşrada isteme Seyyid çünkü Mevlâ sendedür

Müstefîlün Müstefîlün Müstefîlün Müstefîlün

- 1 'Âriflerüñ tevḥīd̄ni zāhid niçün inkār ider
Kendüsi ḥod her yerde Ḥaḫ ḥazır diyü ikrār ider
- 2 Görmez meğer kim gözleri eşyâ-ı tecellî kılmada
Açdurmağa cân gözini kühhâle varmaz 'âr ider
- 52b 3 Şol zāhid-i a'mâyı gör görmez ḥaḫḫ'ı inkār ider
Anuñ için 'âriflere ta'nı ḳomaz her bār ider
- 4 Gerçi kilâb ürmekçedür ta'nı anuñ 'âriflere
Ancak hemsek birbirine iḥbâr ider
- 5 Ey zāhid-i fersûde dil 'ar itme gel nefsüñi bil
Yohsa bir nefsi bed senüñ heb yârını aḡyâr ider
- 6 Nefsüñi tekmîl eyleyüp ḳalb-i selîmi bulagör
Bu rütbeye ireñ kişi aḡyârını heb yâr ider
- 7 'Âriflerüñ şöḫbetine gel zāhidâ 'âr eyleme
Zühdüñi ḳo var 'aşḳa düş bu 'aşḳ seni bî-'âr ider
- 8 'Âriflerüñ iḳdāmına ḥâk eyleyenler rüyını
İrir ma'ârif baḡına heb ḥarnı gülzâr ider

- 9 Seyyid Muhammed her kişi 'ālemde tahşil itdüğin
Ger ĥayr u şer düşse maĥallī bil anı izhār ider

-89-

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1 Her kimüñ kim bu cihānda meşreb-i a'lāsı var
Ĥācedur ol 'ālem iĥre devlet-i 'uzmāsı var
- 2 Sen anı şanma ki bir derviş-i faķirdür mālı yoķ
Neylesün ol mālı kim gönlinde anuñ kimyāsı var
- 3 Devlet-i fāniye hergiz meyli yoķ 'ařķ ehlinüñ
Pādiřāh-ı dū-cihāndur dilde istiğnāsı var
- 4 Cīfe-i dünyāya ol meyl itmedi kerkes řıfāt
řol vücūdı ķāf iĥre kim anuñ 'anķāsı var
- 5 Bu fenā gülzārnı nitsün şol 'aşık kim anuñ
Ol ĥaķīķat gülistānuñda gül-i ra'nāsı var
- 6 Bil sa'ādetçün ezel insaña istizād imiş
Her kime irdi hidāyet himmet-i bālāsı var
- 7 Ķurtarır cāh-ı bedenden Yūsuf-ı cānı o kim
Pīr-i Ken'āndan açılmış dīde-i bīnāsı var

8 Zāhidüñ şavm u şalāt u hacı varsa ‘āşıküñ
Cümleden ‘āri vücūdı zāt-ı bī-hemtāsı var

9 Başa çıkmaz menzilüñ riyā vü ‘ucb ile
Menzile irdi o kim başında dost sevdāsı var

53a 10 Hamduli’llāh kim bugün virmez Süleyman mülküne
Feyz-i aqdesden irişmiş Seyyidin enfāsı var

$$7+7=14$$

- 1 Maṭlabı ‘āşıqların
Vuşlat-ı cānān olur
Maḳşadı şādıklarūñ
Ol zāt-ı Raḥmān olur
- 2 ‘Āşık zāti olañlar
Gayrıya itmez nazār
Küllī sivādan bezer
Maṭlabı Sübhān olur
- 3 Āşık iseñ sen de ger
Gayrıya itme nazār
Kim ki sivādan geçer
Cānlara ol cān olur
- 4 Hāḳḳ’ı dilerseñ dilā
Ḳoma gönülde sivā
Ġayrıdan olsuñ rehā
Dost saña mihmān olur
- 5 Gel imdi ğayrıyı ḳo
Māsivādan elüñ yu
Bu vaḥdetden alan bū
Maḥzen-i ‘irfān olur

- 6 Nūş iden ‘aşk cāmını
Terk idiser varını
Yār idüben yārını
Vālihü hayrān olur
- 7 Bülbül-i şūride-vār
Her dem ide āh u zār
‘Āşıkuñ hāli ey yār
Bes nice pinhān olur
- 8 ‘Āşka dūş olan kişi
Neyder ğayrı teşvīşi
‘Āşıkın her cünbüşi
Ḥalıķā bürhān olur
- 9 İmdi ğayrıdan kesil
‘Aşkla ol muttaşıl
Ġayra bağlayan gönül
Sonra peşimān olur
- 10 Ġayrıya virseñ fenā
Āyine bulsa şafā
Veche Cenāb-ı Ḥüdā
Anda nümāyān olur

- 11 Gūş eyle Seyyid sözün
Kim göresin dost yüzün
Şol ki ıodı kendözin
Dost ile herān olur

-91-

Mefā'īlün Mefā'ilün Fe'ūlün

- 1 Taşavvufdan mūrād olan edebdür
Edeb bil kıurb-ı Mevlāya sebebdür
- 2 Müeddebdür karīb olan Hüdāya
Ba'id olan Hüdā'dan bī-edebdür
- 3 Mü'eddebdür ol ki halk-ı enbiyādur
Huşūsā Aḫmed u 'Ali nesebdür
- 53b
- 4 Ki *edebni Rabbi* dür idi dā'im
Resūlu'llāh ki sulṭān-ı 'Ārabdur
- 5 Gör ādābnı nice hıfz itdi Ādem
Anuñ için o maqbūl-i Eḫaddür
- 6 Ri'āyyet itmedi ādāba İblis
Ki anuñçün o merdūd-ı edebdür

- 7 Anı dūr eyleyen dergāh-ı Hāḡḡ'dan
Derūnuñ da olan kibr u ḡaseddūr
- 8 Ki Ādem ile İblīsūñ beyānı
Ḳamu insaña ta'līm-i Rab'dūr
- 9 Edeb gözle dilerseñ Hāḡ rızāsūñ
Edeb terk eyleyen maḡzūb-ı Hāḡḡ'dur
- 10 Mü'eddeb olmayan ādem deḡildūr
Ana Ādem demek ancaḡ laḡābdur
- 11 Edeb ḡıfz eyleyendur ādemi zāt
Edeb ḡıfz itmeyen bil nā-ḡalefdūr
- 12 Edeb bilmeyeni ŗanma sen ādem
O nāra ḡāzır olmuŗ bir ḡaḡābdur
- 13 Ḥayāŗı olmayan taŗdur aḡaçdur
Ḥayā ehli olan sīm u zehebdūr
- 14 İçi kibr u ḡased dolı ādem olmaz
Olaruñ ekŗeri ḡablan u kelbdūr
- 15 Bu ef'āl-i ḡabīḡle yine anlar
ŗanur kendūsini ādem-i 'acebdūr

- 16 Bu alde kendüyi itmezse taħlīř
Bu yolda ektüği urı ta‘abdür

-92-

Mefā‘īlün Mefā‘īlün Fe‘ūlün

- 1 Nice yıllar iderse ger ‘ibādet
Bu ef‘ālile bil amusı reddür
- 2 Eğer bu alde isterseñ alāřı
Saña lāzım edeb řıdķ talebdür
- 3 Velī olmazsa ādāb u řadāķat
alās olmaķ ki bundan key ça‘abdür
- 54a** 4 Gel imdi gözle sen ādāb-ı Hāķķ’ı
Ki vaşf-ı zātı Allāhu’ř-şameddür
- 5 Taşavvuf ehliysen Seyyida edīb ol
Tasavvuf didiler küllī edebdür
- 6 Beyān ittim saña elzem olanı
Eğer dutarsañ bu saña tab‘dur

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 Kenz-i zātı fetḥ için ‘ayāna gelmişlerdenüz
‘Gayb-ı muṭlaḳ sırrını ‘ilāna gelmişlerdenüz
- 2 Kenz-i maḥfī itdi bizi mazḥar kıldı çün
Ḥaḳḳ’ı izḥār itmeğe bürhāna gelmişlerdenüz
- 3 Biz ezel vaḥdet şarābın dost elinden içmişiz
Tā ebed ayulmasuz mestāne gelmişlerdenüz
- 4 Ğayretiyle ğayr-ı Ḥaḳḳ’dan ḥıfz idüp dil mülküni
‘Aşḳ-ı Ḥaḳḳ’dan ğayrıye bī-gāne gelmişlerdenüz
- 5 Keşret-i ālāyiş-i dehre muḳayyed olmazız
Ḥānḳāh-ı vaḥdete mihmān gelmişlerdenüz
- 6 Lā-diyen illā dimez rüz-ı ezel anla beyim
Biz ezel ikrār ile imāna gelmişlerdenüz
- 7 Dersimiz seb‘ü’l-meşāni zikrimiz tevḥīd-i ḥāsı
Biz anuñçün da‘vet-i Ḳur’āna gelmişlerdenüz

³⁷ Müzeyyel gazel.

- 8 'İlm u hikmet ile ledünden gelür güftarımız
Tālib iseñ gelberü ihsāna gelmişlerdenüz
- 9 Gelün ehl-i derd olan 'aşıklar edüñ şalā
Kim tabīb-i hāceyiz dermāna gelmişlerdenüz
- 10 Biz hümā-yı evc-i lāhutuz fezā-yı kudüsden
Murğ-ı 'irfān şaydıçün cevlāna gelmişlerdenüz
- 11 Cām-ı vuşlat şerbetin nüş eyleyen gelsün beri
Bezm-i vaḥdet ḥamrine ḥumhāne gelmişlerdenüz
- 12 Vaḥdete irdi eḥadden Ahmedī firqatimiz
Sırrımı añlayup imkāna gelmişlerdenüz
- 13 Anadan birkez doğan insān-ı kāmil olmadı
Nice kerre doğuben insaña gelmişlerdenüz
- 54b 14 Ādem olunca ezelden nice şüret seyr idüp
Şimdi el-Ḥaḳ şüret-i Raḥmāna gelmişlerdenüz
- 15 Tā ezelden bir cemāl şem'ine pervāneyüz
Anuñçün nār-ı 'aşka yana gelmişlerdenüz
- 16 *Len tenālü'l-birrā ḥatta tünfīkū* didi çün Ḥaḳḳ
Rūḥumuz tarh eyleyüp ferzāne gelmişlerdenüz

- 17 D nya v  ‘uqb  da Seyyid meylimiz yok  ayrıya
Sıdk ile bu arsaya merd ne gelmişlerden z
- 18 Şevk-i did rile yaruñ  urremiz Seyyid bug n
Vechini her zerreden seyr na gelmişlerden z

-94-

Mef ‘il n Mef ‘il n Mef ‘il n Mef ‘il n

- 1 Dil  tev id n esr rın diyen bilmez bilen dimez
Haq kat sırr-ı g ft rın diyen bilmez bilen dimez
- 2 Kimi ‘ilm ile bilsem dir kimi ‘aql ile bulsam dur
Kimi remz ile duysam dir diyen bilmez bilen dimez
- 3 Kimisi ‘ilm ile ma r r kimisi z hd ile meş r
Őıf t ile  amu meş r diyen bilmez bilen dimez
- 4 Şu kim ge di  uy datı  odı ef‘ l u őıf tı
Mu aşsel tev id-i z t  diyen bilmez bilen demez
- 5 Ne deñl  a‘lem u efhem bu sırda oldılar ebkem
Haq kat gencid r m bh m diyen bilmez bilen demez
- 6 Anı bildim diyen bilmez beşer fehmi a a irmez
M lk-i m rsel a a sıgmaz diyen bilmez bilen dimez

- 7 Edā olmaz lisañ ile beyān olmaz mişāliyle
Bilunūr zevk u hāliyle diyen bilmez bilen dimez
- 8 Eğer ‘ālim eğer fāzıl şerī‘atde velī kāmīl
Bilur ancak anı vāşıl diyen bilmez bilen dimez
- 9 Şerī‘at gerçi sulţāndur haqīkat sırr-ı Sübhāndur
Kamu halk bunda hayrandur diyen bilmez bilen dimez
- 10 Bu ‘ilmi bilmedi ‘āmi ne bilsün hikmeti rā‘i
Yoruldu bunda çok sâ‘i diyen bilmez bilen dimez
- 55a 11 Bu ‘ilm-i cāvidānidür ki ma‘nā-yı mesānīdür
Erāni len terāni diyen bilmez bilen demez
- 12 Eğer her kimki ‘ālimdür aña bunlar su‘ālimdür
Cevābı baña lazımdur diyen bilmez bilen dimez
- 13 Hüve’l-evvel hüve’l-āhır hüve’l-bāṭın hüve’l-zāhir
Hüve’l-Ḳādir hüve’l-Ḳāhır diyen bilmez bilen dimez
- 14 Ḳamunuñ aşlı Ḳod birdür ya niçün ba‘zı kāfirdür
‘Aceb hikmet ‘aceb sırdur diyen bilmez bilen dimez
- 15 Nedür şugrā nedür kübra nedür dünyā nedür ‘uqbā
Nedür kulı nedür Mevlā diyen bilmez bilen dimez

- 16 Nedür Ādem nedür Ḥaḳḳ ne sırdur ‘alleme’l-esmā
Nedür Sidre nedür Ṭūbā diyen bilmez bilen dimez
- 17 Emīn-i vaḥīy Cebrāil müvekkel ḳabza-i ‘Azrāil
Ne sırdur sur-ı İsrāfil diyen bilmez bilen dimez
- 18 Nedür kabz u nedür ihyā ne sırdur hemdem-i ‘İsī
Nedür Ḥızr u nedür Musa diyen bilmez bilen dimez
- 19 Ne yerdür ravza-i ḥaḍra ne sırdur hem yed-i beyzā
Nedür ḳaf u nedür ‘anḳā diyen bilmez bilen dimez
- 20 Nedür Ḳur’ān’uñ esrārı nedür esrāruñ envārı
Nedür envārūñ āşārı diyen bilmez bilen dimez
- 21 Elif lām mīm elif lam rā nedür yāsīn nedür ṭāhā
Nedür nūn u ḳaf nedür kaf hā diyen bilmez bilen dimez
- 22 Ne sırdur ka‘be-i ‘ulyā ne sırdur mescid-i aḳşā
Nedür ḳubbe-i ḥadrā diyen bilmez bilen dimez
- 23 Nedür sırr-ı şeb-i isrā ki *Subḥane’llezi esrā*
Nedür ḳavseyin-i ev-ednā diyen bilmez bilen dimez
- 24 Nedür keşret nedür vaḥdet nedür firḳat nedür vuşlat
Nedür ru’iyyet nedür ḥayret diyen bilmez bilen dimez

- 25 Nedür haşr u nedür mizân nedür mâlik nedür nîrân
Nedür Cennet nedür Rıdvân diyen bilmez bilen dimez
- 26 Kâmusı bil muhakkakdur velîkin sırr-ı muğlakdur
Bunun ma'nâsı muṭlakdur diyen bilmez bilen dimez
- 27 Eğerçi kenz-i mübhemdür kulüb ehline mülhemdür
Velîkin hışnı muhkemdür diyen bilmez bilen dimez
- 55b** 28 Bilem dirseñ bu esrârı mürîd ol nefsüñi tanı
Şorarsuñ taşradan anı diyen bilmez bilen dimez
- 29 Eğer 'âşık iseñ cânuñ kulu ol ehl-i 'irfânuñ
Girup gönline merdânüñ diyen bilmez bilen dimez
- 30 Gönüldür 'arş-ı Raḥmâni gönüldür taht-ı sulṭâni
Gönülde iste cânânı diyen bilmez bilen dimez
- 31 Olursañ mürşide bende bulursın maṭlabını sen de
Kalarsañ mâ ile mende diyen bilmez bilen dimez
- 32 Duyam dirseñ bu 'irfânı vücüdün eylegil fâni
Yine oldur bilen anı diyen bilmez bilen dimez
- 33 Maḳâlimden olan âgâh olur elbet fenâfi'llâh
Bu kâna irmez ise râh diyen bilmez bilen dimez

34 Bu Seyyid'üñ mu'ammāsın hem ism içre müsemmasın
Murād ittiği ma'nāsın diyen bilmez bilen dimez

-95-

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1 Şūretā bir kıatreyüz kim lücce-i 'ummān biziz
Zāhır eğerçi faķıriz ma'nīde sulţān biziz
- 2 Hāķ te'āla zātına mir'āt kıldı zātımız
Vechini her yüzde seyrān itmeğe bürhān biziz
- 3 Mebde-i küllüz tılsım-ı cümle eşyā bizdedür
Ĝayb-ı Hāķ'dan kenz-i zātı fetħ iden 'ıyān biziz
- 4 Sırrımız bilmez bizim dīv u per u ins u melek
'Ārife gerçi 'ayānuz zāhide pinhān biziz
- 5 Zāhidā ayık yürirken añlayamazsın bizi
Cür'a-i bezm-i elesten tā ebed mestān biziz
- 6 VarlıĜuñdan geçmeyince Hāķķ'a irilmez faķih
Dost yoluñda küllīdür añdan geçen merdān biziz
- 7 'Ār u nāmus şişesini biz yere çaldık beĜim
Lāübālī rind-i şeydā-i vālih u hayrān biziz

- 8 Bu şehâdet ‘âleminde gerçi kim keşretdeyüz
‘Alem-i taḥkîka gel gör cānlara cānān biziz
- 56a 9 Genc-i esrāra bugün irdik dem-i tevḥīd ile
Anuñcün bu ḥaḳaḳıḳ gevherine kan biziz
- 10 Himmet-i pir ile buldık biz fenā-ender-fenā
Ḥaḳḳ’a erdik Ḥaḳḳ’ı buldık Ḥaḳḳ ile elān biziz
- 11 Ḥalvetiyyüz dem-be-dem tevḥīd-i zāta hū deriz
Ġarka-i envār-ı zātuz ‘aşḳ ile sekrān biziz
- 12 Devr ile geldik cihāna hem yine devrāndayız
On sekiz bin ‘âlemi devr eyleyen devrān biziz
- 13 Mü’mine ikrār u şıdḳız münkire inkār hem
‘Ālem-i vaḥdetde dā’im ‘aşıka ĩmān biziz
- 14 Sevdiğim insān-ı kāmīl ḥaḳḳ’ıçün Seyyid bugün
Fārisī meydān-ı ‘irfān olmuşuz Selmān biziz

-96-

Mefā‘ilün Mefā‘ilün Fe‘ulün

- 1 Bugün cānānı buldım cān gerekmez
İrişdim vaḥdete imkān gerekmez

- 2 K̇amu v̇arımı virdim ‘aşkın aldım
Yeter ‘aşk-ı iki cihān gerekmez
- 3 Devāsız derd imiş ‘aşkıyı bildim
Devā istemezem Loqmān gerekmez
- 4 Ki anuñ derdi baña ‘ayn-ı devādur
Hemān derd isterem dermān gerekmez
- 5 Anuñ ‘aşkındañ özge mülk-i dilde
Cānımdan sevgüli mihmān gerekmez
- 6 Ki ‘aşkıdur benim dīnim īmānım
Baña ğayrı dağı īmān gerekmez
- 7 Du-kevnden farıgım ‘aşk ile anuñ
Ki hergiz assı vü ziyān gerekmez
- 8 Göñül Mısr’ında Yūsuf’dan ‘azīzi
Çü buldım ğayri hiç sulṭān gerekmez
- 9 Açub cān gözini gördim cemālin
Dağı ḥūri ile ğilmān gerekmez
- 10 Fenā-ender-fenā buldı vücūdım
Baña ne vaşl u ne hicrān gerekmez

56b

- 11 Bir oldı çün baña ğayb [u] şehadet
‘Ayāna irmişim gümān gerekmez
- 12 Nola fāş eylesem sırr-ı ene’l-Ḥaḳ
‘Ayāndur çünkü Ḥaḳḳ pinhān gerekmez
- 13 Niyāziye bu Seyyiddür dem-ā-dem
Baña sen cān yetersin cān gerekmez

-97-

Müstef’ilün Müstef’ilün Müstef’ilün Müstef’ilün

- 1 Ḥaḳ zātınuñ ‘āşıkları hūr-i cinānı dilemez
Māsivādan meyl eyleyen dā’im Ḥaḳkile olamaz
- 2 Cehd ile dilden sür çıkar ḥubb-ı sivā şanemlerin
Ġayrıyı dilden sürmeyen Ḥaḳḳ ‘aşkı ile dolamaz
- 3 Gel ‘aşḳ-ı Ḥaḳḳ ile varlıġuñ maḥv it ḳoma senden eser
Heb vārını yoġ itmeyen dost ile vuşlat bulamaz
- 4 Benliġini terk eyleyen ‘āşık irişür menzile
Sen ben diyen zāhid ḳalır maḳşūda hergiz iremez
- 5 Ḥaḳḳ’ı dilerseñ zāhidā ‘aşḳ ile olġıl āşinā
‘Aşḳ ile bigāne olan aġlar hermişe gülemez

- 6 Şavm u şalāh hacc ile şanma ki sen bitdi işin
‘İrfān-ı Hāḡḡ’a irmeyen mir’āt-ı ḡalbin silemez
- 7 Mürşid elini tutmayan göñlin aña berkitmeyen
Bildiklerin terk itmeyen beyt-i ‘irfāna giremez
- 8 Bir pīre rabṡ eyle özüñ añlayasın tā kendözüñ
Kendü özinü bilmeyen dīn-i ḡaḡīḡat bilemez
- 9 Şıdk ile teslim ol aña alsun seni virsin saña
Kendü bilişiyle kişi bin yelse menzil alamaz
- 10 Yolında Hāḡḡ ile yüzün ayaklar altında ḡo kim
Ayaḡını baş itmeyen ‘ummān -ı ‘aşḡa dalamaz
- 11 Zıkr-i Hāḡḡ ile dem-be-dem mir’āt-ı ḡalbe vir cila
Āyinesi şāf olmayan dostuñ cemālin göremez
- 12 İr faḡr u faḡri sırrına faḡr u fenāyı ḡıl kabul
Faḡr-i tamme irişmeyen sırr-ı Hüdā’yı duyamaz
- 13 Maḡv it şıfāt-ı zātını bulḡıl fenā-ender-fenā
Maḡv-ı maḡz-ı zāt olmayan Hāḡḡ ile bāḡi ḡalamaz
- 57a 14 Seyyid Niyāzi cāmınuñ nüş eyleyen her cür‘asın
Mestāndur divānedür ol daḡı ‘aḡla gelmez

$$8+8=16$$

- 1 Ṭarīḳ-i Muṣṭafāda biz
 Ḥalvetiyyüz ḥalvetiyyüz
 Reh-i şıdḳ u şafāda biz³⁸
 Ḥalvetiyyüz ḥalvetiyyüz

- 2 Ḥaḳḳ'ı zākirdur dilimiz
 Kisvemizedür elimiz
 Sulṭān-ı Mısrıdur pīrimiz
 Ḥalvetiyyüz ḥalvetiyyüz

- 3 Kāmil durur erlerimiz
 Şīr-i Ḥüdādur reh-berimiz
 Muḥammedür serverimiz
 Ḥalvetiyyüz ḥalvetiyyüz

- 4 Serçeşmedür ṭariḳımız
 Ḥablü'l-metīn refīḳımız
 Hūdur bizim celīsimiz
 Ḥalvetiyyüz ḥalvetiyyüz

³⁸ Kelimesinden sonra üstü karalanmış bir şekilde

kelimesi yer alıyor. Vezin gereği fazla

olduğu için yazılmadı.

- 5 Şer‘-i Nebī aḳvālimiz
Fi‘l-i Nebī ef‘ālimiz
Ḥaḳḳ’a muzāf her ḫālimiz
Ḥalvetiyyüz ḫalvetiyyüz
- 6 İlhām olur Ḥaḳḳ’dan bize
‘İlm-i ledün gönlimüze
İhsān olur sırrımıza
Ḥalvetiyyüz ḫalvetiyyüz
- 7 Ta‘līm-i esmā bizdedür
Remz-i mā evḫā bizdedür
Sırr-ı ev-edna bizdedür
Ḥalvetiyyüz ḫalvetiyyüz
- 8 Zıkr-i Ḥüdā’dur işimiz
Yoḳdur ğayri teşvîşimiz
Seyyid bizim dervişimiz
Ḥalvetiyyüz ḫalvetiyyüz

-99-

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 Ḥālîḳ’ı bulmaya eylerseñ heves
Sālîkā gel ḫalḳdan gönlinü kes

- 2 Dā'im 'ömrüñ kârbānuñdan saña
Güş-ı cān ile işit nedür ceres
- 3 Hakk'ı tevḥīd eyle der her dem-be-dem
Zıkr-i Hakk'dan gāfil olma bir nefes
- 4 Varlıguñdur bil saña yār-ı gir'ān
Gel ta'alluḡ riştesin zıkr ile kes
- 5 Āteş-i 'aşḡ ile yaḡ heb varuñı
Ḳalmasun tā beyt-i dilde ḡār u ḡās
- 57b 6 Ḥār u ḡāşāk enāniyyet yanar
Ger irerse nār-ı 'aşḡdan bir ḡabes
- 7 Ḳalbüñi pāk eyle Seyyid ḡayriden
Çün saña Allāh bes bāḡi heves

-100-

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1 Ṭālib-i Hakk ol dilā gezme 'abes
Vāşıl-ı Hakk olmaḡa eyle heves
- 2 Şıdḡ ile gir rāh-ı Hakk'a sālİKā
Hakk'a vuşlat bulmadı harbü'l- heves

- 3 Bu ten-i süflîye pây-ı bend olma gel
‘Andelîb-i cāna yakışmaz kafes
- 4 Key şakın bu nefs-i emmāren seni
Şāhbāz-ı ‘arş iken eyler mekes
- 5 Tabî‘-i süflî men u selvā istemez
İstedîği ya başaldür ya ‘ades
- 6 Humm-ı vahdetden içen ‘âşıkları
Kandımaz nil u ceyhūn u Ares
- 7 ‘Aşk meydānuñda seyr itmez hıred
Ol fezāya varımaz merkeb feres
- 8 Hiç kes dergāhına varmak muhāl
Olmasa fazlūñ eğer feryād-res
- 9 ‘Avn u luṭfuñ kime olursa delîl
Nūr-ı vechūñden aña bir lem‘a bes
- 10 Seyyid senden ricāsı yā İlāh
Kāmil ĩmān rüz kııl āhır nefes

Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün

- 1 Bil ahsen-i taqvīm olan bu şūret-i insān imiş
Hem reh-ber olan hāzret ol nefha-i Raḥmān imiş
- 2 Ol nefḥaya kim buldı yol bil vāşıl-ı Ḥaḳ oldu ol
Bir nefḥaya irişmeyen añla hemān bī-cān imiş
- 3 Ol nefḥādur Ādem demi Ādem'de iste var anı
İnkār idenler Ādem'i dīv u racīm şeyṭān imiş
- 58a 4 'Ār eyleme gel Ādem'e tā kim eresin bu deme
Her kimki irmez ādeme anuñ işi hūsrān imiş
- 5 Mürşid elini tıtmayan gönlin añla berkitmeyen
Ḥaḳ u bātlı fark itmeyen bil cāhil u nādān imiş
- 6 Kāmil şöḫbetini bulan men 'aref sırrını duyan
Nefsini Rabbini bilen añla kāmil insān imiş
- 7 Belhüm eḏāldür şol kişi kim kendüsini bilmedi
Şūretde ol insān ise sīretde bil ḥayvān imiş
- 8 Bu 'ālem içre ey peder envā'ından çoḳdur ḥacer
Lākin içinde binde bir lü'lü ile mercān imiş

- 9 Her kim ki bu sırrı bilür sözimden ol āgāh olur
Nādāna derviş sözüñ dimek hemān ‘ayn-i ‘iṣyān imiş
- 10 Bu sırrı bilmedi herkes ‘anḳā olımaz her mekes
Sırdan ḥaberdār olana Seyyid cānı ḳurban imiş

-102-

Müstef’ilün Müstef’ilün Müstef’ilün Müstef’ilün

- 1 Öz nefsüñi fehm eyleyenler ‘ārif-i bi’llāh imiş
‘Ārif olañları yine heb kāmīl u āgāh imiş
- 2 Kim ṣoḥbetinde kāmīlin zer gibi ḥālīs olmayan
Ol saña dār olursa daḥı ebter u gümrāh imiş
- 3 ‘Aṣḳ-ı muḥabbetle derūnuñ sāf iden merdāneler
Anlar ne ṣūretde olursa adı ehlü’llāh imiş
- 4 İnsān-ı kāmīl ḥizmetinde ḥāk-i pā olan gedā
Ol milket-i lā ya‘rifūhum fehm-i ḡayri üzre ṣāh imiş
- 5 Seyyid Ḥaḳḳ’uñ esrārını cāndan ‘azīz iḥfā iden
Ṣūretde ger dūrre ise ma‘nīde kenzu’llāh imiş

Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün

- 1 Râh-ı Hâkık'a giden kardaş gerek bu yola bir yoldaş
İrenler arasına girüp bir kāmili idin sen baş
- 2 Ol kāmile tapşır özüñ izinden ayırma gözüñ
Hâkık ile pâyine yüzüñ döşe yoluñda ke'l-firâş
- 3 Cân ile teslim ol aña yol açıla senden aña
Heb vârını eyle fedâ ortaya ko cân ile baş
- 58b 4 Şıdık ile yoluñda düriş cehd eyle menzile iriş
Ya'küb gibi leyl ü nehâr çeşmüñden aqıt kanlı yaş
- 5 Zıkr it Hüdâ'yı her zaman âşikâre [vü] hem nihân
Tesbîh ider Hâkık'ı kamu ins u melek dâğ ile taş
- 6 Gir enbiyanuñ silkine bin bu vücûduñ fülküne
İriş serâ-yı vaḥdete vaṭan-ı aşlüña ulaş
- 7 Cümle kıyûdâtdan geçüp 'aşk ehli irdi menzile
Sen zâhid u ḥodbîn hemîn bu ḥalkla eyle şavaş
- 8 Her bir denî tab'ı aḫi esrâra maḥrem şanma sen
Razıñı açma kıl ḥazer sırrüñ ider 'âleme fâş

- 9 Genci nihāna ireli Seyyid ‘aceb şūridesin
Sırrı ‘ayān itme şaķın bīgāneden gāfil mebāş

-104-

Müstef’ilün Müstef’ilün Müstef’ilün Müstef’ilün

- 1 Zāt u şıfātına Hāķķ’uñ mazhar-ı tām insān imiş
Hem söylenen her bir nefesde nefħa-i Raħmān imiş
- 2 Ol nüşħa-i kübrā bugün bil ma‘nī-i ādemdurur
Bu nüşħānūñ ‘ārifleri heb maħzen-ı ‘irfān imiş
- 3 *El-insān u sırrı* diyü remz eyledi çün bize Hāķķ
İnsānı lākin bilmede ‘ālem kamu ħayrān imiş
- 4 Ādem demini kim bulur ancaķ bu sırrı ol bilür
Bu sırra vāķıf olmayan insān değil ħayvān imiş
- 5 İnsān olan bildi Hāķķ’ı insān olan buldı Hāķķı
Añladınsa bu mantıķı gizli değil ‘ayān imiş
- 6 Münkirlere gerçi sözüñ zehr gelir Seyyid senüñ
Tālib-i Hāķķ olañlar bil çeşme-i ħayvān imiş

Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün

- 1 Genc-i ma'ârif-i 'âşıka rûz-i ezel mihmân imiş
Anuñ için 'âşıklarun cānı ebed hayrân imiş
- 2 Şol 'âşıkuñ kim varlıguñ 'aşk âteşi yakdı ezel
Anuñ derûni tâ ebed mâsivâdan 'üryân imiş
- 3 Āşık olañlar fāniye meyl itmedi hergiz ebed
İki cihānda bil hemān maṭlabları Sübhān imiş
- 59a 4 Āşık-ı gevher-i sîm u zer olmaz ise hiç ğam deĝil
Ādem olana belki bil gevher hemān 'irfān imiş
- 5 Sende 'âşık-ı dizār iseñ hūr u cinān meyli қо
'Uşşāk-ı zāta pāy-ı bend bil Cennet u rıdṽan imiş
- 6 Gerçi key Cennetde güzel amma ki ḥüsnün bî-bedel
Қismetim rûz-ı ezel bezm-i zāt-ı Raḥmān imiş
- 7 Sen Cennet ile ṭamudan baḥş eyleme bize vā'iz
Cennet Cehennem 'âşıka bil her nefes seyrān imiş
- 8 'Ālemde hiç efsāneye ṭutmaz қulaĝın bilür bil
Ol 'ârif-i bi'llāh ki Seyyid mürşid-i Қur'ān imiş

Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün

- 1 'Ārif olan bil mazhar-ı nūr-ı cemālu'llāh imiş
Her kande baksa gördiği heb semme vechu'llāh imiş
- 2 Her ne gelirse cānib-i Hāḡ'dan ḡabul idüp anı
Kim muḡtezā-yı nefsūñ terk eylerse 'abdu'llāh imiş
- 3 Her kim ki bu ālāyiş-i dehre muḡayyed olmadı
Ol öz vücūdūndan keçüp küllī fenāfi'llāh imiş
- 4 Gel kendūñi ḡanı ḡaḡiḡatdan ḡaberdār ol aḡı
Nefsin bilen insān-ı kāmil 'ālim-i bi'llāh imiş
- 5 Her kim enāniyyet ḡariḡinden geḡerse Seyyidā
Bil reh-ber aña rāh-ı Hāḡḡ'da cümle ehlü'llāh imiş

Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün

- 1 Aslı cümle kā'inātın aña hemān bir cān imiş
Sırr-ı cāna vāḡıf olan bil vāşıl-ı cānān imiş
- 2 'Aşḡ'āşıḡ ma'sūḡ dimen yırāḡ yaḡında yurak dimek
ḡayrı görünmez arada bil cümle ol Sübhān imiş

- 3 Tevhīd imiş cümle cihān tevḥīd imiş tāḥir nihān
Tevḥīdi inkār eyleyen kendözine düşmān imiş
- 4 Bu mantıku't-ṭayrı bilen mūr ile hem şoḥbet olan
Nefs-i dīvni zabt iden bil mülk-i Süleymān imiş
- 5 Menzil-i merātib gözlemek Ḥaḫḫ'dur sülük içre velī
Zevḫinde amma Seyyid'üñ cümle hemān bir ān imiş

-108-

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

59b

- 1 'Aşḫ-ı Ḥaḫḫ'dur 'aḫla melcā-i menāş
'Aşḫ ider cümle tekālifden ḫalāş
- 2 'Aşḫdan oldı evvel āḫir her ne var
'Ulvī süflī cüz'ī küllī 'āmm u ḫāss
- 3 Bilki 'aşḫdur lü'lü-i dürr-i yetim
Gevher-i 'aḫla 'aşḫı nisbet bil rasās
- 4 'Aḫl ile görüp 'avāmın teşvīşin
'Āşıḫa virdi 'aḫlını cümle ḫavāş
- 5 Sen de gel ḫo 'aḫlını 'aşḫa ulaş
Ḥaḫḫ ḫatında tā bulasın iḫtişāş

6 Bunda ger bilişmez iseñ ‘aşk ile
Yarın anda Hakk ider saña kışās

7 Āşinā olalı Seyyid ‘aşk ile
Hamduli’llāh zıkrıdūr tevḥīd-i ḥāş

-109-

Mefā’īlün Mefā’īlün Mefā’īlün Mefā’īlün

1 Hüdāyā feyz-i cūdından keremler eyle yā Feyyāz
Bize zevk-i şühūduñdan keremler eyle yā Feyyāz

2 Bizi luṭfuñdan ey Hālık kılup dergāhma lāyık
Olavuz tā saña lāhık keremler eyle yā Feyyāz

3 Geçüp bu āğ u qarādan hicābı ref’ it aradan
Şühud-ı zāt-ı a’lādan keremler eyle yā Feyyāz

4 Kāmu ḥācetlere sen cānsın gönül mülküñde sulṭānsın
‘Aṭālar kāmı Sübhānsın keremler eyle yā Feyyāz

5 Bu Seyyid bendeni yād it dilüñ zıkrüñle mu’tād it
Vişālüñle anı şād it keremler eyle ya Feyyāz

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 Gel dilā kı̄l hālını dergāha ‘arz
Kulluğ ile gice gündüz bī-ğaraž
- 2 Zıkr ile tevḥīd ile dil ḥānesin
Pāk u şāfi eyle kalmasun maraž
- 60a 3 Nefsüñi tanımağa sa’y eyle var
Bilki nefsüñ bilmek oldu saña farž
- 4 *Men ‘arefsırrını añla ‘ārif ol*
Ma‘rifet bunda gelmekten ğaraž
- 5 ‘Ayn-ı vaḥdetle nazar kı̄l ‘āleme
Bir görünsün saña cevherle ‘araž
- 6 Zāhidā gel dal bu ‘aşk ‘ummānuña
Bir baḥrdür ki anda olmaz tül-ı arz
- 7 Āşık ile bir değıl erbāb-ı zühd
Baḥse yer yok kandedür gök kande arz³⁹

³⁹ Kelimenin yazımı şeklindedir.

8 Kimki cānuñ terk iderse ‘aşk ile
Ana cānān vaşlını eyler ‘ıvaz

9 Viridi Seyyid uş saña doğri haber
Bil kelāmında anuñ yoğdur ğaraz

-111-

Mefā ‘ilün Mefā ‘ilün Mefā ‘ilün Mefā ‘ilün

1 İlāhī dilerem senden meded kııl baña yā Feyyāz
Beni kırtarasın benden meded kııl baña ya Feyyāz

2 Hüdāvenda günehkārem nefis elinden evġarım
Zā‘ifem ‘ācizem zārem meded kııl baña ya Feyyāz

3 İlāhī yüzümi kıara kıılur bu nefis-i emmāre
Yine senden olur çāre meded kııl baña yā Feyyāz

4 İlāhī bī-kes kıaldım virüp ‘izzeti zılli aldım
Nedāmet baħrine daldım meded kııl baña yā Feyyāz

5 İlāhī kıulum kim ‘āsi velī göñlim değil kāsı
Baña güldürmegil nāsı meded kııl baña yā Feyyāz

6 Kıılur Seyyid münācatı kıapuña ‘arz-ı hācātı
Beħaķķ-ı vaħdet-ı zātı meded kııl baña yā Feyyāz

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 Değme bir nâcinse hem-dem olup itme ih̄tilāt
Şoḥbetüñ teşiri vardur eyle andan ih̄tilāt
- 60b 2 Cāhil ile hem-niş̄in olma ki cehlin arturur
Rütbesin erbāb-ı ‘uluvvüñ bilmez ehl-i inḥitāt
- 3 ̄Kulluğña cāhili hergiz kabul itme velī
Bendesı ol kāmilin var göñlüni ̄kıl irtiyāt
- 4 ̄Ka‘be-i maḳşūda sāl̄ik bulmaḳ isterseñ vüḣül
Ehl-i ‘irfān ayağına dūşe yüzün çün bisāt
- 5 Devlet-i dareyn dilerseñ ḥāşıl it var ma‘rifet
Yoḥsa sâ‘ir manşıb u cāh ile olmasın neşāt
- 6 ̄Z̄ikr-i ḳalbiyye ire gör māyeli tevḥīd ile
Dola envār ile ḳalbin ḥāşıl ola inbisāt
- 7 Ma‘rifet ḥūniyle Seyyid toylayup ‘āşıḳları
Meclis-i ‘uşşāḳ içinde dōşe sen de sumāt

$$8+8=16$$

- 1 Gel 'āşıklar meydanuñda sen atını koşma vā'iz
Şırāt-ı müstakīm üzre hoşça yüri düşme vā'iz
- 2 'Aşıkça hep yoqış düzdür giceler dahı gündüzdür
Her nice gitse elverir sen yolından şaşma vā'iz
- 3 Terk itme zıkr u tã'atüñ koşma ço ağaçdan atın
Düşüp ilhād tãmusuna püryãñ olup pişme vā'iz
- 4 Ayırma şer'iden izüñi hevāya virme özüñi
Mürşide var aç gözüñi yoq yere şavaşma vā'iz
- 5 Bende ol bir evliyāya yoluñi irgür a'lāya
Gel bu süflī tızağına bend olup düşme vā'iz
- 6 Ta'nı ço var 'āşıklara 'aşq oduna yanıqlara
Nefsüñ hevasına uyup 'uşşãka üleşme vā'iz
- 7 Bir kez āh eylese 'āşık redd eylemez anı Hãlık
Gel 'ilmüñe mağrūr olup kat'ı haddenden aşma vā'iz

- 8 Seyyid kelāmũñ sāmī‘ ol ğafleti terk it hāzır ol
Kendü ‘ayıbuña nāzır ol ğayrıya irişme vā‘ız

-114-

Mef‘ülü Fā‘ilātün Mef‘ülü Fā‘ilātün

- 1 Vechüñden ahsen itdi hüsñüñ çüñkü sāmī‘
Raḥmān yüzün gösterür ref‘ eyleseñ mevānī‘
- 61a** 2 Muṭlaḳ yüzüñü görmez kayda düşen giriftār
Nūr-i cemāl-i Mevlā olmazsa dilde lāmī‘
- 3 Bunda Ḥaḳḳ’uñ sırrüñi añlamadı çü zāhid
Ḥilkāt-i rüz-ı ezel bil oldı aña ma‘ni
- 4 Görmeğe sen de Ḥaḳḳ’ı gel añla cemi‘ farkı
Bul zevḳ-i cem‘-ı ḳalbüñi eyle cāmī‘
- 5 Muṭlaḳ sözün işitmez hayvān ḳulağı Seyyid
İnsān gerekdür ola Ḥaḳḳ’dan nidāya sāmī‘

-115-

Müstef‘ilün Müstef‘ilün Müstef‘ilün Müstef‘ilün

- 1 ‘Aşḳın sözün söylemeğe lāyık değıldür her dūrağ
Nükte sözün dinlemeğe mālīk değıldür her ḳulağ

- 2 'aşkuñ ğamı çünkim benim gönlimde edindi vaţan
Şādım aña kim deĝme dil olmayısar aña duraĝ
- 3 'Āşık olandur saĝ selāmet bil hemān
Bī-'aşk olañlar ħastedür anlar ebed olmaya şāĝ
- 4 'Āşık ola gör kim saña tã olmaya bu dünyā dām
'Āşık olan kişiler olmadı bil dünya tuzāĝ
- 5 Gel sen de Seyyid 'āşık ol ayrılma 'aşkıdan bir nefes
Vaşl olasin ma'sūkuña ola saña dāĝ üstü bāĝ

-116-

Fā'ilātün Fā'iatün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1 Düşeli ey dost ħayālin gönlime buldım ferāĝ
'Aql fikrim kıldı yağma bilmezem hiç şol şāĝ
- 2 Saĝ dise 'aqlüñ marīzi ħalbine inanmagör
Bil hevā ile hevesden ħutulandur ħalbi şāĝ
- 3 Şevk ile sevdā-yı 'aşka vermeyenler gönlini
Oldı 'aqlıyla bu zevkıden bī-ħaber muħtel dimāĝ
- 4 Dilerem 'aşk ile şevkin zevkını diyem nedür
Like amma isterem cāndan açılmış bir ħulaĝ

- 5 Ka‘be-i maḫṣūda irdi ol Seyyid pür şafa
Her murādı ḫāşıl oldu çün aña ḫāğ üstü bāğ

-117-

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 61b
- 1 Her kimüñ rüz-ı ezelde oldu ise yüzi āğ
Bunda geldi ‘aşk ile ol yaḫdı gönülde çerāğ
- 2 Görđi cümle āşinā arada hiç bigāne yoḫ
‘Ārif-i bi’llāh olup oldu aña ḫāğ üstü bāğ
- 3 Zāt-ı vāḫid görđi cümle Ḥaḫḫ göziyle baḫdı çün
Küfr ile ĩmān da‘vīsinden itdi ol ferāğ
- 4 Vaḫdet-ı şırfa irüp bunda bilişdi Ḥaḫḫ ile
Zāhidüñ ferdāsına ol tutmadı hergiz kulağ
- 5 Nüş idelden şeyḫ Niyāzī cür‘asın Seyyid hemān
Ne gelürse söyler oldu bilmez oldu şol şāğ

-118-

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 Gelberü ḫālib dilerseñ kim bulasın ḫayy u ḫāf
Dā’ima virān gönüller ka‘besini ḫıl ḫavāf

- 2 Sâlikâ gel dost yolũnda cãn u başũñ terkin ur
Tiğ-i ‘aşk ile dem-â-dem sineni eyle şikâf
- 3 Ğayriden pāk eyle dil āyinesin dildârı gör
Bil cemāl-i dost görünmez olmasa āyine şaf
- 4 Ğalvet itsũñ beyt-i albũñ māsivāu’llāhdan eğer
Cümle eşyādan tecellī eyle Ğaqq bī-ilāf
- 5 Lā ile maħv eyle ğayri almasun hiç māsivā
Bıra izāfāt-ı uyũdı olagör Ğaqq’a muzāf
- 6 Şıd ile gel cãn u dilden hizmet it ‘āriflere
Olmaya vuşlat müyesser dilde olsa şeyn u kāf
- 7 Gel bu ‘ilm u kâle mağrūr olma ğāl eyle āleb
Kim ire ‘ilmin ‘ıyāna almaya hiç iħtilāf
- 8 Hiç kes simurğa iremez uymaz ise hüd hüd
Pes ne bilsũn zāğ-ı uzğũn kancarudur küh u āf
- 9 Ğaqq’ı sen de bulmağa var ut elin bir kāmilin
Tā ki gönline senũñ de dola ‘ayn u şin u āf
- 10 Ol zaman kim baħr-ı vaħdet ‘aşk ile çuş eyledi
Zāħir oldu cümle mevcūdāt be emri nũn u kāf

- 11 Nuḫk-ı Seyyid bil o vaḥdet baḥrinüñ emvâcudur
Añlamaz erbâb-ı kesret zann ider lâf u güzâf
- 62a 12 Maḥzen-i esrârı ḥikmetdür ḳulüb-ı ‘ârifin
İrmedin ol kenze sen zâhid yürü ol var urma lâf

-119-

Müstefîlün Müstefîlün Müstefîlün Müstefîlün

- 1 Gel şüretin düzme yeter cehd eyle ḳıl içini şâf
Ka‘be gibi tâ kim seni ḥalk ideler dâ‘im tavâf
- 2 Bu şüret-i zâhirde ḳalma sa‘y edib ma‘nâya ir
Dil ‘âlemenine vâsıl ol tâ bulasin ḥa ile ḳâf
- 3 Gönlünü var kibr-i riyâ gavgâlarından ḥâli ḳıl
Tâ kim saña lezzet vire çile vü ḥalvet i‘tikâf
- 4 Gönül Ḥaḳḳ’uñ evi pâk eyle gayriden anı
Kim isterseñ görmeği vechüñi anuñ bî-ḥilâf
- 5 Bil ‘arş-ı Raḥmândur gönül hem baḥr-ı ‘ummândur gönül
Her ne ki var gönüldedür gönüldedür ‘anḳâ-yı ḳaf
- 6 Yerde gökde isteme Ḥaḳḳ’ı gönülde iste bul
Bu Ḥaḳ kelâmıdır işit şanma bunu lâf u güzâf

7 Münkəsirü'l-ķalb olupen oķı ħadiş-i lâ yes'a
Tâ bilesin ki 'arz-ı dil neydüğini kef ile ķāf

8 İsteriseñ vaşl-i likā dil şehrine ir Seydā
Cümle izāfātı biraķ kim olasin Ħaķķ'a muzāf

-120-

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

1 Gelberü ey t̄alib-i esrār-ı 'aşķ
Düñle gūş-ı cān ile aķbār-ı 'aşķ

2 Kenz-i maķfī lâ-ta'ayyün idi zāt
Bil hüviyyetteydi küllī vār-ı 'aşķ

3 Ħubb-ı zātisi taķāzā kıldı çün
Cūşa geldi fāniydi ebķār-ı 'aşķ

4 Zülmet içre maķv iken hep kün-fe-kān
Cümleye virdi ziyā envār-ı 'aşķ

5 Cümle mevcüdāta irişdi ħayāt
Ķāf u nūñ dan aķdı enhār-ı 'aşķ

6 Ķamu eşyā buldılar neşv ü nemā
Raķmetünden yağıcak emķār-ı 'aşķ

- 62b
- 7 Zāhir u bāṭın ne kim ḥalk itdi Ḥaḳḳ
Fehm idersūñ gör ḳamu āṣār-1 ‘aşḳ
- 8 Hep kitābu’llāhdur eşyā şandıgūñ
Ger oḳırsan her biri esfār-1 ‘aşḳ
- 9 Ālem içre her ne var maḥfī ‘ayān
Ġayri yoḳdur cümlesi heb kār-1 ‘aşḳ
- 10 Görđi ‘āşıḳ ‘aşḳdan ayru nesne yoḳ
Dur anuñçün dār-1 ‘aşḳ diyār-1 ‘aşḳ
- 11 Geldi bunca enbiyā vü mürselīn
Kim evlādur ḳamusı aḥbār-1 ‘aşḳ
- 12 Cümlesinden afḍal u ekrem u eşref
Ol Muḥammed Muştafā muḥtar-1 ‘aşḳ
- 13 Hem Ebu Bekr u ‘Ömer u ‘Oşmān ile
Oldı ‘Aliyye’l-mürtaza gülzār-1 ‘aşḳ
- 14 Ol Ḥasen ḥulḳ-1 Ḥüseyyin-i kerbelā
Cān virüp oldı bular serdār- 1 ‘aşḳ
- 15 Daḥı enşār u muhācir kim ne var
Ḳamusı oldı nücūm-1 aḳmār-1 ‘aşḳ

- 16 Geldi nice evliyā-i kümmelīn
Virdiler baş itdiler izhār-ı ‘aşk
- 17 Nice virdi ‘ıyd-ı vaşl cānı gör
Sırr-ı tevḥīdi duyan ber-dār-ı ‘aşk
- 18 Cām-ı ‘aşkı nūş iden mestāneler
Tā ebed olmadılar hüşyār-ı ‘aşk
- 19 Ey bu yolda cān satup cānān alan
Gelberü kim keremdür bāzār-ı ‘aşk
- 20 Görmemisin durmayıp dinlenmeyip
‘Andelībūñ gülistānda zār-ı ‘aşk
- 21 Gice gündüz dem-be-dem feryād idüp
İstedüği bir gül-i ḥār-ı ‘aşk
- 22 Nice ārām eylesün bir dem ki anuñ
Bağrını pür ḥūn idüpdür ḥār-ı ‘aşk
- 23 Ey ḥaḳīḳat derdinūñ bülbülleri
Pür nesim oldı küllīyyen gülzār-ı ‘aşk
- 63a 24 Oldı ‘ālem sañki firdevs-i cinān
Her tarafda zeyn olup ezhār-ı ‘aşk

- 25 ‘Aşk ı inkâr itme gel ey müdde’î
Aç gözüñ bağ dopdolı her dâr-ı ‘aşđ
- 26 Like görmez zâhid-i a‘mâ anı
Heb gören anı olur ‘ulu’l-ebşâr-ı ‘aşđ
- 27 Zâhidâ gel zühdüni ıo ‘aşđa düş
Görine dürseñ saña dildâr-ı ‘aşđ
- 28 Benliğin terk eyle sen ıık aradan
Göresin her zerreden dîzâr-ı ‘aşđ
- 29 ‘Ağl u rûğ u nefsine eyle vedâ’
Ey mühâcir olagör enşâr-ı ‘aşđ
- 30 ‘Ağl ile sen ıalma nâsût iıre gel
‘Azm-ı lâhût it olasın câr-ı ‘aşđ
- 31 Yolda kalır ‘ađl u rûđuñ durağı
‘Arş-ı a‘lâdan geıer tayyâr-ı ‘aşđ
- 32 Sidreden geımez hired fârisleri
Lâ-mekânda seyr ide seyyâr-ı ‘aşđ
- 33 ‘Aşđ ile bir yerde sığmaz mâsivâ
Oldı küllî mâsivâdan ağyâr-ı ‘aşđ

- 34 İmdi Hâk' dan ğayrıyı dilden çıkar
Duyasın keyfiyyet-i esrâr-ı 'aşk
- 35 Zâhid ikrâr itmese 'aşkına ne ğam
'Āşıkun ĩmānı 'aşk ikrârı 'aşk
- 36 'Āşık ile zâhid itmez imtizâc
Kâlbini kâlbden fark ider mi'yâr-ı 'aşk
- 37 Neylerem ben zühdün efsânesin
Çün benimle olmadı ol yâr-ı 'aşk
- 38 Şem'-i 'aşka düşeli pervâne-veş
Yağdı kül itdi vücûdım nâr-ı 'aşk
- 39 Her kimün şehrine uğrasa bu 'aşk
Hep 'imâretin yıkar mi'mâr-ı 'aşk
- 40 Hem gönülden ğayrı ider tırâş
Tâ ezelden böyledur etvâr-ı 'aşk
- 63b 41 İtdi bu 'aşkdan ibâ 'arz u semâ
Boynuma şâl çekeyim ben bâr-ı 'aşk
- 42 Ben bu 'aşkdan bir nefes ayrılmazem
Ger kâlursa şînemî şâd-bâr-ı 'aşk

- 43 Derdime ben ğayrı dermān istemem
Kim benim her derdime tımār-ı ‘aşķ
- 44 Derd-i ‘aşķı buldı derdine devā
Daķı tımāri neyder bimār-ı ‘aşķ
- 45 Ğayrı yār u ğamküsārı yok hemān
‘Aşķıkuñ hem bārı hem ğam-hār-ı ‘aşķ
- 46 Dem-be-dem ‘aşķ ehlinüñ dilde müdām
Zikri ‘aşķdur fikri ‘aşķ güftār-ı ‘aşķ
- 47 Gel yeter tayy it kelāmın Seyyidā
Key şaķın keşf olmasun astār-ı ‘aşķ
- 48 ‘Aşķı vaşf itmek senüñ ğaddüñ deĝil
Kıl süküt itme yeter eş‘ār-ı ‘aşķ
- 49 Genc-i ‘aşķı dilden eylerdi nihān
Ger anı söyletme nā-çār-ı ‘aşķ
- 50 Sebāk-ı ğüsnādan kim oldu ğişşedār
Söyleye itmek ‘aceb eş‘ār-ı ‘aşķ
- 51 Virdi Seyyid bu ķaşideyle bugün
Mışrı dilüñden size şikār-ı ‘aşķ

52 Feyz-i aqdesden gelen ilhāmdan
Eyledi ‘aşıqlara işār-ı ‘aşk

-121-

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 Hāḡ yüzüñ görmeğe gel āyine-i insāna baḡ
Kim anuñ vechüñde nūr-ı ḡazret-i Raḡmāna baḡ
- 2 Sūre-i ümmü’l-kitāb ile hüve’llāḡ āyātı
Dest- i ḡudret ile yazılmış ‘arz-ı Raḡmāna baḡ
- 3 Ādemi şūret şanup ḡalma nuḡuş-ı fāniye
Ādemi ḡalk eyleyen ol bī-şāl sultāna baḡ
- 4 Aḡsen-i taḡvīm diledi şankim çüñkü senüñ
Gel bu şūret-i naḡşını ḡo ma‘nī-i insāna baḡ
- 64a 5 Kendü ruḡumdan size nefḡ eyledim didi çu Hāḡ
İşbu size vāḡıf olan ‘ālem-i Rabbāne baḡ
- 6 Maḡrem-i zāt-ı ḡüdā’sın maḡzen-i esrār-ı ḡayb
Añlayam dirseñ bu remzi yūri var ḡur’ān’a baḡ
- 7 Çün *tevellu semme vechu’llāḡ*dur naşş-ı kelām
Bunu inkār eyleyen diyü racīm şeyḡāna baḡ

- 8 Ey kelāmu'llāh-ı münkir lā diyüp olma şaķı̄
Küntü kenzisine maḥrem olan iḥvana baķ
- 9 Men 'arefhükümüne öz nefesine 'ārif olmayup
Rabbüñ idrāk itmeyen şol cāhil-i nādāna baķ
- 10 Şemme vechu'llāh fehm itdinse gel ey muttaķı̄
Cān göziyle şeş cihetden bī-cihetden Sübhāna baķ
- 11 İrdüñ ise tūr-ı dil üzre tecellī nūrına
Cümle zerrātdan görünen ol meh-i tabāña baķ
- 12 Lem'ā-i mihr-i ruḥından oldı eşyā nūr-ı maḥz
Nicesi yandı cemāl-i şem'ine pervāne baķ
- 13 Küllī varın maḥv idüp bul ḥayāt-ı cāvidān
Dost yoluñda cānı ķurban eyleyen merdāne baķ
- 14 Māsivā renginden aşla ķomadı nām u nişān
Vaḥdetüñ deryāsına ğavvāş olan şāḥāna baķ
- 15 Nice sergerdān olup zāhid gezersin ālemi
Gir vücūduñ şehrine sırruñdaki mihmāna baķ
- 16 Şüreti terk eyle Seyyid sa'y idüp ma'nāya ir
Zerre-i hurşīd bil her ķatreden 'ummāna baķ

Fā‘ilātün Fā‘ilatün Fā‘ilün

- 1 Gel dilā cān tende iken kıl yıraķ
Olmayasın ķurb- ı hāzretten ıraķ
- 2 ‘Irz-ı nāmūs ŐiŐesin kıl tārūmār
Őıdķla gir bu yola sen ‘ārı bıraķ
- 3 Dost yoluñda cān u başı terk it dilā
Len tenā’lü’l-birrā didi ķünkü Hāķķ’ı
- 4 Bunda sa’y eyle göresin yārıñı
Yarın anda dimeyesin el-fırāķ
- 64b** 5 Birliķe ir dostla birlikde ol
Var ikilik defterini oda yaķ
- 6 Duyduñ ise bu mu‘ammā sırrını
Cümle hāķa dide-i vaħdetle baķ
- 7 HāŐ u ‘amme yoħsul u bāye aħı
Bir bakagör kimseye hiķ tıtma tāķ
- 8 Gel sivā naķŐımı dilden sil gider
Key hicābıdur saña bu ķarā vü āķ

- 9 Ağ [u] qarādan giçerseñ sālīkā
Dost ile birlikden oqırsun sebāk
- 10 Qalbine ilhām olursa ‘ilm-i Haqq
Saña neyler ğayrı yazmaq oqımaq
- 11 ‘Ārif olan qıl u qālī neylesün
Aña besdür bāb-ı ‘aşqdan bir varaq
- 12 Nūr-ı Haqla qıl münevver qalbini
‘Aşq oduyla yaq derūnuñ çıraq
- 13 Benlikliğin maḥv eyle Seyyid aradan
Tā tecellī ide senden saña Haq

-123-

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 Zāhidā şüretde qalma içerü gel cāna baq
Cān içinde cān olan sırruñda ki sulṭāna baq
- 2 İmāna geldi *semme vechu’llāh* delil
Gir gönül mülküne seyr iden her tavf-ı cāna baq
- 3 Ol ene’l-Haqq sırruñı fāş eyleyen Manşūrı gör
Nice virdi rāh-ı Haqq’da cānuñı qurbane baq

- 4 Gör nice aþar Şular leyl [u] nehār olup revān
Bir nefes ārām irer mi varınca ‘ummāna baþ
- 5 Görmemisin bŭlbŭl feryādımı ey bī-baŐir
Nice müŐtākđur dil ũ cāndan gŭl-i handānā baþ
- 6 Ğaflet iþre firķat ehline yeter kılan nazār
Gelberŭ aþ gŭzŭni vāŐıl olan yārān[a] baþ
- 7 GŭŐ ider dem-be-dem aña Allāh’dan ħiķāb
Semi’nā girmez olarŭn ğayrıdan insaña baþ
- 65a 8 Ārifŭn nuķkuna engel eylemesen zāhidā
‘İlm-i ħikmetle ledŭnniden gelen ‘irfāna baþ
- 9 Kendŭ istiĥķākımı gel görme ‘ibretbīn iseñ
Ĥor baþma merd iseñ sen mŭra gel merdāne baþ
- 10 Ta’n-ı dŭŐmanda Őaķın Seyyid Meĥmed çekme ğam
Cānib-i Ĥaķķ’dan saña i’tā olan iĥsāna baþ

-124-

Fā‘ilātŭn Fā‘ilātŭn Fā‘ilātŭn Fā‘ilŭn

- 1 DŭŐseli ķün rŭz-ı ezel baŐımıza sevdā-ı ‘aŐķ
Anuñķŭn ‘ālem iþre olmuşuz rŭsvā-yı ‘aŐķ

- 2 Mest-i medhūş olmuşuz eylemez haşre dek
Çün ezel bezminde mest itdi bizi şahbā-ı ‘aşk
- 3 Geldi ‘aşkuñ ‘askeri maḥv itdi küllī vārımız
Eyledi şehir-i vücūdı ser-te-ser yağmā-yı ‘aşk
- 4 Çünkü kondı şevket ile taht-ı kalbe şāh-ı ‘aşk
Kopdı yer yerden nidā-yı Rabbü’l-‘alā-yı ‘aşk
- 5 Sürdi hükümüñ ‘aql-ı cāna eyledi muhkem yasağ
Kim benim durumumda kimse dimesinler lā-yı ‘aşk
- 6 ‘Aşk bād-ı bā‘is oldı zātınıñ emvācına
Kā’ināt eyledi zuhūr mevc urdı çün diyār-ı ‘aşk
- 7 Bahr-i vaḥdet cūş idüp geldi vücūda kā’ināt
Kāf [u] nūn emrinden oldı dü-cihān peydā-yı ‘aşk
- 8 Akdı enhār-ı füyūzāt-i İlähī ‘aşk ile
Cümle mevcūdata irişdi ḥayāt-ı mā-yı ‘aşk
- 9 Bilmek isterseñ nedür ‘aşkı vücūduñ kıl fenā
Öz vücūduñ maḥv idürsen olasuñ nādā-i ‘aşk
- 10 Ru’yet-i Ḥaqq’dan naşibi yok ezelden zāhidüñ
Görmeyiser bunda yarın oldı çün a‘mā-yı ‘aşk

- 11 Bir fırkat içre aţşān aldı ru'yyet m nkiri
H k 'ı g rdi her nazarda 'a ı u Őeyd -yı 'a 
- 12 Z hid  var yok yire da'v -i 'a  itme 'abes
Őabit olmaz al ey m dde'  da'v -yı 'a 
- 13 C n u baŐu n terkin ur vuşlat dilerse n z hid 
R h-ı H k 'da c n u baş virmezd r edn -yı 'a 
- 65b 14 Derd b -derm ndur derdine derm n 'a ın
Pes dev yı andan ister m btel -yı d -i 'a 
- 15 Cezbe-i 'a  ile kimki varlığu n mağv eyledi
N r-ı H k 'ı g rdi her zerreden b n -yı 'a 
- 16 V d -i vağdetde reh-bersiz irilmez menzile
MuŐtaf dur muğabbetid r Ő h-ı ev edn -ı 'a 
- 17 H mduli'll h on sekiz bin ' lem n esr ru nı
Feyz-i kudsisiyle ta'l m eyledi ' si-i 'a 
- 18 Kande baŐsaŐ g r nen hep *semme vechu'll h*dur
Ç nk  bize fazlinle eyled n i't -yı 'a 
- 19 Biz bu yolda 'a -ı H k 'dan ğayrı reh-ber bulmadığ
Bizi sa na ekiser bu 'urve-i v Ők -yı 'a 

- 20 Kimi Hızır'a çağırır halkuñ kimi kuşba velī
Bize diriz her dem-be-dem maḥbūb-ı bī-hemtā-yı 'aşk
- 21 Hevn-i 'aşka iriş lā ile illādan halkın geç
Der-i hüviyyetde hemān ol lā-yı 'aşk illā-yı 'aşk
- 22 Maḥv olur bir zerresiyle kā'ināt-ı berr u baḥr
Çün tecellī eyleye mihr-i cihān-ārā-yı 'aşk
- 23 Gerçi var 'ālemde her şüretde bir ma'nā-ı ḥāş
Like şüret 'ālemine sıgmadı ma'nā-yı 'aşk
- 24 Bülbülüñ efgānuñı 'ālemde şanma serseri
Bir güli bī-hār içündür bunca hū-yı hā-yı 'aşk
- 25 'Aklı kodık baş açık rāh-ı fenā 'abdaluyuz
Nice 'aқılları mecnūn itdi bu leylā-yı 'aşk
- 26 Şāh iken İbrāhim Edhem tāt u taḥtı terk idüp
'Aşka virdi küllī varın oldı çün lālā-yı 'aşk
- 27 Şāh-ı kevneyn olmaқ isterseñ gel 'aşka evvel
Pir-i 'aşka kul olañlar oldı Mevlānā-yı 'aşk
- 28 Çarḥa girdi 'arş [u] kürsi heft āsmān itdi semā
Gūş idince hātif-i gaybdan şadā-yı nay-ı 'aşk

29 Sırr-ı ‘aşkı ‘āleme fāş eyleseñ itmeñ ‘aceb
‘Aşık-ı şūrideye mümkün müdür ihfā-yı ‘aşk

30 Şanma sen zāhid murād-ı evliyā zāhir ola
Āyet ile remz ile ancak ‘ārif-i ĩmān-ı ‘aşk

66a 31 Maḥv olañlaruñ kelāmuñ yine maḥvīler bilur
Şanma itdūñ ‘ābid zāhidlere ifşā-ı ‘aşk

32 Hāl-i ‘aşkı bilmez ey Seyyid Meḥmed her mekes
Kim firāz-ı kâf-ı dil murğıdurur ‘anķā-ı ‘aşk

-125-

Mefā‘ilün Mefā‘ilün Fe‘ulün

1 Murād-ı ‘aşkuñ ey zāt-ı muṭlaķ hemān
Heman ‘aşkdur hemān ‘aşkdur hemān aşk
Hemişe istediği senden ey Hakk
Hemān ‘aşkdur hemān ‘aşkdur hemān aşk

2 Vir ‘aşkuñ ‘āşıķa ey zāt-ı bāri
Ki ‘aşkdan ğayrı yoķdur dağı bāri
Enis [u] mūnis u hem ğamkūsarı
Hemān ‘aşkdur hemān ‘aşkdur hemān aşk

- 3 Neyder ‘aşıq olan fāni cihānı
Dağı ol ravzā-i bağ u cinānı
Ki ‘uşşāka hayāt-ı cāvidānı
Hemān ‘aşqdur hemān ‘aşqdur hemān aşq
- 4 Kamu maḥlūkı Hakk halk itdi bundan
Zuhūr itdi gelüp kafilē nuñdan
Vücūda gelmeğe bā‘is ‘ademden
Heman ‘aşqdur hemān ‘aşqdur hemān aşq
- 5 Budur her ibtidānuñ ibtidāsı
Dağı hem intihānuñ intihāsı
Muḥaşşel bil bünyādın esası
Heman ‘aşqdur hemān ‘aşqdur hemān ‘aşq
- 6 Nedür gülşende bülbülün fiğānı
Ki yanar firqatiyle cism u cānı
Değil ğayrı anuñ feryad u zārı
Hemān ‘aşqdur hemān ‘aşqdur hemān ‘aşq

7 Verir tūtiye sūkker kafeste
Gül için bülbul-i şeydā şikeste
Bil ‘uşşâkın murâdı her nefesde
Hemân ‘aşğdur hemân ‘aşğdur hemân aşğ

8 Kimi Şîrîni ister kimi Leylâ
Ki zâhidler diler cennât u havrâ
Velî ‘âşıklarunñ maqşûdı amma
Hemân ‘aşğdur hemân ‘aşğdur hemân ‘aşğ

66b

9 Eğer müştâk iseñ sende o yâra
Anuñla dopdolıdur gör her râh[a]
Nekim ‘âlemde var mağfî âşikâre
Hemân ‘aşğdur hemân ‘aşğdur hemân ‘aşğ

10 Bu Seyyid bendenün yâ Rabb ricâsı
Ola her demde ‘aşquñ âşinâsı
Ki cümle enbiyânün reh-nümâsı
Hemân ‘aşğdur hemân ‘aşğdur hemân ‘aşğ

-126-

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

1 Cân u dilden kılıyam ‘âriflerün
Ayağınunñ tozuyam ‘âriflerün

- 2 Bu yola ben şıdķ ile başdım ķadem
Kim bemin maķbūliyem ‘ariflerūñ
- 3 ‘Aķlı virdim ‘ařķını aldım hemān
Haķķ budur mecnūnuyem ‘ariflerūñ
- 4 Őevķini gōñlimde muķkem ķılmıřam
Tā ezel meftūnuyem ‘ariflerūñ
- 5 Zāhiren halk iķre yoķdur řōhretim
Bātınen meřhūriyem ‘ariflerūñ
- 6 Gerķi yoķ cāhil yanuñda ķiyetimin
Like bařına tācım ‘ariflerūñ
- 7 Mūnķirīnuñ ķalbinūñ zūlūmātıyam
Dīdesinūñ nūriyam ‘ariflerūñ
- 8 Bilmese nādān beni hiķ gam değil
Cūmleten ma‘lūmuyam ‘ariflerūñ
- 9 ‘Ārifi vaş eylemek ĥaddim değil
Like ben maęrūriyam ‘ariflerūñ
- 10 Kim Sūleymān-ı zamandur ‘arifūn
Ben de Seyyid mūriyam ‘ariflerūñ

67a

- 11 Her biri ‘anḳā-yı ḳāf-ı lā-mekān
Ben zā’if ‘usfuriyem ‘āriflerūñ

-127-

7+7=14

- 1 Bu cihānda her kime ‘ilm ile ‘irfān gerek
Evvelā mürşid aña bir kāmīl insān gerek
- 2 Cāhil u nādānā sen şorma cānān ḫaberin
Cān ḫaberin virmeğe bil yine bir cān gerek
- 3 Sīm u zer ḫarcı nedür dost yoluñda ‘uşşāḳa
Bilki anda cān ü ser ḫāk ile yeksān gerek
- 4 Meydān-ı ‘aşḳa giren ‘āşık u şādıklarūñ
Başları tūb oluben elleri cevḡān gerek
- 5 Merd olan ‘āşıklarūñ bilki dāḡna taşına
Tā ölünce rūz u şeb sīnesi ḳalkān gerek
- 6 Mūnkir Ḥaḳḳ’ı añlamaz Ḥaḳḳ kelāmı dinlemez
Ḥaḳḳ’ı ḳabul itmeye iḳrār u īmān gerek

- 7 Ol gülşeni vaḥdetde şemmiden vaḥdet gönül
Yine aña bu cihân cümle gülistân gerek
- 8 Ger çeker menziline irmeğe Seyyid saña
Hidāyet-i Ḥaḳḳ ile himmet-i merdān gerek

-128-

7+7=14

- 1 Gelberü t̄alib-i Ḥaḳḳ sen dileriseñ yārūñ
Ḳalmasun dilde sivā terk idegör aḡyārūñ
- 2 İḥtiyār eylese dāid reh-i Ḥaḳḳ' da dā'im
Nefsūñi eyle melāmet ḳoma 'ırz u 'āruñ
- 3 Ḥaḳḳ'a teslīm u rızā ol ne gelürse andan
Çü *semi'nā ve aḫa'nā* demek olsuñ kārın
- 4 Ğayriye ḳılma nazār ḫālını fikr it herdem
'Aşḳını şakla gönlinde yūri nūr it nāruñ
- 5 'Aşḳ ile ḳalbūñi doldur ḳoma anda ḡayri
Tā ki var ola Ḥüdā yoḡ ola küllī varūñ
- 6 'Āşıḳuñ nālişi ma'sūḳa çu hoşdur cānā
Vaşla bey' eyleyegör ola revāc bāzāruñ

- 67b 7 Nağd-i ‘ömrüni şağın kılma sivāda itlāf
Sen de gel ‘āşık iseñ dem-be-dem artur zārũñ
- 8 Tālib-ı vaşlam İlāhī umarım fazlũñdan
Lutf idüp gösteresin Seyyid ta dīdāruñ

-129-

Müstef’ilün Müstef’ilün Müstef’ilün Müstef’ilün

- 1 ‘Ārif kelāmuñ duymağa ‘irfān gerek ‘irfān gerek
Genc-i ma‘ārif bulmağa vicdān gerek vicdān gerek
- 2 Bu zevki dilerseñ eğer var kıl saña senden sefer
Budur sülük-ı mu‘teber seyrān gerek seyrān gerek
- 3 Diyem saña neyin gerek yola nice gitmek gerek
Bu yolda sende bile bir cān gerek bir cān gerek
- 4 Ol yola lāzım refīk-i ‘asān ola tā kim ʔarīk
Hem saña bir erḥam şefīk ihvān gerek ihvān gerek
- 5 Kendü bilişiyile kişi başa çıkarmaz bu işi
Def itmeğe bu teşvīşi merdān gerek merdān gerek
- 6 Bir mürşid-i kāmil bulup ayağına yüzler sürüp
Heb varlıguñdan şoyunup ‘üryān gerek ‘üryān gerek

- 7 Teslīm ola hem ol ara zaḥmına tā merhem şara
Heb kılduğı ‘işıyānlara nedmān gerek nedmān gerek
- 8 Şıdķ ile ķul olsañ aña yol açılır Hāķķ’dan yaña
Cümleden öñ lākin saña ĩmān gerek ĩmān gerek
- 9 İsteriseñ Hāķķ’ı eğer kan ağla var şām u seğer
‘Aşķ odına yanup ciğer büryān gerek büryān gerek
- 10 Yoluñda varuñ kıl sebil maķşūduñı vire celīl
Bu menzile irmez bağl ihsān gerek ihsān gerek
- 11 Bīmār-ı ‘aşķa ey lebib tīmār idemez her řabīb
Bu derde tīmār itmeğe Loķmān gerek Loķmān
- 12 Kim Hızr elinden içse cam kevneyni unuda temām
Bu cür‘a ile ol müdām mestān gerek mestān gerek
- 13 Mest ola tā cān ile dil maķşūd budur sen añla
Hāķķ’uñ şühūdından gönül hayran eđer hayran gerek
- 14 Bend olma gel bu keşrete iriş serāy-ı vağdete
Dāđil olan bu rif‘ate şādān gerek şādān gerek
- 68a 15 Baķma bu ‘ālem ḥalkına gir enbiyānuñ silkine
Bil bir vücūdūñ mülkine sultān gerek sultān gerek

- 16 Şular gibi leyl ü nehār alçaqlara bahre var
Bulmağa dürr-i şāhvār ‘ummān gerek ‘ummān gerek
- 17 Ref’ itmeğe cān perdesin var giy melāmet hırķasın
Bīgāneden sırruñ senüñ pinhān gerek pinhān gerek
- 18 Rāh-ı fenāya kim gider ol baş ile cānı nider
Şehr-i vücūdı ser-te-ser vīrān gerek vīrān gerek
- 19 Gel sen de terk it cānuñı tā bulasın cānānuñı
Cañlu irilmez ol ile bī-cān gerek bī-cān gerek
- 20 Şunlar ki kıydı cānuña vaşl oldu bil cānānuña
Dost herdem anuñ sırrına mihmān gerek mihmān gerek
- 21 Sen zāhidā zūhdüñ ile var da‘vī-i ‘aşķ eyleme
Bu da‘vīñüñ işbāṭına bürhān gerek bürhān gerek
- 22 ‘Āşık odur cāna kıya zūhdi kıoyup ‘aşķa uya
Yanuñda hem şāh u gedā yeksān gerek yeksān gerek
- 23 Bülbüller ister gülistān zāhidler hūr [u] cinān
‘Āşıqlara ancak hemān Sübhān gerek Sübhān gerek
- 24 Hāmd eyle gel Seyyid Hāķķ’a irdüñ maķām-ı vuşlata
Nā’il olan bu ni‘mete şükrān gerek şükrān gerek

25 Seyyid virüp Hakk'dan haber neşr eyledi dürr-i güher
Almaz bunu bir pula har insân gerek insân gerek

-130-

5+5=10

- 1 Zâhid bu yola gelür mi şanduñ
'Ahdine vefâ kıılır mı şanduñ
- 2 Āşık gerekdür şâdıķ gerekdür
Değme kes 'ahde turır mı şanduñ
- 3 'Aşķ ehli buldı zevķ-i rûhâni
Zâhid bu zevķi bulur mı şanduñ
- 4 Āşık ol sende 'aşķa ol bende
Herkes'e 'âşık denir mi şanduñ
- 5 Āşık odur kim terk ide vârin
Değmeye naşīb olur mu şanduñ
- 68b 6 Cennetdür *zâyir-i dârü'l-esħiyâ*
O beyte baħil girer mi şanduñ
- 7 Sen küllî varuñ fâniye virdüñ
Bu saña bâķi kalur mu şanduñ

- 8 Āşık maķāmı ‘ālıden ‘ālı
Zāhidler āña varır mı şanduñ
- 9 Āşık kelāmı nūr ider ķalbi
A‘mā bu nūrı görür mü şanduñ
- 10 Cāhilūñ sözi aġūya benzer
Her meyvesini sen yenir mi şanduñ
- 11 Kes sözi Seyyid kendini yorma
Pendini herkes ālur mu şanduñ
- 12 ‘Ārif gerekdür söz ķadrin bile
Nādān olañlar bilur mi şanduñ

-131-

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 Ĥamduli’llāh olmuşuz biz şıdķ ile Allāh’a ķul
Sen gerek münkir başını dök gerek dişini yol
- 2 Attıġın taş ile kendüñ öldürürsün ey ĥired
Ĥaķķ’uñ in‘āmı saña ķıt geldiġünçün bize bol
- 3 Kendü ef‘ālını münkir-i ġayra isnād eyledüñ
Sen bir āversin ki ey münkir sanursun şāġ şol

- 4 İtmedi Ādem'e secde eyledüñ iblis ibā
Görmedüñ Ādem yeryüzinde nūr-ı Hakk'ı ey fodul
- 5 H̄or gördüñ ādemi kendüñ beğendi ol şakī
Didi kim ben 'alemüm hem afđalım ya kimdur ol
- 6 Mazhar-ı ism-i cemāluz ādem-i ma'nāyuz
Ol celāle mazhar oldu la'neti kıldı kabul
- 7 Oldı ol merdūd-ı Hakk yokdur saña hergiz 'ilāç
Seyyid andan sen irāğ ol budur bil doğru yol

-132-

Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün

- 1 Ey cismine cān isteyen tevḥīde gel tevḥīde gel
Ey vaşl-ı cānān isteyen tevḥīde gel tevḥīde gel
- 69a 2 İsteriseñ vaşl-ı Hūdā tevḥīde eyle ilticā
Tā kim bula şadrüñ şifā tevḥīde gel tevḥīde gel
- 3 Qalbüñ dilerse ger şafā zıkr it Hakk'ı şubḥ u mesā
Tevḥīdden olmağıl cüdā tevḥīde gel tevḥīde gel
- 4 Tevḥīd seni Hakk'a çeker cümle günāhların döker
Heb zehrüñi eyler şeker tevḥīde gel tevḥīde gel

- 5 Zülümāt-ı cehli def ider şāfi olup almaz kider
Gel afleti sen de gider tevide gel tevide gel
- 6 İzle irenlerüñ izin bī-dār ider cānuñ gözüñ
Güş itme münkirler sözüñ tevide gel tevide gel
- 7 Mir'āt-ı albüñ söylemeğe 'irfān-ı Hā'a irmeğe
Hā'uñ cemālüñ görmeğe tevide gel tevide gel
- 8 'Aşıklarüñ imānidur 'ariflerüñ 'irfānidur
Şādıklarüñ bürhānidur tevide gel tevide gel
- 9 Şıdile olan Hā'a ul maşūdun elbet bulur
Hā'a budur çün doğrı yol tevide gel tevide gel
- 10 Hā'dan saña ihsān ola yollar begim āsān ola
Hem reh-berüñ ur'an ola tevide gel tevide gel
- 11 Añla budur ablü'l-metīn tutar bunı ehl-i yaīn
Budur iden 'ilān-ı dīn tevide gel tevide gel
- 12 Var ise sende derd-i a Seyyid'den oı gel seba
Feth ola saña her vara tevide gel tevide gel

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 Zühdüñi o ‘aş ile meydānā gel
Cān u bāşüñ terk idüp merdāne gel
- 2 Ol haıat derdine müştāk iseñ
Rūz-1 şeb bülbul şıfāt efgāna gel
- 3 Cilvegāhuñ ola şahn-1 lā-mekān
İstivā-yı ‘arşa ı cevalāna gel
- 4 Keşret ire nice bir ālūdesin
Hāngāh-1 vadet-i mihmāna gel
- 5 Zāhidā gel zerreden şemse iriş
areyi o lücce-i ‘ummāna gel
- 69b 6 Zev-i lāhut u ‘amāyı bulmaa
Sen vücūduñ mülküni seyrāna gel
- 7 Bu ılsım-1 a‘zāmı fet itmee
Bir adem baş mekteb-i ‘irfāna gel
- 8 Hıket-i esmā küllı bilmee
Hālveti dergāhına Lomāna gel

- 9 Tut ʔarīkat pirlerinũn dāmenin
Kulluḡ ile ŧıdḡ ile sultāna gel
- 10 Sālikā gel bīmār-1 ‘aşḡ oldınsa ger
Bir ‘aşḡ derdüne dermāna gel
- 11 Çünkü ‘aşḡdur āb-1 hayāt ŧüphesiz
Cām-1 ‘aşḡı sende nüş it ḡāne gel
- 12 *Kellimi’n-nāsa* nazār ḡıl Seyyidā
Sırr-1 ‘aşḡı açma her nādāna gel

-134-

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 Mübtelā-yı derd olanda āh u zār eksik deḡil
Baḡr-1 ‘aşḡ içre dem-ā-dem rüzḡār eksik deḡil
- 2 ʔālibā cehd it bu yolda sen saña yār olagör
Sen saña yār olursañ saña yār eksik deḡil
- 3 ‘Aşḡ-1 Ḥaḡḡ ile müdām yandur özin pervāne-vesḡ
Nār-1 ‘aşḡda maḡv olana nūr u nār eksik deḡil
- 4 ʔālib-i gevher iseñ dal bu ḡaḡāiḡ baḡrine
Baḡrī olan āşıka hiç yādigār eksik deḡil

- 5 Bülbül-i Őrde-veş Seyyid fiĝn it rz [u] Şeb
'Őıĝ-ı Őeydya elbet glizr eksik deĝil

-135-

Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün

- 1 Gel ey v'iz gel ey nŐıĝ 'Őıĝlara daĝl itme
Zu'mun ile Hĝĝ'ı koyup btl triĝa gitme gel
- 2 Bu Őret-i zhir ile dil 'lemi fehm olunmaz
Var 'ilmine maĝrr olup kendün bize sır [itme] gel
- 3 Bu yolda sen yoĝ olmadın varlıĝı kande bulasın
Bil ĝaddni kuzĝun iken sen tti gibi tme gel
- 70a 4 Őıdĝ ile teslim olmadın Hĝĝ'n rızsın bulmadın
Bes da'va-i kizb ile sen bu ĝalkı idll itme gel
- 5 'Őıĝlarn esrrını duymak dilersen zhid
Var zhdni 'Őa deĝiŐ yoĝsa ĝurı lf itme gel
- 6 Her biri kelm-ı 'Őn bil meyve-i Cennetdür
nkm yemedn anı sen zid bize tŐ atme gel
- 7 Derviş diyüben çünkü sen kendüne bir ed eyledin
Cehd eyle Seyyid dnyda hiĝ kimseyi incitme gel

- 1 İnşāfā gel ey gönül
Gel Hakk'a dönelim gel
Yeter oldüñ nefse kul
Gel Hakk'a dönelim gel
- 2 Nefsüne uyma kardāş
'Aqlını eyle yoldaş
Tā selāmet ola baş
Gel Hakk'a dönelim gel
- 3 Nefsün saña düşmandur
Nefse uyan pişmān
Terk it nefsin murādın
Gel Hakk'a dönelim gel
- 4 Nice bir tül-ı emel
Hakk'a lāyık yok 'amel
İrmedin bir gün ecel
Hakk'a dönelim gel

5 Bu dünyā-ı mekkāre
Aldar seni bī-çāre
Aldanma bu saḥḥāra
Gel Ḥaḳḳ'a dönelim gel

6 Bu fāniyi nidersin
Āḥir ҡoyıp gidersin
Şonra āh u vāh idersin
Gel Ḥaḳḳ'a önelim gel

7 Meyli ҡo fāniye
Gönlüni vir bāḳiye
Dilerseñ āfiye
Gel Ḥaḳḳ'a dönelim gel

8 Seyyidüñ pendin işit
Var aña göre iş it
Māsivāyı ҡo git
Gel Ḥaḳḳ'a dönelim gel

-137-

Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün

1 Nedür bu āḥ u efgānüñ şeydā bülbül şeydā bülbül
Dün gün zār u giryān şeydā bülbül şeydā bülbül

70b

- 2 Feryāduña nedür sebep güldeñ ne eylersin taleb
Dost yüzün mü gördüñ ‘aceb şeydâ bülbül şeydâ bülbül
- 3 araruñ yok eğlenmedin bir dem durup dinlenmedin
Sen m-hşal eğlenmedin şeyd bülbül şeyd bülbül
- 4 D’im inlersin zr ile hi kimse yok hlin bile
Nln olup dşdin dile şeyd bülbül şeyd bülbül
- 5 Behey bülbül nedür zruñ ağlamağdur mdm krñ
Br idüp ezel glzrñ şeyd bülbül şeyd bll
- 6 Kim anda hş idi başuñ ma’şk ile idi işñ
Yoğ idi ğayrı teşvşñ şeyd blbil şeyd bülbül
- 7 Me’ns idñ dost ile bes ayrı deđildñ bir nefes
Şimdi yerñ oldu kafes şeyd bülbül şeyd bülbül
- 8 Geldñ o vahdet ilinden şemmeyleyben gñlden
Syledñ Seyyid dinledin şeyd bülbül şeyd bülbül

-138-

F’iltn F’iltn F’iln

- 1 Tlib gel Hkk’a isterseñ vşl
urtulup hyvn adındandem ol

- 2 Ādeme ir ādemi bul ādemi
Vech-i Ādemdur bil Hāḡḡ'a yol
- 3 Hāḡḡ yüzi ādem yüzinden görünür
Böyle buyurdu ḡadisinde Resül
- 4 Gezme āfāḡı 'abeṣ çekme emek
Hāḡḡ'ı dilerseñ eḡer Allāh'a ḡul
- 5 Ādem ile kim ki oldı āṣinā
'İlm-i esmā ḡalbine itdi nüzül
- 6 Hāḡḡ'a vāṣıl olmaḡ dilerseñ sālīkā
Seyyid cān ile benden ḡıl kabul

-139-

Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün

- 1 Derdüñ yeter dermān baña ḡayrı dermānı neylerem
'Aṣḡkile oldım āṣinā fāni cihānı neylerem
- 2 'Aṣḡkuñ meyin nüş etmişem iki cihāndan geḡmişem
Vaḡdet iline göḡmüşem kevn u mekānı neylerem
- 3 'Aṣḡ ateṣi düṣdi cāna kül oluṣam yana yana
Vāṣıl oldım çün cānāna bu cism u cānı neylerem

- 4 Ben dosta vardim vārımı maḥv eylerim aḡyārımı
Gördim ‘ayān dildārımı ḡann u gümānı neyelerem
- 71a 5 Ben içmişem ‘aşqdan şarāb ref` eyledim küllī ḡicāb
Kalmadı aşla iḡticāb ben *len terānī* neyelerem
- 6 Ben ‘ırz ile nāmusu zāhidlere virdim anı
Rüsvā-yı ‘aşq oldım bugün bes ād [u] sānı neyelerem
- 7 Zāhide hoş gelmez sözim ‘āşık bilur benim rāzım
Ma‘şūkladur niyāzım ben tercāmānı neyelerem
- 8 ‘İrfañ ile doldı dilim Raḡmān’a irişdi elim
Lāhut ilidür menzirim seyr-i cinānı neyelerem
- 9 Seyyid dilüñden söyleyen şeyḡ-i Mışridür taḡḡık inān
Vechinden oldı Ḥaḡk ‘ayān daḡı bürhānı neyelerem

-140-

5+5=10

- 1 ‘Aşq āteşine ben yana geldim
Şem‘i cemāle pervāne geldim
- 2 Aldum elime cevgān-ı ‘aşkı
Tüb idüp başım meydāna geldim

- 3 Şiçe-i ırzı ben taşa çaldım
Neylerem ‘arı divāna geldim
- 4 ‘Aşk şarābın içdim ezelden
Anuñçün ebed mestāne geldim
- 5 Vechinde gördim ümmü’l-kitāb
Okıdum ezel ĩmāna geldim
- 6 Canı terk itdim dostuñ yoluña
Vaşl-ı ‘ıydına kıurbāne geldim
- 7 Tenezzül itdim lāhūt ilinden
‘Ālem-i mülke seyrāna geldim
- 8 Seyr idüp gezdım bunca ‘ālemi
Āhır şuret-i insaña geldim
- 9 Vaħdet bunı şetm itdi cānım
Bülbül gibi çün efgāna geldim
- 10 Derd-i yār ile ħūn oldu bađrım
Bāb-ı tabībe dermana geldim
- 11 Mışrı-i ‘azizūñ ħāk-ı pāyine
Yüzüm süriyü iħsāna geldim

71b

- 12 Bildim ki yārım yārımdan imiş
Şıdķ ile Seyyid Loķmāna geldim

-141-

Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün

- 1 'Aşķuñ şarābın içmişem mestāneyem mestāneyem
Cān u cihāndan geçmişem divāneyem divāneyem
- 2 Hāķķ 'aşķı irişdi dile şıdķ ile girdim yola
Almam cihānı bir pula merdāneyem merdāneyem
- 3 Aşķ āteşi rüz-ı ezel yaķdı vücūdım ser-be-ser
Yanubeni kül olmuşam pervāneyem pervāneyem
- 4 Peydāğ- ı 'aşķile bugün māt itdim 'ālem-i durağı
Nuth-ı muħabbet içre ben ferzāneyem ferzāneyem
- 5 Baħr-ı muħit̄-i 'aşķına ğarķ oldu 'aķlım
Deryā-yı vaħdetde bugün dürdāneyem dürdāneyem
- 6 Baħr-i hüviyyet kıldı ğarķ heb aradan maħv oldu fark
Oldım muħit̄-i ğarb u şarķ yekdāneyim yekdāneyim
- 7 Daldım bu 'aşķuñ baħrine irdim haķiķat şehrine
Seyyid ma'ārif gencine vīrāneyem vīrāneyem

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

- 1 Şûretâ bir kaçreyem ma'nâda 'aşkuñ yemiyem
Teşne-i âb-ı hayât-i dil-i Hızruñ femiyem
- 2 Pürdür hikmet ile bilki zülâl-i sühânım
Ka'be-i ma'rifetüñ âb-ı revân nermiyem
- 3 *Küntü kenzeñ* demine oldı kelâmın miftâhıyem
Bu haçayıq güherinüñ ki tılsım-ı a'zâmıyam
- 4 Dem-be-dem nefî iderem 'âleme enfâs-ı ezel
Ki mesîhâ dem u rûhe'l-ğudusüñ hem-demiyem
- 5 'Âlemü'l ğayb kitâbı ki yüzüm safhasıdur
Ben kelâm-ı nâtıqam zât-ı Hüdâ maḥremiyem
- 6 Ben cemâlini Haçç'ıñ cümleyi eşyâda baçup
Görmüşem cân gözi ile kim anuñ ḥaremiyem
- 7 Gerçi kim gelmişem âḫirde bu mülk 'âlemine
Like ḥaçdan ezel cümlesinüñ açdemiyem

- 8 'İlm-i esmāyı baña eyledi çün Hakk ta'lim
Kim anuñçün kamunüñ a'lemiyem efhemiyem
- 9 Almışam māye-yi zāt-ı dil-i Mısrīden ben
Tālib iseñ berü gel kim bu yoluñ reh-beriyem
- 10 Ehl-i derd-i 'uşşāka söyleñ kim salādur gelsün
Ki kamu derdinüñ emi zaḥm-ı dilin merhemiyem
- 11 Seyyid mülk-i dil içre ki bugün şāh oldım
Like bu ḥalkın içinde cümleñ kemteriyem

-143-

7+7=14

- 1 Ey 'āşıklar şādıklar
Geligör Hū diyelim
'Aşk oduna yānıklar
Gelinüz Hū diyelim
- 2 Hū diyelim cān ile
Me'mürüz Qur'an ile
Cem' olup ihvāñ ile
Gelünüz Hū diyelim

- 3 Evrād idelim dile
Tā ire dilden dile
İhfā ile cehr ile
Gelünüz Hū diyelim
- 4 İsm-i zātın soralım
Cemālini görelim
Vişāline irelim
Gelünüz Hū diyelim
- 5 Hū diyelim dem-be-dem
Diyene yok elem
Hūdūr çün ism-i a‘zam
Gelinüz Hū diyelim
- 6 Hūdūr hüviyyet güli
Hū cāndur anuñ bülbüli
Bulmağa ol menzili
Gelünüz Hū diyelim
- 7 Hū ‘āşıklar cānidur
Dīn u hem ĩmānidur
Hūdān ğayrı fānidür
Gelünüz Hū diyelim

- 8 Nice ādet u ŗöhret
Fāniye nice raġbet
Ey řālibān-ı ġazret
Gelünüz Hū diyelim
- 9 Terk idüp kā'inātı
Maġv idelim ŗıfātı
Bulmaġa kenz-i zātı
Gelünüz Hū diyelim
- 10 Ölmezden öñ ölelim
Hū baġrine dalalım
Feyz-i Hū'dan alalım
Gelünüz Hū diyelim
- 11 Hū cāmını iden nūŗ
Seyyid gibi kıılır çūŗ
Ĥaġ kelāmũn idũn ġũŗ
Gelünüz Hū diyelim

-144-

Mef'ülü Mefā'ilü Mefā'ilü Fe'ülün

- 72b 1 Ey derdime dermānım dizārũna müŗtāķım
Dil taġtına sultānım dīzārına müŗtāķım

- 2 Cān içinde cānānım sır içinde mihmānım
Hem dinle ĩmānım dīzāruña müştākım
- 3 Virdim saña heb vārım terk eyledim aġyārım
Yolına fedā cānım dīzārına müştākım
- 4 Firķatüñle zārım şām u seher aġlarım
Ġayri kime yalvaram dīzārüña müştākım
- 5 Luṭfuñla tecellī it ‘uṣṣāķı teselli it
İḥsānuñı küllī it dizārüña müştākım
- 6 Zār eyleme ‘uṣṣāķı cemālüñe müştākı
Yā dāim yā Bāķi dīzārına müştākım
- 7 Ey ṭālib u maṭlūbum ey ķible-i ma‘būdum
Sensin hemā maķṣūdum dīzārına müştākım
- 8 Heb vārımı fenā ķıl zıkrüñ ile ihyā ķıl
Bu Seyyide i‘ṭā ķıl dīzāruña müştākım

-145-

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 Ol menem kim gevher-i gencine-i zāt-ı Hāķķ’ım
Kayd ileyem sūretā ma‘nāda amma muṭlaķım

- 2 Keşret içre gerçi bu halka görünürem ‘ayān
Like vaḥdet-i ‘ālemde görki nice muṭlakım
- 3 Gerçi kim şāmit görürsün sen bu nās içre beni
Gör ki ‘ārif meclisinde her lisaña nāṭıkım
- 4 Çerh-i devvār gibidür yanımda mevt ile ḥayāt
Ki ol baḥrde gāh gelür gāhi gider bir zevrakım
- 5 Bu muḥabbet naṭ‘ı içre ben bu gün şāh olmuşam
Like zāhirde bisāṭ üzre yürür bir baydākam
- 6 Gāh olur bu baḥr-ı ‘ālemde hemān bir ḳatreyim
Gāhi ol baḥr-i muḥīṭ içre düşüp müstağrikam
- 7 Gāh gider ğurbet aradan o baḥrin ‘ayniyem
Gāh o baḥrin cünbüşüyle nīl u ceyhūn u salṭākam
- 8 Seyyid hem Seyyidü’s-sedāt ceddimdür benim
Ol hulḳ-i ḥüseyn-i kerbelāya mülḥākım
- 73a 9 Sevmezem hergiz Yezīd’i hem daḥı etbā‘ını
Ḥanedānı Muşṭafā’ya cān u dilden mu‘teḳādım

- 1 Ey Resül-i fahr-i ‘âlem nebi-i muhterem
Cümle maḥlûka şâha oldı bâbın mültezem
- 2 Kenz-i maḥfînüñ zuhûrına sebep sensin şehâ
Bâd-ı ḥubbuñda temevvüc itdi deryâ-yı kıdem
- 3 Mazhar-ı külsün kamudan öñ yarattı Ruḥun
Eyledi hem ismüñi ism-i şerî‘at ile rakam
- 4 Şānuña *levlāke levlāk* dinildi rütben
Ger yaradılmasañ olurdı kamu eşya ḥodem
- 5 Āb-ı rüyuñ hürmetine ḥalk olundu kün-fe-kān
Dostluḡüña yaradıldı ‘arş-ı kürsi levḥ-i kalem
- 6 ‘Ālem u âdem kamu senüñ ile bulmuşdur nizām
Ḥaḡ te‘āla saña virdi server-i şāni ‘azām
- 7 Geldi turda Mūsā’ya *fahla‘ na‘leyk* ḥiṭāb
Sen Ḥabībā na‘lüñle başduñ ‘arş üzre kadem
- 8 Sen sa‘âdetle kadem başdıḡda mülk-i ‘âleme
Küfr u zülmet ref‘ olup heb oldı ‘âlem şubhdem

- 9 Mihr-i ‘ālem girsin doğdukda sen ey nūr-ı Hāḫḫ
Pūr-ı ziyā oldı cihān götürildi ‘ālemden zūlām
- 10 Nūr vechüñe münevver gerçi ‘ālem ser-te-ser
Like anı görmediler aḥvel u ebkem-i eşām
- 11 Enbiyānūñ serverisin evliyānūñ reh-beri
Cümle ‘ālem senden umarlar kerem ey zī-kerem
- 12 Heb cemālūñ ka‘besi ‘āşıklarıdır enbiyā
Saña ḥādīmdur kamu sen anlara şeyḫü’l-ḥarem
- 13 Maṭbaḫūñ ḫaymesi olsa ‘aceb mi Cebrā’il
Āsitānūñ ḫidmetiyle buldı ol rif‘āt-ı ḫakem
- 14 Enbiyā vü evliyā heb saña eyler iḫtidā
Sen imāme’l-enbiyāsın ümmetūñ ḫayrū’l-ümem
- 15 Ümmetūñ olmaḫ diler Hāḫḫ’dan cemī‘ enbiyā
Zirā sensin yarın anda şāḫib-i tāc [u] ‘ālem
- 73b 16 *Nefsī nefsi* diye cümlesin sen diye *ümmeṭi*
Sen şefī‘ olucaḫ ol gün ehl-i isyana ne ḡam
- 17 Ḳıl bu Seyyid derdmendüñe şefā‘at yā Resūl
Ola yārın menzili firdevs-i a‘lā-yı irem

Mefā'ilün Mefā'ilün Fe'ülün

- 1 Bu yolda cān virüp cānānı buldım
Göñül Mışruñdaki sulţānı buldım
- 2 Dün u gün zār iken Ya'kübleyin ben
Bügun ol Yūsuf-ı Ken'ānı buldım
- 3 Arardım rüz u şeb berrile bahri
Baña benden yaqın Sübhān'ı buldım
- 4 İrişdim kāmīl insān şoĥbetine
Bī-ĥamduli'llāh ki ol merdānı buldım
- 5 Ana teslīm olup şıdĥ ile cāndan
Kırup zü'n-nārımı ĩmānı buldım
- 6 Yüzinden oqırum ümmü'l-kitāb
Temāmet āyet-i Qur'ānı buldım
- 7 Sivā eşnāmını sürdim göñülden
Hemān-dem dildeki mihmānı buldım
- 8 Sülūkiyle bulup seyr-i me'Allāh
Melāik sıĥmayan dīvānı buldım

- 9 Hāḳīḳat baḫrine iriṣdi rāḫım
Ana ğavvāş olup dürr kānı buldım
- 10 Ma‘ārif dürlerin neşr itse Seyyid
Aceb mi Mısr gibi ‘ummānı buldım
- 11 Niyāzinüñ dem-i kudsiyyesiyle
Bī-ḫamduli’llāh ki bu ‘irfānı buldım

-148-

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 Merḫabā ey server-i maḫbūb-ı ‘ālem şāh-ı dīn
Raḫmeteñli’l-’ālemınsin hem imāme’l-mürselin
- 74a** 2 Ḫilḳati kevneyne bā‘is nūr vechüñdür senüñ
Senden oldı hernekim var evvelīn u āḫirin
- 3 Yaradılmazdı cihān sen olmasaydın bī-gümān
Görünen bu ma‘nī-i levlākden oldur hemīn
- 4 Enbiyā olsa tufeylin ṭan mıdur ey pāk zāt
Sen nebī idüñ daḫı Ādem deĝildi mā u ṭin
- 5 Ālem-i şüretde ger ceddindür İbrāhim-i Ḫalīl
Ma‘nīde hem enbiyānuñ ceddisin sen ey mu‘īn

- 6 Kıble-i ma'nî senüñ vechüñdür ey hayrû'l-beşer
Anuñçün sen de hatem oldı kemâl rāh-ı dīn
- 7 Şüret-i insānda senden ahsen olmaz bir dağı
Doğmadı doğmayısardur sen teki bir mehcebīn
- 8 Halka Hakk'ıñ feyzi irmekliğe rûh vāsıta
Zāhıren kıldı sefer oldı yeri huld-ı berin
- 9 Mazharı faẓl u hidāyet matla'-ı nūr-ı Hüdā
Mürdeler ihyā ider nuṭkı ile ol faḥre-i dīn
- 10 Küntü kenzeñ a'lemi taht-ı risālet aḳdemi
Kāşīfī astār-ı Hakk'dur fātiḥ-i dīn u mübīn
- 11 Ekmel -ı evlād-ı ādem cāmi'ül-esmā durur
Dīn-i bāki da'vet-i 'ām itdi ol şāh-ı güzin
- 12 Şanma maḥşuş ola bu mülke hemān hükmü anuñ
On sekiz biñ 'āleme hükümü revāndur hemīn
- 13 Qadve-i mevcūd iken ol faqr faḥridur didi
Ümmet iseñ gel faqrden sen de çekme āstīn
- 14 Açlıq acısın sürdi yer idi dā'im şā'ir
Tatlu gelürdü aña hemcū sükker engübīn

- 15 Bağrına taş bağlasaydı eğer ol fağr-i nās
‘Alem-i bālāya pervāz eyler idi bil yağın
- 16 Kendini tađfif iden dūřmañları ol Resūl
Görse ağırlar konuklar idi anları hemın
- 17 Kendine kemlik idenlere iderdi iyilik ol
‘Afv iderdi řuđını dūřmañlaruñ tutmazdı kin
- 18 Dil anuñ hulđ-ı ‘azim-i vaşfını itmeğe lāl
Kāřürü’l-idrāk kemālatında ‘ağl-ı ğurdebın
- 74b 19 Bı-gümān cismi mūnezzeđ idi ey cān sāyiden
Hem anuñ řānuñda nāzil řāhā vü yāsın
- 20 Başı üzre sāyebān olurdu dā’im bir seđāb
Her ne cānibe ‘azimet eylese ol kām-bın
- 21 Zātını ğıfđ için a’dānuñ gözinden ol celıl
Ķıldı beyt-i ‘ankebut kim aña ğısn-ı ğaşın
- 22 Mu‘cizātına hemān yoğ idi ğadd ü ‘ad velı
Mu‘cizātüñ ‘ızamı Ķur’ān bize ğablü’l-metın
- 23 Mu‘cizātına hemān barmakların Ķıl kıyās
Her birinde çeşme ağdı içti ařğāb-ı güzın

- 24 Ol benān-ı mu‘ciz āşār ki şaqq itdi kamer
Zī-i ‘acāyib mu‘cizāt şad hezerān āferīn
- 25 Bir koyunla üçyüz aşhābı ziyāfet eyleyüp
Cābir evinde o gün kıldı kamusı şābī’in
- 26 Qaşd idüp destinde bir taş gizledi bernā
Didi destinde o taş sensin Resūlü’l-‘ālemīn
- 27 Söyleyip imān getürdi taşca taş kıldı kabul
Qılmadı ol qalbi taşdan katı Ebu cehl-i la‘īn
- 28 Şāhid oldu aña hayvān u nebātāt u hācer
‘Aqıl iseñ sen de taşdıq eyle anuñ qurbuñ
- 29 Kimse nevmid olmadı iqrār idenlerden aña
Zirā oldur cümleye kılan şefā‘at yevm-i dīn
- 30 Bir gice dün yarısı idi meğer ol zū’l-‘atā
Cibril emr ebüben didi kim var yā Emīn
- 31 Bir murassa‘ tac ile hem dağı bir hulle kemer
Hem dağı Cennetden ol var bir burāq-ı rāh-bin
- 32 Var Habībine ilet benden selām itdi aña
Gelsün ‘arşım seyr idüp görsün beni ‘ayne’l-yağīn

- 33 Heb gök ehli cümle müştâkdur cemâlin görmeğe
Cennet-i rıdvân-ı vildân dahı ğılmân hür-i ‘in
- 34 Emr-i Sübhâni ile ol peyki Rabbü’l-‘âlemin
Ol cenâb-ı Muştafâ’ya geldi ol demde hemîn
- 35 İtdi tebliğ-i risâlet ‘izzet ile ol hemân
Giydi tâc u hulle bindi burâka ol güzin
- 75a 36 Berğ-var sürdi burağı gökler üstüne o dem
Anı görüp şâdi kıldı yerde kamu mü’minîn
- 37 Na‘lin ‘arşa irürdü ‘izzet ile zü’l-celâl
Yolda kaldı irmedi ol menzile ruhu’l-emin
- 38 Vuşlat-ı hazret olupdur muntehâ mi‘râcına
Geçdi yetmiş bin hicâbı hazrete oldı qarîn
- 39 Zâhir u bâtın çu gördi tengrinin dizârını
Anda secde kıluben Hakk’ dan diledi ümmetîn
- 40 ‘Arza kıldı sekiz uçmağını Allâh çün aña
Didi gir cennâta müştâk oldı saña hür-i ‘in
- 41 Ümmetimsiz girmezem diyü Hakk’a kıldı niyâz
Ümmetîn diledi ancak evvel u âhir hemîn

- 42 Ümmetini haşre dek kayırır ol pādişāh
Ümmetine hemdem u hem zāhir hem mu‘īn
- 43 Ümmet olmak isteriseñ ol nebīler şāhına
Emr u nehyüñ kırlı ri‘āyet yoluña ol hāk zemin
- 44 Ümmet olup zāhir etbā‘ı geçer aña ‘avām
Ümmet-i hāş ol ki cān baş kor yoluña ‘āşıkın
- 45 Āline evlādına aşhābına aḥbābına
Çār yār u bā-şafāya şad selām vir güzīn
- 46 Yar oldur aña Ebubekr u şiddīk u ‘atīk
Şāhid oldı kavlı ü fi‘li şıdıkına anuñ hemin
- 47 Tıyb-ı hātırla kamu varın taşdıķ kıldı ol
Zī-seḥāvet zī-şadākat zī-kerāmet-i āferīn
- 48 Hem ikinci yarıdur ol kim emirü’l-mü’minīn
Şāh-ı ‘ādil ḥazret-i fāruḳ-ı nizāmü’l-erba‘īn
- 49 Dīn-i islām içre şol denlü şalāhet şaldı kim
Heybetinden zılleni görse kaçır şeytān-ı la‘īn
- 50 Çün üçüncü yarıdur ‘Oşmān-ı zi’n-nūreyn anuñ
Şāhib-i ḥilm ü ḥayā vü gevheri-i dürr u semīn

- 51 Zülm ile katl itdiler gerçi ‘adā-i dīn
Ücreti vuşlatdur anuñ buldım Hāḫḫ’ dan şerbetin
- 52 Çehār yāridur anuñ zīrā ‘Aliyyü’l-murtaza
Āb-ı rūy-ı evliyā ser çeşme-i ehl-i yaḫīn
- 75b 53 Nūr-ı eḫaddür benimle çün ezel didi Resūl
Hel etā şānuñda nāzil oldı ‘ale’l-ihsān-ı ḫīn
- 54 Sevmeyen bunları hergiz görmeye Cennet yüzün
Ḳala nār içre muḫalled ola yeri sāfilīn
- 55 Ol iki pākize gevher kişverā-yı ‘arş imiş
Böyle yazmışlar eimme bula didi ‘ālemin
- 56 Kim Ḥasandur biri zehr içre aña eşkıyā
Ḥānedānūñ baḡrın iḫrāḫ eyledi ol zālīmīn
- 57 Ol birisi şāh-ı Ḥüseyni kerbelādur kim anuñ
Aḡlayup katli gününde ‘arş u ferş kıldı enīn
- 58 Zī-miḫnet nā-müselmān zī-cehennem işleri
Bir içim şu vermedi māşumlara ol ḫaşīn
- 59 Bir içim şu isteseñ men‘ eylemez belki yehūd
Ḥāşā li’llāh kim olusardur bu lā-ı zī-dīn

- 60 Luṭf idüp kandur zülâline ḳamu ‘ıṣâñları
Yandı ‘uṣṣâḳın dili hemçü tennûr-ı âteşin
- 61 Her kime nûr-ı hidâyet erdiyse rûz-ı ezel
Tâbi‘ oldılar bulara olup aşḫâb-ı yemîn
- 62 Şunlara kim irmedi nûr-ı ziyâ
Oldılar münkir olardur metbu-ı ‘Ebucehl-i la‘îñ
- 63 Cümleten evlâd-ı aşḫâbına varsa tâbi‘îñ
Diyelim biz raḫmetAllâhü ‘aleyhim ecma‘îñ
- 64 Yâ Resu’llâh şefâ‘at ḳıl bu Seyyid mücrime
Cürmü bî-ḫaddür velî sensin şefiu’l-müznibin
- 65 Ğarḳ-ı ‘işyân olmuşdur ya Resûl-ı kibriyâ
Sen iriş feryâdıma ey sâdıḳu’l-va‘dü’l-emîn
- 66 Ya İlâhî cürmünü ‘afv eyle asi ḳullarûñ
Cümlesine ver nâ‘imûñ *fad ḫulûha ḫâlidin*
- 67 Padşâhûñ ḳıl teraḫḫum-i müznib u ‘âcizlere
İḫtiyâcüñdur senüñ heb mü’minin ü mü’minât
- 68 Bir bölük ‘aşiler ḳapuña geldik biz gedâ
Ḥâcetimiz sen revâ ḳıl ya mucibe’s-sâillin

69 Aḥmed Maḥmūd Ebu'l-Ḳāsım Muḥammed Muştafa
Ḥürmetine kııl hidāyet kıılma bizi dāllin

-149-

Mefā'ilün Mefā'ilün Fe'ülün

76a

- 1 Gel ey ğafletde kıalan ğāfil insān
K'uyup nefse idersin dā'im 'işyān
- 2 Telef kııldüñ bu 'ömr-i nāzenini
Geçirdüñ ğaflet ile bunca zaman
- 3 Yatursun ḥāb-ı ğafletde kıarındāş
Seni azdurdı bu nefsiyle şeyṭān
- 4 Seḫerden gitdi heb Ḥaḳḳ'a irenler
Ki sen ğāfil yatarsun gitti kıārbān
- 5 Ki bir dem Ḥaḳḳ'a kıılmazsın 'ibādet
Olursun dem-be-dem bu nefse sekbān
- 6 Oluben nefs-i emmāre zebūnı
İşüñ ḫıḳd u ḫased kızbile bühtān
- 7 Daḫı kıbr u ğāzab baḫl u ta'aşşub
Ḳanı ḫilm u ḫayā cūd ile iḫsān

- 8 Dün [u] gün itdiğün cürm u şenâ'at
Hiç olmazsın anup cürmüni nedmân
- 9 Ezelde itdiğün 'ahdi unuttın
Kanı Hakk ile olan 'ahd ü peymân
- 10 Niçün kılmazsın Allâh'a itâ'at
Ki idersin rûz u şeb 'işyân tuğyân
- 11 Gel Allâh'a dönelim gel kardâş
Yeter inşâfa gel evrândur ejderhâ
- 12 Nice tül-ı emel nice bu ğaflet
Gel aç cân gözini ğafletden uyan
- 13 Ferağat kıl hevâ ile hevesden
Yürü var Hakk'a 'azm it halkdan uşan
- 14 Yeter olduñ sivâ eşnâmina kul
Gel ol şimdengerü sen 'abd-i Raḥmân
- 15 Niye geldiğini fehm it cihâna
Seni kulluk için gönderdi Sübhân
- 16 Hakk'ı bilmeğe geldün sen bu mülke
Niçün kesb eylemezsin 'ilm u 'irfân

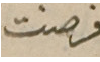
76b

- 17 Bugün itmez iseñ hâşıl ma‘ârif
Ki yârın çekmeyesin anda hızlân
- 18 Gel imdi eyle taḥşîl-i ma‘ârif
Yarın ḥaşr olunca anda nādân
- 19 Nidem aldadı seni işbu dünyâ
Ki naḳd-i ‘ömri isrâf itdin ey cân
- 20 Gönül vireñ bu dehri bi-beḳāya
Buna gönül viren hod oldı peşimân
- 21 Bu bir mekkâre vü saḥḥâredür kim
Nice ‘âkılleri bu kıldı ḥayrân
- 22 Bu bir ef‘i-i heft serdür pür elvân
Buna meyl eylemez illa ki sıbyân
- 23 Nice meyl eylesün ‘âkil fenāya
Ki bunuñ öni ğamdur soñı hicrân
- 24 Buna meyl itmedi gerçek irenler
Velî ḥalkuñ çoğın kıldı bu sekrân
- 25 Bunı cāndan sevenler virdi âḥir
Bir içim şuya heb dîn ile ĩmân

- 26 Bu fāniyi sevip imdi niydere sin
Ne bilürsin kim olur āhir bu virān
- 27 Bu dünyā kimseye sen bāki şanma
Çanı evvel geçen işbu nice merdān
- 28 Çanı Ādem çanı Havvā çanı Şit
Çanı Nūh u çanı Sām u Nerīmān
- 29 Çanı İlyās çanı Eyyüb çanı Lūt
Çanı İskender çanı Hızır⁴⁰ u Loqmān
- 30 Çanı İbrāhim u İsmā‘īl u İşhak
Çanı Ya‘qub u Dāvūd u Süleymān
- 31 Çanı Yūsuf çanı Yūnus çanı Hūd
Çanı ‘İsā çanı Mūsābn-i ‘İmrān
- 32 Çanı ‘ālemlerūñ faħri Muħammed
Ki anuñçün halk olunmuşdur bu eyvān
- 33 Añada çalmadı bāki bu dünyā
Ki ol olmuş iken kevneyn-i Sulţān
- 77a 34 Devāmı yok şebātı yok cihānuñ
Kalur şanma şakın sen bunda bir cān

⁴⁰ Bu kelimenin altına “yel’āñ” kelimesi yazılmıştır.

- 35 Koñan göçer bu bir kerbâr serâydur
Ki birkaç gün olupsın sen de mihmân
- 36 Hüdâ'dan ğayrı fânidür muḥaḳḳaḳ
Key añla küllî şey'-i hâlikdur elân
- 37 Bu şâhiddurur Qur'ân içinde
Buyurdu Hâḳḳ te'âla *küllî men 'aleyhâ fân*
- 38 Gel imdi Hâḳ kelâmına eyle taşdıḳ
Hâḳḳ'a inanmayan olmaz müselmân
- 39 Çu bildüñ fânidür eşyâ tamâmet
Heman bâḳi vü dâ'im Hayy u Mennân
- 40 Gel imdi sen de Allâh'a rücû' it
'İbâdet kııl Hâḳḳ'ı zikr eyle heran
- 41 Dilüñ zikr ile mu'tâd it dem-â-dem
Şaḳın olma zikrden ḫâli bir an
- 42 Elüñde var iken fırsatın⁴¹ ḳardâş
Gel ölmezden ön it bu derde dermân
- 43 Kim âḫir rıḫlet idersen bu evden
Saña birgün kil olur bu kâinât⁴²

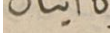
⁴¹ şeklinde yazılmıştır.

- 44 Su'âl olur kamu itdiklerüñden
Yarın kurulısardur anda mizân
- 45 Viriserdür o günde Haqq te'âla
'İbâdet ehline Cennât-i rıdvân
- 46 Ebed imdi gel sen de 'ibâdet
Yerüñ olmaya tâ kim anda nîrân
- 47 Var erkenden kıl aḥvâlüñ tedârik
Yarın olmayasın maḥşerde ḥüsrân
- 48 Bu kılmaz isen aḥvâlüñ tedârik
Nef' virmez yarın bin âh u efgân
- 49 Yeter gel nuşḥuñı Seyyid kıl itmâ[m]
Ki senden ön dinilmişdur bu ḥandân
- 50 Vir evvel kendü nefsüñe bu pendi
Tuta tâ kim âteşden her bir insân

-150-

6+5=11

77b

⁴² “Kâinât” kelimesi böyle yazılmıştır.

- 1 Bugün cān u dilden zāt-1 Hüdā'yı
Sevmek isteyenler tevḥīde gelsün
Ḳalbūñ içinden ḥubb-1 sivāyı
Sü[r]mek isteyenler tevḥīde gelsün
- 2 Bulmaḳ istersiseñ zikrūñ şafāsın
'Amālūñ ḥālis it terk it riyāsın
Ḍarb-1 tevḥīd ile ḳalbūñ pasın
Silmek isteyenler tevḥīde gelsün
- 3 Gūş eyleyen kāmiller pendı
Ḥalās itdi emmāreden kendini
Envār-1 zıkr ile ḥayr u şerrini
Seçmek isteyenler tevḥīde gelsün
- 4 Meyl eyleme şaḳın hiç māsivāya
Tevḥīd ile irsün sırrın Hüdā'ya
Bu dünyādan ĩmān ile beḳāya
Göçmek isteyenler tevḥīde gelsin
- 5 Bulmaḳ isteyenler derdine dermān
Cān ḳūt eylesün tevḥīde herān
Yarın maḥşer günü ḥesābın āsān
Virmeḳ isteyenler tevḥīde gelsin
- 6 Tevḥīd ehli bulur otdan necātı
Ḥayra tebdīl olur heb seyvi'ātı
Berḳ-i hātif gibi anda şırātı

Geçmek isteyenler tevḥīde gelsün

7 Aldanma key şaķın nefsin eline
Sa'y eyle iresin dostuñ iline
Ehl-i tevḥīd ile 'adn uçmağına
Girmek isteyenler tevḥīde gelsin

8 Bugün dost yoluña viren varını
Yarın añlar durur gören yārını
Tūba ağacından ḥulle tonunu
Giymek isteyenler tevḥīde gelsün

78a

9 Nice bir yaparsın dünyā ḥarābın
Zıkr ile ta'mīr it āḥiret serāyın
'Āli'nün elinden kevşer şarābın
İçmek isteyenler tevḥīde gelsin

10 Ḥaķķ'ı isteriseñ tut mürşid elin
Sev Resūlu'llāhın evlad u ālin
Cennet-i a'lāda Ḥaķķ'uñ cemālin
Görmek isteyenler tevḥīde gelsün

11 Mağrūr olma cihānuñ 'izzetine
Şükreyle rüz u şeb Ḥaķķ ni'metīne
Seyyid gibi ehlu'llāh şoḥbetine
İrmek isteyenler tevḥīde gelsün

Müstefîlün Müstefîlün Müsefîlün Müstefîlün

- 1 Ey Qādur ü Qayyum İlāh sensin mu‘î̄n-i müste‘ān
Ey rahmeti [bol] pādīşāh sensin mu‘î̄n-i müste‘ān
- 2 ‘İşyāna müstāgrıķ vüçüd ente’r-Rāhim ente’l-Vedūd
Fazlūñle it ihsān üçüd sensin mu‘î̄n-i müste‘ān
- 3 Birgün irişür nā-gehān peyk-i qazāya āsümān
Ol demde qullara hemān sensin mu‘î̄n-i müste‘ān
- 4 Hısn-ı dile kıldıķ sefer tā bulavuz nefse zafer
Ola yolda bize hemān sensin mu‘î̄n-i müste‘ān
- 5 Bir kez nazār kılsañ aña maḥv ola cümle māsivā
Lutf eyle ey erḥam Hüdā sensin mu‘î̄n-i müste‘ān
- 6 Zikrūñ enis eyle baña vāşıl ola tā kim saña
Bu Seyyide yā Rabbenā sensin mu‘î̄n-i müste‘ān

Mef‘ülü Mefā‘îlū Mefā‘îlū Fe‘ülün

- 1 Varmazsañ eğer mürşid-i Hakk'a iremezsin
Öz 'aqlũ ile var yũri Hakk ile bulasın
- 2 Bir mürşide var eyle aña cānile hizmet
Yok yere yorulma yalnız yol ile sen
- 3 Āıdķi le kapısuñda derviş nefsũni añla
Bilmezseñ eğer nefsũni Rabbin bilemezsin
- 78b 4 Sen bunda Hakk'ı bilmek için geldin ezelden
Ėafletle yatub Hakk'ı yaniçũn aramazsın
- 5 Gel kibri ko 'aşķ ehline eyle tevāzu'
Baş itmezsen ayağı bahre dalamazsın
- 6 Zıkr eyle Hũdā'yı var iken fırsat elinde
Kim anda varub bir dağı bunda gelemezsın
- 7 Zıkr itmezsen Hālķ'ı dem-be-dem ey dil
Mir'āt-ı dilũ jengini hergiz silemezsin
- 8 Ref' eyle bu gün cān gözinũñ küllĩ hicābın
Şāf olmayıcak āyine vechũñ göremezsın
- 9 Sür ĥubb-ı sivā neyler bĩ-beyt dilũñden
Sevmezseñ anı dostla tenhā қalamazsın

- 10 Var eyle kamu varlığını ‘aşk ile ifnā
Tā küllī fenā bulmaq için var olamazsın
- 11 ‘Āşık olagör isteriseñ *mağfırī* ‘ālī
Sen zühdün ile ol yire zāhid varamazsın
- 12 Girmezsən eğer Seyyid ile bağ-ı canāna
Hergiz bu ma’arif gülinü sen viremezsin

-153-

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 Evvel u āhirsın ey şāh-ı cihān me’mürsın
On sekiz bin ‘āleme hükümñ revā manşürsın
- 2 Nām-ı pākin ol Hüdā’ nuñ nām-ı pākiyle şehā
Kim yazılmışdur ezel levhinde sen meşürsın
- 3 Heb senüñ evşāf-ı pāküñ ile toludur kitāb
İncil [u] tevrāt [u] zebūr Qur’an ile mezkürsın
- 4 Hıl‘at-ı levlākı giydüñ egnine ey şāh-ı dīn
Sen bu fāninüñ libāsından anuñçün ‘ursın
- 5 Faqr u faħri diyuben faqr ile kıldın iftiħār
Tā bu halde Rabbine şākir u meşürsın

- 6 Düşmese sâik zemine olmaz ey server ‘aceb
Nûruñ olmaz sâyesi ser-tâ kâdem sen nûrsın
- 7 Nûr vechüñden münevver gerçi ‘âlemler kamu
Like amma çeşm-i ahvelden yine meşûrsın
- 79a 8 Her kelâmuñ dürr-i deryâ-yı haķâyıķdur senüñ
Ol haķîķat gencinüñ gencine sen gencûrsın
- 9 Nola kılursañ şefâ‘at mücrim u müzniblere
Cümle ‘âsiye şefâ‘at kılmaya me’ mûrsun
- 10 Derdmendim çaresiz kaldım meded kıl ey tabîb
Çünkü sen her haste diller rencine rencûrsın
- 11 Ben ğarîķ-i baħr-i ‘işyânem işim küllî haķâ
Sen ‘atâlar kânısın hem ‘afvile meşhûrsun
- 12 Cürm ü ‘işyân ne deñlü olsa Seyyid çekem ğam
Saña ceddüñden şefâ‘at ola ger mağfûrsın

-154-

Mef‘ûlü Mefâ‘ilü Mefâ‘ilü Fe‘ûlün

- 1 Ey cân iline sâlik olan gel cihâni ķo
Cânâna eĝer ‘âşık iseñ cism-i cânı ķo

- 2 Dñnyā vñ āhiret süsidür bil niķāb dñst
Dĩdār-ı Hāķķ'ı isteriseñ gel cānānı ķo
- 3 'Aşķ āletiyile gel bu vücñd hırmenini sür
Cem' it ħubñb-ı ma'rifeti sen şamanı ķo
- 4 Terk eyle kibri şıdķ ile tñt meskenet yoluñ
Çāk it ķabāyı şöhreti nām-ı şāñı ķo
- 5 Senlik senññle dost arasında hicāb olur
İmdi bu yolda her ne hicābdur sen anı ķo
- 6 Ķıldı tecellĩ cñmle eşyāda bi-ħilāf
Hāķķ oldu 'ayān aç gözini bĩ-gümān ķo
- 7 Men' eylerse mñnkir eğer ru'yet-i Hāķķ'dan
Sabit ķadem ol uyma şaķın şeytānı ķo
- 8 Sen 'aşķa var cān-ı gönñl 'ālemine git
Gel ķalma nefis ilinde bu gün meķān ķo
- 9 Gel sen saña gel ğayreti terk eyle seydā
Geç māzi müstakbel hem 'ĩn u ānı ķo

-155-

- 1 Gel şñfiyā ğayreti ķo

Cāndan degil Hū
Çamudan elzem saña bu
Cāndan degil Hū

- 79b
- 2 Hūdur çamu mevcūda bāb
Hū olur feyz-yāb
Budurur şāfī cevāb
Cāndan degil Hū
- 3 İbret ile gel baç ey şikāt
Gör Hū ile necāt
İsteriseñ necāt
Cāndan degil Hū
- 4 İmdi vücūduñ mū-be-mū
Hū ile ey çamu
Maçşūd budur ey ‘amu
Cāndan degil Hū
- 5 Var çayrıdan ümidi kes
Ayrılma hūdan bir nefes
Tā parelenince çafes
Cāndan degil Hū
- 6 Nice bir şuğl u fenā
Ya nice bu çubb-ı sivā
Dileriseñ ‘izz ü beçā
Cāndan degil Hū

7 Allāh hū durur ism-i zāt
Mecma‘ cümle şıfāt
Gel ğayrı gönülden [at]
Ey cāndan degil Hū

8 Hū evvel āḥir durur
Hem bātın u zāhir durur
Hūdan ğayrı fānidurur
Cāndan degil hū

9 Seyyid ola gör yār-ı Hū
Ḳalbūni eyle dār-ı Hū
Tā keşf ola esrār-ı [Hū]
Cāndan degil Hū

-156-

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1 Ey gönül gel ‘aşka uy ğayrıyı қо
‘Aşq ile irdi Ḥaḳḳ’a cümle ulū

2 ‘Aşq ile kı1 ‘aḳla küllī iḳtidā
Key şaḳın nefse uyup ḳalma gerü

- 3 Nefse uyan olur ħor u zelīl
‘Aşka uyañlar ‘azīz bahtlu
- 4 ‘Aşka uy gel ġayri dilden çıkar
Ĥağ cemālin eyleriseñ arzū
- 5 Benlikden kendünü şāf eyle var
Yokluğla şu gibi olğıl turı
- 6 Enbiyā vü evliyā vü aşfiyā vü etkıyā
Yokluğ ile ilerü gel[ü] ilerü va[ru]
- 7 Varlıguñı ref’ iderseñ aradan
Gösterüp maĥbüb-ı ‘ālem saña rū
- 8 Ķalur ise varlıguñ bir zerre ger
Olmaya vuşlat müyesser ey ‘amū

-157-

5+5=10

- 80a 1 Gelüñ ey sālikān-ı rāh-ı İläh
Cān u dilden diyelim bismi’llāh
Olmayısar bunı diyen güm-rāh
Cān u dilden diyelim bismi’llāh

- 2 İbtidā besmele olursa kelām
Hakḳ ider ḥayr ile anı itmām
Dileriseñ civār-ı Hakḳ'da maḳām
Cān u dilden diyelim bismi'llāh
- 3 Bāb-ı Hakḳ'a çu besmele miftāh
Feth ider cümle müşkili fettāh
Dū-cihānda kim ister ise felāh
Cān u dilden diyelim bismi'llāh
- 4 Besmele evvel oldı Qur'āna
Vācib oldı demek her insāna
Dā'ima kūt idüp bunı cāna
Cān u dilden diyelim bismi'llāh
- 5 Besmele sırrına iren merdān
Bunı evrād idin didi her ān
Terk iden bunı cāhil [ü] nādān
Cān u dilden diyelim bismi'llāh
- 6 İnce yoldur çü medd-i bismi'llāh
Ana a'mā gözi ider mi nigāh
Dide-i cānuñı aç ey güm-rāh
Cān u dilden diyelim bismi'llāh
- 7 Lafzatu'llāh ki ism-i a'zāmdur
Cümle esmādan evvel mükerrermdür
Bize Raḥmān u Raḥīm u erḥāmdur

Cān u dilden diyelim bismi'llāh

- 8 Ehl-i ḳālūñ kelāmını niydelim
Pirimüz gitdigi yola gidelim
Rūz [u] ŧeb besmeleyle zıkr idelim
Cān u dilden diyelim bismi'llāh

80b

- 9 Pīrimiz besmeleyle ḳıldı sefer
Cennet-i 'adn ola çün aña maḳar
Bulmak isteriseñ ol maḳāmı eğer
Cān u dilden diyelim bismi'llāh

- 10 Fetḫ olursa bu kenz-i bismi'llāh
Keşf olusar ḳulūbe 'ilmu'llāh
Seyyidūñ ḫāline maḳāli sivā[h]
Cān u dilden diyelim bismi'llāh

-158-

- 1 Evvelā her işe de bismi'llāh
Hem tamamında di elḫamduli'llāh
- 2 Hem daḫı niyet eylesen bir işe
Şaḳın terk itme di *inşā'llāh*
- 3 Ğaflet olursa bir işte eğer

De dā'im *lā ilāhe illā'llāh*

- 4 Bir ھاṭā şādır olsa ger senden
Vird idin her-dem estağfiru'llāh
- 5 Kendüne pişe kı1 bunı dā'im
Kim hemm u ğamda di māşallāh
- 6 Bir muşībet irise ger saña
Rāzı ol hükme di *innā li'llāh*
- 7 Vir rızā hem ھاżā ile ھاdere
Dem-be-dem di *tevekkeltü 'ale'llāh*
- 8 Ğam yeme rızık için şaқın zinhār
Saña kāfidur *er-rızık ü 'ale'llāh*
- 9 Her ھاçan zıyyiқ olursa ger ھاlbin
Ola vāsi' de dā'im *hasbā'llāh*
- 10 Ger olursa bir işüñ düşvār di
Di *lā ھاvle velā kuvvete illā bi'llāh*
- 11 Hikmet-i ھاққ'a eyleseñ ta'cib
Her 'ucūbetde di *sübḥāna'llāh*
- 81b 12 Hem ayet ü hadişle Seyyid
Saña va'd eyledi *li'llāh fı'llāh*

13 Eylereñ bu naşihatle ‘amel
Her işüñ rast gele bi-‘avni’lläh

14 *Zîrâ ed-dinü’n-naşîha* diyü
Bize emr itdi çün Resûlu’lläh

15 Kande zıkr olsa imdi anuñ adı
İstemâ‘ itdikde di *şalla’llâh*

-159-

Mefâ‘ilün/ Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün/ Mefâ‘ilün

1 Cemî‘ enbiyâya pişvâsın yâ Resûla’lläh
Cenâb-ı Hakk’a müşil reh-nümâsın ya Resûla’lläh

2 Saña yüz tutdıgınuñ cümle ‘âlem vechi tâhir
Ki sen âyine-i vech-i Hüdâ’sın ya Resûla’lläh

3 Vücûduñ künt-i kenzin hazînesine fetḥ-i bâb
Bize Hakk cānibinden hoş ‘aṭâsın ya Resûla’lläh

4 ‘Ulûm-ı evvelîn u âḥirine mazharı küllsün
Anuñcün cümle ḥalka muktedâsın ya Resûla’lläh

5 Ne mâni‘ şanuña âḥirde gelmek ‘âlem-i mülke
Ḥaḳîkatde ḳamuya ibtidâsın ya Resûla’lläh

- 6 Dağı halk olmadan Ādem nebī idin eyā hatem
Ki sen hem mübtedā hem müntehāsın yā Resūla'llāh
- 7 Hālīl oldıysa ceddüñ bulmağ ile Hakk ile hullet
Habīb-i hazret-i Hakk Muştafāsın yā Resūla'llāh
- 8 'Urūc itdüñ semāvata irişdüñ kâb-ı kavseyn
Enīs-i bezm ev-edna liķāsın yā Resūla'llāh
- 9 'Aceb mi olsa maḥfī nūr vechüñ çeşm-i aḥvelden
Ki zīrā envār-ı zātı kibriyāsın yā Resūla'llāh
- 10 Kūlūb-ı mürde[y]i ihyā iden enfās-ı kudsī pek
Kamu emrāz-ı 'işıyāna şifāsın yā Resūla'llāh
- 11 Ebu Bekr u 'Ömer 'Oşmān 'Ali kim çeḥār yāruñdur
Bular necm-i hidāyet sen hidāyetsin yā Resūla'llāh
- 12 Ḥasan ḥulķı vü Hüseyini kerbelādur kurretü'l'aynuñ
Ki cedd-i āl-i pāk-i murtażāsın yā Resūla'llāh
- 81b 13 Buları sevmeyen nūr-ı cemālüñ görmeye hergiz
İki 'ālemde añlardan cüdāsın yā Resūla'llāh
- 14 Sevenler āl ü evlāduñ görsin bunda
Ezelden bunlar ile āşināsın yā Resūla'llāh

15 Taḥiyyat u selām olsun saña aşḥāb u āline
Hidāyet murġı añlar sen hümāsın ya Resūla'llāh

16 Şefā'at kı l bu Seyyid mücrime sen rûz-ı maḥşerde
Şefi'ü'l-müznibin yevmü'l-cezāsın yâ Resūla'llāh

-160-

8+8=16

1 Rāh-ı fenā sālikleri
Ḥalvetiler durler bize
Zāt-ı Ḥüdā 'āşıqları
Ḥalvetiler durler bize

2 Dā'im ḥalvetilere giren
Her gice qā'im olan
Hem gündüzi şā'im olan
Ḥalvetiler durler bize

3 Bu yolda varından geçen
Lā-mekān iline göçen
Vaḥdet şarābını içen
Ḥalvetiler durler bize

4 Mürşid-i kāmile uyan
Men 'aref sırruñ duyan
Fenā-ender-fenā bulan

Ḥalvetiler dirler bize

- 5 Ḥaḳāyıḳ baḫrine talan
 Ma‘ārif ḳanuña iren
 Nefsini Rabbini bilen
 Ḥalvetiler dirler bize
- 6 Bugün ölmezden ön ölen
 Hesābı bunda [bulan]
 Dostun vişāline iren
 Ḥalvetiler dirler bize
- 7 Ta‘n eyleme zāhid bize
 Daḫl itme devrānımıza
 Dermān budur derdimize
 Ḥalvetiler dirler bize
- 8 Devrān-ı çerḫ-ı felek
 Ḥāşıl olur küllī dilek
 Yerde beşer gökde melek
 Ḥalvetiler dirler bize
- 9 Dā’imdurur devrānımız
 ‘Arşdan yüce seyrānımız
 Seyyid ‘aczim ḫayranımız
 Ḥalvetiler dirler bize

-161-

5+5=10

- 1 Derde düş ey dil dermānı iste
Derd niydügin bil Lokmān'ı iste
- 82a 2 Derdüñ añ ağla ciğerüñ dağla
Şu gibi çağla 'ummānı iste
- 3 Sālikseñ ey yār bir mürşide var
Rūz u şeb yalvar ihsānı iste
- 4 'Aşq ile yār ol ğayra ağyār ol
Hükmine rām ol fermānı iste
- 5 Giceler kâ'im gündüzi şâ'im
Kulluk it dâ'im sulţānı iste
- 6 Terk eyle 'ārı bulagör yārı
Kesüp zün-nārı ĩmānı iste
- 7 Yüzini Hāķķ it sīneni çāk it
Ķalbüñi pāk it mihmānı iste

- 8 Var al elüne cevġān-ı ‘aşķı
Tüb idüp başuñ meydanı iste
- 9 Yandur vücūduñ ‘aşķ āteşine
Baġrın kebab it büryānı iste
- 10 Bezl eyle varuñ dostuñ yoluñda
Cānuñı vir de cānānı iste
- 11 Ka‘be-i dilde nefsi zebħ eyle
‘İyd-ı ekberdür ķurbānı iste
- 12 *Men ‘arefsırruñ ‘ārif ol añla*
Nefsüñi bil de Raħmān’ı iste
- 13 Göñlin evinde ġayri ķoma anda
Heb sür çıkar da Sübhān’ı iste
- 14 Esfelde ķalma ‘urüc it ‘uluvve
Var lā-mekānda seyrānı iste
- 15 Nāsut ilin ķo lāhuta ‘azm it
‘Ālem-i kudse cevālanı iste
- 16 Duydüñsa Seyyid bu remzi sen de
Yūnus gibi var ‘irfānı iste

- 17 Dergāh-ı Hakk'a hālin 'arz eyle
'Afv ola cürmün ğufrānı iste

-162-

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 82b 1 İbtidā kıldım kelāma fazl-i bismi'llāh ile
Ebcedi şerh itmeğe çün 'avn-ı luṭfu'llāh ile
- 2 Ebcedi şerh eylemek gerçi beşer ḥaddi deĝil
Ancak aldım baḥrden bir ḳatre izni'llāh ile
- 3 Bilki yigirmi sekiz ḥarfdür ḥurūf-ı ebcedī
Sırrı gaybu'l-gaybı şerh eyler kelāmu'llāh ile
- 4 Elifdür Allāhu ekber azze ve celle şānuh
Zāt-ı muṭlaḳ meşṭurdur şıfātu'llāh ile
- 5 Başı *bismi'llāhü'r-raḥmānū'rraḥīm lā raybe fīhe*
Gel bu sırru'llāha vāḳıf ol velī Allāh ile
- 6 Noḳtası sırrına ir aṅla vücūd-ı muṭlaḳı
Kim bu 'ilm-i murtażādur maḥrem ol şāh ile
- 7 Şehr-i hikmet gerçi Ahmet'dür 'Alī'dur bāb
Nūr-ı vaḥiddür ezelden çün Resūlu'llāh ile

- 8 Cim Celâliyle Cemâlin ma'nîsi bir nûrdur
Kahr u luḡfu bir bilenler âşinâ Allâh ile
- 9 Dâl iledür bize delil ü hâdi-i râh-ı sedâd
Hamduli'llâh Ḥaḡḡ'a irdüñ bu sebilu'llâh ile
- 10 Hâsınüñ içinde maḥfîdür hüve'llâh âyeti
Vâv-ı vaḥdet-i remzin eyler küntü kenzu'llâh ile
- 11 Zâsıdur erbâb-ı zühde rûz u şeb râz ile
Kimi zühd ile muḡayyed kimi 'aşḡu'llâh ile
- 12 Ḥâ ḡayât-ı sermedi bulur ideḡörmez memât
Ṭâ ṡarîḡ-i müstaḡıme 'azm iden âḡâh ile
- 13 Yâsı bes ḡalb-i Ḳur'ândur didi faḡr-i cihân
Beyt-i ḡalbin şâf ḡıl ḡatta Ḥabîbu'llâh ile
- 14 Kaf kef he ye 'ayn şâd lâ[y]-ı leyse ḡayri fîhe
Mim-i Aḡmed nûn-ı işrâḡ eyler kitâbu'llâh ile
- 15 Sin sa'âdet ehline hazâ şırâṡü'n-müstakîm
'Aynıdur 'ayne'l-yaḡînde Ḥaḡḡ'a ir bu râh ile
- 16 Fâ ile irdi felâḡ kimki bildi ebcedi
Şâd sırrın añlasüñ hemdemsin ehlu'llâh ile

83a

- 17 Sādīke'l-ķavle'l-emīn ol Hāķķ'a ir bunda bugün
Tā ki yārın ھاşır olasın enbiyāu'llāh ile
- 18 Kāf vücūduñ ķāfidur 'anķādur anda murğ-ı cān
Gel vücūduñ eyle fāni sen fenāfi'llāh ile
- 19 Rāsı *Raħmānū'r-raħīm Allāh u Rabbū'l-ālemīn*
Raħmet isteriseñ taħalluķ eyle ħulķu'llāh ile
- 20 *Leyyūnü't-tab'* ħalīm ol tālīh olma şālīh ol
Zāhidā ğavġāyı terk eyle 'ibadu'llāh ile
- 21 Şin şehādet eyledi varlıġuña gel vücūd
Sen de tevħīd ile Hāķķ'ı evliyau'llāh ile
- 22 Tā te'āla'llāh ki sen lā şerīk u lā şebīh
Kim şīfāt u vaşf-ı zātın ķul hüve'llāh ile
- 23 Şe sürāyya vü semāda göster[ür] envār-ı zāt
'Arş-ı kürsi vü heft eflāk şemş ü māh ile
- 24 Hā ħayālīdür gönül mülķünde her-dem ħükm iden
Yol bulunmaz ol yire varmaġa ğayru'llāh ile
- 25 Zāl-i zīkr ile Hūdā'yidür saña dem-be-dem
Tā ki tenvīr ola ķalbin nūr-ı zīkru'llāh ile

- 26 Dad alaletden alş olmak dilerseñ zhid
Kibri terk it Őobetdr ‘rif-i bi’llh ile
- 27 Z zhr-1 knt kenzñ sırrı n oldu
Marem ol bu sırra sende ‘lim-i bi’llh ile
- 28 ayn-1 gfil olmanızdır sırr-1 ebcedden
Vkf olmayan bu sırra gitdi h u vh ile
- 29 Lm elif sırrına irmez ‘al-1 cz’i ‘al-1 kl
Ki anda pervz itmedi Cebril emru’llh ile
- 30 Ebcedi Őer eylediyse Seyyidi itmeñ ‘aceb
Nefa-i Ramna irdi feyz-i ruu’llh ile
- 31 Ebcedñ ‘ilmine sen de bulma isterseñ vŐl
Gelber hem Őobet ol bunda riclu’llh ile
- 32 Ebcedñ ‘ilmin bilen ‘limleri ile hemdem ol
Masivya bend olup alma Őaın gm-rh ile
- 33 Pk ıl carup l ile gnlden gyri
Kes ta’allk haytasın mirz illAllh ile
- 83b 34 Őadr-1 ‘rif mazenidr ebcedñ esrruñ
Gir ma’rif gencini fet eyle seyfu’llh ile
- 35 Cmle mevcd mu Seyyid ulb-1 ‘rifin

Anda seyr it ‘ar[ş]-ı Raḥmānı cemālu’llāh ile

-163-

7+7=14

- 1 Hāḫḫ’ı nice bilesin mürşide varmayınca
İrenler eşkine yüzini sürmeyince
- 2 Bir mürşide var āḫi ‘ilm-i ledünni oḫı
Mūsā bunu bilmedi tā Hıẓr’a irmeyince
- 3 İmdi Hıẓr-ı vaḫte ir sa’y eyle göñline
Kimse Hāḫḫ’ı bulmadı göñle girmeyince
- 4 Teslīm ol mürettibe etsün seni terbiye
Tıfl-ı nefis ıslāḫ olmaz ḫulaḫın burmayınca
- 5 Nefsüñe virme rāhat dün ü gün eyle til’āt
Dāne ḫāşıl olur mu yerni sürmeyince
- 6 Tevhīdi eyle pīşe ḫoma ḫayrı endişe
İmānı bulmaḫ muḫāl zu’n-nārı ḫırmayınca
- 7 Mürşide var bī-çare derdüñe ide çāre
‘Aşḫ yārası onılmaz hiç merhem sürmeyince

- 8 Delilsiz yol varılmaz bin yıl yılsan irilmez
Kendü bilgine olmaz ehline sormayınca
- 9 İven menzil alamaz maşşūdına iremez
Nice yıl şeyh kapusun bekleyip turmayınca
- 10 Gir bu yola merdāne vir cānuñ ı cānāne
Cānāna iremezsın cānuñı virmeyince
- 11 Nūr-ı cemāl-i Sübhān bil olmaz saña lem‘ān
Benliğüni aradan tā kim götürmeyince
- 12 Gel gönlüñ serāyında ğayrıyı kıoma sen de
Pādişāh konmaz anda süypürmeyince
- 13 Sür imdi māsivāyı iste ‘aşk-ı Hüdāyı
‘Aşk gelüp kıılmaz kıarar sivāyı yumayınca
- 84a 14 Bu ‘aşk baħr-ı ‘ummāndur bī-hadd ü bī-pāyāndur
Bu baħre girme şaķın cān terkin urmayınca
- 15 Kimi ef‘āle kıāil kimi şıfata māil
‘Aşıķuñ yok kıararı zātını görmeyince
- 16 Seyyid budur sözi heb görünen dost yüzi
Like görmezsen anı tā saña varmayınca

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 Bizi yoqdan var iden Qādir İlah
Sen ‘atā kı1 fazlüne doğrı rāh
Biz gedāya ‘avn u lütfüñdan penāh
Yā İlahī işimiz cürm ü günāh
Sen bağışla cürmümüz ey pādiřāh

- 2 Ey kerem kānı ğanī sultānımız
Dū-cihānda sensin ancađ řāhımız
Nola ‘afv eyleriseñ ‘iřyānımız
Yā İlahī işimiz cürm ü günāh
Sen bağışla cürmümüz ey pādiřāh

- 3 Çünkü bizim işimiz ‘iřyāndur
Lāyık-ı řānuñ senüñ ğüfrāndur
Cümle mađlūqa işüñ iřsāndur
Yā İlahī işimiz cürm u günāh
Sen bağışla cürmümüz ey pādiřāh

- 4 Destğir ol bize sen tut elimiz
Qalbimiz pāk eyle hıfz it dilimiz
Qıl hidāyet fetđ ola tā yolumuz
Ya İlahī işimiz cürm ü günāh
Sen bağışla cürmümüz ey pādiřāh

84b

- 5 Ya İlahî fazlin eyle reh-nümün
Nefs u şeytāna bizi kıılma zebūn
Atma dūzah ateşine ser-nigūn
Ya İlahî işimiz cürm ü günāh
Sen bağışla cürmimiz ey pādişāh
- 6 İşbu nişyān ile kaldık biz zelīl
Cürm ü ‘ișyān ile olmuşuz ‘alīl
Bize erhāmsın kāmudan yā celīl
Ya İlahî işimiz cürm ü günāh
Sen bağışla suçumuz ey pādişāh
- 7 Gice gündüz kārımız tūl-ı emel
Kılmadık hiç Hakk’a lāyık bir ‘amel
Gerçi biz olduğusa kahr u maḥal
Yā İlahî işimiz cürm ü günāh
Sen bağışla suçumuz ey pādişāh
- 8 Bizi yā Rabb ma‘siyetden şā’im it
Ruz u şeb hem tātūnde kām it
Kālbimizi zikrūn ile dā’im it
Yā İlahî işimiz cürm ü günāh
Sen bağışla cürmümüz ey pādişāh

9 Nūr- 1 Aḥmed ḥurmeti içün yā Kerim
Bize Raḥm it fazlũñle yā Rahīm
Çünkü ‘allemu’l-ğuyūbsun ya‘ ālim
Ya İlāhī işimiz cürm ü günāh
Sen bağışla suçumuz ey pādişāh

10 Fazlin irişmezse ger mücrimlere
Bir adım mümkün mü kimse yol vara
Ya bu Seyyid ğayri kime yalvara
Ya İlāhī işimiz cürm ü günāh
Sen bağışla suçumuz ey pādişāh

-165-

Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün

85a

1 Bize Ya Rabbi iḥsān it kerem eyle Kerīm Allāh
Ṭarīḳ-ı Ḥaḳḳ’ı iḥsān it kerem eyle Kerīm Allāh

2 Münevver it şerī‘atle muṭahhar it ṭarīḳatle
Mükemmel it ḥaḳīḳatle kerem eyle Kerīm Allāh

3 Saña cān ile ‘āşıḳ ḳıl daḡı yoluñda şādıḳ
Bizi vaşluña lāyık ḳıl kerem eyle Kerīm Allāh

4 Geçür dünyā vü ‘uḳbāda ḳamu a‘lā vü ednādān
Dü sırr-ı ev-ednādan kerem eyle Kerīm Allāh

- 5 Bizi yakma Celālũñle tecellĩ kıl Cemālũñle
Teselli kıl viřālinle kerem eyle Kerĩm Allāh
- 6 Firākũñ nārına yandıķ iki ‘ālemden uřandıķ
Heman ihsānuña ķaldık kerem eyle Kerĩm Allāh
- 7 Bu Seyyid ‘abd-i bĩ-çare eli boş hem yüzi ķara
Ana fazlũñle kıl çare kerem eyle Kerĩm Allāh

-166-

7+7=14

- 1 Bugün pirin erķānuñ sürdik elḥamdüli’llāh
Zikr ile göñül pasın sildik elḥamdüli’llāh
- 2 Tıtduķ Ḥaķķ’uñ emrini iḥyā itdik zikrũñ
Heb māsivā fikrini sürdik elḥamdüli’llāh
- 3 Ḥakkuñ ‘ināyetiyle pirimiz himmetiyle
Cümle maķşūdımıza irdik elḥamdüli’llāh
- 4 Arardıķ baḥr u beri duymaĝa işbu sırrı
Yaķin imiş ķamudan bildik elḥamdüli’llāh
- 5 Firķatiyle zār eyledik rüz u şeb aĝlāl
şimdi ihsān itdi elḥamdüli’llāh

- 6 Çıkdı aradan kâ'inât maḥv oldu küllî şıfât
Tulû'-ı şems-i zâtı gördik elḥamdüli'llâh
- 85b 7 Seyyid girerse ne ğam yoḡdur aña hiç elem
Bin ölümsüz dirliĝe irdik elḥamdüli'llâh

-167-

7+7=14

- 1 Bugün pirim yüzini gördim elḥamdüli'llâh
Ayaĝına yüzümi sürdim elḥamdüli'llâh
- 2 Baña pîrûñ hizmeti dū-cihân sa'âdeti
Hizmet ile himmeti aldım elḥamdüli'llâh
- 3 Her kelâmı 'ârifüñ ĝidâsıdur 'âşıkım
Ol ma'ârif ḡanuña toydım elḥamdüli'llâh
- 4 Bezm ilinde sâķi şundı şarâb-ı şâfî
Hızr elinden o cāmı içdim elḥamdüli'llâh
- 5 Şerî'at u ṡarîḡat ma'rifeti cem' idüp
Ḥaḡîḡat 'ummānuña taldım elḥamdüli'llâh
- 6 Esfel ṡuzaĝın şıyup a'lâya kıldım [urüc]
Yine tecrid 'âlemin buldım elḥamdüli'llâh

- 7 Çodım nāsūt ilini geçüp kevn ü mekāndan
 Otağım lā-mekānda çurdım elhaḥdüli'llāh
- 8 Çünkü ma'nī yüzinden ref' eyledim ḥicābı
 Vişāli ka'besine irdim elḥamdüli'llāh
- 9 İrenler meclisinde Seyyid bu dersin oқıdım
 Dört kitābüñ ma'nāsın bildim elḥamdüli'llāh

-168-

7+7=14

- 1 Ben bana gör ki nitdim
 Dönüp nefs yoluña gitdim
 Kendümi oda atdım
 Tevbe estāğfiru'llāh
- 2 Yanılduğımı bildim
 Dönüp kapuña geldim
 Her ne günāh ki kıldım
 Tevbe estāğfiru'llāh
- 3 Emr itdi bize İlāh
 Didi *tübū ila'llāh*
 Diyelim imdi her-gāh
 Tevbe estāğfiru'llāh

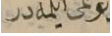
- 4 Dağı buyurdu Resül
Tevbeye olın ‘acül
Cañla kıldım kabül
Tevbe estâğfiru’llâh
- 86a 5 Şıgındım saña ey şâh
Didim *tübtü İla’llâh*
Ola kabül dergâh
Tevbe estâğfiru’llâh
- 6 Her kaçan âgâh cürmim
Hâzretine yalvaram
Bunu didim şubh u şâm
Tevbe estâğfiru’llâh
- 7 Günâhım gerçi çokdur
Raḥmetüne ḥadd yokdur
Dâ’im kapuñ açıkdur
Tevbe estâğfiru’llâh
- 8 Yâ Rab benem pür kuşūr
Sensin ‘afüvv vü ğafūr
Cümle günâhları yūr
Tevbe estâğfiru’llâh

- 9 Seyyid çü kıldı haṭā
Sen eyle yā Rabb a‘ṭā
Verdi budur dā’imā
Tevbe estāġfiru’llāh
- 10 Herdem ider yā Ahmed
Terennüm eylemede⁴³
Bunı edin di sened
Tevbe estāġfiru’llāh

-169-

Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün

- 1 Gelin ey derde dermān isteyen ‘uṣṣāḳ oluñ āgāh
Ki her derde devādur mevlid-i pāk-ı Resūlu’llāh
Şifā isterseniz şadre oḳuñ mevlidini her-gāh
Ḳamu sadre şifādur mevlid-i pāk-ı Resūlu’llāh
- 2 Ḳaçan kim ol Resūl-i kibriyānūñ mevlidi oḳınūr
Cemi‘ kā’ināt ol gün temāmet nūra ġarḳ olur
Ḳulūb-ı ‘āşıḳın ol dem ḳamu zevḳ-i şafā bulur
‘Aceb zevḳ u şafādur mevlid-i pāk-ı Resūlu’llāh

⁴³ Nüşhada şeklinde geçmektedir.

3 Çamu ezvâkı cami‘dur o şâhın mevlid-i pâkı
Necât isterseñ otdan anuñ mevlidini okı
Pür etmişdür ki anuñ nûrı çamu enfüsle afâkı
Dü[n] güne hoş ziyâdur mevlid-i pâk-ı Resûlu’llâh

4 Bu meclisde çekilür mü’minine hûn-ı Sübhânî
Bu mecelde açılır şerbet-i Cennât-ı rûhânî
Bu mecelde irişür ‘âşıkına feyz-i Rabbanî
Kula Hâkk’dan a‘tâdur mevlid-i pâk- Resûlu’llâh

5 Bu meclis ehlinüñ cümle günâhın‘afv ider
Buña şek de yoğdur nâtığdurur Resûla’llâh
Ki anuñ şânuñda levlâk buyurdı Allâh
Kamu medhe sezâdur mevlid-i pâk-ı Resûlu’llâh

86b 6 Bu meclis ehline her-dem irir Hâkk’dan tecellîler
Anuñla ‘âşıkun cânı bulur dâ’im teselliler
Bu meclisde bulınur ehl-i ‘aşka zevk-i küllîler
Heman ‘ayn-ı liğâdur mevlid-i pâk-ı Resûlu’llâh

7 Eğër bulmağ dilerseñ sen dağı bu zevk-i vicdânı
Hulûs-ı kalb ile gûş eyle gel mevlid-i sulţânı
Bu meclisde dökülür müznibînin küllî ‘işyânı
Bize fazl-ı Hüdâ’dur mevlid-i pâk-ı Resûlu’llâh

- 8 Nice vař eylesün Seyyid o řāhın mevlid-i pākuñ
K'anuñ nūrından olmuřdur kamu 'ālem ırak yaķın
Umarım dileye Haķķ'dan yarın 'āsiler şuçın
Ki řeffā'-ı haķādur mevlid-i pāk-ı Resūlu'llāh

-170-

Mefā'īlün Mefā'īlün Fe'ūlün

- 1 Hūdā'ya kılmıřam çok cürm ü 'iřyān
Direm her rüz u şeb estāğfiru'llāh
Kaḅul it tevbemi ey Rabb-i Raḅmān
Direm her rüz u şeb estāğfiru'llāh
- 2 İlāhī gerçi ben kıldım haķāya
Senüñ řānuña lāyıķdur a'ḫāya
Umub 'afv ile ğufrānuñ Hūdā'ya
Direm her rüz-ı şeb estāğfiru'llāh
- 3 şuçum bildim kaḅuña geldim ey řāh
Zelemnā Rabbenā tübtü ile'llāh
Bunu vird eyleyüp dilemede her-ğāh
Direm her rüz [u] şeb estāğfiru'llāh
- 4 Kılıram her seher feryad u zārı
Umarım cürmimi 'afv ide Bāri
Lisānımda budur her demde cāri
Direm her rüz [u] şeb estāğfiru'llāh

5 Be-ḥaḳḳ'ı ḥubb-ı faḥr-i kā'ināt[in]
Bağışla suçunu cümle 'iṣyānuñ
Budur keffāreti çün seyyi'ātın
Direm her rûz u şeb estağfiru'llāh

87a

6 Bunuñla buldılar fevz u necāhı
Budur maḥv eyleyen küllī günāhı
Budur çün ehl-i 'iṣyānuñ penāhı
Direm her rûz [u] şeb estağfiru'llāh

7 Ne deñlü kılsa Seyyid cürm ü 'iṣyān
Yine senden umar 'afv ile ğufrān
Ki vücūduñ baḥrine yoḳ hadd ü payān
Direm her rûz [u] şeb estağfiru'llāh

-171-

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

1 Āşinā olmaḳ dilersen ferd ile
Hizmet eyle rûz [u] şeb ehl-i dile

2 Göñlini rabṭ eyle göñline anuñ
Tā ki sırrı duyasin dilden dile

3 Şıdḳ ile gir bu yola benliḡi bıraḳ
Benliḡine girmez isen sen dile

- 4 Şadıķım bu yolda diyen ıalıbi
İmtihān it ol andan dile
- 5 Varlığ ile bir kimse Hāķķ'a irmedi
İllā şınıķ dille rūy-1 zer dile
- 6 Varlıđūndan zerre ıalmaya şöyle bil
Kaldūn işbu dilde āh-1 serd ile
- 7 Gel ta'allūķ riştesin kes 'aşķ ile
Varırmazsın Hāķķ'a sen bu bend ile
- 8 'Aşķ ile sen 'ilm u 'aql zūhd ķo
Hāķķ'a iriş terk eyle bahri dile
- 9 Liki 'aşķ maķz-1 a'ıādur Tengriden
Bu müyesser olmaz mücerred bu dile
- 10 Kālb-i şāf olmaķ gerekdur ğayriden
İ'tibār olmaz şanma her dile
- 11 İmdi Seyyid ķalbūni şāf eyle sen
Āşina olmaķ dilerseñ ferdile
- 12 Like irmezsen hidāyet Tengriden
Çare olmaz aña nuş u pend ile

Fā‘ilātün Fā‘ilatün Fā‘ilün

- 87b
- 1 Āşinā olmağ dilerseñ ferd ile
Gelberü hem şoĥbet ol ser-i merd ile
 - 2 Olagör merd-i Ĥüdā’ya āşinā
Hem-dem olma key şağın nā-merd ile
 - 3 ‘Aşğ ile tüt dāmenuñ merdāne
Ĥāğ-i pay ol yoluña himmet dile
 - 4 Derd-i ‘aşğa isteme hergiz devā
Ehl-i derde dermān irdi dile
 - 5 Ehl-i derdin meclisinde ırılma
Şoĥbet itme nefsi-bī-derd ile
 - 6 Bil ki sen şoĥbet-i mārdu
Andan irür nūr u qasvet her dile
 - 7 Gör ki gel ĥamamda қоқar gül gibi
Hem-nişin olmuş meğer kim vird ile
 - 8 Şoĥbet-i nādāndur semm-i қatīl
Şoĥbet-i merdān hayāt-ı cān dile

- 9 İmdi Seyyid şoĥbet-i nādānı⁴⁴ o
Soĥbet eyle r z u Şeb sen dile

-173-

F 'il t n F 'il t n F 'il t n F 'il n

- 1 EŐŐel  her kim gel r meydan-1 'aşa
C n u baş terk iden merd n eŐŐel 
- 2 Raĥt baĥtın ta [ ] taĥtın oyuvir Edhem gibi
B b-1 H da ul olan sult n-1 'aşa eŐŐel 
- 3 R h-1 H da bilki benim s z n  olur b ru
Varlıgından Őoyun 'ury n-1 'aşa eŐŐel 
- 4 'AŞ ile bug n 'aql bendin ıranlar anded r
Gels n ol div nda 'aşa eŐŐel 
- 5  Ő id p dery -y1 vaĥdet ara
S yleyip bizi 'atŐ n-1 'aşa eŐŐel 
- 88a 6 Baĥr-1 'aŐu n belki her bir kıt'ası muĥit
N Ő id p h zm eyleyen y r n-1 'aşa eŐŐel 
- 7 Z t-1 muqla  n tecell  ıldı her bir zerre[de]
C n nik bın⁴⁵ keşf iden rind n-1 ['aşa] eŐŐel 

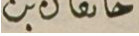
⁴⁴ N shada Şeklinde yazılmıştır.

- 8 Mey-fürüş oldık şalâdur ehl-i ‘aşka kim bugün
Hum̄m-ı vaḥdetde içen mestân-ı ‘aşka eşşelâ
- 9 Ḥaḳḳ budur Seyyid ḥaḳâyık baḥrinüñ ğavvâşısın
Talsun ‘irfân isteyen ‘ummân -ı ‘aşka eşşelâ

-174-

Mef’ülü Mefâ’îlü Mefâ’îlü Fe’ülün

- 1 ‘Aşḳ ile dola bir gönle nūr-ı İlâhî
Elbetde görünür aña eşyâ kemâhî
- 2 ‘Aşḳ ile olursa gönlin zulmeti zâil
Seyrân-geh olur ol gönle ‘arş-ı İlâhî
- 3 ‘Aşḳ ile gönülde doğuncaḳ şems-i ḥaḳîḳat
Bî-zulmet olur dâim anuñ necm ile mâhı
- 4 ‘Aşḳ ile eğer olsa gönül derde giriftâr
Her şâm u seḫer eyler girye vü âhı
- 5 ‘Aşḳ ile sülük eyleyen abdâl İlâhî
Bir laḫza ṭarîk içre yañılma o râhı

⁴⁵ Nüşhada şeklinde yazılmıştır.

- 6 Ğarķ olsa vücūd bendine bir sālīk İlāhī
‘Aşķ ile irişdür o ķula ħayr-ı necāhi
- 7 ‘Aşķ ile o ger mevc olsa deryāya
Maħv irişur ĝarķa varır mişl-i māhi
- 8 Ğaflet mi kalur bir gönle irse muħabbet
Yem-i mevc urıncak maħv olsuñ cümle menāhi
- 9 ‘Aşķ ile bu ĝün terk ideĝör iki cihānı
Makşūduñ ise bulmaķ eĝer ol ulū şāhı
- 10 Bir bendesine irse eĝer Ħaķķ’dan ‘ināyet
Fażlinden irir ol ķuluna dost peñāhı
- 11 Seyyid ķuluña eyle hidāyet reh-i Ħaķķ’da
Can ĝözi şuhūd eyleye tanur siyāhı

-175-

5+5=10

- 88b 1 Cānımuñ cānı ĝöñlimüñ ħānı
Sıĝmaz ‘uķūla şerĥ u beyānı
- 2 Ķuţb-ı ħalāyık bahri ħaķāyık
İlm-i ledünnī maħzeni vü ķānı

- 3 Hātm-i vilāyet kân-ı sehāvet
Hulk-ı ‘azîmi tıtdı cihānı
- 4 Mürşid-i kâmil ‘ilmiyle ‘âmil
Bilmedi cāhil gördi nokşanı
- 5 Münkirüñ zîrâ gözleri a‘mâ
Bî-başıretdur göremez anı
- 6 Şıdķile gelmez cānuña kıymaz
Beşer nice bulsun cānı cānānı
- 7 Şıdķile gelen telķînin alan
Şem‘ine yanan oldu nūrānı⁴⁶
- 8 Küfrini ĩmān hulķını Ķur‘ān
Bilmeyen nādān bulmaz ol cānı
- 9 ĩrmek dilerseñ vaşl-ı Hābîbe
Varlıguñ maḥv it fāni ol fāni
- 10 Ķapusın bekle sırrını şaķla
Feth ide saña bāb-ı ‘irfānı

⁴⁶ Nüşhada şeklinde yazılmıştır

- 11 Bilmek dilersen ismin o pirũn
Mışri-i Niyāzi şöhret [ü] řānı
- 12 Rařmetũn anuñ Hař mezid itsin
Söyle dā'im āyin ü erřānı
- 13 Haşd eyle Seyyid her dem Hüdā'ya
Himmatın saña kıldı erzāni

-176-

Mefā'ılün Mefā'ılün Mefā'ılün Mefā'ılün

- 1 İlāhı bir şula fařlũnden irse feyş-i Rabbāni
Tecellı eyleye dā'im gũnũlde sırr-ı Sũbhāni
- 2 Zuhũr-ı kenz-i maşfıden 'ayān oldı hezār emvāc
O keşretde bulan vaşdet bulur sultānı
- 89a 3 Yedinden nũř iden cāmı eyler tā ebed hergiz
Burāř-ı vahd ile herdem ider mi'rāç-ı rũhāni
- 4 Cemālini gũren 'āřık geçer lā ile illādan
İrũp vuşlat mařāmına bulur ol cānānı

- 5 Temāşā eyleyen yarūñ o zülf-i perişān[uñı]
Gider⁴⁷ ‘aqlı vü fikri hem düşer hayrān-ı cānı
- 6 Celāli ile gehi ‘ālem olusar başında zindān
Cemāli ile gehi ‘arşdan olusar ‘ālī meydānı
- 7 Vücūduñ eyleyen ifnā bekāya irüşür elbet
Fenāfi’llāh olan ‘āşık bulur vücūd-ı Hāḳḳāni
- 8 Gel ey vā’iz ḳo pendī ḫāl-i ‘aşḳdan bī-ḫabersin
Ki hergiz görmedi ḫuffāş gözi mihr-i bedr-i cānı
- 9 Ki şūret-bin olup münkir olursun ru’yet-i Hāḳḳ’a
‘İzār ile olup hem-dem idersin Hāḳḳ’a ṭuḡyānı
- 10 Cemāl-i Hāḳḳ’ı her yüzden temāşa itmek isterseñ
Götür bīdārını görmek dilerseñ vech-i Raḫmānı
- 11 Hāḳḳīḳat baḫrine ḡarḳ ol ma‘ārif kenzini [bul]
Ki zirā bunda gelmekden ḡarāz bulmaḳdur ‘irfānı
- 12 Rumūz-ı ‘alleme’l-esmā beyānı sendedür ene’l-Hāḳḳ
Bu remzi fehm iden ‘ārif-i ḫāḳḳīḳat bildi cānı
- 13 Cemāli ka‘besin her kim bulup añā sücūd itmez
Şafā vü merve ḫāḳḳıçün ṭavāf itmez o cinānı

⁴⁷ Nüşada şeklinde yazılmıştır.

- 14 Yüzinde yazılan hattı kâmusı hadd-i menzildür
Görenler vechüñ ey maḥbûb neyder ḥür u ğılmâñı
- 15 *Nefaḥtü fîhi min rūḥi* irişdi feyz-i aḳdesden
Bî-ḥamdi'llâh 'ayân oldu o remle fazl-i Yezdânı
- 16 Bu Seyyid bendeni yâ Rab civâr-ı ḳurb-ı ḥazretde
Enîs-i bezm-i ḥâs eyle cemâlün ola seyrâni

-177-

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Her kim ölmezden ön ölüp cismini cân eyledi
Ol cemâl-i muṭlaḳı her yüzde seyrân eyledi
- 2 Gonca-i ḥüsnuñ görelden bâğ-ı vaḥdetde gönül
Bülbüli cānuñ işini zâr u efgân eyledi
- 89b 3 Mihr ü meh yüzün görelî itmedi bir dem ḳarar
Gice gündüz durmayıp 'aşḳ ile devrân eyledi
- 4 Göricek ḳaş-ı hilâlin vechinüñ bayramını
'İyd-ı ekberdur diyüp cānuñı ḳurbân eyledi
- 5 Şûret-i zâhirde ḳalma gelberü ey bî-hâber
Nûr-ı Ḥaḳḳ'a gör ḳamu eşyâda tâbân eyledi

- 6 Görmeyen hizmetde kâşır dur bugün cânānuñı
Dū-cihānda bilki ol kendüye eyledi
- 7 Her kimüñ gönlin mekân itdi anuñ ‘aşkı
Yıkdı varlığı şehri virān eyledi
- 8 Genc-i ‘aşkı hıfz iderdi dilde Seyyid neylesün
Cür‘a-ı cāmı eletsin anı sekrān eyledi

-178-

Mef‘ülü Mefā‘ilü Mefā‘ilü Fe‘ülün

- 1 Zāhid ne bilir neydüğünü hālet-i ‘aşkı
A‘mā-ı dil olan hiç göremi şüret-i ‘aşkı
- 2 Vā‘iz baña dur itme diyü naşihat
Hiç terk ide mi ‘aşık ālet-i ‘aşkı
- 3 Baña şunalı şahid zevk-i sekr-i ‘aşkın
Cānımdan uşandım bulalı lezzet-i ‘aşkı
- 4 Yoğ itdi kamu varlığı viridi fenāya
Gör nitdi baña neyledi bu devlet-i ‘aşkı
- 5 Ayılmayısar haşr ola tā rüz-ı kıyāmet
Nüş itdi ise kim ki bugün şerbet-i ‘aşkı

- 6 Tatmaya yarın bilki o ni‘me-i cānānı
Her kim yemedi bunda bugün ni‘met-i ‘aşkı
- 7 Bu ‘aşqdan ibā eyledi çün ‘arz-ı semāvat
Gel boynıma şal ben çekeyim mihnet- i ‘aşkı
- 8 Vaşfında bu ‘aşkuñ ‘urefā dili cevlandıur
Añlayamadı kimse bu hazret-i ‘aşkı
- 9 Maḥbūb Hūdā-i ma‘nīde bil hazret-i ‘aşkdur
Zühdüñi ço zāhid bulagör hazret-i ‘aşkı
- 10 Zāhid nice kim olasın zühdile me’lūf
Gel ‘aşqa ulaş bulasun ülfet-i ‘aşkı
- 90b 11 Bülbül gibi feryādı ço gel şām u seḥer gāh
Pervāneden o gün yürü var şaī‘at-ı ‘aşkı
- 12 Bir kāmili bul şıdķ ile gir kabzına anuñ
Aç cān gözini kim göresin ru’yet-i ‘aşkı
- 13 İnkārı ço gel ḥüsn-i takvīme nazar kııl
Gir mekteb-i ‘irfāna oķı āyet-i ‘aşkı
- 14 İkrāruñ eğer var ise āyet u ḥadīşe
Rü‘yanı getür göstereyim ḥikmet-i ‘aşkı

- 15 Bunda göresin dost yüzini bî-men u bî-mā
Cān u dil ile eyleriseñ hizmet-i ‘aşkı
- 16 Bu demde geçer nüh felek u ‘arşla kürsi
Gerçek er ile her kim ider şoḥbet-i ‘aşkı
- 17 Bu mes’eleyi ḳande bilur vā‘iz u nāşih
Sen Seyyide şor ‘ārı ḳo keyfiyet-i ‘aşkı
- 18 Gel bezm-i niyāzide bu ‘aşḳ cāmını nūş it
Maḥv eyle seni tā duyasin vaḥdet-i ‘aşkı

-179-

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fe‘ulün

- 1 Gel bu ‘ilm u ḳāle ḳalma ey faḳı
Mekteb-i ‘irfāna gel ebced oḳı
Görmek isterseñ cemāl-i muḫlaḳı
Mekteb-i ‘irfāna gel ebced oḳı
- 2 Cümle ‘ilmüñ aşı bil ebceddurur
Heb ‘ulūm-ı enhār-ı baḫr ebceddurur
Hem kelām-ı Ahmedī ebceddurur
Mekteb-i ‘irfāna gel ebcedi oḳı
- 3 Çünkü ebced menba‘-ı Ḳur‘ān imiş

Her h ur fı h al ka b rh n imiş
Bunda gelmekden mur d ‘irf n imiş
Mekteb-i ‘irf na gel ebced oğı

4 Ğayrı mağl k  bil h ur fı ebcedi
Her biri H k k’a Őıf t-ı sermedi
A layım dirse  Ehadle Ahmedi
Mekteb-i ‘irf na gel ebced oğı

90b

5 ‘İlm   eŐy  z hir u b t n sa na
Keşf ola dirse  eğer  nden Őo na
Ne direm bir g Ő-ı c nı t t ba na
Mekteb-i ‘irf na gel ebced oğı

6 *İstevis* sırrını a la ey p ser
Feth  ola t  sırr-ı ve’n-Őak ke’l-kamer
H k k’a v Őıl olmak isterse  eğer
Mekteb-i ‘irf na gel ebced oğı

7 Sidre-i ‘irf n-ı H k k’a irmeğe
K be kavseyn n rum zun duymağa
Sırrı ev-edn yı sen de bulmağa
Mekteb-i ‘irf na gel ebced oğı

8 Kenz-i mağf n  ‘ay nı bundadur

‘Alleme’l-esmā beyānı bundadır
Sūre-i seb‘a’l-mesāni bundadır
Mekteb-i ‘irfāna gel ebced oqı

9 Añla nuṭḡ-ı Muştafā ebceddedür
Dağı sırrı murtaza ebceddedür
Cümle esrār-ı Hüdā ebceddedür
Mekteb-i ‘irfāna gel ebced oqı

10 Şanma esrārı kitāba yazılır
Ya bu zāhir gözi ile görölür
Bu ki gönülden gönüle verilür
Mekteb-i ‘irfāna gel ebced oqı

11 Fetḡ ola dürseñ eğer bu beyt-i dil
Kāmile var hizmet eyle anı bil
Terk-i ‘ār it enfüs ü āfākı bil
Mekteb-i ‘irfāna gel ebced oqı

12 İste bul var sırra vākıf bir eri
Yolına terk eyle cān ile seri
‘İlme mağrūr olup ıalma geri
Mekteb-i ‘irfāna gel ebced oqı

91a 13 Ebcedüñ ‘ilmin bilen ‘ālimdurur
Ebcedi añlamayan cāhildurur
Da‘vīsi kāl ehlinüñ bağıldurur
Mekteb-i ‘irfāna gel ebced oqı

- 14 Ehl-i kâlin da‘vîsin terkin ur
Ehl-i hâlin şoĥbetinden olma dur
‘Ārifüñ her bir kelâmı kalbe nūr
Mekteb-i ‘irfāna gel ebced oĥı
- 15 Ebcedi alçaĥ görür erbāb-ı kâl
Ebcedi ‘ālî görürler ehl-i hâl
Ebcedi taĥsîr ider küllî maĥâl
Mekteb-i ‘irfāna gel ebced oĥı
- 16 Cehd kıl fehmi idesin ebced sözün
Tâ ki saña göstere Ķur’ân yüzün
Sa’y idüp bunda açagör cân gözün
Mekteb-i ‘irfāna gel ebced oĥı
- 17 Kim ki bunda açamaz ise cân gözün
Yarın anda görmeye cânân yüzün
Nutk-ı Hâĥĥ’dur Seyyidin güş it sözün
Mekteb-i ‘irfāna gel ebced oĥı

-180-

7+7=14

- 1 Uyarmaĥa gel cânı
Zikr it güzel Allâh’ı
İstersen o cânânı

Ẓikr it güzel Allāh'ı

2 Aç gözini ey nā'im

Her gice ol k̄ā'im

İh̄laş ile sen dā'im

Ẓikr it güzel Allāh'ı

3 'Aqlūñ başına yār iken

Bu dil saña rām iken

Gel fırsat elindeyken

Ẓikr it güzel Allāh'ı

4 Tevḥīdden özüñ ayırma

'Ömrüñi telef kılma

Var leyl [ü] nehār durma

Ẓikr it güzel Allāh'ı

5 Her şām u seḥer gāhi

'Ayyūka çıkar āhi

Bulmağa odur gahi

Ẓikr it güzel Allāh'ı

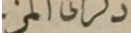
6 Ẓikr eyle Ḥaḫḫ'ı her-dem

Zaḥmüñe budur merhem

Budur saña elzem

Ẓikr it güzel Allāh'ı

- 7 Emr itdi bize Sübhān
Buyurdi añı Ẓur'ān
Terk itme şaķın bir an
Ẓikr it güzel Allāh'ı
- 91b 8 Nefsüni ider taḥḥir
Ḷalbini ider tenvīr
Gönlüni ider ta'mīr
Ẓikr it güzel Allāh'ı
- 9 Nūr ile Ḷalbün
Hep ḥālis olur Ḷalbün
Hem şerḥ olusar şadrün
Ẓikr it güzel Allāh'ı
- 10 Gel ismin anuñ yād it
Dā'im dile mu'tād it
Dil mülküni ābād it
Ẓikr it güzel Allāh'ı
- 11 Ẓākiri [elem] almaz⁴⁸
Maḥşerde ḥesāb görmez
Tamu oduna yanmaz
Ẓikr it güzel Allāh'ı

⁴⁸ Nüşhada şeklinde geçmektedir.

12 Cennāta girem dirsen
Rıd̄vānı bulam dirseñ
Dizārı görem dirsen
Z̄ıkr it güzel Allāh'ı

13 Seyyid Hāḫḫ'ı z̄ıkr eyle
Ālāsını fikr eyle
Ni'mesine şükr eyle
Z̄ıkr it güzel Allāh'ı

-181-

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1 'Aks-i ḫüsnün vech-i dilberden nümāyān eyledi
Ol tecellīyle ḫamu 'uṣṣāḫı ḫayrān eyledi
- 2 Cümle esmā vü şıfātıyla pür oldı hep cihān
Her şıfātđan like ḫüb zātını i'lān eyledi
- 3 Bunca evsāfdan görinen bir cemālındür ğayri yok
Bir cemāl-i ḫudret ile bunca elvān eyledi
- 4 Kendü ḫüsnini kendü temāşa itmeĝe
Düzdi bir mir'āt-ı cāmi' adın insān eyledi
- 5 *Küntü kenzin sırrı maḫfī* kalsun diyu aña
Giydürüp kendü libāsın mülke sulṫān eyledi

- 6 Hâk yüzi insân yüzinden görünür iştibâh
Bilki zâtına Hüdâ insân bürhân eyledi
- 7 Sen de Hâk'ı bulmak isterseñ yûri insaña bak
Çünkü anuñ şems-i zâtı yüzinde rahşân eyledi
- 8 Ehl-i keşret nûr vechi görmedi gözleri
Vahdet ehli anı bir anda seyrân eyledi
- 9 Nice görsün nûr vechüñ a'mâ ki anuñ
Varaka gönli şeytân perişân eyledi
- 92a 10 'Ârif olan her nazarda Hâk'ı gördi bi-gümân
Her görüşde bil aña Hâk nice ihsân eyledi
- 11 Hâk'a hamd eyle yûri Seyyid Muḥammed kim bugün
Bu ma'ârif dürlerine Hâk seni kân eyledi

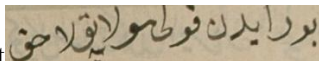
-182-

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Fe'ülün

- 1 Elâ ey ḥüsn ilinüñ şâhı
Gönül 'aşkuñdan ayrılmaz İlâhî
Ki 'aşkuñdur anuñ biş-i penâhı
Gönül 'aşkuñdan ayrılmaz İlâhî

- 2 Gelürse başına ger türlü mihnet
Bilur ‘aşık anı cânuña minnet
Bu yolda her ne denlü çekse zaḥmet
Gönül ‘aşkuñdan ayrılmaz İlâhî
- 3 Eğer Eyyüp gibi derde düşerse
Tenine nice bin kurdlar üşürse
Yanub ‘aşk oduyla bağrı pişerse
Gönül ‘aşkuñdan ayrılmaz İlâhî
- 4 Hâlilu’llâh gibi oda atılursa
Yūsuf gibi Mışırdâ satılursa
Zekerıyyâ gibi ger biçülürse
Gönül ‘aşkıñdan ayrılmaz İlâhî
- 5 Yoluñda ‘aşıkın şâd pâre kılsan
Dağı cercıs gibi cânuñı alsañ
Eđer Yūnus gibi ‘ummāna şalsañ
Gönül ‘aşkıñdan ayrılmaz İlâhî
- 6 İşini bülbül [tek] isâz idersen
Ger Mecnūn-veş pür-nâr idersen
Eđer Manşūr gibi ber-dâr idürseñ
Gönül ‘aşkıñdan ayrılmaz İlâhî

- 7 Saña çok ‘āşık olmuştur ezelden
Ana ma‘şûk idüñ sen *lem yezelden*
Bu remzi kamu eşyâda sezelden
Göñül ‘aşkuñdan ayrılmaz İlähî
- 92b 8 Ki ‘aşkdur ‘āşıkın cān u cihānı
Neyder ‘aşkuñsız ol hūr u cinānı
Heman ‘aşkdurur dīn u ĩmānı
Gönül ‘aşkuñdan ayrılmaz İlähî
- 9 Bu ‘aşqdan bir nefes ayrılmaz ‘āşık
Bu ‘aşqa cān u başın virdi şādık
Budur iden kulu Mevlāya lāyık⁴⁹
Gönül ‘aşkıñdan ayrılmaz İlähî
- 10 Ki ‘aşkdur bezm-i lâhutın hümāsı
Hem ‘aşkdur cümle mevcūdın esası
Çu ‘aşkdur enbiyānūñ reh-nümāsı
Gönül ‘aşkuñdan ayrılmaz İlähî
- 11 Nice itsün neylesün Seyyid İlähî
Ki ‘aşqdan ğayrı yok hiç āşināsı
Hemān ‘aşkuñdur yine senden ricāsı
Gönül ‘aşkuñdan ayrılmaz İlähî

⁴⁹ Nüşhada beyit şeklindedir.

Mefā‘īlün Mefā‘īlün Fe‘ūlün

- 1 ʔamu ‘ilmin uşūlıdur şerī‘at
Şerī‘atdan toĝar ‘ilm-i ʔarīqat
- 2 Eĝer olmasa idi ‘ilm-i şerī‘at
Bilinmez idi esrār-ı ʔaḳīqat
- 3 Eĝer olmasa idi ‘ilm-i şerī‘at
Ne yüzden bilinürdi dīn [ü] millet
- 4 Eĝer olmasa idi ‘ilm-i şerī‘at
Ne ile bilunürdi farz u sünnet
- 5 Eĝer olmasa idi ‘ilm-i şerī‘at
Nice anlanür idi dünyā vü āḳiret
- 6 Eĝer olmasa idi ‘ilm-i şerī‘at
Hiç añlanmazdı aḳvāl-i ʔıyāmet
- 7 Eĝer olmasa idi ‘ilm-i şerī‘at
Nice bilinürdi ʔāmü Cennet

- 93a
- 8 Eğer olmasa idi ‘ilm-i řerī‘at
Ki hiç añlanmazdı hāl u ru’yet
- 9 Eğer olmasa idi ‘ilm-i řerī‘at
Zuhūr itmezdi Eħadden Vāħidiyyet
- 10 Muħaşşal her ne var maħfī vü zāhir
Bilindi ‘ilm-i řerī‘at temāmet
- 11 Ki var cümle ‘ulūma ħadd ü ğāye
Şerī‘at ‘ilmine yoħdur nihāyet
- 12 Şerī‘atdur bu mevcūduñ esası
Bunuñla tıtdılar yer gök ikāmet
- 13 Bunuñla hem bu maħlūkuñ nizāmı
Bize Ĥaħķ’ dan hemān bu ‘ayn-ı Raħmet
- 14 Eğer kim olmasaydı şer‘i ğarrā
Bulınmazdı iki ‘ālemde rāħat
- 15 Cemi‘ enbiyā vü evliyāya
Bu ‘ilmi şer‘ ile irdi fetħ u nuşret
- 16 Ki řer‘üñ ğayrı řanma her ‘ulūmı
Resūlūñ ‘ilmidür heb eyle fikret

- 17 Şerî‘at ile tarîkat hem haqîkat
Kamu birdür bilürsün sırr-ı vahdet
- 18 Eḥâdden Aḥmedi sen ayru bilme
Eğer duydın ise remz-i maiyyet
- 19 Ki Âdem mazhar-ı esmâya küldür
Velî zât-ı mazhar-ı şâh-ı risâlet
- 20 ‘Ulûmuñ zâtıdır ‘ilm-i şerî‘at
Ki esmâ ile gelmez zâta keşret
- 21 Bu şer‘uñ zâhiri var bâtını var
Şakın zâhirden kalup itme ğaflet
- 22 Kimi zâhirdurur kimisi bâtın
Sen ayru baquben gel tutma şirket
- 23 Şerî‘at ‘ilmi içerdurur rummân
Heman ancak anı sen şanma şüret
- 24 Ki zâhir ismidur anuñ şerî‘at
Anuñ bâtında işi ‘ilm-i hikmet
- 93b 25 Şerî‘atdur daḥı ‘ilm-i tasavvuf
Taşavvufsuz şerî‘at kırı âlet

- 26 Şer'i âlet haķîkat oldu şan'ât
Ki âletsiz ĥod işlenmez san'ât
- 27 Haķîkat cân durur tendur şerî'at
Ki cân olmasa olmaz cisme raĥbet
- 28 Şerî'atdur şecer meyve tariķat
Haķîkat meyvenüñ içinde lezzet
- 29 Bu şer'üñ sen şaķın taşrında ĥalma
Çalış lübb ehli ol varsa liyâķat
- 30 Haķîkat neydüĥin tâ duymayınca
Şerî'at ehliyem dimek ĥabâķat
- 31 Bu şer'üñ sırrını ger añlamazsan
Saña bu ne cehâletdür cehâlet
- 32 Yüri tekmiil-i şer' it ĥalma nâķış
Şerî'at nâķışıdur ehl-i bid'ât
- 33 Şerî'at enbiyânüñ sünnetidür
Var it bu sünnete dâ'im ri'âyet
- 34 Yirmi üç yılda Cibrîl-i emîni
Getürdiĥi Resûle vahy-i ĥazret

- 35 amusı bil şerı'atdur şerı'at
Ri'āyet kııl dilersenē 'izz u rif'at
- 36 Ezel hem Ādem'ūñ Hāķķ emri ile
řerı'atdı gōtūrđđđ emānet
- 37 Velı Ādem getūrđđ ancaķ anı
Getūrmedi añā ğayrı hiķ řāķat
- 38 Bu řer'i kim getūrđđ Ādem oldur
Anı getūremez hayvāni ħılķat
- 39 řerı'atden řaķın sen dūr olma
Eğer mūlhıd dir ise bu ne řıķlet
- 40 Ne bilsūn řer'i-i pāki ehl-i ilĥād
Olar řer'i sanūr ancaķ bir 'ādet
- 41 Olar inkār idūrler Hāķķ kelāmın
Sen añlara uyup terk itme řā'at
- 94a 42 Olar uymadılar Allāh u Resūle
Olaruñ dā'im [işleri] betālet
- 43 Yaķın olma řaķın anlara zin-hār
Hele ķardāř saña benden nařıĥat

- 44 Bizi h alk itmeden H aqq'ın muradı
Ma'arifle 'ibadetdur 'ibadet
- 45 Gel imdi şer'ile eyle 'ibadet
Eğer olmak dilerseñ hayr-i ümmet
- 46 T arık-i müstakim şer'i kavîdür
Anı muhkem tut isterseñ hidâyet
- 47 Şolar kim habl-i şer'i bıraqqdı elden
Oların girdüğü r ah-ı d al alet
- 48 Şerî'atsız kişi d all hem muzılldur
Olardan sen ir ak ol şöhet
- 49 Şerî'atdur H aqq'a doğrı varan yol
Bunu qodı bize hatm-i nübüvvet
- 50 Bunu ışmarladı ümmetleriçün
Resullu'll ah qaçan itdikde rışlet
- 51 Benim nuşhımu hıfz itsün diyüben
Qamu aş abına itdi vaşıyyet
- 52 Budur evvel qapu derg ah-ı H aqq'a
Hem anuñla bulur yollar nih ayet

- 53 Gel imdi ŧer‘i pāke muḳtedā it
Dilersen iki ‘ālemde sa‘ādet
- 54 Bu nefsūñ vir mehārın [ey] dost
Bulasın dū-cihānda tā selāmet
- 55 Bugün nefis eline virseñ emān
Yarın anda çeker çok nedāmet
- 56 Uyup nefse bu ŧer‘i itme taḥḳīr
Anı taḥḳīr iden çeker rezālet
- 57 Sen it kül cān u dilden ŧer‘a
Ta‘zīm iden buldı ‘izzet
- 58 Buña heb itdiler ḥürmet nebīler
Dilersen eyle sen de ḥürmet
- 94b
- 59 Ḥuḧūḧa İbrāhim u Mūsā u ‘İsā
Ḳamusı buldı bunuñla fazilet
- 60 Bu ḥalk ekḧer bu ŧer‘i bıraḳdı elden
Bu ḥod eḧrāt-i sa‘ātden ‘alāmet
- 61 Bu ŧer‘u’llāhı tıt muḥkem elinden
Ḥabību’llāhdan istersin ŧefā‘at

- 62 Yüri ‘ilm-i şerî‘atle ‘amel kııl
Ki zîrâ ‘ilm amelsiz kıurı zahmet
- 63 ‘Amelsiz ‘ilm ki kıurı nî u terdür
İrir şâhibine andan mazarrat
- 64 Şerî‘atle ledünnî eyle hâşıl
Eğer kim var ise başında devlet
- 65 Velî bu değmeye olmaz müyesser
Meğer irişse Allâh’dan ‘inâyet
- 66 Hıuşûline bu ‘ilmüñ like lâzım
Emânetle şadâkat istiķâmet
- 67 Bu ‘ilm-i şer‘i bilmekden yek olmaz
Hiç Âdem olana fazl u kerâmet
- 68 Bize bu fazl ü rahmetdür Hüdâ’dan
Hakķ’uñ fazline hod ola mı kıymet
- 69 Şerî‘atdur cemi‘ halka reh-ber
Ana kim uydı ise buldı işmet
- 70 Budur dâ‘î bizi Hakķ hazretine
Bunuñla irdi Hakķ’a ehl-i kıurbet

- 71 amu dīnūñ bu hūkmin ıldı mensūh
Bunuñdur amu edyānda hūkūmet
- 72 i iřbāt itmeğe Hā'ı hāat
řeri'atdur bize akvā-yı hūccet
- 73 Hāat ehli bildi şer'-i pāki
Anı bilmedi hergiz bī-ahāret
- 74 Bu şer'ı bilmedi ehl-i zevāhir
şolar bildi ki buldı Hā'a vuşlat
- 75 Bilem dırsen bu şer'ı sen hāat
Sivādan albini var eyle hālvat
- 95a 76 řeri'at hāfīzidūr ūn Muammed
Hāat hāfīzi Hā 'azze ve cellet
- 77 Hāat sırrını hıfz eyle cāndan
Anı keşf eyleyüp gel ekme minet
- 78 i kenzu'llāh-ı a'amdur hāat
şakin eyleme ol kenze hıyānet
- 79 Hāat eylesūn serrūñde cevelān
şeri'at zāhirde vire ziynet

- 80 Ki bir maḥbūb-i zibādur ḥaḳīḳat
Şerī‘atdur aña cāmi dūr be‘at
- 81 Şaḳın soyma anı nā-maḥrem içre
Ki sonra sen çekersin ḥacālet
- 82 Şerī‘at neydüğün bilmek dilerseñ
Ḥaḳīḳat ehline gel eyle ḥizmet
- 83 Şerī‘at neydüğün bilmezdi Seyyid
Eğer bildürmese ḥatm-i vilāyet
- 84 Ḥaḳīḳat ehline olmazsa muḳārin
Var itme yoḳ yere tazayy-i evkāt
- 85 Kelāmumdan eğer oldınsa āgāh
Yolı ‘azm itmeğe sen eyle sür‘at
- 86 Bu yola like yalnız gidilmez
Eğer bir mürşid itmezse delālet
- 87 Var it mürşide kendüni teslīm
Yolı göstere saña aña baḥr-est
- 88 Bu yolların şerī‘at zevḳidür
Velī ‘ilm-i ḥaḳīḳat saña baḥr-est

- 89 Ne mmkn Şer‘i vaşf itmek
Bu Şer‘u‘llāha yok Seyyid c ğayet
- 90 Baħrden ğatredr ancak numne
Ki ‘ariflere *yekfke illā risālet*
- 91 Ne dil ile bu Şer‘i medħ eyledim
Deĝil mmkn gmāhi Şer‘i midhat
- 92 Bilrem hem benim ğaddim deĝil bu
Nidem yazmış derna dest-i ğudret
- 95b** 93 Ne ‘ilmim var ne a‘mālim ne ğālim
Efendim ğapuņa geldim tehi dest
- 94 Buyurdım hem kelāmuņa *fe-ğaddis*
Anuņcn eyledim izħār-ı ni‘met
- 95 Ki ben bir mcrim u ‘āciz fağırem
Baņa fazlinle it yā Rabbi merħamet
- 96 Ki kesmezem midim Raħmetnden
Eĝerği seyyi’ātım cĝ be-ĝāyet
- 97 İlāhı Şer‘i pākn hrmetiğn
Ķamu mznibler ile kelāmuņa di temmet

- 98 İlähî şer‘i pâkin hürmetiçün
 Çamu müznibler ile zennim ‘afvit
- 99 Çün şer‘ u’llâh’a yok Seyyid nihâyet
 Yeter tayy it kelâmuña di temmet
- 100 Çün esmâ-i Hüdâ doḡsan doḡuzdur
 Muḡâbil düşdi bu doḡsan doḡız beyt

-184-

Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Fe‘ûlün

- 1 İlähî vahdet-i zâtın haḡḡıçün
 Çamu esmâ vü evşâfın haḡḡıçün
- 2 Nübüvvet burcunuñ mâhı haḡḡıçün
 Risâlet taḡtınıñ şâhı haḡḡıçün
- 3 Aña münzil olan Çur‘ân haḡḡıçün
 Nübüvvet-i şıdḡa bürhan haḡḡıçün
- 4 İlähî levḡ-i maḡfuzuñ haḡḡıçün
 İlähî beyt-i ma‘muruñ haḡḡıçün
- 5 İlähî ka‘be-i ‘ulyâ haḡḡıçün
 İlähî mescid-i aḡşâ haḡḡıçün

- 6 Resûlüñ ol münevver addiçün
abîbüñ ol muahher mehuduçün
- 7 Anuñ ahâb-1 mabûl1 aıçün
Daı evlâd-1 matûl1 aıçün
- 96a 8 Şu bî‘at iden on yâr aıçün
Olara ıldığı yâr aıçün
- 9 İlähî enbiyâñuñ cümlesiçün
İlähî evliyânuñ zümresiçün
- 10 amu ‘aıqlaruñ gözi yaıçün
Daı Őadıqlaruñ bağrı yaıçün
- 11 İlähî âdür u ayyüm u Settâr
Ki sensin âlîk u dâñâ-1 esrâr
- 12 İlähî pâdiahlar pâdiahı
apundur cümle ‘ainin penâhı
- 13 Ğanî sulânsın isân it faîriz
a‘îf u ‘âciz u or u aîriz
- 14 Bize aç bâb-1 elâfuñ İlähî
Ki sensin cümle malûk1n İlähı

- 15 Biz itdik gerçikim cürm ü şenâ'at
Bize fazlünle kııl yâ Rabb 'inâyet
- 16 uluñ işi amu sehv [ü] atâdur
Saña lâyı olan fazl ü a'âdur
- 17 uluñ cürm u günâhı gerçi çokdur
Senün eltâfuñ hiç addi yodur
- 18 Açıkdur bâb-ı lufuñ her faîre
Nola ihsân idersen biz faîre
- 19 Yer u gök ehli heb senden umarlar
amusı azretine yalvarırlar
- 20 Salâin-i cihânuñ ser-firâzı
apuna 'aczule eyle niyâzı
- 21 Benem daı günâhım çok elim dar
apuña geldim ey affar u Settâr
- 22 Benim cürmüm eerçi bî-şümâr it
Beni deryâ-yı cûdın bî-kenâr it
- 23 Ne denlü çosa 'işyânım amma
Yine at' eylemem ümidim aqlâ

- 24 Ki z̄irā sen ‘Afüvv u hem Ker̄imsin
Ġafūr u hem Ra’ūf u hem Raḥ̄ımsin
- 96b 25 Ker̄imsin ‘adetüñ dā’im keremdür
Ki ehl-i cürme bâbuñ mültezemdur
- 26 İlāhī sen müyesser kıl murādım
Kapuña geldim gitmem bir ādım
- 27 Ne deñlü eylese ‘ișyānı ‘āși
Kesilmez hiç luḥfından ğıdāsı
- 28 Yağar ni‘met zemine raḥmetinden
Doyunca rüz u ūeb yer dost düşmen
- 29 Nedeñlü çok olursa kılda ‘ișyān
Anı maḥv idiser bir zerre ğüfrān
- 30 Hüdāya fazlin ile eyle imdād
Bu zālīm nefis elinden āh feryād
- 31 Bu nefis itdi emānuñda ḥıyānet
Velī umar yine ‘afv u necāyet
- 32 Hüdāvenda bize luḥf-ı kerem kıl
Ṭarīḳ içre bizi ūābit kıdem kıl

- 33 Bu uzak menzile feryād irişdür
Bize raħm eyle maħřūda yetiřdür
- 34 Hidāyet[i] reh-ber eyle yā İlähī
Çamu kemter ehline gōster turdı rāhı
- 35 Ğarībim ğurbete dūřdüm ilimden
Ža‘ifem nesne gelmez hiĉ elimden
- 36 ‘Amelden zerrece yoķ bende ma‘nī
Heman ancaķ dilimde kurı da‘vī
- 37 Tehi dost gelmişem uş ğazretüñe
Beni müstaĝrak eyle raħmetüñe
- 38 Bir ednā ‘abd-i ‘ařīyem İlähā
Řapuñda bir gedāyım pādiřāhā
- 39 Ümidim sen iki ‘ālemde ancaķ
Bilirem sensin ol ma‘būd-ı muřlaķ
- 40 Dilerem ğazretine ire āhım
İşidüp ‘afv ide sen hep ğünāhım
- 41 şolar kim saña itdi i‘timādı
Olur yanuñda ğāřıl her murādı

97a

- 42 Һаҗә eylesе ger bī-çäre ҡullar
‘Aṭā it sen sevinsin cān u dillen
- 43 Gönüller ҡalmasun hecrinle ğam-nāk
Bizi eyle visālinñe feraһ-nāk
- 44 Giriftār eyleme zebūn-ı vüçüda
Kerem ҡıl bendeñi irgür шеverā
- 45 Tecellī-i cemālünle vir işrāk
Җuyūdı al bulalım nūr-ı ıtlak
- 46 Yoқ ise saña lāyıқ bizde hizmet
Efendim eylegil fazlünle merһamet
- 47 Velī yoқdur baña hiç çäre benden
Yine merhemsin ol çün yāre senden
- 48 Җушūrum her ne var ‘afv it Һüdayā
İrer mücrimlere senden a‘ṭāya
- 49 İlahī sen ҡabūl eyle du‘āmı
Yanuñda bir değıldur һaş u ‘āmı
- 50 Du‘ām oldur ki ‘afv eyle günāhım
Şuçum çoқdur velī sensin penāhım

- 51 Bilür bu nesne rahmet oldı kânı
Cihân hürmetine cümle yâ İlâhî
- 52 Yağınuñ kıl mukârin şoñ nefesde
Hicâb-ı bu‘dî ref‘ it bu kafesde
- 53 Duğul etdürmegil ol demde şeytân
Ėayet kıl hıfz-ı dîn u imân
- 54 Emin eyle kamu havf itdüğinden
Su‘âl itme ne idüp nitdiğünden
- 55 Tecävüz it kâmusından İlâhî
Ki senden Ėayri yok püşt ü penâhı
- 56 Ki rahmet ehl-i ‘işyân kullar için
Muheyâ eyledüñ ey ferd-i bî-çün
- 57 Hem itdüñ müşriküñ Ėayrine va‘de
Kılasun mağfiret yarüñki günde
- 58 Bi-ğamdi’llâh muvaħhid ‘abd-ı zârı eħağ
Umarız luğf u tām ‘afv-ı muğlak
- 97b 59 Kaçankim ol kıyâmet günü kıpar
Bizi şaliğlerüñ şafında kıpar

- 60 Geçüp aḥvāl-i ḥaṣrũñ cümlesinden
Bizi kıł evliyānũñ zümresinden
- 61 Bizi ḥarīm-i ḳurbe maḥrem eyle
Maḳām-ı aṣfiyāda ekrem eyle
- 62 Müyesser eyleyüp bize şuhũdı
A‘tā it şoñra ḥaḳḳāni vücũdı
- 63 Tecellī-i cemālin kıł müyesser
Değil bir kere yā Rab bil mükerrer
- 64 Ne ‘arz idem senũñ ma‘lũmuñ olmaz
Merātib kim buyurañ ḳalbe gelmez
- 65 Bu Seyyid bendeñe vir şol maḳāmı
İrişse luṭf u faẓl aña tamāmı
- 66 Recā senden ziyāde ‘izzet ile
Ḳamu eslāfına sen raḥmet eyle
- 67 Du‘āmı işũdüp kim dirse āmin
Aña kıł mağfiredet Yā Rabbi yarın
- 68 Müyesser kıł aña Cennet ḳaşũruñ
Görüp setr ide sözimũñ ḳusũruñ

69 Du‘ām bulsun bunūñ ile nihāyet
Cihān halkına yā Rabb kı l hidāyet

-185-

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1 Ādeme lazım olan ‘irfān imiş
Vech-i Ādem Hālīka bürhān imiş
Her ki bildi nefsüñi sulṭān imiş
Māzi müstaḳbel aña bir ān imiş

-186-

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

98a 1 Ādeme iḳrār iden insān olur
Ādemi inkār iden şeyṭān olur
Secde eyle ādeme ‘ār eyleme
Kim ki irdi Ādeme sulṭān olur

-187-

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1 Hāḳḳ’ı isterseñ yüri ādemde bul
Veche ādemdendurur bil Hāḳḳ’a yol
Şıdḳ ile girdünse ādem ḳabzına
Cümleye sulṭān sen eşyā saña ḳul

-188-

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1 Ādemi şūret deġil ma'nādurur
Vech-i ma'nī görmeyen a'mādurur
Ehl-i şūret çünkü ma'nā görmedi
Kul velīki işi da'vīdurur

-189-

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1 Ādem-i ma'nāya ir bul ādemi
Ādemi bulmayan olmaz ādemī
Çün *nefahtü fīhi min rūhi* didi
Bil bu sırrı bul senüñle hemdemi

-190-

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1 Hizmetinde ādemin hāk it yüzüñ
Nuṭkı şuyıyla yunup pāk it yüzüñ
Göresin dost yüzini 'ayne'l-yaḳīñ
Tā ki rūşen kılasen cānuñ gözin

-191-

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 98b 1 Şanma ten gözi görür âdem yüzün
Görmek isterseñ açagör cân gözin
Âdemün bulsañ sohbetine vüsül
Guş-1 cāna tut anuñ her bir sözün

-192-

- 1 Dost yüzün görmek diler iseñ
Can göziyle baķ ki perdedür sen
Fetħ ola saña işbu dir iseñ
Ara yirden benliğini götür at

-193-

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1 Bulmaķ isterseñ eğer Hakk'a yol
Sıdķ ile bir kāmile bende ol
Gezme âfâķı yeter çekme emek
Sen saña gel sende iste bul

-194-

Fā'īlātün Fā'īlātün Fā'īlün

- 1 Vaḥdeti keşretde buldı ehl-i ḥāl
Keşret ehli vaḥdeti bulmaḡ muḥāl
Sırruñı tā ehle keşf itmek [içün]
Ḥal-i manşürdan yüri var ibret al

-195-

Mefā'īlün Mefā'īlün Fe'ülün

- 1 Bulañlar Ḥaḡḡ'ı yoluñda bulupdur
İkilikde kalan yolda ḡalıpdur
Gel imdi birlige ir Ḥaḡḡ'ı añla
Seni Ḥaḡḡ bunda anuñçün şalupdur

-196-

Fā'īlātün Fā'īlātün Fā'īlün

- 1 Cümle 'ālem yaradılmaḡdan murād
Bil hemān maḡşūd sensin ḡayrı ād
Ḥadrini bil zāyi' itme anuñı
Yoḡsa ḡalduñ dū-cihānda nā-murād

-197-

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 99a 1 'Aşkdur peydā kılan bu 'ālemi
'Aşkdur güyā kılan her ādemi
'İlm-i evvel 'ilm-i āhır 'aşkdur
'Aşğa ulaş 'āşık ol bul bu demi

-198-

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1 'Ālemi zāhir kılan bu 'aşk imiş
Ādemi bāṭın kılan bu 'aşk imiş
Çünkü fāni ola küllī māsivā
Hakḳ ile bāḳi kalan bu 'aşk imiş

-199-

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1 'Aşkdur söz söyleyen 'āşıklara
'Aşkdur yol gösteren şādıklara
'Aşk ile ḥall itdiler her müşkili
'Aşk reh-ber oldı heb sālıklere

-200-

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1 'Aşq oldu 'aql oldu gümān
'Aqlüñi terk eyle isterseñ ĩmān
Mā teḳaddemden dinür bu söz hemān
Bir yere sıǵmaz yalañ ile ĩmān

-201-

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1 'Aşq ateş oldu 'aql oldu düḥān
'Aşq geldikde 'aql kaçır hemān
Çünkü 'aşqa 'aql maḥrem olmadı
'Aqluñi terk it 'aşqa uy bul cān

-202-

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1 Vādī-i 'aşqa irişür bir er
Oda ğarḳ olur kılan anda sefer
'Āşık olan imdi pür āteş gerek
Küllī yanub bula maḳşūda zafer

-203-

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 99b 1 'Aşkdan oldu dū-cihān bil nizām
Her ne kim var 'aşk ile tıtdı kıyām
Çün Ḥabību'llāha 'aşk oldu imām
'Aşkdur peydā vü pinhan ve's-selām

-204-

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1 Tā ezel Seyyiddurur 'aşkuñ kulu
Çün haber virdi size doğru yolu
Ger sözüne dirseniz anuñ belī
'Ālem içre olasın taḥkīk velī

-205-

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1 Nice yıllar bekler iseñ ḥalvetī
Bulmayasın bī-delīl ol ḥazreti
Pīre iriş şıdık ile gir silkine
Ḥalvetī ol ḥalvetī ol ḥalvetī

$$8+8=16$$

- 1 Bu dīnin miḥnetine şabr it gönül şabr it gönül
Derd ü ğam zaḥmetine şabr it gönül şabr it gönül
- 2 Aldanma bunuñ eline parmağ batırma balına
Değmez sürür ü⁵⁰ ğamına şabr it gönül şabr it gönül
- 3 Bu kimsei güldürmedi ‘ömri geçti bildürmedi
Makşūdına irgürmedi şabr it gönül şabr it gönül
- 4 Bu dünya bir mekândur siḥri kavī saḥḥāredur
Buna aldanan divānedür şabr it gönül şabr it gönül
- 100a 5 Gel düşme bunuñ dāmına kıoma bunu yanuña
Heb miḥnet ālāmına şabr it gönül şabr it gönül
- 6 Şabırlıyı Allāh sever kendü kelāmında öğer
Budur şıfāt-ı mu‘teber şabr it gönül şabr it gönül
- 7 Gör enbiyā vü evliyā her biri oldu mübtelā
Çekdiler eşed belā şabr it gönül şabr it gönül

⁵⁰Atıf vavı kullanması gerekirken izāfet kesresi kullanmıştır.

- 8 Ol fahr-i 'âlem Muşafâ hem dağı aşhâb-ı şafâ
Gör nice çekdiler cefâ şabr it gönül şabr it gönül
- 9 Gör nice şâhân-ı cihân bulmadılar bundan emân
Çün böyledür hâl şabr it gönül şabr it gönül
- 10 Gör buları şeddâd ile 'âd itdi helâk anları
Çanı İskender Çeykübâd şabr it gönül şabr it gönül
- 11 Gel ibret ehliysen eğer bunlar saña ibret
Budur saña doğru haber şabr it gönül şabr it gönül
- 12 Bunda gelen elbet gider 'âkil olan bunı nider
Gel kalbüne vir keder şabr it gönül şabr it gönül
- 13 Çanı ya kavm ü kardaş çanı kul çaravâş
Hep gitdi işün yoldaş şabr it gönül şabr it gönül
- 14 Çün sen dağı gitseñ gerek çabre girsen gerek
Fâni nitsen gerek şabr it gönül şabr it gönül
- 15 Zıkr eyle mevtün şiddetün hem dağı çabrün hayretin
İsteriseñ Haqq rahmetin şabr it gönül şabr it gönül
- 16 Her şeyine irişir memât illâ ki bâki vech-i zât
Seyyid cihâmı hiçe şat şabr it gönül şabr it gönül

SONUÇ

Sonuç olarak bu çalışmamız esnasında ulaştığımız bulguları şöylece sıralayabiliriz:

1- Seyyid Mehmed Emin Baba “halvetiyye” tarikatına mensup bir Mısri şeyhidir. Şiirlerinde birçok yerde Niyâzi-i Mısri’den “pîr”, “üstad”, şeklinde bahsetmektedir.

2-Seyyid Divânı ile Mısri Divânı arasında birçok benzerlikler vardır. Seyyid, Mısri Divânı’nda görülen birçok kelime ve tamlamayı kendi divânında kullanmıştır. Mısri tarzında hece ile şiirler yazmış, döneminin dinî ve tasavvufî hayatını, şiirine yansıtmıştır. Şiirlerinde döneminde sıkça meydana gelen tekke-medrese, rind-zahid tartışmalarına değinmiştir. Şeri’ât, tarikat, hakikat, ma’rifet gibi tasavvufta hayati önem arz eden ifadeleri açıklamış, şeri’atı süslü bir sevgiliye benzetmiş, onun nâmahrem içre soyulmaması gerektiğini söylemiştir. Zahir ilmiyle aşk âlemine girilemeyeceğini belirterek vaizlere yüklenmiştir.

3- Ebcet ilmiyle uğraşan şair, ebcedi şerh etmiş, birçok yerde ebced ilminin önemi belirtmiş ve bu ilm ile herkesin uğraşamayacağını ifade etmiştir.

4- Bir mürşid hayatı yaşayan şair, yer yer Mısri gibi çok sade bir dil ile insanları irşad etmiş, onlara dinin temel akidelerini öğretmeye çalışmış ve nasihatlar vermiştir. Divânın girişinde yer alan 154 beyitlik nasihatname, bu duruma örnek gösterilebilir.

5-Arapça ve Farsça’ya hâkim olduğu görülen şair, divânında sade bir dil kullanmayı tercih etmiştir.

6-Divân tamamen dinî ve tasavvufî bir mahiyet arz etmektedir. Divanda başta Niyâzi-i Mısri olmak üzere Yunus Emre, Fuzûlî, Şeyh Galib gibi şairlerin etkisi bariz olarak görülmektedir.

7- Halvetîlik tarikatına ait izlerin sıkça görüldüğü divanda, hurifîliğin izlerine de sıkça rastlanmaktadır. Burada doğrudan şairimizin hurufî olduğunu söyleyemesek de, onun hurufîlik ile ilgilendiğini söyleyebiliriz.

Döneminin dinî ve tasavvufî hayatını yansıtmaları açısından Seyyid Mehmed Emin Baba Divânı'nın önemli olduğunu düşünüyor ve XVIII. yüzyıl tekke şairleri arasında hak ettiği yeri almasını ümit ediyoruz.

KAYNAKÇA

- AYPAY, A. İrfan; *Osmanlı Kılavuzu*, Afyonkarahisar, 2010
- BELİĞ, İsmail. (1998). *Güldeste-i Riyâz-ı İrfân ve Vefeyât-ı Dânişverân-ı Nâduredân*, (Haz: Abdülkerim Abdulkadiroğlu), Ankara: Anıl Matbaacılık
- ERDOĞAN, Kenan. (2008). *Niyâzî-i Mısri Dîvânı*, Ankara: Akçağ
- İSEN, Mustafa. (2009). *Eski Türk Edebiyatı El Kitabı*, Ankara: Grafiker Yayınları
- KARA, Mustafa. (2010). *Niyâzî-i Mısri*, Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları
- KARAALİOĞLU, Seyid Kemal. (1973). *Türk Edebiyatı Tarihi*, İstanbul: Aka Basımevi
- KURNAZ, Cemal. (1996). *Hayâli Bey Divanı'nın Tahlili*, İstanbul: MEB Yayınları
- KEMİKLİ, Bilal. (2010). *Sun 'u 'llâh-ı Gaybî Dîvânı (İnceleme-Metin)*, İstanbul: MEB Yayınları
- KÖPRÜLÜ, Fuat. (1982). *Türk Edebiyatında İlk Mutasavvıflar*, Ankara: Diyanet Vakfı Yayınları
- PALA, İskender. (2008). *Ansiklopedik Divan Şiiri Sözlüğü*, İstanbul: Kapı Yayınları,
- PALA, İskender. (2008). *Divan Edebiyatı*, İstanbul: Kapı Yayınları
- RASİM EFENDİ, Seyyid Mustafa. (2008). *Tasavvuf Sözlüğü-İstılâhât-ı insân-ı kâmil* (Haz: İhsan KARA), İstanbul: İnsan Yayınları
- SEFERCİOĞLU, M. Nejat. (2001). *Nev 'i Divânı'nın Tahlili*, Ankara: Akçağ Yayınları

- TARLAN, Ali Nihad. (1998). *Fuzûlî Dîvânı Şerhi*, Ankara: Akçağ Yayınları
- TATÇI, Mustafa. (1997). *Edebiyattan İçeri-Dini Tasavvufi Türk Edebiyatı Üzerine Yazılar*, Ankara: Akçağ Yayınları
- TOLASA, Harun. (2001). *Ahmet Pasa'nın Şiir Dünyası*, Ankara :Akçağ Yayınları
- UÇMAN, Abdullah. (1987). *XVII. Yüzyıl Tekke Şiiri*, BTK, C.6, İstanbul: Ötüken Yayınları.
- UÇMAN, Abdullah. (1987). *XVIII. Yüzyıl Tekke Şiiri*, BTK, C.7, İstanbul: Ötüken Yayınları
- ÜSTÜNER, Kaplan. (2007). *Divan Şiirinde Tasavvuf*, Ankara, :Birleşik Yayınları

EKLER

Ek 1:Mehmed Emin Baba Divānı'nın Başlangıç Sayfası

Ek 2:Mehmed Emin Baba Divānı'ndan Gazeller

Ek 3: Mehmed Emin Baba Divānı'nın Son Sayfası

Ek 1: Mehmed Emin Baba Divanı'nın Başlangıç Sayfası

که تا بولغی برده دین بس من ابراه سلوا	
بزم است جانم کل بره صول ساقیا کم نشسته در او جامه زمره اهل صفا شوی صومک بر کونش لک جا میدر انگبون بوردی چون و سقا هم خدا هر کم بجدی او حاجی خضر وقت البدن زنده در اول تا بدیوادی جو عقدن عاشق ایستک ما به قیله نظر جفا نشه میل ایتمه ما سوله مطلبک او سولفا عشق بچرم صغر جدل سختی تو کار اهد فاکی حال ایست بوردی ایله قور بی دغو عشق اهل عین البقیع بوردی لک و ص سپایانها برنده فالر کمان و خصا	دکاه کل بو بندک تضم در بارف کوره نه کوره در رهیم کاولز بها
بینه او قندی حبه امولود مغزی انبیا عالمی و بری صیا مولود مغزی انبیا هر فاجین او قونیه شه امولود بی صفا بور بوز اولور رض و صیا مولود مغزی انبیا بو مجلس مولودی جان قدره مشا اهد شک بوقده هر بوکایان مولود مغزی انبیا مولود شاه اسفند ککو و صفا اولور وا دی جوهره دره دو مولود مغزی انبیا استر سکون و دردن خا ت عشقیه ایله مندی سیری مغفور ایدر بخرو اهری مود کوکازی بر نور ایدر مولود مغزی انبیا عاشقنه عینی نفا مولود مغزی انبیا بوزوقی بولغانه دل امولود مغزی انبیا تاکم و بره صده نفا مولود مغزی انبیا	عالمی و بری صیا مولود مغزی انبیا بور بوز اولور رض و صیا مولود مغزی انبیا شک بوقده هر بوکایان مولود مغزی انبیا وا دی جوهره دره دو مولود مغزی انبیا مولود شاه اسفند ککو و صفا اولور وا دی جوهره دره دو مولود مغزی انبیا استر سکون و دردن خا ت عشقیه ایله مندی سیری مغفور ایدر بخرو اهری مود کوکازی بر نور ایدر مولود مغزی انبیا عاشقنه عینی نفا مولود مغزی انبیا بوزوقی بولغانه دل امولود مغزی انبیا تاکم و بره صده نفا مولود مغزی انبیا

نوروزی اولان نحمدتک بر لیلید	عارفک مر حیدر مولود مغزی انبیا
دوغدق اولور خیر جهان نور اهری انبیا	
سبکی اشدن شادمان مولود مغزی انبیا	
کل ای قلبی حس الحرس ایدر ای عینا	کونک سده ختم اولدی کرم حسنه
کون خیر کرم خیر نظرک کون تر بوز	عجب ای حال لک ایجان کلان کون ایا
بوزک نور ز غاهر لور ای علمه انبان	زه محبوب علسین کرم کون حسنه انبا
شولار کرم حیدر اولور شادمان	اولور اولور لفظ لجر مرغ ایله قار
نحمدتک کون و حیدر بوزک بولور کلور	او چو کرم و عدلک سباح کرم ایله حفا
سلی سبکی بولور کله بوزک ایدر کجه	ایله درود اولور کله حضا ایله ایا
که حفا صومون و حیدر ظاهر بولور کلور	ایله ایدر ایله خیر غار کون اولور کرم ایله
هر کجا حیدر کرم کرم کرم ایله زهدا	چو کرم کرم کرم کرم کرم کرم کرم کرم
قوشنه فاشک کرم کرم کرم کرم کرم	بلدی اولور کرم کرم کرم کرم کرم
دیوم دیر کرم کرم کرم کرم کرم کرم	و چون کرم کرم کرم کرم کرم کرم
دردی باغوش نه هانک کرم کرم کرم کرم	
دلین کرم کرم کرم کرم کرم کرم کرم	
نمسه باوق فلر بوز	کل حصه عزایت بولور عز و بقا
صوفیه کرم کرم کرم کرم کرم کرم	ولسون صفا کرم کرم کرم

بوزوق

Ek 2: Mehmed Emin Baba Divanı'ndan Gazeller

کلردوشه بولک دانسه قومه بولنانه	هب عنت الهمه صبريت کول صبريت کول
صابرين الله سرکنده ولاسنه اولر	بور صفان غير صبريت کول صبريت کول
کور اليا واوليا هر ي اولدي سبلا	جاکيلر اشديلا صبريت کول صبريت کول
اول نجه عالم مصطفی هم صحنی اشفا	کورجه جاکيلر صبريت کول صبريت کول
کورجه شاپاچ بولمير بوندن اعلان	جون بوليد در حال صبريت کول صبريت کول
کورجه ايشا ايدن عا دلکها اعلان اولر	في سکنه کتبا صبريت کول صبريت کول
کل صبريت اهلين کول صبريت کول	بور در کجا طوع و خیر کول صبريت کول
بولنکمن البت کلد عاقل اولون بئنه	کول نبلکه ویر کلد صبريت کول صبريت کول
قنی قومه قورقون قنی قول قورقون	صبريت کول صبريت کول صبريت کول
جون سندن خنک کول قورقون کول	فانني نئسن کول صبريت کول صبريت کول
ذکر الیه سوزلر سندن هم کول صبريت کول	استر ايلک صبريت کول صبريت کول

هر سینه ابريت صحت الاله کله با و صحت
سید جانی هجی صحت صبريت کول صبريت کول

م م م م

عاشق اولان امدی پراش کولک	کلی باوب بوله مقصوده ظفر
عشقون اولر کله بجه انبیل نظام	هر نه کیم وار عشق قله طوبی قیام
جون صیبا الیه عشق اولدی امام	عشقده پید او سبیلان والسلام
تازل سید درر عشق قوی	جون خبر ویردی سزه طوع و خیر
لر سوز سینه دیر سکون انلی بلی	عالم بجه اوله سن تحقیق اول
نجه سیلر بکلر اسبک خلوت	بولمه سین بی لیلی اول حفری
بیر ابر سده کیر سکنده	
خلوق اول خلوق اول خلوق	
بودینلک حخته صبريت کول صبريت کول	دور دغم زحمتنه صبريت کول صبريت کول
الهمه بولک الله هر من بلتمه بالته	دکتر سروری غمته کول صبريت کول
بو کسه کولان رمدی غمته بالته	مقصودینه ابر کول صبريت کول صبريت کول
بودینه هر کله رمدی غمته بالته	بوکالدين دیوانلو صبريت کول صبريت کول

کل

Ek 3: Mehmed Emin Baba Divāni'nın Son Sayfası